

Jizzax quyosh FV loyihasi

Hayotiy vositalarni tiklash rejasi

Masdar

Loyiha raqami: 60667132

2022 yil Dekabr

Sifatli ma'lumot

Tayyorlagan shaxs	tomonidan tekshirilgan	tomonidan tasdiqlangan	Tomonidan tasdiqlangan
Jeyms Askvit	Greg Makalister Direktor yordamchisi	Iain Bell Mintaqaviy direktor, Atrof-muhit va Barqarorlik, Buyuk Britaniya	Iain Bell Mintaqaviy direktor, Atrof-muhit va Barqarorlik, Buyuk Britaniya va I

Qayta ko'rib chiqish tarixi

Qayta ko'rib chiqish	Qayta ko'rib chiqish sanasi	Tafsilotlar	Vakolatli	Ism	Lavozim
01	19-10-2022	LOYIHA	Y	Iain Bell	Mintaqaviy direktor, Atrof-muhit va Barqarorlik, Buyuk Britaniya va I
02	18-11-2022	LOYIHA	Y	Iain Bell	Mintaqaviy direktor
03	07-12-2022	Oshkora qilishchun loyiha	Y	Iain Bell	Mintaqaviy direktor
04	23-12-2022	Qarz beruvchilarning sharhlariga rioya qilish	Y	Iain Bell	Mintaqaviy direktor

Masdar uchun Tayyorlangan

masdar.ae

Tayyorlagan shaxs:

AECOM Limited
Aldgate minorasi
Leman ko'chasi, 2-uy
London E1 8FA
Birlashgan Qirollik
aecom.com

© 2022 AECOM Limited. Barcha huquqlar himoyalangan.

Ushbu hujjat AECOM Limited ("AECOM") tomonidan umumiy qabul qilingan maslahat tamoyillariga, to'lovlar byudjetiga va AECOM va Mijoz o'rtasida kelishilgan texnik topshiriqlarga muvofiq mijozimiz ("Mijoz")ning yagona foydalanishi uchun tayyorlangan. Uchinchi shaxslar tomonidan taqdimetilgan va bu erda eslatib o'tilgan har qanday ma'lumot, agar hujjatda boshqacha ko'rsatilmagan bo'lsa, AECOM tomonidan tekshirilmagan yoki tasdiqlanmagan. Hech bir uchinchi shaxs AECOMning oldindan va ochiq yozma roziligisiz ushbu hujjatga tayanishi mumkin emas.

Qisqartmalar

Oisoartma	Ta'rif
AOI	Ta'sir doirasi
OTB	Osiyo taraqqiyot banki
CCTV	Yopiq elektron televizor
CLO	Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis
EHS	Atrof-muhit, salomatlik va xavfsizlik
EMA	Atrof-muhitni boshqarish organi
Ral	Ekvator tamoyillari
ESIA	Atrof-muhit va ijtimoiy ta'sirni baholash
ESMS	Ekologik va ijtimoiy boshqaruv tizimi
FAO	Oziq-ovqat va qishloq xo'jaligi tashkiloti
YalIM	Yalpi ichki mahsulot
GHG	Yashil uy gazi
GIIP	Yaxshi xalqaro sanoat amaliyoti
GW	Gigavatt
ha	gektar
HV	Yuqori kuchlanish
ID	Identifikatsiya raqami
IFC	Xalqaro moliya korporatsiyasi
XMT	Xalqaro mehnat tashkiloti
km	Kilometrlar
LRP	Hayotni tiklash rejasi
Ltd	Cheklangan
m	Metr
mm	Millimetr
MPI	Ko'p o'lchovli qashshoqlik indeksi
MV	O'rta kuchlanish
MVt	megavatt
OECD	Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti
OTL	Havo uzatish liniyasi
PAP	Loyihadan ta'sirlangan shaxs
PS	Ishlash standarti
PV	Fotovoltaik
SCA	Ijtimoiy muvofiqlik auditi

Mundarija

1.	Kirish.	9
1.1	
1.2	Loyiha haqida ma'lumot.....	9
1.3	Tirikchilikni tiklash ko'lam va maqsadlari.	9
	Checklovlar.	10
2.	Loyiha tavsifi va yer aspektlari.....	11
2.1	Loyihaning joylashuvi	11
2.2	Loyiha komponentlari	13
2.2.1	Quyosh FV sayti	13
2.2.2	Havo uzatish liniyasi (OTL).....	13
2.2.3	Er olish talablari	14
2.2.4	Istisnolar.	14
2.3	Loyiha dasturi	14
2.4	Ko'chirishni minimallashtirish	14
2.4.1	Ko'rib chiqiladigan muqobillar.....	14
2.4.1.1	Loyiha yo'q-Muqobil	14
2.4.1.2	Sayt tanlash	15
2.4.1.3	Etkazish marshrutini tanlash.	15
3.	Huquqiy va siyosat asoslari	16
3.1	Huquqiy baza	16
	O'zbekiston Respublikasi konstitutsiyasi	16
3.1.1	Yer kodeksi.	16
3.1.2	Fuqarolik kodeksi.	16
3.1.3	Mehnat kodeksi (1995 yil 21 dekabr).....	16
3.1.4	911-sonli "Jismoniy va yuridik shaxslarning mulkiy huquqlarini kafolatlash hamda yer uchastkalarini olib qo'yish va kompensatsiya to'lash tartibini takomillashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori.....	16
3.1.5	Vazirlar Mahkamasining qarori Vazirlar «Yaxshilash chora-tadbirlari to'g'risida Shaharsozlik faoliyatini amalga oshirish va qishloq xo'jaligiga oid bo'lmagan boshqa ehtiyojlar uchun yer uchastkalarini berish tartibi.	17
3.1.6	O'zbekiston Respublikasining "Qishloq xo'jaligidan tashqari sub'ektlarni xususiyashtirish to'g'risida"gi Qonuni Yer uchastkalari".	17
3.1.7	O'zbekiston Hukumatining "Xalqaro moliya institutlari va xorijiy davlat moliya tashkilotlari tomonidan moliyalashtiriladigan loyihalarni tayyorlash va amalga oshirish samaradorligini oshirish chora- tadbirlari to'g'risida"gi qarori.....	18
3.1.8	"Xususiy mulkni himoya qilish va kafolatlari to'g'risida"gi O'zbekiston qonuni Mulk huquqi.....	18
3.1.9	O'zbekiston Prezidentining "Asosiy O'zbekiston Respublikasida investitsiya muhitini yaxshilash"	18
3.1.10	O'zbekiston Hukumatining "O'zbekiston Respublikasi Hukumatining qarori. Yerni davlat ehtiyojlari uchun olib qo'yish munosabati bilan jismoniy va yuridik shaxslarga yetkazilgan zararni qoplash uchun markazlashtirilgan zaxiralar mablag'larini jamlash va ulardan foydalanish tartibi".	18
3.1.11	"Jismoniy va yuridik shaxslarning murojaatlari to'g'risida"gi qonun	19
3.1.12	Vazirlar Mahkamasining "Elektr ta'minoti ob'ektlarini muhofaza qilish qoidalarini tasdiqlash to'g'risida"gi qarori.....	19
3.1.13	Vazirlar Mahkamasining 2018 yil 26 dekabrda 1047-sonli "Jabrlangan jismoniy va yuridik shaxslarga yer uchastkalarini davlat yoki jamoat ehtiyojlari uchun olib qo'yish munosabati bilan kompensatsiya to'lash uchun markazlashtirilgan mablag'larni shakllantirish va ulardan foydalanish tartibi to'g'risida"gi qarori	19

3.1.14 Milliy qurilish standartlari va qoidalari ‘ KMK 2.10.08-97. “0,4 – 750 kV kuchlanishli elektr tarmoqlarini qurish uchun yer ajratish me’yorlari”	19
3.1.15 2022 yil 29 iyundagi O’RQ-781-son “Ijtimoiy ehtiyojlar uchun kompensatsiya to’lash sharti bilan yer uchastkalarini olib qo’yish tartiblari to’g’risida”gi Qonun	19
3.1.16 “Baholash faoliyati to’g’risida”gi qonun (2009 y.)	19
3.1.17 O’zbekiston Respublikasining 538-sonli Yaylov yerlarito’g’risidagi qonuni (21 may, 2019) (hozirda yangilanmoqda).....	19
3.2 Institutsional asos	19
3.3 Ijtimoiy himoya tizimi.....	20
3.4 Eng yaxshi xalqaro amaliyot bo’yicha ko’rsatmalar.....	21
3.4.1 Ekvator tamoyillari va IFC ishlash standartlari.	21
3.4.2 OTB talablari	22
3.4.3 Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki talablari	23
3.4.4 Osiyo infratuzilma va investitsiya bankiga qo’yiladigan talablar	25
3.4.5 Yevropa investitsiya banki (EIB)talablari.	26
3.5 Milliy va xalqaro talablar orasidagi farqlarni tahlil qilish.	29
4. Manfaaddor tomonlarning ishtiroki	36
4.1 Yondashuv haqida umumiy ma’lumot.	36
4.2 LRP manfaaddor tomonlari va ustuvorligi.....	36
4.2.1 Gender inklyuziyasi.....	37
4.3 Oldingi mashg’ulotlar	37
4.3.1 ESIA qamrovini aniqlash bosqichi – 2020 yil sentyabr.....	37
4.3.1.1 Ussullar.....	37
4.3.1.2 Natijalar.	37
4.3.2 ESIA bosqichi.	38
4.3.2.1 Ussullar.....	38
4.3.2.2 Natijalar.	39
4.3.3 LRP tadqiqoti va maslahat bosqichi.	41
4.3.3.1 Ussullar.....	41
4.3.3.2 Natijalar.	41
4.3.4 OTB saytiga tashrif.....	42
4.3.5 Tugatish sanasi e’loni.	42
4.3.6 Tekshirish bosqichi	43
4.3.7 To’liq ishtirok yozuvi.....	45
4.4 Kelajakda rejalashtirilgan majburiyatlar	51
4.4.1. LRPni oshkor qilish rejasi.....	51
4.4.2 LRPni amalga oshirish.....	51
4.4.3 Zaif va marginallashgan odamlar.....	52
4.5 Shikoyatlarni ko’rib chiqish mexanizmi.....	52
4.5.1 Umumiy ko’rinish.....	52
4.5.2 Prinsiplar.	53
4.5.3 Mas’uliyat	53
4.5.3.1 Shikoyatlarni boshqarish tartib-qoidalarini e’lon qilish.....	54
4.5.3.2 Shikoyat mexanizmini amalga oshirish.....	54
4.5.3.3 Shikoyat yuborish	55
4.5.3.4 Shikoyatlarni hal qilish yondashuviva javoblarini belgilang.....	57
4.5.3.5 Fikr-mulohaza so’rash	58
4.5.3.6 Apellyatsiya va boshqa boshqarish tartib-qoidalarini e’lon qilish.....	58
4.5.3.7 Shikoyat mexanizmini monitoring qilishva hisobot berish.	58
5. Ijtimoiy -Iqtisodiy asoslar.....	58

5.1	Mahalliy ijtimoiy-iqtisodiy sharoit.....	59
5.1.1	Qiziltut.....	60
5.1.2	Sayfin ota.....	61
5.1.3.	Karobchi.....	61
5.1.4	Ma'muriyat, aholi va etnik kelib chiqishi.....	63
5.1. 4.1	Rasmiy ma'muriyat.....	63
5.1.4.2	Aholi.....	63
5.1.4.3	Etnik tarkibi.....	63
5.1.5	Iqtisodiyot.....	64
5.1.5.1	Hududiy va mahalliy iqtisodiyotning umumiy ko'rinishi.....	64
5.1.5.2	Iqtisodiyot Loyihaning ta'sir doirasidagi qishloq xo'jaligi.....	64
5.2.	Loyiha hududi: Quyosh FV maydoni.....	64
5.2. 1	Quyosh FV zonasidagi lizing oluvchilar.....	66
5.2.2	Quyosh FV zonasida va uning atrofida chorva mollari boqish.....	67
5.3.	Loyiha hududi:	
5.3.1.	Havo elektr uzatish liniyasi.....	68
5.3.1.1	OTL bo'yicha lizing oluvchilar.....	70
5.3.1.2	Havo elektr uzatish liniyasi atrofida chorva mollarini boqish.....	75
6.	Ko'chirish ta'sirini baholash.....	78
6.1.	Lizing oluvchilar.....	78
6.1.1.	Quyosh FV maydoni.....	78
6.1.2	OTL.....	78
6.2.	Chorvadorlar va foydalanish imkoniyati.....	79
6.3.	FV hududida yerdan boshqa norasmiy foydalanish.....	80
6.4.	Ta'sir qilingan tuzilmalar.....	80
6.5.	Iqtisodiy daraxtlar va ekinlar.....	80
6.6.	Dehqon ishchilari.....	80
6.7.	Quyosh FV hududiga loyihaning kirish yo'li.....	81
7.	Muvofiqlik va Huquqlar.....	81
7.1	Muvofiqlikdan istisnolar doirasi.....	83
7.2	Huquqlar.....	
8.	Baholash va kompensatsiya.....	88
8.1	O'zbekistonda baholash qoidalari.....	88
8.2	Ushbu LRP uchun baholash tamoyillari.....	88
8.3	Baholash.....	88
8.4	Kompensatsiya jarayoni.....	89
8.5	Baholash natijalari loyihasining qisqacha mazmuni.....	90
9.	Zaif odamlarni himoya qilish.....	91
10.	Hayotiy faoliyatni tiklash va jamoat imtiyozlari.....	95
11.	Amalga oshirish va Monitoring.....	99
11.1	Rol va mas'uliyat.....	99
11.2	LRP Qo'mitasining tarkibi.....	100
11.3	Amalga oshirish jadvali.....	101
11.3.1	Ijro byudjeti loyihasi.....	101
11.4	Amalga oshirish monitoringi.....	103
11.4. 1	Ichki monitoring.....	103
11.4.2	Tashqi mustaqil monitoring.....	103
11.4.3	Ko'rsatkichlar.....	103
11.4.4	LRPni yakunlash auditi.....	105

Raqamlar

2-1-rasm. Loyihaning joylashuvi.	12
3-3-1-rasm– O‘zbekistonning ijtimoiy himoya tizimi.	21
4-1-rasm Fermerni tasdiqlovchi varaqasi.	43
4-2-rasm - LRP tekshirish shakli	45
4-4-rasm– Shikoyatlarni ko‘rib chiqish jarayoni sxemasi	56
5-1-rasm. Loyiha hududi chegarasidan 2 km masofada joylashgan mahallalar.	60
5-2-rasm. Loyiha hududining chegarasi.	66
5-3-rasm. Saytning shimolidagi chorvadorlar.	67
5-4-rasm. Sayt maydoni	67
5-5-rasm. Jizzax tadqiqot xaritasi (OTL yaqinidagi fermer xo‘jaliklari).....	69
5-6-rasm –Uy xo‘jaliklarining o‘rtacha xarajatlari daromadga nisbatan foizda.	76
6-1-rasm–OTL ostidagi tipik qishloq xo‘jaligi erlarining ko‘rinishi	78
6-2-rasm – Sayt orqali kirish marshruti.....	80

Jadvallar

1-1-jadval. Loyihaning asosiy xususiyatlari.....	9
3-1-jadval: O‘zbekistonda yerlarni xususiyalashtirishning institutsional asoslari.....	17
3-2-jadval: O‘zbekistondagi milliy qonunchilik va loyihaning xalqaro talablari o‘rtasidagi taqqoslash	30
4-1-jadval: Jizzax uchun ESIA dan moslashtirilgan. Manfaaddor tomonlar guruhi, manfaaddor tomonlar va manfaaddor tomonlarni jalb qilishda ustuvorliklarni ko‘rsatuvchi.	37
4--2jadval. ESIA saytga tashrif davomida jalb qilingan manfaaddor tomonlar guruhlar.....	40
4-3-jadval: LRP saytiga tashriflar davomida ishtirok etgan manfaaddor tomonlar	42
Jadval 4-4– LRP bosqichidagi barcha majburiyatlar ro‘yxati.	46
4-5-jadval - Shikoyatlarni ko‘rib chiqish mexanizmining mas‘uliyati.....	54
4-6-jadval: Mas‘ul shaxslar va aloqa ma‘lumotlari.	55
5-1-jadval: Loyihaga eng yaqin aholi punktlari.....	59
5-2-jadval. Qiziltut jamiyati profili	60
5-3-jadval. Sayfin ota jamiyati profili.....	61
5-4-jadval.Karobchi hamjamiyati profili.....	62
5-5-jadval.Chayonli hamjamiyat profili.....	62
5-6-jadval.G‘allaorol tumani va jabrlangan aholi punktlari bo‘yicha demografik ma‘lumotlar (2020)	64
5-7-jadval. Ta’sir qilingan lizing oluvchilarning OTLdagi qiyosiy uchastkasi hajmi:	70
5-8-jadval.Ta’sir ko‘rsatgan lizing oluvchilarning moliyaviy ahvoli.....	70
5-9-jadval.OXHda faol fermerlarning ijtimoiy-iqtisodiy holatining qisqacha mazmuni.....	72
5-10-jadval. Elektr uzatish liniyasi bo‘ylab chorva mollari soni.....	75
5-11-jadval. Ta’sir qilingan lizing oluvchilarning yillik daromadlari	76
6-1-jadval – lizing oluvchilarning OTL bo‘ylab loyiha yerlarini olib qo‘yish	79
7-1-jadval . Muvofiqlik asoslari	82
7-2-jadval:Huquqlar doirasi	84
9-1-jadval– Zaiflik toifalari	91
9-2-jadval – Zaifliklarni tahlil qilish	93
9-3-jadval – Zaif oilalar tavsifi	94
10-1-jadval – Tirikchilikni tiklash, asosiy xavflar va amaliy amalga oshirish uchun keyingi qadamlar.....	96
11-1-jadval LRP rollari mas‘uliyati.....	99
11-2-jadval –Kompensatsiya xarajatlari loyihasi	101
11-3-jadval – Tirikchilikni tiklash xarajatlari.....	101
11-4-jadval – LRP boshqaruvi Xarajatlar.....	102
11-5-jadval. Kompensatsiya va tirikchilikni tiklash bo'yicha faoliyatning kirish ko'rsatkichlari.....	103

1. Kirish

1.1 Loyiha haqida

O‘zbekiston hukumati 2030-yilgacha xususiy moliyalashtiriladigan va qayta tiklanadigan energiya loyihalarini rivojlantirish orqali 5 gigavatt (GVt)gacha quyosh energiyasini ishlab chiqishni maqsad qilgan. Scaling Solar - bu Jahon banki guruhi dasturi bo‘lib, hukumatlarga xususiy moliyalashtirish bilan yirik quyosh energiyasi loyihalarini xarid qilish va rivojlantirishda yordam beradi. Ushbu hisobot e‘lon qilingan vaqtda Navoiy viloyatida “Scaling Solar” dasturi doirasida ishlab chiqilgan 220 megavatt (MVt) quvvatga ega birinchi quyosh fotoelektr (FV) stansiyasi qurilmoqda.

Jahon banki guruhining Scaling Solar Uzbekistan Round 2 dasturi mamlakat energiya majmuasiga 400 MVt dan ortiq toza va qayta tiklanadigan FV energiyasini qo‘shishga qaratilgan. Ushbu tur doirasida o‘zlashtirish uchun Samarqand va Jizzax viloyatlarida ikkita obyekt belgilandi.

Ushbu hisobot O‘zbekistonning Jizzax viloyati G‘allaorol tumanida “loyiha” deb ataladigan 220 MVt quvvatga ega quyosh FV loyihasini ishlab chiqishni qamrab oladi. Loyiha maydoni 562 ga. Loyiha shuningdek, mahalliy podstansiyadan mavjud Saribozor podstansiyasigacha bo‘lgan 15km uzunlikdagi havo uzatish liniyasini ham o‘z ichiga oladi.

1-1-jadval. Loyihaning asosiy xususiyatlari

Manzil	O‘zbekiston Respublikasi, Jizzax viloyati, G‘allaorol tumani 220
O‘rnatilgan quvvat Quyosh	MVt
FV maydoni	562 ga
Yuqori tarmoqqa ulanish liniyasi	15 km 220 kV Chelik panjarali minoralar
Milliy tarmoq podstansiyasi	Saribozor

Loyihani loyihalash, qurish va ekspluatatsiya qilish bo‘yicha batafsil ma‘lumotlar 2-bobda keltirilgan.

1.2 Tirikchilikni tiklash doirasi va maqsadlari

Ushbu hujjat loyiha tomonidan yaratilishi mumkin bo‘lgan har qanday potentsial iqtisodiy joy almashishni, shu jumladan havo uzatish liniyasini (OTL) va har qanday oqibatda vaqtinchalik er cheklovlarini ko‘rib chiqadi. Taklif etilayotgan Quyosh FV maydonchasi chegarasidagi (FV maydoni) er hozirda davlat zaxirasiga tegishli, lekin loyiha hududidan allaqachon tozalangan bo‘lishi mumkin bo‘lgan tarixiy yerdan foydalanish bo‘yicha ijtimoiy muvofiqlik auditidan (SCA) o‘tkazilgan.

Loyihani rivojlantirish uchun kelajakda xalqaro moliyalashtirish kerak bo‘lganligi sababli, kreditorlar OTBning Himoyalash siyosati bayonotini (SPS), jumladan Majburiy ko‘chirish kafolatlarini qo‘llashni talab qiladi. Shunday qilib, ushbu LRPning maqsadlari quyidagilardan iborat:

- Iqtisodiy ko‘chish uchun milliy va xalqaro talablarni belgilang
- Ishtirokchi-davlatlar tomonidan amalga oshirilishi lozim bo‘lgan erlarni sotib olish va kompensatsiya to‘lash bo‘yicha tartiblarni belgilang.
- PAPlarni aniqlash va zarar ko‘rgan uy xo‘jaliklarining ijtimoiy-iqtisodiy xususiyatlarini tushunish.
- Loyiha hududida joylashgan ijtimoiy-iqtisodiy faoliyatni baholash va baholash.
- Milliy qonunchilikka muvofiq loyiha natijasida kelib chiqadigan zararlarni qoplashning tegishli darajalari va vositalarini belgilang va standartlar.
- Zarar ko‘rgan uy xo‘jaliklariga o‘z turmush darajasini tiklash va yaxshilash uchun boshqa yordam va chora-tadbirlarni aniqlash.
- Loyihadagi asosiy tomonlarning roli va mas‘uliyatini belgilang.
- Shikoyatlarni hal qilishning tegishli mexanizmini taklif qilish.
- Loyiha kreditorlari tomonidan talab qilinadigan tushuntirish va maslahat talablarini baholash va hal qilish.

1.3 Cheklovlar

LRPning ushbu loyihasini (04-versiya) yozish vaqtida LRP jarayoni uchun barcha majburiyatlar tugallanmagan. Hali ham hal qilinmay qolganlar:

- LRP hujjati hali onlayn va yaqin atrofdagi jamoalarda rasman oshkor etilmagan.
- Baholashni o'rganish davom etmoqda, deyarli yakunlandi va baholash ushbu LRPga kiritilgan, biroq oshkor qilinganidan keyin u ba'zi kichik tuzatishlarga ega bo'lishi mumkin.
- Daromad ma'lumotlari bitta ijarachi tomonidan taqdim etilmagan.

2. Loyiha tavsifi va yer aspektlari

2.1 Loyihaning joylashuvi

Taklif etilayotgan Loyiha maydoni O'zbekiston Respublikasining janubi-sharqidagi Jizzax viloyati G'allaorol tumanida joylashgan. Eng yaqin mahallalar (mahallalar) Chayonli (ba'zi xaritalarda Choyli deb ham yuritiladi), Qiziltut, Qarobchi (ba'zi xaritalarda Qoraqchi deb ham yuritiladi) va Sayfin ota. Loyiha maydoni G'allaorol shahridan taxminan 10 km shimolda va viloyat markazi Jizzax shahridan 25 km g'arbda joylashgan. Saytga M39 avtomagistralidan tashqarida R-42 yo'li orqali kirishmumkin.

Maydoni 562 ga.

Saytning markaziy nuqtasi koordinatalari:

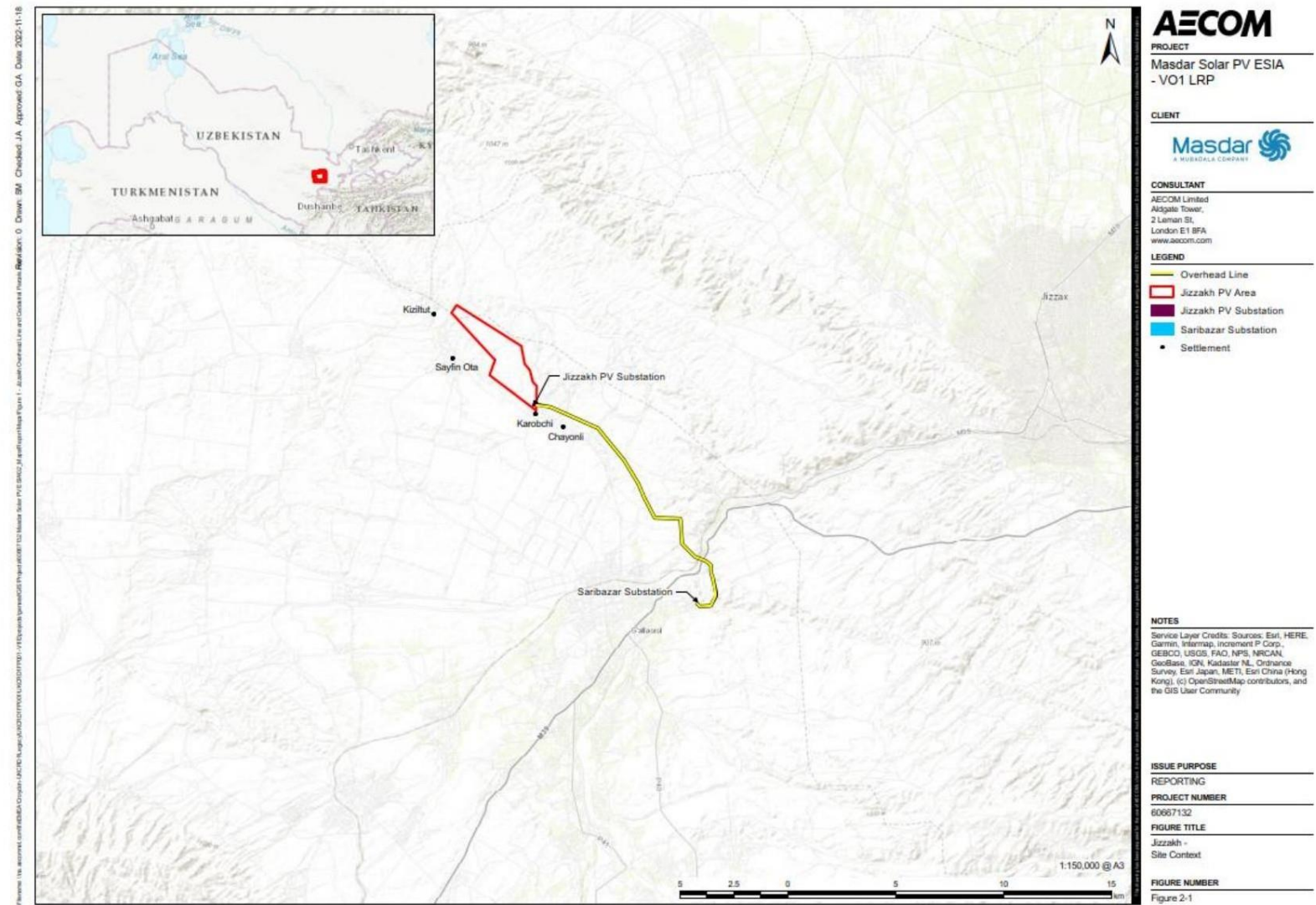
	<i>Geografik (WGS 84)</i>	<i>WGS 84 UTM 42N</i>
<i>Uzunlik</i>	67° 31' 47" E	374733
<i>Kenglik</i>	40° 7' 38" N	4442916

Yer siyrak o'simlikli maydonlardan yoki yalang'och yerdan iborat bo'lib, vaqti-vaqti bilan mavsumiy chorva boqish va yaqin atrofdagi yaylovlarga kirish uchunishlatiladi. Sug'orish uchun suv manbalarining yo'qligi sababli maydonda haydaladigan qishloq xo'jaligi yo'q.

Tavsiya etilgan maydon chegaralari mavjud maydondan foydalanish va notekis topografiyaga ega bo'lgan hududlardan qochish va jamoalardagi nozikhududlardan qochish uchun optimallashtirilgan.

Havo elektr uzatish liniyasining yo'nalishi 15 km uzunlikda bo'lib, qishloq xo'jaligi erlaridan o'tadi va Loyihani mavjud "Saribazar" milliy elektr tarmog'iningstansiyasi bilan bog'laydi.

Loyiha maydonining joylashuvi quyidagi 2-1-rasmda tasvirlangan

2-1-rasm. Loyihsaning joylashuvi

2.2 Loyiha komponentlari

Loyihaning ushbu LRP uchun tegishli bo'lgan asosiy komponentlari:

2.2.1 Quyosh FV sayti

Bu quyosh FV modullari, inverterlar, transformatorlar, tarmoqqa ulanish interfeysi va sayt ofisini o'z ichiga olgan maydon. Quyosh FV maydonining umumiy maydoni 562 ga. Solar FV maydonchasidagi komponentlar va funktsiya batafsilroq Jizzax Quyosh FV ESIA ning 2-bo'limida tasvirlangan.

Quyosh PV komponentlarining qisqacha funktsiyasi quyida tasvirlangan:

- Quyosh PV modullari - ular harakatlanuvchi qismlarni talab qilmaydigan jim va toza jarayonda fotovoltaiik effekt orqali quyosh nurlanishini elektr energiyasiga aylantiradi.
- Inverterlar - Bular doimiy tokni elektr tarmog'iga ulash uchun o'zgaruvchan tokga (AC) aylantirish uchun talab qilinadi.
- Modullarni o'rnatish tizimlari - bular PV modullarini erga qattiq egilish burchagida yoki quyoshdan himoya qiluvchi ramkalarda mahkam bog'lash imkonini beradi.
- Kuchaytiruvchi transformatorlar - Kuchaytiruvchi transformator inverterlardan chiqishni kerakli tarmoq kuchlanishiga oladi.
- Tarmoqqa ulanish interfeysi - Bu elektr energiyasi tarmoq tarmog'iga eksport qilinadigan joy.

Ruxsatsiz kirishning oldini olish uchun FV elektr stansiyasining perimetri yuqorida o'rnatilgan 0,5 m lasan lasan bilan 2,5 m balandlikdagi payvandlangan simli mato panjarasi bilan o'rnatiladi. Ob'ektga eshikli kirish ob'ektning janubiy uchida, shuningdek, loyiha kichik stansiyasida joylashgan bo'ladi. Saytning perimetri bo'ylab ustunga o'rnatilgan ichki qaragan yopiq elektron televizor (CCTV) kameralari o'rnatiladi. Devorning yoritilishi xavfsizlik CCTV tizimining ishlashi uchun etarli bo'lishi kerak. Fextavonie va CCTV tizimi ESIAning 2-bo'limida batafsil tavsiflangan. Yozish vaqtida loyiha rejasi qat'iy tasdiqlangan, ammo Quyosh FV hududida loyihalash hali ham davom etmoqda. Quyosh FV hududi yoki OTL chegarasiga qo'shimcha joy almashish bilan bog'liq ta'sirlarni keltirib chiqaradigan har qanday keyingi o'zgarishlar ushbu LRPga qo'shimcha kiritishni talab qiladi.

2.2.2 Havo uzatish liniyasi (OTL)

OTL ishlab chiqarilgan elektr energiyasini nimstansiyaga olib boradi va u erda u milliy tarmoqqa beriladi. OTL bo'ylab temir panjarali minoralar qo'llaniladi. OTL yo'nalishi 15 km uzunlikda bo'lib, qishloq xo'jaligi erlari orqali 62 ta panjarali minoralar va o'tishlarni o'z ichiga oladi.

Bu minoralar Jizzax Solar FV ESIA ning 2-6-rasmda tasvirlangan.

Elektr uzatish liniyasini loyihalash va yo'nalishida imkon qadar xavfsizlik va atrof-muhitning quyidagi jihatlari hisobga olingan:

- Qo'riqlanadigan hududlar, boshqa ekologik jihatdan sezgir hududlar yoki etuk o'rmonzorlar orqali OTLni kuzatishdan saqlanang.
- Madaniy va meros ob'ektlaridan saqlanang.
- Elektr uzatish liniyalari minoralarini erning baland joylariga joylashtiring, shunda o'tkazgichlar vodiylar ustidan zanjirband bo'lishi mumkin, bu esa ularni yo'q qiladi. daraxtlarni olib tashlash kerak.
- OTMni og'ir qushlar tegishi mumkin bo'lgan vodiylar markazida emas, tog' yonbag'irlari bo'ylab joylashtiring. o'tkazgichlar.
- Aholi punktlaridan o'tmaslik uchun OTLni toping.
- Iloji boricha yangi kirish yo'llarini qurish zaruriyatini minimallashtiring.
- Iloji boricha mavjud yo'llar va kirish yo'llaridan foydalaning.
- Kabellar va yer, avtomobil yo'llari, yo'llar, temir yo'l liniyalari, binolar, aloqa tizimlari va boshqalar o'rtasidagi minimal masofalarga rioya qilinishini ta'minlash.
- Yo'nalish bo'ylab ijarachilar bilan maslahatlashgan holda fermer xo'jaliklari va turar-joy inshootlari va infratuzilmalaridan qoching.

2.2.3 Yer olish talablari

Erga ta'sir qilish turlarini uch toifaga bo'lish mumkin:

- Doimiy ta'sir ko'rsatadigan hududlarga Quyosh FV maydoni va OTL izlari kiradi. Ushbu er maydonlari qurilish va ekspluatatsiya davrida loyihatomonidan talab qilinadi va faqat loyiha to'xtatilgandan so'ng jamiyat foydalanishi mumkin bo'ladi.
- Qurilish bosqichida vaqtincha ta'sirlangan hududlar talab qilinadi va har bir minora iziga tutashgan minora yig'ish joylari va elektr kabellarini to'xtatib turish uchun zarur bo'lgan OTL bo'ylab 18 m kenglikdagi yo'lni o'z ichiga oladi. Har bir minoraga kirish ushbu yo'l orqali amalga oshiriladi. Sterilizatsiya zonasi OTLning har ikki tomonidagi 32 m erni o'z ichiga oladi. Sterilizatsiya zonasi ichidagi erlar loyiha tomonidan ishg'ol qilinmaydi, ammo bu erdan foydalanuvchilardan xavfsizlik shartlariga rioya qilishlari talab qilinadi, xususan, bu hududda balandligi 6 m dan ortiq tuzilmalar yoki daraxtlar bo'lishi mumkin emas. Boshqa barcha dehqonchilik ishlari ushbu zonada davom etishi mumkin.

Quyosh FV hududiga joriy kirish yo'li o'zgarishi mumkin va mavjud yo'llardan foydalaniladi va boshqa ko'chirish yoki yerni egallashni talab qilmaydi. Erni olib qo'yish yoki har qanday ko'chirishni talab qiladigan saytga kirishga har qanday o'zgartirish avtomatik ravishda ushbu LRPga qo'shimcha kiritishni talab qiladi.

Ishchilar uchun turar joy loyiha maydonchasida joylashmaydi va shuning uchun hech qanday yer olishni talab qilmaydi.

2.2.4 Istisnolar

Ushbu LRP hali yakunlanayotgan quyidagi loyiha komponentlarini o'z ichiga olmaydi:

- Ishchilarni joylashtirish lageri joyida emas, balki ishchilar yaqin atrofdagi aholi punktlarida mavjud bo'lgan turar-joylarda qolishadi. Ishchilarning yashashinatisida biron-bir joy o'zgarishi kutilmaydi, lekin agar ular aniqlansa, bu LRPni yangilash yoki qo'shimcha kiritish zaruratini keltirib chiqaradi.
- Quyosh FV hududiga kirish hali ham yakunlanmagan va qurilish boshlanishidan oldin yakunlanadi. Kirish yo'li bo'ladi
Biroq, mavjud yo'l tarmog'idan foydalaning va hech qanday joy almashishga olib kelishi kutilmaydi. Kirish yo'lini yakuniy loyihalashda aniqlangan harqanday siljish ushbu LRPni yangilash yoki qo'shimcha kiritish zarurligiga olib keladi. Ushbu ishlanmaning bir qismi sifatida maydonda hech qanday oqlash zavodi rejalashtirilmagan.

2.3 Loyiha dasturi

Yozish vaqtida (noyabr 2022), yakuniy Loyiha loyihasi hali tugallanmagan, biroq saytning umumiy rejasi, shu jumladan OTL liniyasi yo'nalishi aniqlangan. Tegishliidoralar tomonidan barcha zarur ruxsatnomalar va litsenziyalar berilganidan keyin qurilish ishlari boshlanadi.

FV elektr stantsiyasining qurilishi taxminan 12 oy davom etadi. FV elektr stansiyasi 2024 yilning birinchi choragida tarmoqni yetkazib berishni boshlashdan oldino'rnatishni ishga tushirish va sinovdan o'tkazish uchun yana bir yarim oy kerak bo'ladi.

Qurilishning asosiy bosqichlari, ishchi kuchini safarbar qilishdan tortib to tijorat foydalanish sanasigacha Jizzax Solar FV ESIA 2.5 bo'limida batafsil bayonetilgan.

2.4 Qayta joylashtirishni minimallashtirish

2.4.1 Muqobil variantlar ko'rib chiqildi

2.4.1.1 Loyiha yo'q-Muqobil variant Har

qanday yangi loyiha uchun ko'rib chiqiladigan birinchi muqobil ishlab chiqilmagan variant bo'lib, bu mamlakat energiya tarkibiga past uglerodli (quyosh) ishlab chiqarish quvvatini qo'shmaslikni anglatadi. O'zbekiston katta tabiiy gaz zaxiralariga ega va bu yerda elektr energiyasining 85 foizdan ortig'i tabiiy gazdan ishlabchiqariladi (Xalqaro energetika agentligi, 2020-yil).

Prezidentning 2019-yil 4-oktabrdagi PQ-4477-son qarori bilan 2019–2030-yillarda O'zbekiston Respublikasining yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasi (O'zbekiston Respublikasi Prezidenti, 2019-yil) tasdiqlandi. Strategiyaning ustuvor maqsadlari yalpi ichki mahsulot birligiga to'g'ri keladigan ISH gazlarining solishtirma emissiyasini 2010 yil darajasidan 10 foizga kamaytirish va 2030 yilga borib elektr energiyasining umumiy ishlab chiqarishida qayta tiklanadigan energiya manbalariningulushini 25 foizdan ko'proqqa oshirishdan iborat.

Elektr energiyasiga bo'lgan talab ortib borayotganligi sababli, milliy energiya tarkibidagi quyosh kabi kam uglerodli energiya ishlab chiqarish ulushini oshirish uglerod chiqindilarini kamaytirish va global iqlim o'zgarishini yumshatish uchun juda muhimdir. O'zbekiston o'zining geografik joylashuvi va iqlimi tufayli katta quyoshsalohiyatiga ega. Rivojlanish imkoniyati mavjud bo'lmagan taqdirda, Strategiya maqsadlariga erishishga hissa qo'shish imkoniyati boy beriladi.

2.4.1.2 Sayt tanlash Quyosh

energiyasini ishlab chiqish uchun mos joyni aniqlashda turli elementlarni hisobga olish kerak. Bularga quyidagilar kiradi:

- Quyosh resursi
- Ekologik belgilar
- Turar-joy mulklari
- Saytga kirish
- Tarmoqqa ulanish

Ushbu mezonlarni hisobga olgan holda, O'zbekiston Respublikasi hukumati butun mamlakat bo'ylab, jumladan, Jizzax viloyatida kommunal miqyosdagi quyosh FV qurilmalari uchun bir nechta potentsial maydonlarni aniqladi. TYPSA injiniring kompaniyasi tomonidan ob'ektga tashrif buyurganidan so'ng va O'zbekiston RespublikasiHukumati qarorlaridan so'ng, ushbu hisobotga tegishli bo'lgan Quyosh FV maydoni oldinga o'tkazildi va keyingi tadqiqotlar uchun tanlab olindi.

Shuni ta'kidlash kerakki, ushbu sayt O'zbekiston hukumati tomonidan potentsial ishtirokchilarga taqdim etilgan va natijada Masdar (Ishlab chiquvchi) uchun sayt tanlashga ta'sir qilish imkoniyati yo'q edi, biroq Masdar Quyosh FV zonasining chegara dizayniga ta'sir ko'rsatdi va keraksiz ekologik va ijtimoiy ta'sirlarni, shu jumladan keraksiz ko'chirishni oldini olish uchun OTL marshruti.

2.4.1.3 Elektr uzatish marshrutini tanlash

OTM uchun asosiy marshrut iloji boricha inshootlar, yuqori qiymatli ekinlar yoki boshqa ijtimoiy retseptorlardan qochish uchun liniya marshruti bo'ylabzarar ko'rgan ijarachilar bilan maslahatlashgan holda ishlab chiqilgan.

Dastlabki elektr uzatish yo'li Karobchi va Chauyonli qishloqlaridan g'arbiy tomondan o'tgan, biroq 2021-yil sentabr oyida uchastkaga tashrif buyurilganda ushbu yo'nalish iqtisodiy jihatdan foydali qishloq xo'jaligi yerlaridan o'tishi va elektr uzatish liniyasining o'rnatilishi ushbu yerning o'zlashtirilishi va foydalanishiga to'sqinlik qilishi aniqlangan.

Mahalliy dehqonlar tomonidan Qarobchi va Chauyonli qishloqlaridan sharqqa qarab muqobil yo'nalish taklif qilingan. Bu hududdagi yerlar suv yo'qligi sababli unchalik qadrli emas. Shu sababli, bu erda OTL qurilishi ijtimoiy-iqtisodiy ta'sirning pasayishiga olib keladi.

Bundan tashqari, bog'ning paydo bo'lishining oldini olish uchun Saribozor podstantsiyasiga yaqinlashishda OTMning qisqa qismini sozlash talab qilindi. OTL marshruti hali ham bog'dan o'tadi, ammo minoralarning joylashuvi bog'ga ta'sirni minimallashtirish uchun optimallashtirilgan.

Daraxtlar 6 m xavfsizlik chegarasidan pastroq bo'lgani uchun bog'ga sterilizatsiya zonasi ham ta'sir qilmaydi.

Ushbu muqobil variantlarni ko'rib chiqish va yo'nalishni optimallashtirish Dasturchining maslahatchisi Juru Energy, O'zbekiston Milliy elektr tarmog'iga mahalliy kadastr tomonidan amalga oshirildi.

3. Huquqiy va siyosat asoslari

3.1 Huquqiy baza

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi

Art. Konstitutsiyamizning 105-moddasida mahallalar raislari va maslahatchilari fuqarolar tomonidan ikki yarim yil muddatga saylanadigan o'zini o'zi boshqarish organi sifatida e'tirof etilgan. Bu dolzarbdir, chunki ushbu turdagi tashkilot mahalliy hamjamiyatlarning qarorlar qabul qilish jarayoni uchun muhim kanaldir. Mahallalar umumiy tashabbus va chora-tadbirlarni, shu jumladan ekologiyaga oid tadbirlarni bevosita qishloqlar, viloyatlar, tumanlar va shaharlarda amalga oshiradilar. Mahallaning asosiy tamoyillari demokratiya, oshkoralik, ijtimoiy adolat, insonparvarlik va o'zaro yordamdir. Mahalla mahalliy ahamiyatga molik muammolar, jumladan, infratuzilmani obodonlashtirish va rivojlantirish, hasharlar (yakshanba kuni ixtiyoriy bepul ish) tashkil etish, kam ta'minlangan oilalarga ijtimoiy yordam ko'rsatish va boshqalar bo'yicha qarorlar qabul qilishga mas'uldir.

3.1.1 Yer kodeksi

Yer kodeksi 1998 yilda qabul qilingan bo'lib, u (i) qishloq xo'jaligidan tashqari ehtiyojlar uchun yer uchastkalarini olib qo'yish va berish, (ii) qishloq xo'jaligi mahsulotlari yetishtirgan yo'qotishlarni qoplash, (iii) yerga egalik va huquqlarni, (iv) turli davlatlarning majburiyatlarini tartibga soladi. yer boshqaruvi organlari, (v) yer egasi, foydalanuvchi, ijarachi va mulkdorning huquq va majburiyatlari, (vi) yer toifalari turlari, (vii) yer olish va kompensatsiya qilish, (viii) yer nizolarini hal qilish va ernimuhofaza qilish, (ix)) yer uchastkalariga bo'lgan huquqlarni tugatish muddatlari, (x) yer uchastkasini davlat va jamoat ehtiyojlari uchun olib qo'yish va olib qo'yish, (xi) yer to'g'risidagi qonun hujjatlarini buzgan holda yer uchastkasini olib qo'yish muddatlari.

U (i) er ijarachilari, (ii) ijarachilar, (iii) yer egalari va (iv) yerdan foydalanuvchilarni yer sotib olingan taqdirda yo'qotishlar va zararlarni qoplash huquqiga ega deb tan oladi.

Umuman O'zbekistonda barcha yerlar davlat mulki hisoblanadi. Biroq, 2020-yil mart oyidan “*Qishloq xo'jaligiga mo'ljallanmagan yer uchastkalarini xususiy lashtirish to'g'risida*”*gironun* kuchga kirdi (3.1.6-bandga qarang).

3.1.2 Fuqarolik kodeksi

Fuqarolik Kodeksi (i) mulkni, (ii) mulkiy ob'ektlarni, (iii) mulk huquqini tugatish asoslarini, (iv) mulk huquqi yo'qolgan taqdirda kompensatsiya to'lash huquqini, (v) intellektual mulk huquqlarini, (vi) tartibga soladi. mulkni sotib olishning umumiy qoidalari, (vii) mulk qiymatini hisoblash va kompensatsiyaga bo'lgan huquqlar va (viii) huquqlarni bekor qilish shartlari.

Unda aytilishicha, agar boshqa huquqiy hujjat bilan tartibga solinmagan bo'lsa, yo'qotishlar to'liq kompensatsiya sifatida talab qilinishi mumkin. Bu huquqlarni tiklash uchun zarur bo'lgan xarajatlarni, har qanday mulkning yo'qolishi yoki shikastlanishini, yo'qolgan daromadlarni o'z ichiga oladi. Bundan tashqari, jabrlangan tomon buzilgan huquqlar asosida harqanday boshqa tomon tomonidan olingan har qanday daromadni talab qilishi mumkin.

Bundan tashqari, kodeksda aytilishicha, mulkka bo'lgan har qanday huquqlar davlat ro'yxatidan o'tkazilishi kerak.

3.1.3 Mehnat kodeksi (1995 yil 21 dekabr)

Mehnat munosabatlarining barcha shakllaridagi mehnat munosabatlarini tartibga soladi va barcha ish beruvchilar va xodimlar, shu jumladan O'zbekiston fuqarolari, chet el fuqarolari, fuqaroligi bo'lmagan shaxslar, xorijiy xalqaro tashkilotlar va yuridik shaxslarning xodimlari uchun majburiydir. Boshqa me'yorlar qatorida Kodeksda (i) xodimlarning manfaatlarini, mehnat salomatligi va xavfsizligini himoya qilish va (ii) ish beruvchilar tomonidan to'lanishi kerak bo'lgan ish joyini yo'qotish uchun tovon to'lash to'g'risidagi qoidalar mavjud. Majburiy ko'chirish holatlarida loyiha tashabbuskorlari tovon to'laydilar. Bu norasmiy xodimlarga kompensatsiya to'lanishini kafolatlamaydi va shuning uchun barcha APlar ishini yo'qotganlar uchun kompensatsiya olishlarini kafolatlamaydi.

Ushbu Loyiha natijasida er sotib olish Loyihadan ta'sirlangan hech kimning ishini yo'qotishiga olib kelmaydi. Shu sababli, ishni yo'qotish natijasida kompensatsiya qo'llanilmaydi va bu milliy talablar va kreditor standartlari o'rtasidagi bo'shliqni tahlil qilishda hisobga olinadigan narsa emas.

3.1.4 911-sonli “Jismoniy va yuridik shaxslarning mulkiy huquqlarini kafolatlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida”gi qarori. Subyektlar va yer uchastkalarini olish va kompensatsiyalar to'lash tartiblarini takomillashtirish to'g'risida”

Vazirlar Mahkamasining mazkur qarori bilan davlat ehtiyojlari va investitsiya loyihalari uchun yer uchastkalarini olib qo'yish natijasida zarar ko'rgan jismoniy va yuridik shaxslarga kompensatsiya to'lash tartibi belgilandi. Bu jismoniy va yuridik shaxslarning turar-joy er uchastkalari, uy-joylari, bino va inshootlariga taalluqlidir. Bu xususiy lashtirilgan yer uchastkalariga taalluqli emas.

Umumiy tamoyillar quyidagilardan iborat:

- Yer uchastkasini davlat ehtiyojlari uchun olib qo'yish yer egasining roziligi yoki yerdan foydalanuvchi bilan kelishilgan holda, xalq deputatlari Kengashlarining qarori, shuningdek O'zbekiston Respublikasi Prezidenti va Vazirlar Mahkamasining qarorlari bilan amalga oshiriladi.

- Bunday qarordan so'ng mahalliy davlat hokimiyati organlari (hokimliklar) er uchastkasidagi binolarni buzish to'g'risida o'z qarorlarini chiqaradilar. sotib olingan yer. Ular mahalliy adliya bo'limlari tomonidan ko'rib chiqilishi va tasdiqlanishi kerak.
- Kompensatsiya shartnomalari olish tashabbuskori va yerdan foydalanuvchilar tomonidan tayyorlanadi va imzolanadi. Ular notarius tomonidan tasdiqlangan bo'lishi kerak va har qanday buzish faqat kelishilgan tovon to'liq to'langanidan keyin boshlanishi mumkin.
- Mavjud er ajratish to'g'risidagi qarorlar ularni keyinchalik sotib olishni osonlashtirish uchun o'zgartirilishi yoki bekor qilinishi mumkin emas.
- Bundan tashqari, u yer sotib olish va ularning jarayonlari uchun maqbul maqsadlardan, jumladan, asoslardan iborat asosni belgilaydi. kompensatsiya qilinishi kerak bo'lgan elementlar va kompensatsiya usullari.

3.1.5 “Yer berish tartibini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi Vazirlar Mahkamasining qarori. Shaharsozlik faoliyatini amalga oshirish va qishloq xo'jaligidan tashqari boshqa ehtiyojlar uchun uchastkalar”

Asosan qishloq xo'jaligi erlariga qaratilgan ushbu qaror (i) shaharsozlik va boshqa qishloq xo'jaligidan tashqari maqsadlarda foydalanish uchun yer uchastkalarini berish tartiblarini va (ii) zarar ko'rgan tomonlarga kompensatsiya to'lash tartiblarini tartibga soladi. Ikkinchisi, uchastkaga biron bir o'zgartirish kiritilishidan oldin, kompensatsiya jarayonini yakunlash kerakligini ta'kidlaydi. Shuningdek, u tuproq sifati ko'rsatkichi bo'yicha qishloq xo'jaligi yerlarining yo'qotilishini qoplash fondini tashkil qiladi.

3.1.6 O'zbekiston Respublikasining “Qishloq xo'jaligiga mo'ljallanmagan yer uchastkalarini xususiyashtirish to'g'risida”gi Qonuni.

Qonun qishloq xo'jaligiga mo'ljallanmagan yerlarni O'zbekiston fuqarolari va rezident yuridik shaxslar uchun xususiyashtirishga ruxsat beradi. Ilgari barcha yerlar tabiatan O'zbekiston davlatiga tegishli edi. Mazkur qonun mamlakatimizda yerni xususiyashtirish islohotining boshlanishini ifodalaydi va Yer kodeksining 8-moddasigamuvofiq qishloq xo'jaligi yerlarining quyidagi ta'rifidan tashqarida bo'lgan yer uchastkalarini xususiyashtirishga ruxsat beradi:

“Qishloq xo'jaligi ehtiyojlari uchun berilgan yoki shunday maqsadlar uchun mo'ljallangan yerlar. U sug'oriladigan va lalmikor yerlar, ekin maydonlari, pichanzorlar, doimiy yaylovlar, doimiy ekinlar va uzumzorlarni o'z ichiga oladi”.

Xususiyashtirish jarayoni endigina 2020-yilda boshlanganligi sababli, yerlarning katta qismi hamon umrbod meros qilib qoldiriladigan egalik, doimiy foydalanish, vaqtinchalik foydalanish yoki ijara va birgalikda egalik qilish va foydalanishda saqlanib qolayotgani tushuniladi. Yerdan foydalanish qoidalarini doimiy ravishda buzilgan hollarda ushbu foydalanish huquqlari bekor qilinishi mumkin.

Qishloq yerlarini tartibga solishning olti turi mavjud (FAO, 2022):

1. Uy va kichik bog'dan iborat uy-joy uchastkalari.
2. Tamorka, odatda yashash uchun mo'ljallangan uyga ulashgan xususiy er uchastkasi. Hajmi 0,35 ga sug'oriladigan va 0,5 ga sug'orilmaydigan yerlar sifatida tartibga solingan. Biroq, bu mavjud bo'lishiga bog'liq, chunki er ko'pincha kolxozlarning er zaxirasidan olinadi (3-tur).
3. Qishloq xo'jaligi yerlarining katta qismini egallagan aksiyadorlik korxonalari sifatida tuzilgan shirkatlar, jamoa xo'jaliklari. Bular har yili dehqonlarga ekin turlari va ishlab chiqarish darajasini belgilagan holda shartnoma tuzadi.
4. Yakka tartibdagi fermer xo'jaliklari, bu ko'pincha 50 yilgacha bo'lgan uzoq muddatli ijara asosida tashkil etiladi. Bu jarayonning natijasidir qishloq xo'jaligi hokimiyati va mahalliy hokimiyat tomonidan nazorat qilinadi.
5. Shirkatlardan birining yer maydonida 0,35 ga dan 1 ga gacha bo'lgan kichik oilaviy xo'jaliklari bo'lgan dexion, dehqon xo'jaliklari shirkatlar tomonidan nazorat qilinadigan jarayon natijasidir. Ular meros bo'lishi mumkin, lekin faqat oila a'zolari tomonidan ishlashi mumkin.
6. Jamoa bog'dorchilik yerlari. Bu bog'-uzumzorlar uchun har bir a'zo uchun 0,006 ga va boshiga 0,08 ga bilan cheklangan. oshxona-bog'dorchilik kompaniyalari a'zosi.

Bundan tashqari, qonun xususiyashtirilgan yerlarni yana qanday qilib milliyashtirish mumkinligi haqidagi bir nechta stsenariylarni qamrab oladi.

Shuningdek, u 3-1-jadvalda ko'rsatilgan institutsional asosni belgilaydi.

3-1-jadval: O'zbekistonda yerlarni xususiyashtirishning institutsional asoslari

Tashkilot	Mas'uliyat
Vazirlar Mahkamasi	(1) shaharsozlik bo'yicha hujjatlarni ishlab chiqish, tasdiqlash va nashr etish

	(2) Bo'sh er uchastkalarini xususiy lashtirishning qonuniy tartibini belgilash
	(3) To'lov miqdori va metodologiyasini belgilash
	(4) Yerning bozor qiymatini aniqlash tartibini o'rnatish
	uchastkalar
Respublikasi Davlat qo'mitasi O'zbekiston yer resurslari, Geodeziya, kartografiya va davlat Kadastr (shuningdek, deb ataladi Gosgomzemgeodeskadastr yoki GKZGDK)	(1) Er uchastkalariga bo'lgan huquqlarni ro'yxatga olish (2) Yer uchastkalarini inventarizatsiya qilishni boshqarish (3) Uchastkalarining fazoviy xususiyatlarini aniqlash (4) Er uchastkalari uchun hujjatlarni tayyorlash
Urbanizatsiyani rivojlantirish jamg'armasi	(1) Er uchastkalarini sotish uchun elektron auksionlarni o'tkazish (2) er uchastkalarini xususiy lashtirish natijasida hosil bo'lgan pul mablag'larini saqlash (3) Urbanizatsiya jarayonlari uchun mablag'lardan foydalanish
Mahalliy munitsipalitetlar (shuningdek, deb ataladi hokimliklar)	(1) Xususiy lashtirish uchun er uchastkalarini aniqlang (2) Urbanizatsiya jamg'armasiga o'tkazish uchun er uchastkalarini aniqlang Rivojlanish (3) uchastkalarni xususiy lashtirish bo'yicha tegishli qarorlar qabul qiladi
Davlat aktivlarini boshqarish agentligi	(1) Elektron kim oshdi savdolarini tashkil etish va ularning tegishli tarzda o'tkazilishini ta'minlash

Manba: Kosta Legal (2019)

3.1.7 O'zbekiston Hukumati "O'zbekiston Respublikasi Hukumati "O'zbekiston Respublikasini tayyorlash va tayyorlash samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori. Xalqaro moliya institutlari va xorijiy hukumat moliyasi tomonidan moliyalashtirilgan loyihalarni amalga oshirish Tashkilotlar"

Ushbu rezolyutsiya xalqaro donorlar tomonidan moliyalashtiriladigan loyihalar uchun har qanday kompensatsiya, agar mavjud bo'lsa, xalqaro donorning qoidalarigariya qilishi kerakligini tartibga soladi.

3.1.8 "Xususiy mulkni himoya qilish va mulkchilik huquqlarining kafolatlari to'g'risida"gi O'zbekiston qonuni

Ushbu qonun xususiy mulk egalari mulki davlat ehtiyojlari uchun sotib olingan yoki shikastlangan taqdirda to'liq bozor qiymatini qoplash huquqini tartibga soladi. Bundan tashqari, unda aytilishicha, egasining huquqlaridagi har qanday o'zgarishlar uchun kompensatsiya jarayoni, shu jumladan har qanday mumkin bo'lgan shikoyatlar ham yakunlanishi kerak.

3.1.9 O'zbekiston Prezidentining "O'zbekiston Respublikasida investitsiya muhitini tubdan yaxshilash chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori.

Qarorda yer olishdan oldin zarar ko'rgan tomonlar bilan maslahatlashish kerak. Bundan tashqari, u kompensatsiya jarayonini sotib olishdan oldin tugatish zarurligini kuchaytiradi. Bundan tashqari, u davlat organlari tomonidan noqonuniy sotib olish buyrug'i bo'lgan taqdirda kompensatsiyalarni o'z ichiga oladi. Bundan tashqari, unda erlarni majburiy ravishda olib qo'yishning asosli sabablari sanab o'tilgan: Davlat mudofaasi va jamoat xavfsizligini ta'minlash, muhofaza etiladigan tabiiy hududlar, erkin iqtisodiy zonalarini tashkil etish va ularning faoliyati, xalqaro shartnomalardan kelib chiqadigan majburiyatlarni bajarish; foydali qazilmalar konlarini topish va o'zlashtirish, avtomobil va temir yo'llar, aeroportlar, aerodromlar, aeronavigatsiya inshootlari va aviatsiya markazlari, temir yo'l transporti ob'ektlari, ko'priklar, metropolitenlar, tunnellar, energiya tizimlari va elektr uzatish liniyalari, aloqa liniyalari, kosmik faoliyat obyektlarini qurish (va rekonstruksiya qilish) , magistral magistral, muhandislik-kommunikatsiyatarmoqlari.

3.1.10 O'zbekiston Hukumati "Jismoniy va yuridik shaxslarga yerlarning davlat ehtiyojlari uchun olib qo'yilishi munosabati bilan yetkazilgan zararni qoplash uchun markazlashtirilgan xaziralar mablag'larini jamlash va ulardan foydalanish tartibini tasdiqlash to'g'risida"gi qarori.

Qaror bilan davlat va davlat ehtiyojlari uchun yer olish uchun zarur bo'lgan kompensatsiyalarni moliyalashtirish uchun mas'ul bo'lgan Respublika markazlashgan jamg'armasi (RMJ) tashkil etildi.

3.1.11 “Jismoniy va yuridik shaxslarning murojaatlari to‘g‘risida”gi qonun

Ushbu qonun davlat organlariga murojaat va shikoyatlar bo'yicha talablar va jarayonlarni tartibga soladi. Shuningdek, u ularni hal qilish bo'yicha ko'rib chiqishmuddatini taqdim etadi: 15 kun, ishning murakkabligi asosida bitta holatga uzaytirish imkoniyati.

3.1.12 Vazirlar Mahkamasining “Elektr ta'minoti ob'ektlarini muhofaza qilish qoidalarini tasdiqlash to‘g‘risida”gi qarori.

Qaror elektr ta'minoti ob'ektlarining yerga bo'lgan ehtiyoji, jismoniy ob'ektlarini qoplaydigan, shuningdek, ularga texnik xizmat ko'rsatish yoki ta'mirlash uchun foydalanishga oid yer masalalarini tartibga soladi. Ushbu sifatda u bundan kelib chiqadigan har qanday zararni qoplashni ham tartibga soladi. Shuningdek, u erdan foydalanuvchilarga energiya infratuzilmasining xavfsiz ishlashini buzadigan narsalarni qurish yoki ekishni taqiqlaydi. Energetika infratuzilmasi va uning atrofidagi yerlarni belgilangan holatga qaytarish jarayonida etkazilgan zararni qoplash huquqi yo'q.

3.1.13 Vazirlar Mahkamasining 2018 yil 26 dekabrda 1047-sonli “Jabrlangan jismoniy va yuridik shaxslarga yer uchastkalarini davlat yoki jamoat ehtiyojlari uchun olib qo'yish munosabati bilan kompensatsiya to'lash uchun markazlashtirilgan mablag'larni shakllantirish va ulardan foydalanish tartibi to‘g‘risida”gi qarori .

Mazkur qaror loyihalar turidan kelib chiqib, kompensatsiya to'lovlarini manbalarini belgilaydi. Kompensatsiya uchun mablag' ajratish Respublikamarkazlashtirilgan jamg'armasi (RMJ) Kuzatuv kengashi tomonidan hal qilinadi.

3.1.14 Milliy qurilish standartlari va qoidalarini KMK 2.10.08-97. “Qurilish uchun yer ajratish me'yorlari 0,4 – 750 kV elektr tarmoqlari”

Ushbu hujjat 0,4 – 750 kV kuchlanishli elektr uzatish liniyalari, elektr uzatish minoralari, transformator nimstansiyalari va taqsimlash stansiyalarini qurish uchun vaqtincha va doimiy ajratiladigan yer uchastkalarining kengligi va o'lchamini belgilaydi. U (i) ikki ustunli uzatish minoralarining doimiy er talablari uchun quyidagi formulani taqdim etadi:

$$= (0 +) \text{ bu yerda } 0 \text{ minora egallagan er maydoni, } n \text{ minoralar soni va minora atrofida } 1 \text{ dan } 1,5 \text{ m gacha (tuproq turiga qarab) quruqlik chizig'ini ifodalaydi. (ii) uch g'ildirakli minoralar uchun er ehtiyoji quyidagi formula bo'yicha hisoblanadi: } = \sqrt[3]{\frac{R}{2}}, \text{ bu erda } \sqrt[3]{\frac{R}{2}} \text{ - ustunlar soni va } R \text{ - minora ustunlari atrofida } 1,5 \text{ m doira. (iii) elektr uzatish liniyasini o'rnatish uchun vaqtincha er ehtiyojlari } 1,0 \text{ kV liniyalari minoralar va aloqa liniyasi minoralari uchun } 8 \text{ m dan ikki zanjirli } 220 \text{ kV liniyalar uchun } 32 \text{ m gacha o'zgarib turadi.}$$

Kommutatorlar va podstansiyalar qurilishi loyiha talablariga qarab 50 m² dan 25 ga gacha.

3.1.15 2022 yil 29 iyunidagi O‘RQ-781-son “Ijtimoiy ehtiyojlar uchun kompensatsiya to‘lash sharti bilan yer uchastkalarini olib qo‘yish tartibi to‘g‘risida”gi Qonun.

Ushbu qonunning maqsadi jismoniy va yuridik shaxslarga tegishli yerlarni va ularning qismlarini olib qo'yish tartibini belgilashdan iborat. Ushbu yangi qo'llaniladigan qonun Loyihaga nisbatan qo'llanilishi tushuniladi, ammo bu qonun LRP natijalariga ta'sir qilmaydi va milliy boshqaruv talablarini soddalashtiradi.

3.1.16 "Baholash faoliyati to'g'risida"gi qonun (2009 y.)

Ushbu Qonunda baholash litsenziyalanadigan faoliyat turi ekanligi va baholovchilar litsenziyalangan va mustaqil bo'lishi lozimligini nazarda tutadi (4-modda). U baholash majburiy bo'lgan voqealarni, shu jumladan aktivlarni sotib olishni nazarda tutadi (11-modda).

3.1.17 O‘zbekiston Respublikasining “Yaylov yerlari to‘g‘risida”gi 538-sonli Qonuni (2019-yil 21-may) (hozirda yangilangan)

Ushbu qonun O‘zbekistonda yaylovlarni muhofaza qilish va dalalardan foydalanish qoidalarini ta'minlash maqsadida ishlab chiqilgan.

3.2 Institutsional asos

O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi va qonunchilik normalari va qoidalarini qonun chiqaruvchi, davlat va ijro etuvchi hokimiyat organlarining ekologik va ijtimoiy mas'uliyatini, shuningdek, xususiy tadbirkorlarning mas'uliyatini belgilaydi. Konstitutsiyaning muqaddimasida “xalqaro huquqning umume'tirof etilgan normalarining ustuvorligi” e'tirof etilgan (UZINFOCOM, 2022). Shuning uchun xalqaro konventsiyalar va ratifikatsiyalar milliy qonunchilikdan birinchiqat'iyroq bo'lganda ustun bo'ladi, deb hisoblanadi.

O‘zbekistonda tabiatni muhofaza qilish bo'yicha mas'ul oliy ijroiya organi Oliy Majlisga (Parlamentga) bo'ysunuvchi va hisob beruvchi Tabiatni muhofaza qilish davlat qo'mitasi (TMDQ) hisoblanadi. U davlat siyosatini belgilaydi, qonun hujjatlarini qabul qiladi, vazirliklar va idoralarning EHT masalalari bo'yicha faoliyatini muvofiqlashtiradi va boshqaradi. Vazirlar Mahkamasi tabiatni muhofaza qilish davlat siyosatini amalga oshirish, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish davlat dasturlarini ishlab chiqish va amalga oshirishni muvofiqlashtirish uchun mas'ul ijro etuvchi organ hisoblanadi. Vazirlar Mahkamasi ularning bajarilishini nazorat qiladi va tabiat resurslarini hisobga olish va baholash uchun javobgardir.

Hududlarning atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha majburiyatlari ma'muriyat rahbari (hokimlar) boshchiligidagi xalq deputatlari Kengashlari zimmasiga yuklanadi.

Mintaqaviy va mahalliy davlat hokimiyati organlari tabiat resurslari, ekologik zararli ob'ektlarning holatini hisobga olish va baholash uchun javobgardir va tabiatni muhofaza qilish, nazorat qilish va tabiatdan foydalanish uchun javobgardir.

Tabiatni muhofaza qilish tadbirlarini amalga oshirish, nazorat funksiyasi va tabiatni muhofaza qilish bo'yicha javobgarlik bir qator vazirlik va idoralar zimmasiga yuklatilgan. Ushbu organlarning vazifalariga davlat xizmatining barqaror tizimini ta'minlash, ixtisoslashtirilgan dasturlar, strategiyalar va harakatlar rejalari ishlab chiqish va amalga oshirish hamda tabiatni barqaror boshqarish kiradi. Mintaqaviy boshqarmalar vaidoralar, odatda, TMDQning quyi ijro etuvchi organlari hamda viloyat va tuman darajasidagi boshqa mas'ul vazirliklardir.

Hududiy miqyosdagi tashkilotlar respublika darajasidagi tuzilishga ega.

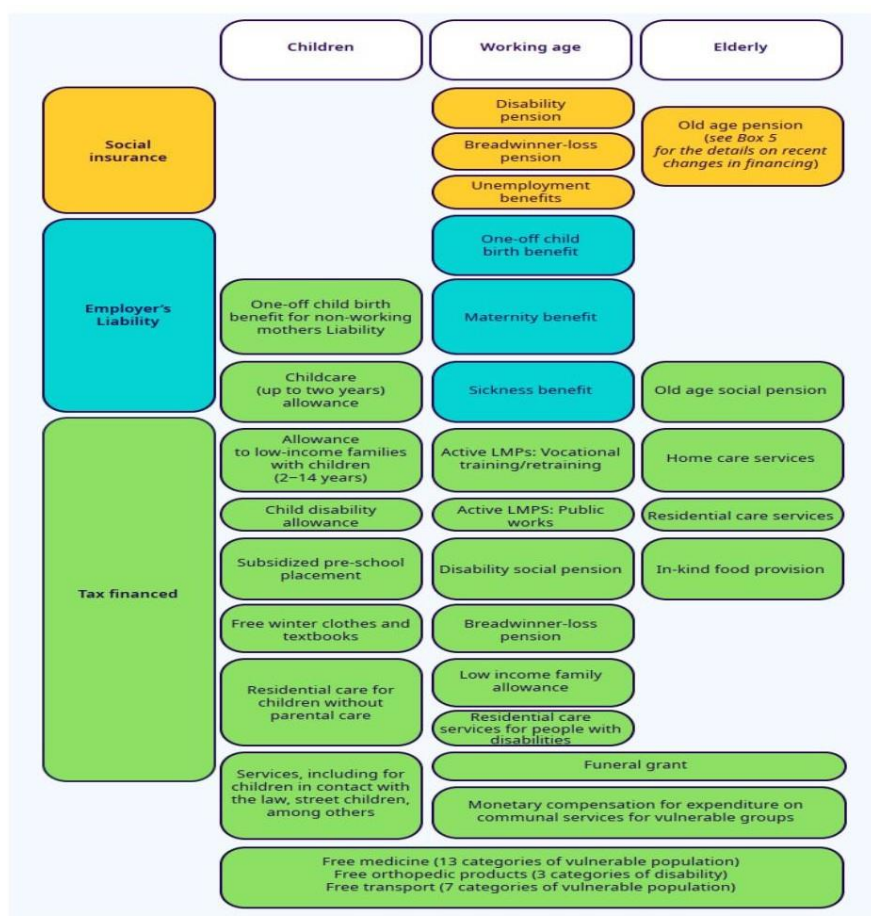
Jamoat yig'ilishlari (mahalla) o'zini o'zi boshqarishning mustaqil mexanizmi bo'lib, umumiy tashabbus va chora-tadbirlarni, shu jumladan ekologiyabilan bog'liq tadbirlarni bevosita qishloqlar, viloyatlar, tumanlar va shaharlarda amalga oshiradi.

3.3 Ijtimoiy himoya tizimi

Mamlakatning ijtimoiy himoya tizimi asosan Sovet Ittifoqidan meros bo'lib, to'liq bandlik, umumiy bola parvarishi va keksa yoshdagi daromadlarni kafolatlash tamoyillariga qaratilgan. Uning asosiy tarkibiy qismlari - ijtimoiy sug'urta, ijtimoiy yordam, ijtimoiy yordam xizmatlari va mehnat bozorigaaralashuv.

Shaxsiy himoya sxemalari yaxshi vertikal amalga oshirilganligi haqida xabar berilgan, ammo sxemalarning gorizontal integratsiyasi nuqtai nazaridan etishmayapti. Bundan tashqari, bir sxemadan foydalanish boshqasiga muvofiqlikka qanday ta'sir qilishi mumkinligi haqida noaniqlik mavjud. Yana bir asosiy muammo - bu etarli ma'lumot va turli sxemalarga kirish. Buni 2020 yilda aholining yarmi, eng muhimi, eng kam ta'minlangan uy xo'jaliklarining uchdan bir qismigina hech qanday sxemadan foydalanmayotganini ko'rsatadigan statistik ma'lumotlardan dalolatberadi. cheklangan resurslarni ehtiyojga qarab taqsimlash uchun javobgardir.

3.3.1-rasmda O'zbekiston ijtimoiy himoya tizimining asosiy elementlari va ularni moliyalashtirish ko'rsatilgan. O'zbekistonning ijtimoiy himoya tizimini batafsil baholash uchun Xalqaro mehnat tashkiloti (XMT) tomonidan UNICEF va Jahon banki (XMT, UNICEF, Jahon banki, 2020) bilanhamkorlikda chop etilgan hisobotga qarang.

3-3-1-rasm— O'zbekistonning ijtimoiy himoya tizimi

3.4 Xalqaro eng yaxshi amaliyot bo'yicha ko'rsatmalar

Ekvator tamoyillarini (EP) imzolagan xalqaro kreditorlar xalqaro standartlarga javob beradigan loyihalarni talab qiladilar. Loyihani ishlab chiqish va amalga oshirishda O'zbekiston qonunchiligi talablaridan tashqari quyidagi xalqaro yo'riqnomalar, qoidalar va siyosatlar ham qo'llaniladi, chunki ularmajburiy ko'chirishga taalluqlidir:

- IFC ishlash standartlari (IFC, 2012).
- (IFC, 2007a)
- (IFC, 2007b).
- Osiyo taraqqiyot bankining (OTB) Himoya siyosati to'g'risidagi bayonoti (OTB, 2009).

Bularning barchasi barqaror rivojlanishni rag'batlantirish uchun ishlab chiqilgan maxsus siyosatlar, protseduralar, strategiyalar va qoidalar. Ushbu protseduralar loyihani moliyalashtirishni yakuniy tasdiqlashdan oldin atrof-muhitni batafsil ko'rib chiqish jarayonini, atrof-muhit bo'yicha batafsil yo'riqnomalarni, batafsil sog'liq va xavfsizlik talablarini, ijtimoiy ta'sirni baholash va jamoatchilik bilan maslahatlashish va ma'lumotlarni oshkor qilish tartiblariniva loyihani qurish, foydalanish bilan bog'liq boshqa ko'plab masalalarni o'z ichiga oladi. va foydalanishdan chiqarish. Ushbu ESIAning keyingi bo'limlarida tavsiflangan ko'plab yumshatish choralari ushbu talablarga asoslanadi.

Atrof-muhit va rivojlanish bo'yicha Rio deklaratsiyasining (Birlashgan Millatlar Tashkiloti, 1992 c) 1-tamoyilida "Inson tabiat bilan uyg'unlikda sog'lom vasamarali hayot kechirish huquqiga ega" deb alohida ahamiyat kasb etadi. 18-tamoyil ta'sirni baholashni talab qiladi.

IFC ishlash standartlari va Afrika taraqqiyot bankining integratsiyalashgan himoya tizimiga oid qo'shimcha ma'lumotlar quyida keltirilgan.

3.4.1 Ekvator tamoyillari va IFC ishlash standartlari

Ekvator tamoyillari (EP) butun dunyo bo'ylab barcha sanoat tarmoqlarida umumiy kapital qiymati 10 million AQSh dollari yoki undan ortiq bo'lgan barcha yangi loyihalarni moliyalashtirish uchun qo'llaniladi. RaI loyihalarni moliyalashtirish uchun asos bo'lib, qayta ko'rib chiqilgan IFC Ishlash Standartlari (PS) bilan ta'minlanadi.

RaIarning loyihaga tatbiq etish darajasi loyiha joylashgan mamlakatning "Belgilangan" yoki "Tayinlanmagan" ligiga bog'liq. Belgilangan mamlakatlardagi loyihalar, masalan, O'zbekiston, IFC PS va Atrof-muhit salomatligi va xavfsizligi bo'yicha yo'riqnomalarida belgilangan standartlar va ko'rsatmalarga rioya qilishlari kerak.

Majburiy ko'chirishga tegishli bo'lgan IFC PS quyida batafsil bayon etilgan:

IFC PS1 - Atrof-muhit va ijtimoiy xavflar va ta'sirlarni baholash va boshqarish.

IFC PS5 - Erni sotib olish va majburiy ko'chirish.

PS5 odatda majburiy ko'chirishni boshqarish uchun global standart hisoblanadi va shuning uchun bu LRP uchun alohida ahamiyatga ega. PS5 quyidagiasosiy tamoyillarni o'z ichiga oladi: kompensatsiyani ta'minlash. PS5 tamoyillarining aksariyati OTB Xavfsizlik siyosati bayonoti bilan baham ko'riladi.

PS 5 ning asosiy qoidalari:

1. Loyiha loyihasi atrof-muhit, ijtimoiy va moliyaviy xarajatlar va foydalarni muvozanatlash bilan birga, jismoniy va/yoki iqtisodiy ko'chishning oldini olish yoki minimallashtirishning mumkin bo'lgan variantlarini ko'rib chiqadi.
2. Agar bunday ko'chishning oldini olishning iloji bo'lmasa, Ishlab chiquvchi ko'chirilgan jamoalar va odamlarga turmush darajasini yoki yashashvositalarini yaxshilash yoki tiklashga yordam berish uchun kompensatsiya va/yoki ko'chirish bo'yicha yordam taklif qiladi.
3. Ishlab chiquvchi manfaatdor tomonlarni jalb qilish jarayoni orqali bevosita zarar ko'rgan jamoalar va shaxslar bilan aloqa o'rnatadi. qayta joylashtirish jarayonini rejalashtirish, amalga oshirish, monitoring qilish va baholash orqali.
4. Ishlab chiquvchi kompensatsiyaga oid muayyan muammolarni olish va hal qilish uchun shikoyat mexanizmini o'rnatadi va ko'chirilganlar yoki mezbon jamoalar a'zolari tomonidan o'z vaqtida ko'tarilgan ko'chirish.
5. Majburiy ko'chirish muqarrar bo'lsa, Ishlab chiquvchidan RAP (jismoniy ko'chish holatida) va/yoki tirikchilikni tiklash rejasini (iqtisodiy ko'chishholatida) tayyorlash talab qilinadi. RAP ko'chirish oqibatlarini bartaraf etish bo'yicha kompleks harakatlar rejasini taqdim etishi kerak. U loyihaning salbiy ta'sirini yumshatish, barcha yo'qotishlarni qoplash va loyiha tufayli boshqa joyga ko'chiriladigan yoki ko'chiriladiganlarga rivojlanishuchun imtiyozlar berish uchun ko'riladigan protseduralar va tadbirlarni tavsiflashi kerak. Loyihani ishlab chiquvchi ko'chirish jarayoni uchun to'liq javobgar bo'lishi kerak.

6. RAP va/yoki LRPni ishlab chiqishda Ishlab chiquvchidan tegishli shaxslarni aniqlash uchun aholini ro'yxatga olish va ularning aktivlarini aniqlash uchun asos sifatida ularning aktivlarini inventarizatsiya qilish talab qilinadi. Har ikkisi ham tegishli rivojlanish moratoriyiga bog'lanadi.
7. Ta'sir qilingan shaxslarni boshqa joyga ko'chirish zarur bo'lganda, Ishlab chiquvchi ko'chirishning mumkin bo'lgan variantlarini, shu jumladan, etarlar hollarda uy-joyni almashtirish yoki pul kompensatsiyasi.
8. O'rini bosadigan uy-joylar egalik qilish kafolati bilan ta'minlanadi. Ijara huquqini kafolatlash ijara yoki bepul mulkka tegishli bo'lishi shart emas, balki an'anaviy hokimiyatlar tomonidan taqdim etilgan an'anaviy huquqlarga ham tegishli bo'lishi mumkin, chunki ba'zi hollarda egalik huquqining yuqoridarajadagi xavfsizligini ta'minlash uchun bahslashilishi mumkin.
9. Iqtisodiy ko'chirilgan, aktivlarini yo'qotish yoki aktivlarga kirish huquqiga ega bo'lgan shaxslarga bunday zarar to'liq hajmda qoplanadi. almashtirish qiymati, shuningdek, ularning daromad olish imkoniyatlarini, ishlab chiqarish darajasini va turmush darajasini yaxshilash yoki hech bo'lmaganda tiklashga yordam berish. O'zgartirish qiymati aktivni yangi materiallar, shu jumladan mehnat, transport, soliqlar va har qanday/barcha tranzaksiya xarajatlari bilan tiklash xarajatlari sifatida aniqlanadi. Ushbu baholash usulini qo'llashda tuzilmalar va aktivlarning amortizatsiyasini hisobga olmaslik kerak. yashash joyi yerdan bo'lgan ko'chirilganlar uchun yerga asoslangan qayta joylashtirish strategiyalariga ustunlik berish kerak.
10. Aholining zaif qatlamlari va guruhlar ehtiyojlariga alohida e'tibor qaratish lozim. Bular hammasi bo'lgan uy xo'jaliklari sifatida belgilanadi yersiz, qariyalar, surunkali kasallar, yolg'iz boshli uy xo'jaligi, bolalar, mahalliy guruhlar, etnik ozchiliklar, nogironlar, etimlar yoki boshqa nochor ahvoldabo'lganligi sababli tirikchilik, norasmiy yoki ish haqi iqtisodiyotida ishtirok eta olmaydigan a'zolar. Xususan, RAP/LRP qo'shimcha maqsadli yordam (masalan, kredit mablag'lari, o'qitish, ish o'rinlari) va ularning daromad olish qobiliyatini, ishlab chiqarish darajasini va turmush darajasini yaxshilash yoki hech bo'lmaganda tiklash uchun imkoniyatlarni taqdim etishi kerak, buning uchun tirikchilik yoki daromad darajasi zaif oilalarga. salbiy ta'sir ko'rsatadi; va kerak bo'lganda, ularning daromad olish qobiliyatini, ishlab chiqarish darajasini va turmush darajasini tiklash uchun zarur bo'lgan vaqtni oqilona baholash asosida o'tish davrini qo'llab-quvvatlash.
11. Iloji bo'lsa, loyihaning iqtisodiy foydalari mahalliy tarkib orqali ko'chirilgan odamlarga to'planishini ta'minlash. mexanizmlar, shu jumladan mahalliy o'qitish, ishga olish, mahalliy biznesni rivojlantirish va mahalliy xaridlar siyosati va tartiblari.
12. Yaylov, baliqchilik, ovchilik, terimchilik va boshqa tabiiy resurslardan foydalanishni ta'minlash. resurslarni qazib olish barqaror tarzda tiklanadi.

Yuqoridagi talablar uchun eng muhimi, turli xil yer egaliklariga ega bo'lgan jabrlangan shaxslarni tan olishdir. Jahon banki va IFC Faoliyat standartlariga muvofiq ko'chirilgan shaxslarga (1) o'zlari egallab turgan yoki foydalanayotgan er yoki mulklarga rasmiy qonuniy huquqlarga ega bo'lgan shaxslar kiradi; (2) yer yoki mol-mulkka nisbatan rasmiy qonuniy huquqlarga ega bo'lmagan, lekin milliy odat qonunchiligiga muvofiq tan olinadigan yoki tan olinadigan yerga da'vosi bo'lgan yoki (3) tan olinadigan qonuniy egalik huquqiga ega bo'lmaganlar.

PS 1 rivojlanish bilan bog'liq atrof-muhit va ijtimoiy ta'sirlarni aniqlash uchun baholashning muhimligini belgilaydi, samarali hamjamiyat ishtiroki va loyiha ma'lumotlarini oshkor qilish va Loyihaga ta'sir ko'rsatadigan mahalliy jamoalar bilan maslahatlashish hamda atrof-muhit va ijtimoiy boshqaruvcholarari. Shunday qilib, ESIA tadqiqoti baholashning ushbu bosqichida qo'llaniladigan IFC PS1 talablariga javob berish uchun amalga oshirildi.

Qolgan IFC PSda atrof-muhitga potentsial ekologik va ijtimoiy salbiy ta'sirlarning oldini olish va minimallashtirish va har qanday qoldiq ta'sirlarni qoplash/kompensatsiya qilish uchun maqsad va talablar belgilangan. Shuning uchun PS 2 dan 8 gacha baholash jarayonining bir qismi sifatida ko'ribchiqildi va tegishli bo'lsa, quyidagi mavzu bo'limlari doirasida muhokama qilindi. PS7 ushbu hududda mahalliy xalqlar yo'qligi sababli baholashdan tashqariga chiqdi.

3.4.2 OTB talablari

Himoya siyosati bayonoti (SPS) orqali OTB loyiha bilan bog'liq er sotib olish va erdan foydalanishga cheklovlar va ularning mavjud jamoalar va odamlarga salbiy ta'sir ko'rsatish potentsialini tan oladi. Buning asosiy jihatlaridan biri majburiy ko'chirish kafolatlaridir. Ularning asosiy maqsadi yerga egalik qilish, foydalanish huquqi va undan foydalanishda loyiha bilan bog'liq o'zgarishlarning salbiy ta'sirini oldini olish yoki minimallashtirishdir. Shu maqsadda quyidagimaqsadlar nomlanadi:

1. Mumkin bo'lgan joylarda majburiy ko'chirishdan saqlanish.
2. Loyiha va dizayn muqobillarini o'rganish orqali ixtiyoriy ko'chirishni minimallashtirish.
3. Loyihadan oldingi darajaga nisbatan real ko'rinishda barcha ko'chirilganlarning turmush darajasini oshirish yoki hech bo'lmaganda tiklash.
4. Ko'chirilgan kambag'allar va boshqa zaif guruhlarining turmush darajasini oshirish.

Muhimi, OTB ham jismoniy, ham iqtisodiy joy almashishni salbiy ta'sir sifatida tan oladi. Ular erini doimiy yoki vaqtinchalik, to'liq yoki qisman, ixtiyoriy ravishda egallab olish yoki erdan foydalanishni yoki undan foydalanishni majburiy cheklashdan kelib chiqishi mumkin.

Agar ko'chirilganlar yer olishdan bosh tortish huquqiga ega bo'lmasa, ko'chirish majburiy emas deb hisoblanadi. Bu (i) qonuniy ravishda ekspropriatsiya qilish yoki erdan foydalanishni vaqtincha yoki doimiy cheklash va (ii) sotuvchi bilan muzokaralar muvaffaqiyatsizlikka uchragan taqdirda, xaridor ekspropriatsiyaga murojaat qilishi yoki erdan foydalanishga qonuniy cheklovlar qo'yishi mumkin bo'lgan muzokaralar natijasida yuzaga keladi.

OTB quyidagi uch turdagi shaxslarni kompensatsiya olish huquqiga ega deb tan oladi:

5. Qonuniy huquqlarga ega bo'lgan ko'chirilganlar, odatda erga tegishli ravishda ro'yxatdan o'tgan egalik huquqiga ega bo'lganlar tomonidan belgilanadi.
6. Erga hech qanday rasmiy yoki qonuniy huquqi bo'lmagan, lekin da'vosi milliy qonunlar tomonidan tan olingan ko'chirilgan shaxslar. Bunga kiradimulk huquqini bermaydigan, lekin yerga egalik huquqi tan olingan va boshqa vositalar bilan tartibga solinadigan davlatlar.
7. Hech qanday rasmiy qonuniy huquqqa ega bo'lmagan, lekin yashash joyi ko'rib chiqilayotgan erga bog'liq bo'lgan ko'chirilganlar.

Asosiy talablar ko'chirilgan odamlar uchun adolatli kompensatsiya, yordam va imtiyozlar, to'liq almashtirish qiymati bo'yicha kompensatsiya; ijtimoiy ta'sirni to'liqbaholashni o'tkazish; ko'chirish rejasini tayyorlash; muzokaralar asosida er sotib olishning adolatligini ta'minlash; OTB veb-saytida ma'lumotlarni oshkor qilish; zarar ko'rgan odamlar va jamoalar bilan maslahatlashish va ishtirok etish; shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmini yaratish; ba'zi hollarda tashqi ekspertlar yoki NNTlar tomonidan xavfsizlik choralari rioya etilishini monitoring qilish va hisobot berish; kutilmagan ta'sirlarni doimiy monitoring qilish va loyihani keyinchalik yangilash; mahalliy aholi uchun alohida e'tibor.

3.4.3 Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki talablari

Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki (YTTB) Ekologik va ijtimoiy siyosatda (2019) ta'sirni yumshatish bo'yicha o'zining talablarini va ushbu LRPga tegishli 5-sonli ishlash talabi: Yer sotib olish, yerdan foydalanishdagi cheklovlarni belgilab berdi. va Majburiy ko'chirish er sotib olishga ta'sir qiladi.

PR5 ning asosiy maqsadlari quyidagilardan iborat:

- Majburiy ko'chirishdan saqlaning yoki hech bo'lmaganda imkoni bo'lgan joyda majburiy ko'chirishni minimallashtiring. loyiha loyihalari;
- Majburiy ko'chirishning jabrlangan shaxslarga muqarrar salbiy ijtimoiy va iqtisodiy ta'sirini quyidagi yo'llar bilan yumshatish: (i) aktivlarning yo'qolishi uchun to'liq o'rnini bosish qiymatida tovon to'lash; va (ii) PR 10 talablariga muvofiq tegishli maslahatlashuvlar, ishtirok etish va ma'lumotlarni oshkor qilish bilan ko'chirish bo'yicha tadbirlar amalga oshirilishini ta'minlash:
Axborotni oshkor qilish va manfaatdor tomonlarni jalb qilish;
- ko'chishgacha bo'lgan darajaga nisbatan jabrlanganlarning turmush darajasini yaxshilash yoki hech bo'lmaganda tiklash; va
- Jismoniy ko'chirilgan shaxslarning yashash sharoitlarini tegishli turar joy xavfsizligini ta'minlash orqali yaxshilash.

PR5da batafsil bayon etilgan asosiy talablardan ba'zilari quyida umumlashtiriladi: •

Iqtisodiy yoki jismoniy zarar bo'lishini aniqlash uchun avvalroq ekologik va ijtimoiy baholash o'tkazilishi kerak.

Loyiha tufayli ko'chish. Loyiha, shuningdek, keyingi bosqichda qo'shimcha er talab qilinadimi yoki yo'qligini ko'rib chiqishi kerak.

- Agar loyiha tufayli ko'chish sodir bo'ladigan bo'lsa, mazmunli maslahatlashuvlar orqali ta'sirlarning ko'lami va ahamiyatini, shuningdek, loyihadanta'sirlangan shaxslar va manfaatdor tomonlarning fikrlarini hisobga olgan holda aniqlash uchun ijtimoiy-iqtisodiy bazani yaratish kerak.
- Agar loyiha tufayli jismoniy yoki iqtisodiy ko'chish xavfi va ta'siri bo'lsa, mijoz ko'chirishni rejalashtirish hujjatlarini ishlab chiqish uchun jarayonga qayta joylashtirish bo'yicha mutaxassislarni jalb qiladi. Bu loyiha tomonidan ko'chirilgan har bir kishiga ta'sir qilish choralari ko'rish uchun ishlab chiqilishi kerak. YTTB hujjatning mohiyatini ekologik va ijtimoiy baholash jarayoni orqali aniqlaydi. Muqobil variantlar ham ko'chirish hujjatlarida ko'ribchilishi kerak va rejaning tafsilotlari Loyihaning hajmi va ta'siriga mutanosib bo'ladi.
- Agar iloji bo'lsa, ko'chishning oldini olish (agar sog'likka salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lmasa) yoki agar shunday bo'lsa, ko'chirishni minimallashtirish mumkin emas.
- Erni sotib olish bo'yicha kelishuvlar, hatto sotuvchining rozilgisiz kirish huquqiga ega bo'lsa ham, amalga oshirilishi kerak. Bunga Loyihadan jabrlanganlarga adolatli va tegishli kompensatsiya berish orqali erishish mumkin.
- Zaif guruhlar, ayniqsa, ijtimoiy-iqtisodiy bazaviy so'rovlar o'tkazish vaqtida, zaiflikni tahlil qilish, manfaatdor tomonlar bilan maslahatlashuvlar, yordam choralari rejalashtirish, ta'sirni baholash, shuningdek, yumshatish va monitoring qilishda alohida e'tibor berilishi kerak. Ayollarning mazmunli ishtiroki uchun chora-tadbirlar ko'rish kerak va Loyiha yer olish, erdan foydalanishni cheklash va majburiy ko'chirishning erkaklar va ayollarga ta'sirini tushunishga intilishi kerak. Kompensatsiyani to'lash va belgilashda gender masalalari hisobga olinadi. Shartlar tuziladi

milliy qonunchilik ayollarning huquqlarini tan olmagan taqdirda, iloji bo'lsa, ayollarning yashash xavfsizligini ta'minlash.

Maslahatlashuvlar davomida ayollarning fikrlari adolatli ifodalanishi va rejalashtirish va amalga oshirishda hisobga olinishi kerak. Ayollar va erkaklarning kompensatsiya va aktivlarni almashtirish bo'yicha imtiyozlari hujjatlashtirilishi kerak. Bundan tashqari, Loyihadan kelib chiqadigan har qanday imkoniyatlar Loyiha ta'siri ostida bo'lgan erkaklar va ayollarga tenglashtirilishi kerak.

- Loyiha kimga ta'sir qilishi va kim kompensatsiya va yordam olish huquqiga ega ekanligini aniqlash uchun mijoz tomonidan Loyiha hududini ro'yxatga olish o'tkazilishi kerak. Bunday aktivlarni keyingi baholash uchun ta'sir qilingan aktivlarni inventarizatsiya qilish to'ldirilishi kerak. Qonunchilikka yoki aholini ro'yxatga olishning tugash sanasiga asoslanib, loyihaning bir qismi sifatida muvofiqlikni cheklash sanasi ham belgilanishi kerak. Tugash sanasi yaxshihujjatlashtiriladi va butun loyiha hududida muntazam ravishda taqsimlanadi.
- Ta'sir qilingan aktivlarni baholash to'liq almashtirish qiymatida bo'lishi va malakali baholovchilar tomonidan amalga oshirilishi kerak. O'zgartirish qiymatiqanday hisoblanganligi haqidagi tafsilotlar ham hujjatlashtirilishi kerak.
- Ta'sir qilingan shaxslar erga yoki mulkka rasmiy huquqqa ega bo'lgan shaxslar, aholini ro'yxatga olish vaqtida erga rasmiy huquqqa ega bo'lmagan, lekinmilliy qonunchilikda tan olingan erga da'voga ega bo'lgan shaxslar yoki mulk huquqiga ega bo'lgan shaxslar sifatida tasniflanishi mumkin. yuridik aktivlar yoki ular foydalanadigan yerga nisbatan tan olinadigan da'vo yo'q.
- Agar yer sotib olish yoki erdan foydalanishni cheklash jarayonining bir qismi sifatida aktivlar yoki boshqa tabiiy resurslar almashtirib bo'lmaydigan hollarda zararko'rgan shaxslarga kompensatsiya berilishi kerak. Kompensatsiya zarur deb topilgan boshqa yordam bilan birga to'liq almashtirish qiymati bo'lishi kerak. Iqtisodiy ko'chirilgan odamlarga ko'chirishda yordam ko'rsatilishi kerak. Kompensatsiyaning uchta toifasiga quyidagilar kiradi: qonuniy ravishda egalik qilingan mulk yoki boshqa aktivlar uchun naqd yoki naqd pul, zarar ko'rgan shaxslarning yerga bo'lgan da'volarini tan olishlari uchun huquqiy yordam ko'rsatish, yerdagi har qanday inshootlar yoki konstruksiyalar uchun kompensatsiya (masalan, ekinlar va daraxtlar), daromadni yo'qotish va boshqa tirikchilik manbalari. Ko'chirish yoki erga kirish cheklovlari qo'llanilishidan oldin kompensatsiya berilishi kerak.
- Agar ko'chirilganlarning yashashi yerga asoslangan bo'lsa, mijoz yerga asoslangan kompensatsiyani taklif qiladi. Agar ko'chirilgan shaxslar tomonidan tovon to'lash rad etilsa, mijoz to'liq almashtirish qiymati bo'yicha kompensatsiyani ta'minlash, ko'chirishga yordam berish va turmush sharoitini yaxshilashbo'yicha nizolarni hal qilishda tegishli davlat organlari bilan hamkorlik qilishi kerak.
- Agar loyiha jamoat ob'ektlarini yo'qotishga hissa qo'shsa, ular teng yoki yaxshilangan xizmat darajasiga almashtirilishi kerakLoyiha faoliyatidan keyin.
- Shikoyatlarni ko'rib chiqishning samarali mexanizmini imkon qadar tezroq yo'lga qo'yish, uni hal qilish uchun xolis bo'lishi kerak kompensatsiya, ko'chirish yoki tirikchilikni tiklash bilan bog'liq tashvishlar.
- Mijoz ko'chirish rejasini amalga oshirishi kerak, bu loyihaning xavf-xatarlari va ta'siri ko'lamini aks ettiradi. Reja quyidagilarga oid dolzarb va ishonchli ma'lumotlarni o'z ichiga olishi kerak: Loyiha va ko'chirilgan yoki zarar ko'rgan guruhlariga potentsial ta'sirlar, ko'chirilganlarning har bir toifasi uchun tovon to'lash huquqi, aniqlangan har qanday ta'sir uchun tegishli yumshatish choralari, ko'chirishni samarali amalga oshirish uchun huquqiy chora-tadbirlar, byudjet yumshatish choralari mutanosib ravishda qayta joylashtirish.
- Ko'chirishni rejalashtirish hujjatlari ekologik va ijtimoiy boshqaruv tizimiga kiritilishi kerak. Qayta joylashtirishni rejalashtirish hujjatlari A toifali loyihalar uchunzarur bo'lgan ESIA bilan birga taqdim etiladi va ETTB tomonidan sezilarli ta'sir ko'rsatadigan ba'zi B toifali loyihalar.
- Hukumat idoralari xususiy mulk bo'lgan loyihadan yer olish va ko'chirish uchun mas'ul bo'lgan hollarda, ular erta bosqichdan boshlab ishtirok etishlari, er olishjarayonlarida, shuningdek rejalashtirish va monitoring qilishda faol rol o'ynashlari kerak. Mijoz hukumat va mahalliy qonunchilik o'rtasidagi bo'shliqlarni aniqlashi va bu kamchiliklarni YeTTB va tegishli hukumat uchun maqbul bo'lgan tarzda bartaraf etishi kerak.
- Hukumat tomonidan boshqariladigan xususiy sektorning yer olish loyihalari uchun ko'chirish rejasi ishlab chiqilishi kerak. Bunga ko'chirilgan shaxslarning huquqlaritamsvifi, PR5 va ushbu huquqlar o'rtasidagi tafovutlarni bartaraf etish bo'yicha harakatlar hamda ko'chirish rejasini amalga oshirishda davlat organi va/yoki mijozning moliyaviy mas'uliyati kiradi.
- Mijoz, xususan, yer olish va ko'chirish jarayonini monitoring qilish tartib-qoidalari mavjudligini va bunda asosiy manfaatdor tomonlar ishtirok etishini ta'minlashikerak. Monitoring Loyihaning ta'sir ko'lamiga mutanosib bo'lishi kerak. Mijoz, hatto uchinchi tomonlar ularni to'ldirgan taqdirda ham, YTTB monitoring hisobotlarini taqdim etish uchun javobgardir.
- Agar Loyihaning ta'siri sezilarli bo'lsa, ETTB davriy ravishda tashqi muvofiqlikni tekshirishni yoki er sotib olish va ko'chirish bo'yicha faoliyatning tashqi yakuniy auditini talab qilishi mumkin. Agar ta'sir sezilarli bo'lsa, bu hisobotlar mijoz tomonidan oshkor qilinishi talab qilinishi mumkin (hatto uchinchi shaxslartomonidan to'ldirilgan bo'lsa ham).
- Jismoniy ko'chirishning oldini olishning iloji bo'lmasa, ko'chirish rejasi kamida PR5 talablarini qamrab olishi kerak.
Reja ko'chish jarayonida monitoring va baholash sohaslarini amalga oshirishi va zaif guruhlar va jinslarning ehtiyojlariga alohida e'tibor qaratishi kerak. Mijoz muqobil sifatida egalik qilish kafolati bilan teng yoki undan yuqori qiymatdagi mulk yoki naqd pulni almashtirish narxini tanlashni taklif qilishi kerak. Har qanday qayta joylashtirish saytlari shunga o'xshash yoki taklif qilishi kerak

yashash sharoitlari va xizmatlardan foydalanish imkoniyatlari yaxshilandi. Jamiyatlar ta'sir ko'rsatsa, yumshatish choralari ko'rish kerak.

- Agar Loyiha tirikchilik yoki daromadga ta'sir etsa, Loyihani amalga oshirishdan oldin daromadni saqlab qolish yoki yaxshilash choralari ko'rish kerak. Zaif guruhlar va gender jihatlariga alohida e'tibor qaratish lozim. Qo'shilganidan keyin baholashni o'z ichiga olgan chora-tadbirlar rejalashtirilishi kerak. Tugatish tekshiruvi aniqlangandan so'ng, jabrlangan shaxslar yordam olish huquqiga ega deb topilsa, iqtisodiy ko'chish oqibatlarini yumshatish yopiq harakatlarga aylanishi mumkin.
- Tirikchilikni tiklash chora-tadbirlari, agar kerak bo'lsa, quyidagilarni o'z ichiga olishi kerak: zarar ko'rgan korxonalar uchun kompensatsiya, tadbirkorlik faoliyatini boshqa joyga ko'chirish xarajatlari uchun kompensatsiya, o'tish davridagi sof daromadni yo'qotish uchun kompensatsiya va mexanizmlarni o'rnatish va boshqa joylarga o'tkazish xarajatlari. Loyihadan jabrlangan, yerga nisbatan qonuniy da'volari bo'lgan shaxslarga teng yoki undan yuqori qiymatda almashtiriladigan er yoki teng yoki yuqori narxda kompensatsiya berilishi kerak. Yerga nisbatan qonuniy da'vosi bo'lmagan loyihata'sirlangan shaxslar uchun ular yerdan olingan aktivlar (masalan, ekinlar) uchun to'liq almashtirish qiymati bo'yicha kompensatsiya qilinishi kerak. Jamiyat resurslariga ta'sir etsa, ta'sirlarni minimallashtirish uchun mavjud resurslarni yaxshilash bilan birga naqd yoki naqd kompensatsiya berilishi kerak. Tirikchilikni tiklash chora-tadbirlari daromad olish qobiliyatini, ishlab chiqarish darajasini va turmush darajasini tiklash yoki yaxshilash uchun yordam choralari ko'rishni ham o'z ichiga olishi mumkin. Iqtisodiy ko'chirilgan shaxslar uchun o'tish davrlarini qo'llab-quvvatlash va mahalliy hamjamiyatlarga Loyihaning tegishli imtiyozlarini taqdim etish uchun chora-tadbirlar ishlab chiqilishi kerak.

3.4.4 Osiyo infratuzilmasi va investitsiya bankiga qo'yiladigan talablar

Osiyo infratuzilma va investitsiya banki (AIIB) Loyihaning qo'shimcha kreditori hisoblanadi. Xalqaro kreditorlar talablariga javob berish uchun Loyiha AIIB Ekologik va ijtimoiy asoslariga mos keladi. Ushbu doirada 2-ekologik va ijtimoiy standart mavjud: yer olish va majburiy ko'chirish. Ushbu standart Loyihaga nisbatan qo'llaniladi, shuning uchun Masdar quyidagi harakatlarni amalga oshirishi kerak: Rejalashtirish - bu ob'ektlar va erlarni o'rganish,

ko'chirilgan odamlarni ro'yxatga olish va ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarni (shu jumladan xavflar, ta'sirlar) baholash orqali Majburiy ko'chirish hajmini aniqlashni

- o'z ichiga oladi. va gender tabaqalashtirilgan yashash manbalari).
- Er sotib olish va ko'chirish rejasi – bu ko'chirilgan shaxslarning huquqlari, daromadlari va LR strategiyasi, monitoring, shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmlari, jadval, byudjet va institutsional tuzilmalar bilan bog'liq aniq bo'lishi kerak. LRPning bir qismi sifatida erni o'rganish va muvofiqlik uchun aniq chegaralarni belgilash kerak. Ko'chirilganlarning da'volari yechimga erishish jarayonlari bilan kuzatilishi kerak. Ma'lumotlar yoshi va jinsi bo'yicha ajratilgan holda to'planishi va zaif guruhlar to'g'risidagi ma'lumotlarni o'z ichiga olishi kerak. Ushbu hujjat Loyihaning ijtimoiy ta'sirga oid ESIA xulosalarini to'ldiradi, ammo majburiy ko'chirishga oid texnik ma'lumotlarni o'z ichiga oladi. Agar ko'chirish iqtisodiy bo'lsa, AIIB LRP tayyorlanishini talab qiladi.
- Yer sotib olish va ko'chirishni rejalashtirish asoslari – ko'chirish bilan bog'liq tadbirlar amalga oshirilmaydigan sharoitlarda to'liq aniqlangan bo'lsa, Majburiy ko'chirish tadbirlari Atrof-muhit va ijtimoiy siyosat (ESS) bosqichma-bosqich yondashuvi ostida amalga oshirilishi kerak. LARPF imkon qadar tezroq tayyorlanishi kerak.
- Proportionallik - LARPni tayyorlash jismoniy va iqtisodiy ko'chish doirasi va ko'chirilgan shaxslarning zaifligidan kelib chiqqan holda ko'rib chiqiladigan Loyiha ta'sirining darajasi va darajasi bilan bog'liq bo'lishi kerak.
- Yer agregatorlaridan foydalanish – loyiha yerlarini sotib olish yoki ko'chirish jarayonlarini hal qilish uchun mahalliy er agregatoridan (yoki boshqa uchinchi shaxsdan) foydalanadigan mijozlar bankning oldindan roziligini olishlari kerak. Mijoz ESS2 ga rioya qilish uchun javobgarlikni saqlab qoladi va Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmini (GRM) yaratish uchun to'liq javobgarlikni o'z zimmasiga oladi. Agar uchinchi tomon kompensatsiya to'lashi va har qanday tegishli xarajatlarni to'lashi kerak bo'lsa ham, mijoz er uchastkasini olish jarayoni uchun javobgar bo'ladi.
- Maslahatlashuv – Maslahatlashuvlar tirikchilik vositalarini tiklash va er sotib olish bilan bog'liq bo'lishi kerak, ular mazmunli bo'lishi va kerak bo'lganda hamjamiyatlar va nodavlat notijorat tashkilotlari uchun ma'qul bo'lishi kerak. Kelajakdagi LRPni rejalashtirish, amalga oshirish, monitoring qilish va baholashda er olishdan ko'chirilgan deb tasniflangan har qanday shaxslar bilan maslahatlashish kerak. Ushbu jarayon zaif deb tasniflangan har qanday shaxsni hisobga olishi va barcha manfaatdor tomonlarning ochiq ishtiroki uchun vositalar mavjudligini ta'minlash uchun qo'shimcha choralarni ko'rish kerak.
- Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi - Shikoyat mexanizmi shaffof va tushunarli jarayon bo'lishi uchun amalga oshirilishi kerak. Genderga xos bo'lgan va GBV bilan bog'liq muammolarga alohida e'tibor qaratish lozim va maxfiylikni ta'minlaydigan tegishli anonim xabar berish kanallarini yo'lga qo'yish kerak. Og'zaki hisobot va yozma protseduralar aralashmasi bo'lishi kerak.

- Ijtimoiy qo'llab-quvvatlash - Qayta tiklash jarayonining ta'siri bo'lishi mumkin bo'lgan hollarda, ayniqsa zaif guruhlarda ijtimoiy masalalarni hisobga olish kerak. Bunga loyihadagi ko'chirish va tovon to'lash to'g'risida qarorlar qabul qilishdan oldin maslahatlashuvlar va jabrlangan aholi bilan qatnashish kabi ijtimoiy tayyorgarlikni amalga oshirish orqali erishish mumkin.
- Tirikchilik vositalarini tiklash – Loyiha loyiha doirasida ko'chirilgan odamlarning turmush sharoitini yaxshilash yoki hech bo'lmaganda tiklash maqsadida foydalanishga topshirilishi kerak. Bu orqali erishish kerak
 - Erga asoslangan ko'chirish strategiyasi yoki erning o'rini almashtirish qiymati uchun pul kompensatsiyasi
 - teng yoki undan yuqori qiymatdagi aktivlarni almashtirish
 - Qaytarib bo'lmaydigan aktivlarni to'liq almashtirish qiymati bo'yicha kompensatsiya
 - Jamiyatdagi resurslardan foydalanishni yaxshilash va loyiha tomonidan kamaytirilganlarga muqobil yashash manbalaridan foydalanishimkoniyatini oshirish uchun mo'ljallangan dasturlar.

Ushbu chora-tadbirlar har qanday loyihaga ta'sir ko'rsatadigan shaxslarga, ularning individual talablariga qarab ajratilishi kerak.

Tranzaksiya xarajatlari kompensatsiyani belgilashga kiritilishi kerak. Loyihaning o'ziga xos uslubiga qarab qo'shimcha xizmatlar uchun imkoniyatlarga ega qilinishi kerak.

- Ko'chirish bo'yicha yordam - Bu loyiha tomonidan ko'chirilganlarga ko'rsatilishi kerak, jumladan:
 - ko'chirilganlar uchun xavfsiz uy-joy va ish bilan ta'minlangan holda, shuningdek, har qanday imtiyozlar bilan ta'minlashLoyiha
 - qo'llab-quvvatlash va rivojlanish yordami (masalan, ish bilan ta'minlash imkoniyatlari)
 - zarur hollarda jamoat xizmatlari
 - Ayollar va ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlarga yordam ko'rsatish bo'yicha maxsus chora-tadbirlar belgilandi
- Turmush standartlari - Loyiha kambag'al yoki zaif deb tasniflangan ko'chirilgan odamlarning turmush darajasini minimal darajada milliy standartlarga yaxshilash uchun ishlab chiqilishi va amalga oshirilishi kerak, shu jumladan ijtimoiy himoya tizimlariga kirishni ta'minlash, kerak bo'lganda er yoki daromad manbalariga kirish va va etarli uy-joy.
- Kompensatsiya va huquqlar – Majburiy ko'chirish uchun kompensatsiya va huquqlar Loyiha tufayli jismoniy yoki iqtisodiy ko'chish sodir bo'lgunga qadar to'lanishi kerak. Gender masalalarini ko'rib chiqish kerak. Ayollarning yashash huquqini ta'minlash uchun qoidalar ishlab chiqilishi kerak, hatto milliyqonunchilik buni tan olmasa ham, agar kerak bo'lsa.
- Mulk huquqi yoki qonuniy huquqlariga ega bo'lmagan shaxs - Loyiha bo'yicha ushbu guruhga kiritilgan har bir kishiga ko'chirish bo'yicha yordam yoki yo'qolgan aktivlar uchun tovon to'lash muddati tugash sanalariga muvofiq taqdim etilishi kerak. Ular, shuningdek, er sotib olish vako'chirish bo'yicha maslahatlashuvlarga kiritilishi kerak. Noqonuniy joylashtirilgan yerlar uchun kompensatsiya berilmasligi kerak.
- Muzokaralar asosida ko'chirish - er olish uchun shaffof va adolatli bo'lishi uchun tartib-qoidalar ishlab chiqilishi kerak. Hisob-kitoblarni bo'yicha muzokaralarga kirishgan har bir kishi Loyiha amalga oshirilgandan so'ng yaxshilangan daromadni saqlab qolishi yoki olishi kerak.
- Oshkora qilish – tirikchilikni tiklash va yer olish hujjatlari loyihasi loyihaning zarar ko'rgan hududidagi maslahat jarayoniga kiritilishi kerak.
- Amalga oshirish, monitoring va nazorat - Majburiy ko'chirish loyihaning bir qismi sifatida e'lon qilinishi kerak va agar u muhim element bo'lsa, qo'shimcha loyiha sifatida ko'rib chiqilishi kerak. Er olish va ko'chirish jarayonini nazorat qilish butun amalga oshirish davomida saqlanishi kerakva tajribali mutaxassislar jarayonning maqsadlariga erishilganligini nazorat qilishlari kerak. Monitoring, shuningdek, loyihaning qo'shimcha ta'siridarasini aniqlashi kerak,
- Uchinchi shaxslar - Mijoz er olish jarayonining boshida hukumat uchinchi tomon sifatida harakat qiladigan mas'ul tashkilotlar bilan shug'ullanishi va bu jarayonda ularni qo'llab-quvvatlashi kutilmoqda. Mijoz mahalliy va hukumat qonunchiligining bo'shliq tahlilini o'tkazishi va AIBning yer sotib olish bo'yicha siyosatini qondirish uchun kamchiliklarni bartaraf etishi kerak. Mijozning er sotib olish va ko'chirish hujjatlari, agar kerak bo'lsa, uchinchi tomon hujjatlarini to'ldirish uchun ishlab chiqilishi kerak.

3.4.5 Yevropa investitsiya banki (EIB) talablari

Yevropa investitsiya banki (EIB) ham Loyihaning asosiy kreditori hisoblanadi. EIB bu kabi Loyihaga, jumladan, Ekologik va Ijtimoiy Standartlarining birligiga maxsus talablarga ega. Bunga 6-standart – Majburiy qayta joylashtirish kiradi.

Quyidagi bo'limda Masdar loyihaga qo'llanilishi mumkin bo'lgan talablarni umumlashtiradi:

- Masdarning oldini olish va/yoki oldini olish maqsadida amalga oshirilishi mumkin bo'lgan loyiha muqobillari, dizaynlari va/yoki joylarni ko'rib chiqishini ta'minlashi kutilmoqda. jismoniy va/yoki iqtisodiy siljishni minimallashtirish.

- Masdar ko'chirishni oldini olish yoki minimallashtirish uchun bufer zonasi hajmini yoki yo'l huquqlarini cheklashi kerak
- Ko'chirilgan yoki PAP sifatida tasniflash uchun quyidagi mezonlar qo'llaniladi:
 - milliy qonunlarga muvofiq er yoki mulklarga rasmiy qonuniy huquqlarga ega bo'lgan shaxslar
 - er va/yoki mol-mulkka nisbatan rasmiy qonuniy huquqlarga ega bo'lmagan, lekin milliy qonunchilikka muvofiq tan olingan yoki tan olinadiganer yoki mulkka da'volari bo'lgan shaxslar.
 - erni va (yoki) mulkni egallab olgan/foydalanayotgan, lekin qonuniy huquqlarga ega bo'lmagan yoki ularga da'vo qilmaydigan shaxslar.
- Masdar jismoniy yoki iqtisodiy ko'chirilishi mumkin bo'lgan hamda kompensatsiya va/yoki yordam olish huquqiga ega bo'lgan PAPlarni aniqlash uchun ijtimoiy-iqtisodiy aholini ro'yxatga olish va dastlabki so'rov o'tkazishi kerak.
- Aholini ro'yxatga olish PAPlarning umumiy aholisini qamrab olishi va barcha yo'qotishlar inventarizatsiyasini o'z ichiga olishi kerak. Ijtimoiy-iqtisodiy bazaviyso'rov LQQning joriy ijtimoiy-iqtisodiy profilini, zaiflikni baholashni va maxsus choralar ko'rish zarurligini o'z ichiga olishi kerak. Ma'lumotlar jinsi va Loyihaga tegishli boshqa parametrlar bo'yicha ajratilishi kerak.
- Muvofiqlik uchun to'xtash sanasi ham bo'lishi kerak, u yaxshi hujjatlashtirilgan va Loyiha hududi bo'ylab tarqatilishi kerak.

Ushbu chegara milliy qonunlarda ko'rsatilgan muddat yoki ko'chirishni rejalashtirish hujjatlarida ko'rsatilgan muddat uchun yoki aholini ro'yxatga olish yoki inventarizatsiya qilingan kundan boshlab oqilona vaqt oralig'ida amal qiladi. Loyiha hududiga cheklov sanasidan keyin kirib kelganlar Masdar tomonidan tovon puli talab qilinmaydi.
- Masdar barcha ATQga natura yoki to'liq almashtirish qiymati bo'yicha pul kompensatsiyasini tanlashni taklif qilishi kerak.
- Jismoniy ko'chirishda, muqobil uy-joyda, yangi turar-joyning qiymati avvalgisiga nisbatan teng bo'lishi yoki yaxshilanishi kerak. Masdar, zarur bo'lgan hollarda, PAPlar egalik qilish xavfsizligini ta'minlash uchun choralar ko'rilishini ta'minlashi kerak. Pul kompensatsiyasi, agar taklif qilingan bo'lsa, barchata'sirlangan aktivlarning bahosini aks ettirishi kerak.
- Iqtisodiy ko'chirishga kelsak, o'rnini bosadigan erlar teng yoki yuqori sifatli bo'lishi va iloji boricha dastlabki joyga yaqin joylashgan bo'lishi kerak. Jamiyat resurslariga ta'sir qilganda, madaniy jihatlarini hisobga olgan holda ekvivalent resurslar mavjudligini ta'minlash uchun choralar ko'rish kerak. Agar buning iloji bo'lmasa, Masdar EIBni asoslab berishi va yo'qolgan resurslarga kirish yo'qolishining o'rnini qoplashga yordam berishi kerak. Ta'sir qilingan aktivlar uchun pul kompensatsiyasini baholash to'liq almashtirish qiymatida bo'lishi kerak. Kimning yashashi yoki daromadiga salbiy ta'sir ko'rsatgan bo'lsa, ungamanzilli yordam ko'rsatilishi va minimal darajada tirikchilikni tiklash uchun o'tish davrida yordam ko'rsatilishi kerak.
- Masdar, shuningdek, zaif shaxslar yoki guruhlariga alohida e'tibor qaratgan holda, ko'chirilgan PAPlarni qayta joylashtirishga yordam berishi kerak. O'zgartirisher yoki pul kompensatsiyasi haqiqiy ko'chirish amalga oshirilishidan oldin berilishi kerak.
- Ko'chirish joylari taqdim etilsa, Masdar joylarni tanlash bo'yicha PAP bilan maslahatlashishi va iloji bo'lsa, tanlov taklif qilishi kerak.

Ko'chirish joylari EIB standarti 6 Majburiy ko'chirishda ko'rsatilgan mezonlarga javob berishi kerak. Ushbu standartning bir qismi sifatida maslahat vaoshkor qilish uchun to'liq talab SEPda tasvirlangan.
- Masdar EIB standarti 2- Manfaatdor tomonlarning ishtiroki bilan mos keladigan shikoyat mexanizmini joriy qilishi kerak. Bu jarayon huquqlar, ma'lumotlarga kirish, kompensatsiya yoki boshqa joyga ko'chirish bilan bog'liq muammolarni hal qilishi kerak.
- Majburiy ko'chirishga kelsak, EIB bunga toqat qilmaydi. Ko'chirish istisno hollarda to'liq hajmda amalga oshirilishi mumkin inson huquqlari bo'yicha xalqaro hujjatlar va milliy qonunchilik qoidalariga rioya qilish. EIB ko'chirishdan oldin xabardor qilinishi va EIB Ekologik va ijtimoiy standartlarning 6-standartida ko'rsatilgan shartlar bajarilganligi to'g'risida hujjatlashtirilgan bayonot bilan birga bo'lishi kerak.
- Maslahatlashuv, rejalashtirish va amalga oshirish chog'ida jinslar va zaif guruhlariga alohida e'tibor qaratish lozim. Mahalliy xalqlarga nisbatan ta'sirlardan qochish va minimallashtirishga ustuvor ahamiyat berish kerak.
- Majburiy ko'chirish bilan bog'liq Loyihalar uchun rejalashtirish hujjatlarini tayyorlanishi kerak, ular ta'sir darajasi va darajasini, jismoniy va iqtisodiy ko'chirishini hamda jabrlangan shaxslarning zaifligini qamrab oladi. Bu 6-standartga muvofiq qayta joylashtirishni rejalashtirish hujjatlarini o'z ichiga olishi kerak, jumladan:
 - Aniq dizayni, izi va tegishli ta'siri bo'lmagan loyihalar uchun qayta joylashtirish asosi aniqlangan yoki alohida komponentlar hali ishlab chiqilishi kerak bo'lgan joylarda. Loyiha davom etar ekan, ushbu hujjat doimiy ravishda yangilanib turishi kerak.
 - Jismoniy ko'chirishga olib keladigan loyihalar uchun ko'chirish rejasini tayyorlash kerak.

- Iqtisodiy ko'chishga olib keladigan loyihalar uchun tirikchilikni tiklash rejasi (LRP) tayyorlanishi kerak. LRP kerak

PAlarning turmush sharoitini yaxshilash yoki hech bo'lmaganda tiklash uchun ishlab chiqilishi kerak.

- Agar uchinchi shaxslar ko'chirishni tayyorlash va amalga oshirish uchun mas'ul bo'lsa, Loyiha hali ham 6-standart talablariga javobberishi kerak.
- Monitoring va baholashga kelsak, Masdar qayta joylashtirish ko'lamini va xavflarni aks ettiruvchi monitoring tizimini yaratishi kerak. Monitoring hisobotlari EIBga taqdim etilishi kerak, shu jumladan shikoyatlar va ularni bartaraf etish mexanizmlari to'g'risidagi ma'lumotlar. Ko'chirish bo'yicha barcha tadbirlar tugallangandan so'ng, Masdar EIBga audit hisobotini taqdim etishi va kerak bo'lganda qo'shimcha harakatlarni amalga oshirishi kerak. Ko'chirishning salbiy oqibatlari bartaraf etilganda, ko'chirish tugallangan hisoblanadi.

Ko'chirish asoslari talablari, shuningdek, Ko'chirish rejasi va tirikchilikni tiklash rejasi talablari haqida batafsil ma'lumotni EIB standarti 6 - Majburiy ko'chirish, 1a va 1b-ilovalarda topish mumkin.

3.5 Milliy va xalqaro talablar orasidagi farqni tahlil qilish

IFC/OTB standartlari va O'zbekiston qonunlari o'rtasida quyidagi bo'shliq tahlili o'tkazildi. YeTTB standartlari IFC/OTB standartlariga o'xshash hisoblanadi.

3-2-jadval: O'zbekistondagi milliy qonunchilik va loyihaning xalqaro talablari o'rtasidagi taqqoslash

Mavzu	bilan bog'liq kreditor (IFC/ADB) standartlari navta iovlashtirish	Milliy qonunchilikka muvofiq talablar	Aniqlangan farqlar va farqlarni bartaraf etish choralari
Qo'llash doirasi	Cheklashni o'z ichiga olgan yer bilan bog'liq operatsiyalar yerga kirish yoki boshqa resurslardan foydalanish, shu jumladan dengiz va suv resurslari, yog'och va o'rmon bo'lmagan o'rmon mahsulotlari, chuchuk suvlar, dorivor o'simliklar, ovchilik va yig'ish joylari, yaylovlar va ekin maydonlari kabi kommunal mulk va tabiiy resurslardan foydalanish qarzi beruvchi standartlariga bo'ysunadi.	Huquqiy va siyosiy baza O'zbekistonda yer olish va kompensatsiya siyosatigaoid milliy qonunlar va qonunlarni o'z ichiga oladi: (i) Yer kodeksi (30.04.1998); (ii) Vazirlar Mahkamasining 16.11.2019 yildagi "Jismoniy va yuridik shaxslarning mulkiy huquqlari kafolatlarini ta'minlash hamda yer uchastkalarini olib qo'yish va zararni qoplash tartibini takomillashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi 911-son qarori; (iii) Vazirlar Mahkamasining 25.05.2011 yildagi 146-son "Shaharozlik faoliyati va boshqa noqishloq xo'jaligi maqsadlarida yer uchastkalarini berish tartibini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori; (iv) Fuqarolik kodeksi (29 avgust 1996 yil) (v) O'zbekiston Respublikasining "Qishloq xo'jaligiga mo'ljallanmagan yer uchastkalarini xususiyashtirish to'g'risida"gi Qonuni (vi) O'zbekiston Respublikasining "Xususiy mulkni himoya qilish va mulkchilik huquqlarining kafolatlari to'g'risida"gi Qonuni (viii) O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 16.07.2018 yildagi 3857-son "Huquqiy mulkchilikni takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarori. xalqaro moliya institutlari va xorijiy davlat moliya tashkilotlari ishtirokida kadrlar tayyorlash va loyihalarni amalga oshirish samaradorligi"; (ix) O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 01.08.2018 yildagi 5495-sonli "Aholini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni.	Huquqiy va siyosiy asos yer sotib olish va "erdan foydalanuvchilarga, ijarachilarga va yer egalarga" majburiy ko'chirish qoidalarini o'z ichigaoladi , biroq qonunchilik va siyosat asoslari davlat erlarini kompensatsiya bilan bog'liq to'lovlar uchun istisno qiladi. LRPda loyihadan ta'sirlangan yerdagi har qanday ekinlar va infratuzilmauchun kompensatsiya to'lanadi. Yer davlat mulki bo'lib, ma'lum maydonlar uchun ijaraga beriladi. O'zbekiston Respublikasi qonunlari va OTBning 2009 yildagi Himoya siyosati to'g'risidagi bayonoti (SPS) o'rtasidagi tafovutlarni (i) Prezidentning "Xalqaro moliya institutlari ishtirokida loyihalarni ishlab chiqish va amalga oshirish samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 3857-son qarori orqali bartaraf etish mumkin. (XMT) va xorijiy davlat tashkilotlari (FGFO)" va (ii) Prezidentning "O'zbekiston Respublikasida investitsiya muhitini tubdan yaxshilash chora-tadbirlari to'g'risida"gi 5495-son qarori xalqaro moliya institutlari (XMT) tomonidanmoliyalashtiriladigan loyihalarni tayyorlash va amalga oshirishni talab qiladi. ularning talablarini qondirish hamda mazmunli maslahatlashuvlar olib borish natijasida barcha kamchiliklar kamaydi. OTB SPS (2009) talablari va milliy qonunlar o'rtasidagi tafovutlar O'zbekistondagi avvalgi OTB ko'magida amalga oshirilgan loyihalarda muvofiqlashtirilgan.
		sarmoya	O'zbekiston Respublikasi iqlimi".

Mavzu	Qayta joylashtirish bilan bog'liq kreditor (IFC/OTB) standartlari	Milliy qonunchilikka muvofiq talablar	Aniqlangan farqlar va farqlarni bartaraf etish choralari
		<p>(x) O'zbekiston Hukumatining "Jismoniy va yuridik shaxslarga yerlarning davlat ehtiyojlari uchun olib qo'yilishi munosabati bilan yetkazilgan zararni qoplash uchun markazlashtirilgan xiralalar mablag'larini jamlash va ulardan foydalanish tartibini tasdiqlash to'g'risida"gi qarori (xi) "Murojaatlar to'g'risida"gi Qonun. Jismoniy va yuridik shaxslarning huquqlari (xii) Vazirlar Mahkamasining "Elektr ta'minoti ob'ektlarini muhofaza qilish qoidalarini tasdiqlash to'g'risida"gi qarori (xiii) Milliy qurilish standartlari va qoidalari " KMK 2.10.08-97.</p> <p>"0,4 – 750 kV quvvatli qurilish uchun yer ajratish me'yorlari tarmoqlar"</p> <p>(Xiv) O'RQ 781 - Ijtimoiy ehtiyojlar uchun erlarni kompensatsiya to'lash bilan olib qo'yish tartibi to'g'risida</p>	
Muqobil loyiha dizaynlari	Jismoniy va/yoki iqtisodiy joy o'zgartirishni o'z ichiga olgan ta'sirlarni oldini olish yoki minimallashtirish uchun mijozlar tomonidan muqobil loyiha dizaynlari ko'rib chiqilishi kerak.	Bu milliy qonunchilikka muvofiq talab emas.	Loyiha hududi ichida va uning atrofidagi ijtimoiy ta'sirlarni iloji boricha oldini olish yoki minimallashtirish va ijobiy ijtimoiy ta'sirlarni kuchaytirish.
Ko'chirilganlar uchun kompensatsiya va imtiyozlar yo'qotishi uchun to'liq almashtirish qiymati bo'yicha shaxslar	Masdar ko'chirilgan jamoalar va shaxslarga mol-mulkni kompensatsiya va boshqa yordamni taklif qilishi kerak.	<p>Bino va inshootlarni baholash ularning bozor qiymati, shuningdek, tegishli tranzaksiya xarajatlari bilan belgilanadi. Erdan qutqarilgan har qanday materiallar ishlab chiqaruvchining mulki bo'ladi, ammo er egasi har qanday qutqarilgan materiallarni o'zi sotib olishi mumkin.</p> <p>kelishuv.</p> <p>Qishloq va o'rmon xo'jaligi ishlab chiqarishidagi yo'qotishlarni baholash kadastr uchun mas'ul davlat organi bo'lgan "Davlatgeodeskadastr"ga bo'ysunuvchi, o'zini o'zi moliyalashtirgan Yer tuzish va ko'chmas mulk kadastr davlat korxonalari tomonidan amalga oshiriladi. Milliy qonunchilikda, shuningdek, agar mulkdorlarning huquqlarida biron bir o'zgarish yuz bersa, kompensatsiya jarayoni tugallanishi kerak va bu har qanday mumkin bo'lgan shikoyatlarni o'z ichiga oladi.</p>	<p>Kompensatsiyani tan olishda milliy va qonunchilik o'rtasida potentsial farq mavjud, chunki milliy qonunchilik bozor qiymatiga ishora qiladi, bu to'liq almashtirish qiymatini aks ettirmaydi.</p> <p>Masdar tranzaksiya xarajatlari, hisoblangan foizlar, o'tish va tiklash xarajatlari va boshqa tegishli to'lovlar kabi elementlarga qo'shimcha ravishda bozor qiymatini o'z ichiga olgan to'liq almashtirish qiymati asosida har qanday hosil yoki infratuzilmaning yo'qolishi uchun kompensatsiya beradi.</p>
	Qayerda yashash joyi yerga asoslangan bo'lsa, mijoz taklif qiladiyer asoslangan kompensatsiya.	Yer kodeksining 41-moddasi (4-bandi) (1998 yil 30 aprel) ijarachilarga ekvivalent er uchastkasini (natura shaklida kompensatsiya) taklif qilishni va yo'qotilgan foyda va boshqa yo'qotishlarni qoplashni talab qiladi.	<p>Qarz beruvchi standartlari ham, davlat tomonidan ham erni naqd pul bilan to'lashdan ko'ra naqd pul kompensatsiyasiga nisbatan mos keladi.</p> <p>Erga tegishli bo'lmagan variantlar bir xil sifatli erni almashtirish imkoniyati mavjud bo'lmaganda yoki sotib olish imkoni bo'lmaganda zarur bo'lishi mumkin</p>

Mavzu	Qayta joylashtirish bilan bog'liq kreditor (IFC/OTB) standartlari	Milliy qonunchilikka muvofiq talablar	Aniqlangan farqlar va farqlarni bartaraf etish choralari
Vaqti Kompensatsiya ga nisbatan Qayta joylashtirish			ko'chirilgan shaxslar tovon pulini talab qilish to'g'risida asosli qarorqabul qiladilar
	Masdar tegishli yer maydonini egallab oladi va kompensatsiya to'lovlaridan keyin tegishli aktivlar.	Milliy qonunchilikka ko'ra, kompensatsiya to'lashdan oldin er uchastkasini egallab olish mumkin emas.	Qonunchilik yerni ko'chirish to'lovlarining xronologiyasi bo'yicha mos keladi. Masdar har qanday er sotib olishdan oldin yer uchun kompensatsiya to'lovlari amalga oshirilishini ta'minlaydi.
	Mijoz ko'chirilgan jamoalar va shaxslarga Loyihadan tegishli rivojlanish imtiyozlarini olish imkoniyatini beradi.	Milliy qonunchilikka ko'ra, uy-joy ishlab chiqaruvchining ko'chirilgan jamoalar va shaxslarga Loyihadan foyda olish imkoniyatini taqdim etish majburiyati yo'q.	Milliy qonunchilikda rivojlanish uchun imtiyozlar berish talabi yo'q. Biroq, mahalliy hamjamiyat manfaatlarini ta'minlash eng yaxshi amaliyotdir. Bunga imkon berish uchun Masdar Quyosh fermasini rivojlantirishning qurilish va foydalanish bosqichida bandlik imtiyozlarini taklif qiladi. Masdarqurilish bosqichida hamjamiyatni rivojlantirish rejasini ishlab chiqadi.
	Jamiyat ishtiroki	Manfaatdor tomonlarning ishtiroki mijozga zarar ko'rgan jamoalar bilan muloqot qilish imkonini beradi. Bu ma'lumotni o'z ichiga olishi kerak qayta joylashtirish variantlari, muqobillari va tanlovlari haqida.	Milliy qonunchilikka ko'ra, ma'lumotni jamoatchilikka yoki PAPlarga oshkor qilish majburiyati yo'q.
Norozilik mexanizmi	Masdar rejalashtirish, amalga oshirish, monitoring va baholash jarayonida tegishli ma'lumotlarni oshkor qiladi	Erni sotib olish va amalga oshirish jarayonida sub-ijaraga huquqiy va taklif qilinayotgan o'zgartirishlar to'g'risidagi ma'lumotlar LHKlarga yetkaziladi.	Milliy qonunchilik Qarz beruvchi standartlaridan farq qiladi, chunki faqat amalga oshirish jarayonida qonuniy er olish to'g'risidagi ma'lumotni ATQga almashtirish talabi mavjud. Biroq, manfaatdor tomonlar o'rtasida yaxshi hamkorlikni saqlab qolish eng yaxshi xalqaro amaliyotdir. Loyihadan ta'sirlangan yoki potentsial ta'sir ko'rsatadigan manfaatdor tomonlar bilan muntazam uchrashuvlar davom etishi kerak. Ushbu jarayonning batafsil ma'lumotlarini ushbu LRPning 4-bobida topishingiz mumkin.
	kompensatsiya to'lovlari, tirikchilikni tiklash faoliyati, va qayta joylashtirish faoliyati.	Milliy qonunchilikka ko'ra, ma'lumot taqdim etish, kompensatsiyani nazorat qilish yoki muqobil hayot kechirish uchun hech qanday talab yo'q. tiklash vazifalari.	
	Masdar shikoyatni tuzadi va amalga oshiradi mexanizmi.	Shikoyatlarni jarayon davomida istalgan vaqtda yuborish mumkin. Har qanday shikoyatlarni tekshirish va nazorat qilish uchun hokimliklar yoki boshqa davlat vakillari orqali yuborish mumkin.	Qarz beruvchi standartlari ham, milliy qonunchilik ham loyihadan ta'sirlangan shaxslarga bir nechta mexanizmlar orqali shikoyatlarini bildirish imkonini beradi. Masdar allaqachon shikoyatni ishlab chiqdi

Mavzu	Qayta joylashtirish bilan bog'liq kreditor (IFC/OTB) standartlari	Milliy qonunchilikka muvofiq talablar	Aniqlangan farqlar va farqlarni bartaraf etish choralari
		<p>Istalgan vaqtda PAP (yoki shikoyati bo'lgan boshqa tomon) sud qarori uchunsudga murojaat qilishi mumkin.</p> <p>Shikoyatlarni ko'rib chiqish tartibi Jismoniy va yuridik shaxslarning murojaatlari to'g'risidagi 2014 yil 3 dekabrda 378-son O'RQ-son Qonun bilan tartibga solinadi (10.03.2020 y.).</p> <p>Shikoyat masalani mohiyati bo'yicha hal etishi shart bo'lgan davlat organiga kelib tushgankundan e'tiboran o'n besh kun ichida ko'rib chiqiladi. Agar qo'shimcha o'rganish va (yoki) tekshirish zarur bo'lsa, qo'shimcha hujjatlarni so'rashga qadar</p> <p>bir oy</p>	<p>hamjamiyat a'zolari va boshqa har qanday LQQ uchun osonlik bilan foydalanish mumkin bo'lgan mexanizm. Jarayonning to'liq tafsilotlarini 4.6-bo'limda topishingiz mumkin. Masdar shikoyatlar bo'yicha qayta ishlangan har qanday ma'lumotdan ularning ijtimoiy faoliyatini doimiy ravishda yaxshilash uchun har qanday so'rovlarni hal qilish va yopish uchun foydalanish majburiyatini oladi.</p> <p>Masdar loyiha yozuvlari va so'rovnomalari yangilanib turishini ta'minlaydi va shikoyat qilish uchun sudga murojaat qilmoqchi bo'lgan guruhlar yoki shaxslargategishli hujjatlarni taqdim etadi.</p>
Ko'chirish va Tirikchilik Qayta tiklashni rejalashtirish va amalga oshirish	<p>Mijoz ko'chirilgan deb tasniflanganlarni aniqlash va ko'chirilgan shaxs tovon puli va/yoki tirikchilikni tiklash bo'yicha yordam olishhuquqiga ega ekanligini aniqlash uchun tegishli ijtimoiy-iqtisodiy</p> <p>hujjat bo'yicha ma'lumotlarni to'plash uchun aholini ro'yxatga olish o'tkazadi.</p>	<p>Milliy qonunchilik aholini ro'yxatga olish so'rovini o'tkazishni talab qilmaydi, biroq sub-ijara shartnomalarini olish jarayonida LQT ro'yxati tuziladi, biroq ma'lumotlarda ularning ijtimoiy-iqtisodiy holati ko'rsatilmaydi.</p>	<p>Ijtimoiy-iqtisodiy so'rovlar milliy qonunchilikka muvofiq talab qilinmaydi. PAPlarning shaxsi to'g'risidagi ma'lumotlar Sub-lizing shartnomalarida saqlanadi.</p> <p>Masdar sub-lizing asosidagi fermerlar haqidagi ma'lumotlarni jamladi</p> <p>loyiha hududidagi kelishuvlar. Fermer va chorvadorlar uchun aloqa ma'lumotlarini olish uchun so'rovlar ham o'tkazildi</p> <p>yig'ilgan. Ijtimoiy-iqtisodiy bazani yaratish uchun, shuningdek, LRP ishlab chiqarishga tayyorgarlik ko'rishda ma'lumotlar to'plangan - bu kompensatsiya va tirikchilikni tiklash bo'yicha yordamga oid har qanday munosib ATQni tekshirishdir.</p> <p>Yakuniy LRPni oshkor qilishda kompensatsiya va yordam olish huquqiga ega bo'lgan fermer va chorvadorlarning shaxsi tegishli tuman vakillari bilan tekshiriladi.</p>
Iqtisodiy bo'lmagan posilkalar yer	<p>Iqtisodiy bo'lmagan er uchastkalari (ko'pincha etim er deb ataladi) butun er uchastkasi bilan birga olinishi kerak.</p>	<p>Milliy qonunchilik er egasi yoki ijarachiga erning qolgan maydoni (ularning fikricha) iqtisodiy bo'lmagan taqdirda tanlanishi mumkin bo'lgan muqobil er uchastkasini so'rashimkoniyatini beradi.</p>	<p>Naqd pul kompensatsiyasi milliy qonunchilik asosida amalga oshiriladi.</p> <p>Loyiha ta'siriga ko'ra, loyiha asosida iqtisodiy bo'lmagan er uchastkalari yaratilishi kutilmaydi.</p>
Monitoring va Baholash	<p>Masdar LRPning bajarilishini nazorat qilish va baholash uchun tartib-qoidalarini belgilaydi. Monitoring jarayonida PAP bilan maslahatlashiladi.</p>	<p>Milliy qonunchilik loyiha amalga oshirilgandan keyin monitoringni talab qilmaydi.</p>	<p>Garchi bu milliy qonunchilikning talabi bo'lmasa-da, samarali monitoring va baholashni yo'lga qo'yish eng yaxshi amaliyot hisoblanadi.</p> <p>Kelajakdagi monitoring davomida PAlar bilan maslahatlashiladi va baholash faoliyati. Bu haqda batafsil ma'lumot 11.4.1-bo'limda keltirilgan</p>

Mavzu	Qayta joylashtirish bilan bog'liq kreditor (IFC/OTB) standartlari	Milliy qonunchilikka muvofiq talablar	Aniqlangan farqlar va farqlarni bartaraf etish choralari
Tashkil etish uchun to'xtatilgan sana muvofiqlik	Mijoz muvofiqlik muddatini belgilaydi, shundan so'ng er bilan bog'liq har qanday yaxshilanishlar kompensatsiya olish huquqiga ega bo'lmaydi. O'chirish sanasi haqidagi ma'lumotlar hujjatlashtiriladi va e'lon qilinadi Butun jarayon davomida PAPlar.	Milliy qonunchilikda to'xtatilgan sanani qabul qilish haqida alohida aytilmagan. Biroq, amalda bu sotib olinadigan aktivlar bo'yicha o'tkazilgan baholash so'rovlariniyakunlash bilan ifodalanadi.	Milliy qonunchilikka muvofiq loyiha doirasida o'tkazilgan baholash so'rovlari yakuniy sana bilan bir xil asosda tuzilgan. Loyihaning joriy loyihasidan foydalanib, mavjud er sharoitlarini aniqlash uchun loyiha infratuzilmasining har bir ma'lum joyida (FV maydoni va OTL) yer tadqiqotlari o'tkazildi. Bu joylarda hech qanday jismoniy aktivlar aniqlanmagan. Loyiha hududidagi lizing oluvchilarga loyiha infratuzilmasining joylashuvi, shuningdek, tugatish sanasining maqsadi haqida ma'lumot berildi. Lizing oluvchilardan minnatdorchilik varaqasini imzolash so'ralgan.
Tugatish auditi	Ishlash standartiga muvofiq qayta joylashtirishga salbiy ta'sir ko'rsatilsa, LRPni amalga oshirish tugallanadi. Bu LRPauditini o'tkazish talabi bo'lishi mumkin.	Milliy qonunchilikka ko'ra, ko'chirishni rejalashtirish hujjatlarini tayyorlashyoki tugatish uchun hech qanday talab yo'q. audit o'tkazilishi kerak.	Garchi milliy qonunchilikka muvofiq yakuniy tekshiruvlar talab qilinmasa-da, Masdar amalga oshirish jarayonida LRP tomonidan belgilangan har qanday harakatlarga erishish uchun komissiya tekshiruvi tugallanishini ta'minlaydi. Mustaqil maslahatchi Masdar topshirig'iga binoan auditni amalga oshiradi.
Ko'chirilganlar toifalari	Qarz beruvchi standartlariga ko'ra, kimdir o'zi egallab turgan yoki foydalanayotgan er yoki mulkka qonuniy huquqlarga egabo'lsa yoki er yoki mulkka rasmiy qonuniy huquqlariga ega bo'lmagan, ammo yerga nisbatan tan olinadigan da'voga egabo'lgan shaxs ko'chirilgan shaxs sifatida tasniflanishi mumkin.milliy qonunlarga.	Ko'chirilgan shaxs milliy qonunchilikka muvofiq o'zi egallab turgan yoki foydalanayotgan mulkka qonuniy huquqlarga ega bo'lgan shaxs sifatida tasniflanishi mumkin.	Milliy qonunchilikka ko'ra, erga rasmiy huquqi bo'lmagan har qanday shaxs ko'chirilgan shaxs sifatida tasniflanmaydi. Masdar har qanday norasmiy ko'chmanchilarni, jumladan, loyiha hududida ijaraga olingan fermerlar va chorvadorlarni hamda kengroq mahalliy hamjamiyat vakillarini tan oladi. Ushbu guruhlarning barchasi, agar ular loyiha ta'sirida bo'lganaktivlariga ega bo'lsalar yoki ularning turmush tarziga ta'sir ko'rsatsa, tirikchilikni tiklash huquqiga ega bo'lsalar, kompensatsiya olishlari mumkin.
Yer ijarachisi va Shartnomachilar	Erda ijarachi yoki aktsiyador sifatida foydalanadigan har bir kishi faqat zarar ko'rgan mulk shaklida kompensatsiya olish huquqiga ega. Ushbu turdagi ATQlarga loyiha tomonidan olib qo'yilgan yerning o'zi uchun kompensatsiya berilmaydi. LRPning bir qismi sifatida ijarachilar va aktsiyadorlarga boshqa joylarda yashashni davom ettirishgaimkon beradigan choralar ko'rish kerak.	Milliy qonunchilikda loyiha ta'siri ostida bo'lgan er uchastkalari aktsiyadorlari yoki ijarachilari uchun tirikchilikni tiklash bo'yicha biron bir chora-tadbirlar ko'rish talabiyo'q.	Milliy qonunchilik er ijarachilari va aktsiyadorlarning huquqlarini tan oladi, garchi tirikchilikni tiklash choralarini ko'rishni talab qilmasa ham. Loyiha hududida faol barcha lizing oluvchilar, chorvadorlar va fermer xo'jaliklari ishchilariga kompensatsiya va/yoki tirikchilikni tiklash choralari ko'riladi (cho'ponlar norasmiy ko'chmanchilar sifatida tasniflanadi, shuninguchun ular faqat yashash vositalarini tiklash choralarini ko'rish huquqiga ega). Loyiha hududida aktsiyadorlar mavjud emas.

Mavzu	Qayta joylashtirish bilan bog'liq kreditor (IFC/OTB) standartlari	Milliy qonunchilikka muvofiq talablar	Aniqlangan farqlar va farqlarni bartaraf etish choralari
Iqtisodiy siljish	Faqat iqtisodiy o'zgarishlarga olib keladigan loyihalarga kelsak, mijoz kompensatsiya qilinadigan vositalarni taqdim etishini kutish va bu LRP, shuningdek, boshqa yordam choralari orqali amalga oshiriladi. Har qanday yordam yoki kompensatsiya chora-tadbirlari to'g'risida ma'lumot berish usuli ham shaffof, ham PAPlar uchun tushunarli bo'lishi kerak.	Milliy qonunchilikka ko'ra, ko'chirishni rejalashtirish hujjatlarini tayyorlash talab etilmaydi.	Garchi bu milliy qonunchilikda talab bo'lmasa-da, Masdar loyiha natijasida har qanday iqtisodiy o'zgarishlarga nisbatan LRPni muvaffaqiyatli va adolatli amalga oshirishga intiladi. Ijaraga oluvchilar, chorvadorlar, shuningdek, hududdan foydalanayotgan jamiyatning turli a'zolari ushbu LRPning 7-bobidako'rsatilganidek, tovon puli va/yoki tirikchilik vositalarini tiklash choralari ko'rish huquqiga ega bo'ladilar.
	<p>Qarz beruvchi standartlariga asosan, ko'chirilgan shaxslar (milliy qonunchilikka binoan o'zlari foydalanadigan yoki egallab turgan yerga qonuniy huquqlarga ega bo'lganlar yoki milliy qonunchilikka binoan erdan foydalanish bo'yicha tan olinadigan da'voga ega bo'lgan norasmiy ko'chmanchilar) tengyoki undan ko'p mol-mulk olish yo'li bilan tovon to'lanadi. ular yo'qotgan mulk/erning to'liq narxini qoplaydigan qiymat yoki pul kompensatsiyasi.</p> <p>Milliy qonunchilikka binoan yerga bo'lgan da'volarini tan olmagan har qanday norasmiy ko'chmanchilarga ekinlar va irrigatsiya infratuzilmasi kabi yerni yaxshilagan aktivlari uchunkompensatsiya to'lanadi.</p> <p>To'g'ridan-to'g'ri erni yaxshilashga olib kelgan har qanday aktivlar uchun kompensatsiya hisoblab chiqiladi va bu har qanday mulkni to'liq almashtirishini ta'minlash uchun etkazib beriladi. aktiv yo'qolgan.</p>	Milliy qonunchilik o'zlari egallab turgan yoki foydalanayotgan er yoki mulkka rasmiy qonuniy huquqlarga ega bo'lgan ko'chirilgan shaxslarni tan oladi.	Milliy qonunchilikka muvofiq yerga hech qanday qonuniy da'vosiz hech kimga kompensatsiya to'lash shart emas, biroq Masdar ko'chirilgan shaxsni tasniflash nuqtai nazaridan Kreditorlar standartlari asosida loyihadan jabrlangan har qandayshaxs yoki guruhlarga kompensatsiya to'lash eng yaxshi amaliyot ekanini tan oladi. . Masdar har qanday ko'chirilgan shaxsga tegishli ravishda kompensatsiya berilishini yoki ushbu LRPning 7-bobida muhokama qilinganidek, yashash huquqini tiklash bilan ta'minlanishini ta'minlaydi.
	<p>Masdar, deb tasniflanganlarni ta'minlaydi</p> <p>Loyiha faoliyati natijasida daromadi yoki turmush tarzi jiddiy ta'sir ko'rsatgan iqtisodiy ko'chirilgan shaxs quyosh fermasi loyihasi amalga oshirilgandan so'ng daromad, ishlab chiqarish va turmush darajasini yaxshilash yoki tiklash imkoniyati bilan ta'minlanadi.</p>	Milliy qonunchilik tirikchilikni tiklash choralari ko'rishni talab qilmaydi.	Garchi bu milliy qonunchilikda talab bo'lmasa-da, Masdar iqtisodiy jihatdan ko'chirilgan har qanday shaxsga (qarz beruvchi standartlari bo'yicha tasniflangan) daromad olish, ishlab chiqarish va minimal darajada hayot darajasiga ega bo'lish imkoniyatini beradi. loyiha, lekin yaxshilangan standartda ham bo'lishi mumkin.
	Masdar tomonidan har qanday PAPga beriladigan har qanday yordam yashash uchun zarur bo'lgan vaqtni oqilona aks ettiruvchi o'tish davrida beriladi.	Bu milliy qonunchilikka muvofiq talab emas.	Milliy qonunchilikka muvofiq talab qilinmaydi.

Mavzu	Qayta joylashtirish bilan bog'liq kreditor (IFC/OTB) standartlari	Milliy qonunchilikka muvofiq talablar	Aniqlangan farqlar va farqlarni bartaraf etish choralari
	daromad salohiyati, ishlab chiqarish darajasi va turmush darajasi bo'yicha loyihadan oldingi boshlang'ichdarajalarga tiklash choralari.		Qurilish jarayonida yo'qolgan erlarning juda past foizi tufayli ijarachilarga o'tish davrida yordam ko'rsatishning hojati yo'q. va chorvadorlar.

4. Manfaaddor tomonlarning ishtiroki

4.1 Yondashuvga umumiy nuqtai

Ushbu bobning maqsadi LRPni tayyorlash jarayonida shu kungacha amalga oshirilgan manfaaddor tomonlarni jalb qilish bo'yicha tadbirlarning qisqacha mazmunini taqdimetishdan iborat; va kelajakda LRPning kelajakda oshkor etilishi paytida amalga oshiriladi. Loyiha davomida manfaaddor tomonlarning ishtiroki haqida batafsil ma'lumot uchun Jizzax Quyoshli FV Manfaaddor tomonlarni jalb qilish rejasiga qarang.

Tirikchilikni tiklashni rejalashtirishning bir qismi sifatida manfaaddor tomonlarni jalb qilishning maqsadi:

- Yer olish va tirikchilikni tiklash jarayonini oshkor qilish.
- Manfaaddor tomonlar o'rtasidagi munosabatlarni o'rnatish va qo'llab-quvvatlash.
- Loyiha hududidagi mahalliy erdan foydalanish, ijtimoiy muammolar bo'yicha ma'lumot to'plash va ko'chish oqibatlarini tushunish
- Manfaaddor tomonlarga tirikchilik vositalarini tiklash imkoniyatlari haqida fikr-mulohazalarini taqdim etish imkoniyatini berish
- Shikoyatlarni boshqarish.

4.2 LRP manfaaddor tomonlari va ustuvorligi

4-1-jadval: manfaaddor tomonlar guruhi, manfaaddor tomonlar va manfaaddor tomonlarni jalb qilishda ustuvorliklarni ko'rsatuvchi ESIA dan Jizzax uchun moslashtirilgan.

Manfaaddor tomonlar guruhi	Manfaaddor tomonlar	Ustuvorlik
Hukumat/mahalliy hokimiyat Vakillar	<ul style="list-style-type: none"> Jizzax viloyati hokimining o'rinbosari Investitsiyalar G'allaorol hokimligi hokimining o'rinbosari Energetika vazirligi – Rivojlanish vazirligi Qayta tiklanadigan resurslar bo'limi G'allaorol tumani hokimining investitsiyalar bo'yicha o'rinbosari G'allaorol tumani – suv xo'jaligi boshlig'i Bo'lim G'allaorol tumani – kadastr boshlig'i Bo'lim G'allaorol tumani – Ekologik Himoya qo'mitasi 	O'rta
Jamiyat Vakillar	<ul style="list-style-type: none"> Ko'kbuloq mahalla fuqarolar yig'ini raisi Qiziltut mahallasi raisi Sayfin ota mahallasi raisi Qoraqchi mahalla fuqarolar yig'ini raisi “Choyli mahalla” MFY raisi 	Yuqori
Yerdan foydalanuvchilar	<ul style="list-style-type: none"> Saytdagi chorvadorlar OTM ta'siri ostida bo'lgan yerdan foydalanayotgan ijarachilar: Sangzor biznes parranda LTD egasi, “Oq oltin polutry” MChJ, 1-fermer 	Yuqori
Hamjamiyat a'zolari	<ul style="list-style-type: none"> Qarobchi qishlog'i aholisi Chayonli 54-maktab o'qituvchilari Qishloq Jamoa ayollari Mahalliy tibbiyot punkti vrachi Ko'kbuloq mahalla fuqarolar yig'ini a'zolari 	Yuqori

4.2.1 Gender inklyuziyasi

Manfaaddor tomonlarni jalb qilish va yashash vositalarini tiklash uchun gender inklyuziv yondashuvni qo'llashga harakat qilindi, agar iloji bo'lsa, bunga quyidagilarkiradi:

- Dala ishlarining ko'p qismini soha xodimlari va mutaxassislari ayollar olib borishgan.

Hokimiyatda ayollar va xotin-qizlar masalalari bo'yicha vakillar bilan uchrashib, ular duch kelayotgan muammolarni tushunish uchun.
ayollar.

- Jamiyatdagi turmush o'rtoqlar va ayollarni jalb qilish uchrashuvlariga taklif qilish.
- Tekshiruv blankalarining qo'shma imzolarini so'rash.
- Uy xo'jaligidagi ayollarga qaratilgan treninglar bo'yichafikr-mulohazalarni so'rash.
- Uydagi ayollarni potentsial zaif yoki marginal guruh sifatida tan olish.
- Amalga oshirish bosqichida kamida bitta CLO ayol bo'lishi kerak.

4.3 Olding jalb qilish faoliyati

4.3.1 ESIA qamrovini aniqlash bosqichi – 2020 yil sentyabr

TYPISA 2020-yil sentabr oyida joriy loyiha uchun Ekologik va ijtimoiy qamrovni o'rganishni o'tkazdi va shu sababli manfaaddor tomonlarning dastlabkiishtirokini o'tkazdi.

4.3.1.1 Usullar

Manfaaddor tomonlar bilan videokonferentsiya orqali yoki saytga tashriflar davomida yuzma-yuz maslahatlar o'tkazildi. Videokonferentsiya orqali maslahatlashgan manfaaddor tomonlar, asosan, kompyuter va internetdan ishonchli foydalanish imkoniyatiga ega bo'lgan institutsional manfaaddor tomonlar bo'lib, shu tarzda osonlik bilan ishtirok etishlari mumkin edi. Barcha manfaaddor tomonlar 2020-yil 9- sentabrda bo'lib o'tgan bittayig'ilishda ishtirok etishdi. Ishtirok etgan manfaaddor tomonlarga quyidagi muassasalar vakillari kirdi:

- Energetika vazirligi
- Energetika vazirligi – Qayta tiklanadigan resurslarni rivojlantirish boshqarmasi
- G'allaorol tumani hokimining investitsiyalar bo'yicha o'rinbosari
- G'allaorol tumani suv xo'jaligi boshqarmasi boshlig'i
- G'allaorol tumani – kadastr bo'limi boshlig'i
- G'allaorol tumani – Atrof-muhitni muhofaza qilish qo'mitasi
- Qiziltut mahallasi raisi
- Sayfin ota mahallasi raisi
- Qoraqchi mahalla fuqarolar yig'ini raisi
- "Choyli mahalla" MFY raisi

Boshqa manfaaddor tomonlar 2020-yil 28-sentabrda bo'lib o'tgan hududga tashrif davomida yuzma-yuz muloqot qilishdi. Bu manfaaddor tomonlarning ba'zilar hamjamiyat darajasida bo'lgan va shuning uchun masofaviy ishtirok etish usullarida (masalan, videokonferensaloqa) ishtirok etish uchun zarur resurslarga ega bo'lmagan bo'lishi mumkin. Boshqalar esa loyiha saytini hamda u taqdim etayotgan ekologik va ijtimoiy imkoniyatlar va cheklavlarni aniq tushunishga yordam berish uchun saytga tashrif buyurishda ishtirok etgan institutsional manfaaddor tomonlar edi. Saytga tashrif davomida yuzma-yuz muloqot qilgan manfaaddor tomonlarga quyidagilar kiradi:

- G'allaorol tuman atrof-muhitni muhofaza qilish qo'mitasi vakili
- G'allaorol tumani kadastr bo'limi yer tuzuvchisi
- Qiziltut, Sayfin ota, Qoraqchi va Chayli mahallalari oqsoqollari.
- Ko'klik QFY kotibi, jumladan Chayli va Qoraqchi mahallalari
- Mahalliy cho'ponlar

4.3.1.2 Natijalar Ushbu

hamkorlik faoliyati natijalari mahalliy va mintaqaviy ijtimoiy muammolarni tushunish va baholash imkonini berdi. Manfaaddor tomonlar bilan maslahatlashuvlar davomidaaniqlangan va muhokama qilingan ijtimoiy masalalar quyidagilardan iborat:

- Mahalliy rahbarlarning so'zlariga ko'ra, loyiha hududi asosan chorva mollari boqish yoki o'zboshimchalik bilan boqish uchun mo'ljallangan. Bular faoliyati hech qanday qonuniy yoki rasmiy ruxsat ololmaydi, lekin tuman hokimiyati ularni biladi va ularga toqat qiladi. Loyiha hududidagi yer parrandachilikxo'jaligiga tegishli bo'lgan, biroq yerning toshloqligi bois unumdor bo'lmagani uchun kompaniya bu yerni 4-5 yil avval hukumatga bergan.
 - Tuman hokimiyati mahalliy aholiga mol boqish uchun boshqa joy ajratilishini da'vo qildi, chunki yaylovlar maydoni katta. ancha katta. Loyiha maydonchasining shimolida, sharqida va janubida potentsial muqobil yaylovlar mavjud.
 - Yaylov ishlarini boshqa joyga ko'chirish bo'yicha ko'rilayotgan rasmiy choralar to'g'risida so'ralganda, ishtirokchilar loyiha boshlanishidan oldin jamoatchilik va mahalliy aholi bilan uchrashuv bo'lib o'tganini, unda qoramollarni muqobil yerlarda boqish tavsiya etilganligini ma'lum qildi. Shuningdek, aholiga loyiha amalga oshirilsa, ularning daromadlari kamida ikki baravar ko'payishi haqida ma'lumot berildi, deydi mutasaddilarning. Biroq, bu haqiqatga to'g'ri kelmaydi va loyiha jamiyatning bu boradagi umidlarini boshqarish uchun choralar ko'radi.
 - Loyiha hududining shimolida aniqlangan fermer xo'jaligi haqida so'ralganda, mahalliy rahbarlar loyiha fermaning yo'l yoki suv ta'minoti uchun hech qanday xavf tug'dirmasligini ta'kidladilar. Buning sababi shundaki, fermer xo'jaligiga xizmat ko'rsatadigan maxsus yo'l loyiha hududidan o'tmaydi va suv yaqin atrofdagi buloqdan ta'minlanadi, sug'orish yoki boshqa maqsadlarda quduqlar burg'ılanmagan.
 - Loyiha hududi atrofida asosiy tirikchilik manbai bug'doy va no'xat yetishtirish, shuningdek, chorvachilik hisobiga yomg'irli dehqonchilikdir. Bug'doy davlatgabayurtma asosida sotiladi, no'xat esa mahalliy bozorda sotiladi.
 - Fermer xo'jaliklarini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash dasturlari doirasida "Choyli" mahallasida joylashgan 100 gektar maydonda issiqxonalar tashkil etish (kelajakda rivojlantirish uchun 330 gektardan ortiq yer ajratilgan) hamda "Har bir oila – tadbirkor" dasturi asosida tumandagi ayrim xo'jaliklar yumshoq qishloqxo'jaligi mahsulotlari bilan ta'minlanmoqda. chorvachilik uchun kreditlar. Issiqxona loyihalari uchun yer rasmiy ravishda loyiha tashabbuskoriga ajratiladi. Loyihaning asosiy maqsadi mahalliy aholiga daromad keltiruvchi imkoniyatlar va ish o'rinlarini ta'minlashdan iborat.
 - Hududda fermerlar uyushmasi va aholini himoya qilish uyushmasi mavjud. Ular imtiyozli kreditlar beradi va texnika bilan yordam beradiva boshqa xizmatlar. Ular tomonidan 260 oilaga 7 milliard 8 ming so'm moddiy yordam ko'rsatildi.
- Ko'lamini aniqlash bosqichida manfaatdor tomonlarni jalb qilish bo'yicha amalga oshirilgan tadbirlardan olingan boshqa ma'lumotlarga quyidagilar kiradi:
- Loyiha hududidagi barcha aholi elektr ta'minotiga ulangan va u erda faqat ekstremal ob-havo sharoitida uzilishi mumkin.
 - Mahalliy aholi suv ichish uchun quduqlardan foydalanadi. Hayvonlar uchun ular suv oqimlari va buloqlardan foydalanadilar. tomonidan ishlatiladigan artezian quduqlari aholi 7-15 metr chuqurlikda joylashgan.
 - Hudud aholisining asosiy qismini o'zbeklar tashkil qiladi. Hech qanday etnik ozchiliklar, zaif guruhlar yoki migrantlar va boshqalar Loyiha hududida joylashgan.
 - Mahalliy aholi so'nggi 15 yil ichida yirik loyihalarni amalga oshirish tajribasiga ega bo'lmagan yuqorida qayd etilgan 330 ga issiqxona.

Ishtirokchilarni o'rtaga tashlagan savollar va tashvishlar qatorida mahalla va tuman vakillari FV stansiyaning inson salomatligiga mumkin bo'lgan salbiy ta'siri haqida so'rashdi. E&S guruhi sog'liq uchun hech qanday ta'sir kutilmasligini tushuntirdi. Quyosh panellari hech qanday radiatsiya chiqarmaydi. Quyosh elektr stansiyasi joriy zarbalarni oldini olish uchun devor bilan o'rnatiladi. Qurilish jarayonida og'ir mashinalar hududga kirishi sababli biroz chang bo'ladi. Bu atrof-muhitni muhofaza qilish choralari bilan yumshatiladi.

Shuningdek, aholi va tuman hokimligi vakillari FV stansiyasini qurish va foydalanish jarayonida ish bilan ta'minlanish imkoniyatlari haqida so'radi. E&S guruhining tushuntirishicha, qurilish davrida mahalliy aholini malakasiga qarab ishga olish tavsiya etiladi. Panellar texnik xizmat ko'rsatishni talab qilganligi sababli, foydalanish davrida ish o'rinlari ham yaratiladi, ammo qurilish davriga qaraganda kamroq.

4.3.2 ESIA bosqichi

ESIA ni tayyorlash jarayonida mamlakat ichidagi loyiha guruhi tomonidan saytga qo'shimcha tashriflar amalga oshirildi, ular manfaatdor tomonlarni jalb qilish bo'yicha ba'zi keyingi tadbirlarni o'z ichiga oldi. Saytga tashrif 2021-yilning 16-19 - sentyabr kunlari va yana 2021-yil noyabrda o'tkazildi .

4.3.2.1 Usullar

Loyihaning manfaatdor tomonlarining dastlabki ro'yxati saytga tashrif buyurishdan oldin aniqlangan. Aniqlangan manfaatdor tomonlarga loyiha rivojlanishiga ijobiy yoki salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan shaxslar, guruhlar va tashkilotlar kiradi. Saytga tashrif davomida aniqlangan va ishtirok etgan manfaatdor tomonlar 4-2-jadvalda keltirilgan.

4-2-jadval. ESIA saytga tashrif davomida jalb qilingan manfaatdor tomonlar

Manfaatdor tomonlar guruhi	Manfaatdor tomonlar
Mahalliy hukumat Vakillar	<ul style="list-style-type: none"> Jizzax viloyati hokimining investitsiyalar bo'yicha o'rinbosari • G'allaorol hokimi o'rinbosari • G'allaorol viloyati Mahalla va oila bo'limi yetakchi mutaxassisi hokimlik
Jamiyat vakillari	<ul style="list-style-type: none"> Ko'kbuloq mahalla fuqarolar yig'ini raisi
Yerdan foydalanuvchilar	<ul style="list-style-type: none"> Saytdagi chorvadorlar Yerdan foydalanayotgan fermerlar OTMdan zarar ko'radi: • "Sangzor biznes parranda" MChJ, "Oq oltin polutry" MChJ, fermer 1 •
Hamjamiyat a'zolari	<ul style="list-style-type: none"> Qarobchi qishlog'ida yashovchi • Chayonli qishlog'idagi 54-maktab o'qituvchilari • Mahalla ayollari Mahalliy vrachlik punkti • Ko'kbuloq mahalla fuqarolar yig'ini a'zolari •
Shaxsiy mutaxassislar / Akademiklar	<ul style="list-style-type: none"> G'allaorol investitsiyalar va tashqi savdo bo'limi yetakchi mutaxassisi • Viloyat hokimligi Xotin-qizlar masalalari bo'yicha mutaxassis

Har bir ishtirok sessiyasi boshida Loyiha haqida qisqacha ma'lumot berildi va aniq manfaatdor tomonlar bilan hamkorlik qilishning mantiqiy asoslari tushuntirildi. Ishtirok etish formati manfaatdor tomonlarning hozir bo'lgan soniga va atrof-muhitga (ya'ni, loyiha saytida yoki majlislar zalida) qarab o'zgarib turardi. Tanlangan hamkorlik metodologiyalari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- **Muhim axborot beruvchi intervyular (KII):** bu metodologiya mahalliy hukumat vakillari bilan yakkama-yakka muloqot qilish uchun ishlatilgan. Shu tarzda shug'ullanishga odatlanganlar. Ushbu metodologiya, shuningdek, loyihadan turli yo'llar bilan ta'sirlanishi mumkin bo'lgan aniq er foydalanuvchilari bilan ishlash uchun ham ishlatilgan.
- **Fokus-guruh muhokamalari (FGDs):** ushbu metodologiya loyiha va uning ehtimoliy ta'siri haqida o'xshash tashvishlari, ustuvorliklari va tasavvurlariga ega bo'lishi mumkin bo'lgan manfaatdor tomonlarning muayyan guruhlari bilan muloqot qilish uchun ishlatilgan. Bularga jamiyat a'zolari, ayollar, jamoat rahbarlari va o'qituvchilar kirdi.

KII va FGD ikkalasi ham har bir manfaatdor tomon uchun standart savollar ro'yxati bilan yarim tizimli formatga amal qildilar. Keyin manfaatdor tomonlarga ESIA bo'yichamaslahatchilarga savollar berish imkoniyati berildi. Yig'ilishda ko'rgazmali qurol sifatida loyiha sayt xaritasidan foydalanildi.

4.3.2.2 Natijalar Saytga

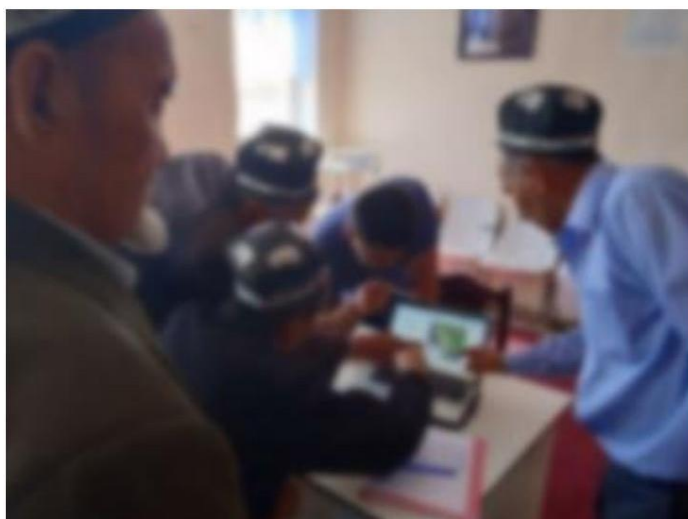
tashrif davomida bir qator manfaatdor tomonlar, jumladan, chorvadorlar, 4-1-rasm), jamoa a'zolari 4-rasm 2_Mahalla rahbarlari (4-3-rasm) va mahalliy hukumat vakillari (4-4-rasm).Manfaatdor tomonlarning har bir yig'ilishida eslatmalar olindi va asosiy natijalar Jizzax Quyosh FV ESIAning 6-bo'limida keltirilgan.

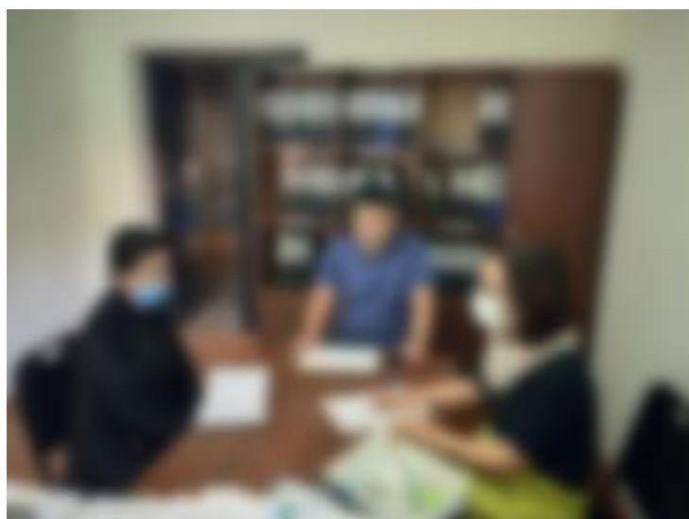
4-1-rasm. Chorvador bolalar

4-2-rasm. Jamiyat a'zolari bilan uchrashuv, Ko'kbuloq mahallasi

4-3-rasm. Sayt bo'ylab yo'lni tark etishni so'ragan qishloq rahbarlari bilan uchrashuv

4-4-rasm. G'allaorol hokimligida Ayollar bilan uchrashuv

4.3.3 LRP tadqiqoti va maslahat bosqichi

4.3.3.1 Usullar

Loyihaning manfaatdor tomonlarining dastlabki ro'yxati saytga tashrif buyurishdan oldin aniqlangan. Aniqlangan manfaatdor tomonlarga yer olish jarayoni ta'sirko'rsatadigan shaxslar va guruhlar va LRP jarayonining bir qismi bo'lgan tashkilotlar kiradi.

4-3-jadval: LRP saytiga tashriflar davomida ishtirok etgan manfaatdor tomonlar

Manfaatdor tomonlar guruhi	Manfaatdor tomonlar
Mahalliy hukumat Vakillar	<ul style="list-style-type: none">Jizzax viloyati hokimining investitsiyalar bo'yicha o'rinbosari • G'allaorol hokimi o'rinbosari • G'allaorol viloyati Mahalla va oila bo'limi yetakchi mutaxassisi hokimlik • kadastr vakiliTuman qishloq xo'jaligi boshqarmasi vakili
Jamiyat Vakillar	<ul style="list-style-type: none">Ko'kbuloq mahalla fuqarolar yig'ini raisiSayfin jamoasi rahbari
Yerdan foydalanuvchilar	<ul style="list-style-type: none">Saytdagi chorvadorlarOTL bo'yicha lizing oluvchilar
Tarixiy er foydalanuvchilari	<ul style="list-style-type: none">"Sangzor biznes parranda" MChJ "Oq oltin parrandachilik" korxonasi

LRP bosqichida manfaatdor tomonlar bilan hamkorlikni quyidagi vazifalarga bo'lish mumkin:

- LRP jarayonini jamoatchilikka oshkor qilish: 2022 yil 8-9 avgust.
- Loyihadan ta'sirlangan ijaraga olingan uy xo'jaliklarini ijtimoiy-iqtisodiy ro'yxatga olish: 2022 yil 29 avgust - 2 sentyabr.
- Loyihadan ta'sirlangan mol-mulki yoki hosili bo'lgan uy xo'jaliklari bilan baholash uchrashuvlari: 2022 yil 15 sentyabr - 18 noyabr.
- Manfaatdor tomonlar bilan suhbatlar va seminarlar: 2022 yil 22-23 sentyabr.

LRP jarayonining bir qismi sifatida amalga oshirilgan barcha majburiyatlar quyidagi 4-4-jadvalda batafsil ko'rsatilgan.

4.3.3.2 Natijalar Ma'lum

bo'lishicha, cho'ponlar yaqin atrofdagi jamoalarning asosiy guruhi bo'lib, ularga ta'sir ko'rsatadigan, chunki ularning hududning shimolidagi yaylov maydonlariga kirishlari ish vaqtini ko'paytirishga to'sqinlik qiladi. Chorvadorlarga ta'siri 6.2-bo'limda batafsil tavsiflangan.

Jamiyat oldida turgan asosiy muammolar quyidagilardan iborat ekanligi tushunildi:

- Bahor va kuzda suv toshqini muhim muammo bo'lib, toshqin yo'lidagi ko'plab ko'priklar vayron bo'lib, o'tishni xavfli qiladi. Odamlarning suv toshqinini kesibo'tishga urinishi tufayli ikki kishi halok bo'ldi.
- Jamiyat rahbarlari Masdarni ko'priklarni qayta qurish va mustahkamlash va uchta jamoa orqali o'tadigan yo'llarni yaxshilash majburiyatini olishga undashmoqda.
- Telefon signalining etishmasligi jamiyatdagi asosiy muammo edi.
- Veterinar yoki dorixonaning etishmasligi jamiyatda qiyinchilik tug'diradi va chorvadorlar veterinar bilan maslahatlashish yoki xarid qilish uchun Samarqandga borishga majbur bo'ladi.
- Quyosh FV zonasi bo'ylab yo'l odatda Seyfinning sharqiy tomonida joylashgan bitta cho'pon tomonidan muntazam ravishda foydalaniladi, yana beshta cho'pon Seyfinning g'arbiy qismida yashaydi va odatda hududning g'arbiy qismidagi o'tloq yerlariga borish uchun kirish qismidan foydalanadi. saytning shimolida.
- Jizzaxda ish bilan ta'minlanish umuman yo'q, ayniqsa ayollar. Boshqalardan farqli o'laroq, mavsumiy dehqonchilik ishlari cheklangan O'zbekistondagi hududlar.

ularning podalari uchun g'iyohvand moddalar

4.3.4 OTB saytiga tashrif

OTBning saytiga tashrifi chog'ida ham uchrashuvlar bo'lib o'tdi. Ushbu saytiga tashriflar asosiy manfaatdor tomonlar guruhlari, jumladan, tuman hokimliklari, mahallalar va davlat idoralari bilan asosiy informator suhbatlari va fokus-guruh muhokamalarini o'z ichiga oldi. Konsultatsiyalar ESDD maslahatchisining so'rovnomalari orqali o'tkazildi.

OTB ESIA va LRP tadqiqotlari davomida AECOM va GBI guruhlari mintaqaviy va tuman hokimiyatlari, shuningdek, boshqa asosiy vakillar bilan hamkorlik qilganoldingi kelishuvlar haqida ma'lumot oldi. Shuningdek, Mahallalar bilan OTB bilan AECOM va GBI ijtimoiy guruhi tomonidan zarar ko'rgan jamoalar bo'yicha munozaralar bo'lib o'tdi. Ushbu oldingi kelishuvlarning to'liq natijalarini SEPda topish mumkin.

OTB saytiga tashrifining bir qismi hokimliklar va mahallalar bilan yerga egalik qilishga ta'sirini muhokama qilishdan iborat edi. Bunga er ijarasi shartnomalari va Loyiha hududida norasmiy er egalari yerga egalik qilishga ta'sirini muhokama qilishdan iborat edi.

Munozaralar, shuningdek, yomg'irli qishloq xo'jaligi va yaylov, shu jumladan chorvachilik kabi tirikchilikka ta'sirini o'z ichiga oldi. Boshqa ijtimoiy-iqtisodiy masalalar, jumladan, ish bilan ta'minlash, kommunal infratuzilma, mahalliy xalqlar, GBV va qurilish ishchilari ob'ektlari, shu jumladan turar joy, shuningdek, qishda elektr ta'minotidagi uzilishlar uchun favqulodda vaziyatlarni rejalashtirish orqali zaif oilalarni qo'llab-quvvatlash kabi masalalar ta'kidlandi. OTB, shuningdek, Energetika vazirligi bilan erlarni doimiy ravishda sotib olish, yerdan vaqtincha foydalanishni cheklash va kompensatsiya fondlari bo'yicha maslahatlashdi. Bundan tashqari, tuman hokimliklari bilan atrof-muhitni muhofaza qilish va xavfsizlik monitoringi bo'yicha alohida muhokamalar o'tkazildi.

4.3.5 Tugatish sanasi e'lon

Chiqib ketish sanasi loyihaning harakatlariga ta'sir ko'rsatadigan har qanday shaxs baholovchiga aktivlar bo'yicha tegishli ma'lumotlarni taqdim etganda tugatish sanasini bildiradi. Chiqib ketish sanasi kompensatsiya olish yoki ko'chirish bo'yicha yordam olish huquqini belgilaydigan sanadir. Ta'sir qilish muddati tugagunga qadar e'lon qilingan har qanday aktivlar kompensatsiya olish huquqiga ega, ammo to'lov sanasidan keyin e'lon qilingan yoki hosil bo'lgan ekinlar kabi yangi sotib olingan aktivlar har qanday kompensatsiya yoki ko'chirish uchun mos bo'lmaydi. yordam. Kesish sanasi birinchi marta 2022-yil 15- sentabrda boshlangan va 18- noyabrda yakunlangan baholash so'rovi davomida zarar ko'rgan lizing oluvchilarga e'lon qilingan. Kesish sanasini tushunganliklarini tasdiqlash uchun har bir ijarachitomonidan shakl imzolandi. Ushbu shaklning ingliz tilidagi nusxasi quyida 4-1-rasmga kiritilgan, biroq tarjima qilingan versiyasi zarar ko'rgan ijarachilarga taqdim etilgan.

Jizzakh Solar Project

Farmer survey acknowledgement form

To be signed and then scanned using a mobile phone box. Pass the signed copy to the farmer.

Location:

Time and date:

Name of surveyor:

Name of Farmer:

Farm reference Number:

I have received a copy of the **Grievance Mechanism Leaflet.**

please sign inside the

I understand the **cut-off date** which is the date after my land has been surveyed. After the cut-off date any additional crops or structures that are installed on the land surveyed, will not be eligible for compensation.

4-1-rasm Fermerni tasdiqlovchi varaqasi

So'rovlar yakunlanganidan so'ng mahalliy hokimlik tuman telegram kanali hamda fermerlar telegram kanali orqali loyihaning yakuniy muddati e'lon qilindi. Yakuniy to'xtatilish sanasi 2022-yil 18-noyabr. Kesish sanasini bildirish uchun quyidagi tahrirdan foydalanilgan (o'zbek tiliga tarjima qilingan):

Loyihadan zarar ko'rgan ekinlar va infratuzilma uchun barcha baholashlar 2022-yil 18- noyabr holatiga ko'ra yakunlandi.

Bu kompensatsiya uchun loyihaning "to'xtash sanasi".

Ushbu sanadan oldin baholash tadarigida kiritilgan barcha ekinlar va infratuzilma. agar ular loyiha ta'sirida bo'lsa, kompensatsiya olinadi.

Ushbu sanadan keyin ekilgan har qanday yangi ekinlar yoki loyiha hududida yaratilgan infratuzilma kompensatsiya uchun hisobga olinmaydi.

Ushbu sanadan keyin fermer xo'jaligi yoki infratuzilmani rivojlantirish uchun loyiha hududiga ko'chib o'tadigan har kim kompensatsiya yoki yordam olish huquqiga ega bo'lmaydi.

4.3.6 Tasdiqlash bosqichi

LRPni tekshirish jarayoni 2022-yil 15- noyabrda amalga oshirildi, barcha ta'sir ko'rsatgan tomonlar (jumladan, iloji bo'lsa, turmush o'rtoqlar) ta'sirlarni, ularning huquqlarini to'liq tushunishlarini ta'minlash va tirikchilik vositalarini tiklash variantlari bo'yicha o'z afzalliklarini tasdiqlash uchun ular bilan maslahatlashishni o'z ichiga oldi. Har bir jabrlangan uy xo'jaligiga ma'lumotlar to'plami taqdim etildi va quyidagilar taqdim etildi/tushuntirildi:

- Yakuniy sayt xaritasi va joylashuvi
- Erga ta'sir qilish turlari, jumladan:
 - o Doimiy yer olish
 - o Vaqtinchalik yer olish
 - o Sterilizatsiya zonasi (6 metrdan ortiq daraxtlar yo'q)
 - o Sayt orqali umumiy o'tish huquqini yo'qotish
- Yuqoridagi toifalarning har biri uchun har bir lizing oluvchi uchun talab qilinadigan er olish •

Huquqlar matritsasi va turli toifalar maqsadi

- Kompensatsiya qanday hisoblanadi
- Indikativ kompensatsiya summalari imkon qadar taqdim etiladi (faqat birma-bir taqdim etiladi)
- Tirikchilikni tiklash doirasida taqdim etiladigan turli treninglar, jumladan:
 - o Ta'limni tanlashda loyiha o'z hissasini so'raganligini tekshirish
 - o Tasdiqlash, agar ular xohlasa, o'z fikrini o'zgartirish uchun hali vaqtlari bor.
 - o Treningda turmush o'rtoqlarning ishtirok etishining ahamiyati.

• Zarar ko'rgan uy xo'jaliklari qurilish bosqichida bir a'zo uchun imtiyozli ish bilan ta'minlanadi.

- Shikoyat mexanizmi jarayonini tushuntiring, jumladan:
 - o Shikoyatni qanday ko'tarish kerak
 - o Jarayon davom etdi
 - o Shikoyat berishning boshqa usullari (masalan, hokimlik orqali) ochiq qoladi
 - o Aloqa ma'lumotlari
- LRP qo'mitasini tavsiflang:
 - o Kompensatsiya va tirikchilikni tiklashda yordam berish, shikoyatlarni ko'rib chiqish vazifasini tavsiflangzarur bo'lganda va LRP monitoringida ishtirok etish
 - o Ushbu qo'mitada kim bo'lishi kerakligi haqida fikr-mulohazalarni to'plang.
- Fermerlar, chorvadorlar va ularning turmush o'rtoqlaridan 4-2-rasmdagi uy xo'jaliklarini tasdiqlovchi imzolarni so'rang.

LRP Verification Jizzakh Solar Project

Farmer acknowledgement form

To be signed and then scanned using a mobile phone box. Pass the signed copy to the farmer.

Location:

Time and date:

Name of surveyor:

Name of Farmer:

Farm reference Number:

Please sign below to confirm the following:

- I have received a copy of the **Grievance Mechanism Leaflet** and have had the process **explained to me**.
- I understand the **cut-off date** which is the date after my land has been surveyed. After the cut-off date any additional crops or structures that are installed on the land surveyed, will not be eligible for compensation.
- I have received a copy of the **Project Information Leaflet** and I understand how my land will be impacted.
- I understand my entitlements as per the entitlement matrix and **how compensation is calculated** *(The compensation amounts will be agreed at a later date)*.
- I understand what **support will be available** to my household I and have provided my preferences at this stage *(final choices can be made at a later date)*.

Farmer Signature:

Spouse Signature:

Shakl 4-2 - LRP tekshirish shakli

4.3.7 To'liq ishtirok rekordi

Jadval 4-4– LRP bosqichidagi barcha majburiyatlar ro'yxati

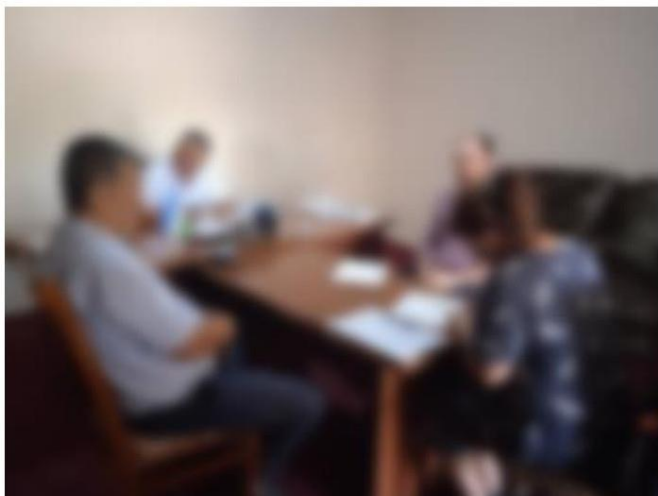
Manfaatdor tomonlar hozir	Manfaatdor tomon Ishtirok etish Usullari	Joy/sana	Muhokama qilingan mavzular va natijalar	Konsultatsiya Oshkora qilish materiallari	Oldindan o'rtacha Bildirishnoma	Mas'uliyat
SCA va LRP FAZASI						
<ul style="list-style-type: none">ning oshkor etilishi LRP jarayoni bilan:Har uch tumandan mahallalar yetakchilari, har uch tumandan hokimlik vakiliTa'sir qilingan lizing oluvchilar	<ul style="list-style-type: none">Jamoatchilik bilan yuzma- yuz uchrashish	<ul style="list-style-type: none">chi⁸⁻ th - 9 avgust	<ul style="list-style-type: none">Loyiha hududi xaritasi va OTL er olishdan kimgata'sir qilishi mumkinligi haqida tushuntirish taqdim etildi (Ijaraga oluvchilar, norasmiy fermerlar, chorvadorlar, saytga kiradigan boshqa jamoa a'zolari)Ta'sir turlarini, shu jumladan doimiy yer olish, vaqtincha er olish va sterilizatsiya zonasi bilan bog'liq shartlarni tushuntirish.Yer olish jarayoni va tadqiqot va qurilishning asosiy sanasi haqida tushuntirish.LRP jarayonining tamoyillari tushuntirildi, jumladan:<ul style="list-style-type: none">Yo'qotilgan yoki shikastlangan barcha er vaaktivlar uchun kompensatsiya beriladi. Tadqiqot sanasidan keyinyangi ekinlar, binolar yoki sotilgan yerlar hisobga olinmaydiyoki kompensatsiya to'lanmaydi. Zaif uy xo'jaliklari qo'llab-quvvatlanadiJamiyat bilan maslahatlashiladi va qarorqabul qilishda ishtirok etadi Barcha shikoyat va shikoyatlar yozib olinadi va ko'rib chiqiladi. <ul style="list-style-type: none">	<ul style="list-style-type: none">Oshkora qilish Power Point Taqdimot	<ul style="list-style-type: none">Telegramda reklama Guruh	<ul style="list-style-type: none">GBI
<ul style="list-style-type: none">Ijtimoiy-iqtisodiy So'rov suhbatlari:	<ul style="list-style-type: none">Yakkama-yakka suhbatlar	<ul style="list-style-type: none">29 avgust - 2^{semtabr}Har xil	<ul style="list-style-type: none">Kelgusi so'rovlar va majburiyatlarShikoyat mexanizmi uchun aloqa ma'lumotlariDemografik ma'lumotlarni yig'ishIjtimoiy-iqtisodiy ma'lumotlarni to'plashYashash haqida ma'lumot yig'ish	<ul style="list-style-type: none">Yo'q	<ul style="list-style-type: none">GBI	
<ul style="list-style-type: none">Hamma ta'sir qildi Lizing oluvchilar		<ul style="list-style-type: none">Joylar		<ul style="list-style-type: none">Telefon orqali oldindan xabar berish		
<ul style="list-style-type: none">Baholash Uchrashuv:Hamma ta'sir qildi Lizing oluvchilar	<ul style="list-style-type: none">Yakkama-yakka suhbatlar	<ul style="list-style-type: none">15 sentyabr - 2022 yil 18 noyabrHar xil Joylar	<ul style="list-style-type: none">Baholash uchun ma'lumot to'plash	<ul style="list-style-type: none">Xafalik Mexanizm VaraqaTugatish sanasi shakli	<ul style="list-style-type: none">Telefon orqali oldindan xabar berish	<ul style="list-style-type: none">GBI

Manfaatdor tomonlar hozir	Manfaatdor tomon Ishtirok etish Usullari	Joy/sana	Muhokama qilingan mavzular va natijalar	Konsultatsiya Oshkora qilish materiallari	Oldindan o'rtacha Bildirishnoma	Mas'uliyat
<ul style="list-style-type: none"> Ijtimoiy-iqtisodiy So'rovnoma bilan suhbat: klaster fermerlari 	<ul style="list-style-type: none"> Yakkama-yakka suhbatlar 	<ul style="list-style-type: none"> 8-9 2022 yil sentyabr Har xil Joylar 	<ul style="list-style-type: none"> Demografik ma'lumotlarni yig'ish Ijtimoiy-iqtisodiy ma'lumotlarni to'plash Yashash haqida ma'lumot yig'ish 	<ul style="list-style-type: none"> Yo'q 	<ul style="list-style-type: none"> Telefon orqali oldindan xabar berish 	<ul style="list-style-type: none"> GBI
<ul style="list-style-type: none"> Uchrashuv: G'allaorol hokimi o'rinbosari Hokimlik Kadastr Vakil Tuman Qishloq xo'jaligi Bo'lim Vakil 	<ul style="list-style-type: none"> Yuzma-yuz uchrashuv 	<ul style="list-style-type: none"> Mahalliy hokimlik Idora 22 2022 yil sentyabr 	<ul style="list-style-type: none"> LRP jarayoni Kelajakdagi jalb qilish faoliyati (kreditorlar tashrifi va LRP tekshiruvi) Loyiha hududidagi yerdan foydalanishning hozirgi turlari Quyosh FV hududidagi yerdan tarixiy foydalanish (SCA jarayoniningbir qismi sifatida) Dehqonchilik va tirikchilik bilan bog'liq dolzarb muammolar Loyihaning manfaatdor tomonlarga ma'lum va potentsial ta'siri. Zaif odamlar va guruhlarini aniqlash Joriy boshqaruv tuzilmalari va jamoat faoliyati (masalan, yaylovlar almashinuvi) Hayotni tiklash va qo'llab-quvvatlashning potentsial variantlari 	<ul style="list-style-type: none"> Yo'q 	<ul style="list-style-type: none"> Kengaytirilgan bildirishnoma yoniq Telegram 	<ul style="list-style-type: none"> AECOM & GBI
<ul style="list-style-type: none"> Uchrashuv: Ko'kbuloq Malkhallas kafedrası Sayfin Jamiyat Rahbar G'allaorol hokimlik Investitsiyalar va turizm bo'yicha mutaxassis Ko'kbuloq Mahallalar - Ayollar va 	<ul style="list-style-type: none"> Yuzma-yuz uchrashuv 	<ul style="list-style-type: none"> Ko'kbuloq Mahallalar Ofis 23 sentyabr 2022 	<ul style="list-style-type: none"> Kelajakdagi jalb qilish faoliyati (kreditorlar tashrifi va LRP tekshiruvi) Loyiha hududidagi yerdan foydalanishning hozirgi turlari Loyihaning manfaatdor tomonlarga ma'lum va potentsial ta'siri. Zaif odamlar va guruhlarini aniqlash Joriy boshqaruv tuzilmalari va jamoat faoliyati (masalan, yaylovlar almashinuvi) Hayotni tiklash va qo'llab-quvvatlashning potentsial variantlari 	<ul style="list-style-type: none"> Yo'q 	<ul style="list-style-type: none"> Kengaytirilgan bildirishnoma yoniq Telegram 	<ul style="list-style-type: none"> AECOM & GBI

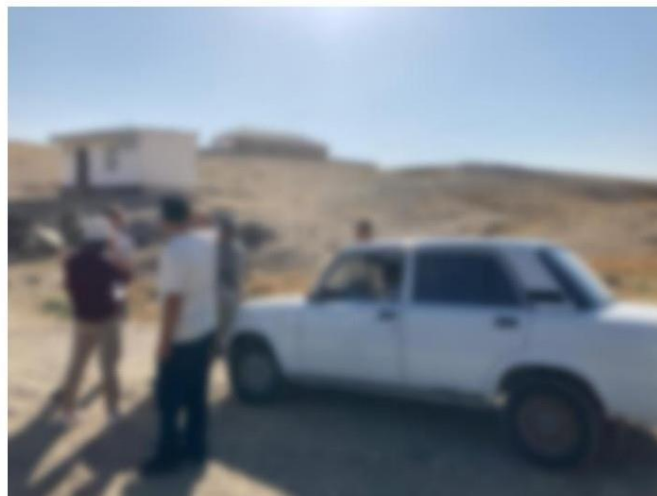
Manfaatdor tomonlar hozir	Manfaatdor tomon Ishtirok etish Usullari	Joy/sana	Muhokama qilingan mavzular va natijalar	Konsultatsiya Oshkora qilish materiallari	Oldindan o'rtacha Bildirishnoma	Mas'uliyat
oila masalalari bo'yicha mutaxassis • (4-5-rasmga qarang) • Uchrashuv: • Ikki mutaxassis Chorvachilar • Sayfin Jamiyat Rahbar • Kadastr Vakil • (4-6-rasmga qarang)	• Yuzma-yuz uchrashuv	• Professional Cho'pon Turar joy 22 2022 yil sentyabr	• Loyiha hududidagi yerdan foydalanishning hozirgi turlari • Joriy boshqaruv tuzilmalari va jamoat faoliyati (masalan, yaylovlar almashinuvi) • Jamiyatdagi chorvadorlar soni va qancha oilalar chorvadorlar xizmatidan foydalanishlari to'g'risida ma'lumotlar to'plangan • Chorvachilar uchun demografik va uy xo'jaligi ma'lumotlarini to'pladi • Saytning shimolidagi yaylovlarga kirish va u qanday o'zgarishini muhokama qildik, qancha cho'ponlar uchastkaning • o'rtasidan o'tadigan yo'ldan foydalanishi muhokama qilindi. Cho'ponlar asosan shimoldan kirishdan foydalanishlarini tasdiqladilar va shuning uchun ham bunday ta'sir ko'rsatmaydi. • O'tlash amaliyoti, ular qayerda boqishini muhokama qilishdi yoz va qish.	• Yo'q	• Qo'shimcha bildirishnoma telefon orqali beriladi Telegram	• AECOM & GBI
• Uchrashuv: • Karobchi Jamiyat Rahbarlar • Hamjamiyat A'zo • Kadastr Vakil • (4-7-rasmga qarang)	• Yuzma-yuz uchrashuv	• Yo'l bo'yidagi jamoat yig'ilish nuqtasi • 22-chi 2022 yil sentyabr	• Ayollar uchun umumiy ishning etishmasligi • Bolalarning xavfsiz bo'lmagan ko'priklardan foydalanishi muammosi • Jamiyat muammolari, xususan, muvaffaqiyatsizlikkel ustidagi ko'priklar. • Ular ko'priklarga shikast yetsa, chorvadorlarga ko'priklardan foydalanishga ruxsat berilmasligini bildirishdi • Jamoat yaylovida qatnashayotgan chorvadorlar soni • Ular tirikchilikning har qanday varianti butun jamiyat uchun foydali bo'lishi kerakligini ta'kidladilar	• Yo'q	• Qo'shimcha bildirishnoma telefon orqali beriladi Telegram	• AECOM & GBI
• Uchrashuv: • Professional dan cho'pon Karobchi • Kadastr Vakil	• Yuzma-yuz uchrashuv	• Loyihaning janubidagi yaylov maydoni	• Saytning shimolidagi yaylov maydonlariga kirish va u qanday o'zgarishi muhokama qilindi • DIQQAT: Chorvachilarning chorva mollari ketayotgani sababli yig'ilish to'xtatildi.	• Yo'q	• Qo'shimcha bildirishnoma telefon orqali beriladi Telegram	• AECOM & GBI

Manfaaddor tomonlar hozir	Manfaaddor tomon Ishtirok etish Usullari	Joy/sana	Muhokama qilingan mavzular va natijalar	Konsultatsiya Oshkora qilish materiallari	Oldindan o'rtacha Bildirishnoma	Mas'uliyat
<ul style="list-style-type: none">• Uchrashuv: • Bir nafar professional chorvachiSayfin• KadastrVakil• Sayfin jamoasi rahbari• (4-8-rasmga qarang)	<ul style="list-style-type: none">• Yuzma-yuz uchrashuvlar	<ul style="list-style-type: none">• Yo'l chetida hamjamiyat yig'ilish punkti •22-chi2022 yil sentyabr	<ul style="list-style-type: none">• Saytning shimolidagi yaylovlarga kirish va u qanday o'zgarishini muhokama qildik, qancha cho'ponlar uchastkaning• o'rtasidan o'tadigan yo'ldan foydalanishi muhokama qilindi. Cho'ponlar asosan shimoldan kirishdan foydalanishlarini tasdiqladilar va shuning uchun ham bunday ta'sir ko'rsatmaydi.• Ular yozda va qishda boqish amaliyotini muhokama qildilar.• Chorvachilar uchun demografik va uy xo'jaligi ma'lumotlarini to'pladi• Saytning shimolidagi yaylovlarga kirish va u qanday o'zgarishini muhokama qildik, qancha cho'ponlar uchastkaning• o'rtasidan o'tadigan yo'ldan foydalanishi muhokama qilindi. Cho'ponlar asosan shimoldan kirishdan foydalanishlarini tasdiqladilar va shuning uchun ham bunday ta'sir ko'rsatmaydi.	<ul style="list-style-type: none">• Yo'q	<ul style="list-style-type: none">• Oldindan xabarnoma telefon orqali beriladi va yoqadiTelegram	<ul style="list-style-type: none">• AECOM & GBI
<ul style="list-style-type: none">• Sharqdan kelgan bitta professional chorvachiSayfin	<ul style="list-style-type: none">• Telefon qo'ng'irog'i	18-noyabr 2022 yil	<ul style="list-style-type: none">• Herder, u Quyosh FV maydonining o'rtasidan o'tadigan yo'lni muntazam ravishda ishlatadigan yagona odam ekanligini tasdiqladi, ammo endi u yangi yerga ega bo'lgani uchun undan kamroq foydalanadi.• Hududda veterinarlarning yo'qligi va dorixona yo'qligi sababli veterinariya mashg'ulotlari va veterinariya shifokorlarining bepul konsultatsiyalari tirikchilik uchun qo'llab-quvvatlanishiga qiziqish bildirdi. Uning tushuntirishicha, hozirgi vaqtda chorvadorlar veterinar bilan maslahatlashish yoki dori olish uchun Samarqandga borishlari kerak.	<ul style="list-style-type: none">Yo'q	<ul style="list-style-type: none">Yo'q	<ul style="list-style-type: none">• GBI
Barcha manfaaddor tomonlar	<ul style="list-style-type: none">• Tuman bo'yicha e'lon hokimlik va Mahalliy Mahallalar Telegram guruhlar	2022 yil 18 noyabr	<ul style="list-style-type: none">• Quyidagi ibora ishlatilgan (tarjima qilingan). o'zbek):<ul style="list-style-type: none">o Loyihadan ta'sirlangan ekinlar va infratuzilma uchun barcha baholashlar 18/11/2022 holatiga ko'rayakunlandi.o Bu kompensatsiya uchun loyihaning "to'xtash sanasi".o Ushbu sanadan oldin baholash tadqiqotiga kiritilgan barcha ekinlar va infratuzilma, agar ular loyiha ta'sirida bo'lsa, kompensatsiya qilinadi. o Ekiilgan har qanday yangi ekinlar yoki bundan keyin loyiha hududida yaratilgan infratuzilma	<ul style="list-style-type: none">Yo'q	<ul style="list-style-type: none">Yo'q	<ul style="list-style-type: none">• GBI/AECOM

Manfaaddor tomonlar hozir	Manfaaddor tomon Ishtirok etish Usullari	Joy/sana	Muhokama qilingan mavzular va natijalar	Konsultatsiya Oshkora qilish materiallari	Oldindan o'rtacha Bildirishnoma	Mas'uliyat
<i>sana kompensatsiya uchun hisobga olinmaydi. o Ushbu sanadan keyin fermer xo'jaligi yoki infratuzilmani rivojlantirish uchun loyiha hududiga ko'chib o'tadigan har kim kompensatsiya yoki yordam olish huquqiga ega bo'lmaydi.</i>						
<ul style="list-style-type: none">• Mahallalar• OTL bo'ylab fermerlar• Seyfindagi chorvadorlar	Guruh uchrashuvlari	2022 yil 25- noyabr Taqdimot/tushuntirish:	<ul style="list-style-type: none">• Yakuniy sayt xaritasi va joylashuvi• Erga ta'sir qilish turlari• Yuqoridagi toifalarning har biri uchun har bir lizing oluvchi uchun yer olish talab qilinadi• Huquq matritsasining maqsadi va turli toifalar• Kompensatsiya qanday hisoblanadi <ul style="list-style-type: none">• Hayotni tiklash paketlari• Dastlabki ishlar• Shikoyat jarayoni	Ma'lumot to'plami chop etilib, jabrlanganlarga topshiriladi	Telegram xabarnomasi 2 hafta oldin (sana bir hafta oldin o'zgartirildi)	<ul style="list-style-type: none">• GBI/AECOM

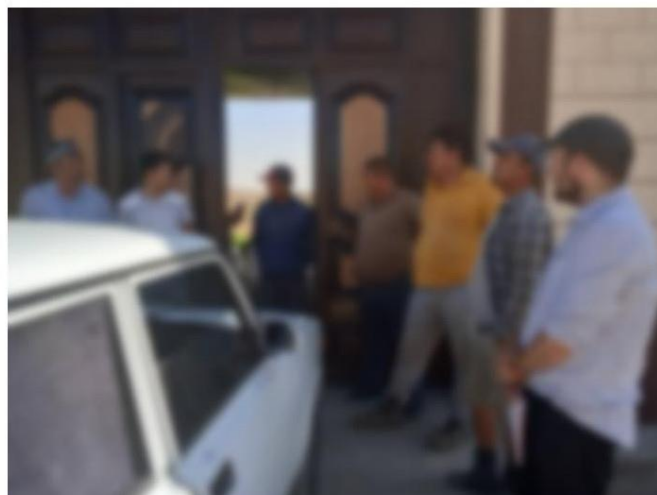
4-5-rasm. Uchrashuv: Ko'kbuloq Matxallas raisi, "Sayfin" mahalla fuqarolar yig'ini rahbari, G'allaorol hokimligi investitsiya va turizm bo'yicha mutaxassisi

4-6-rasm. Uchrashuv: Bilan uchrashuv: Sayfinlik bir professional chorvachi, Kadastr vakili, Sayfin jamoasi rahbari

4-7-rasm. Uchrashuv: "Karobchi" mahalla fuqarolar yig'ini a'zosi, kadastr vakili

4-8-rasm. Uchrashuv: Sayfinlik bir professional chorvachi, Kadastr vakili, Sayfin jamoasi rahbari

4.4 Kelajakda rejalashtirilgan uchrashuvlar

Tirikchilikni tiklashni rejalashtirish bosqichining bir qismi sifatida rejalashtirilgan bir nechta kelgusi tadbirlar mavjud. Ushbu kelishuvlar quyida tavsiflanadi:

4.4.1 LRP ma'lumotlari

Qarz beruvchining talablariga ko'ra, LRP qurilish boshlanishidan oldin (tasdiqlangan dastlabki ishlar bundan mustasno) ESIA hujjati bilan birga jamoatchilikka va zarar ko'rgan shaxslarga oshkor qilinadi. LRP va ESIA loyiha kreditorlarining veb-saytiga joylashtiriladi va Texnik bo'lmagan xulosalar o'zbek va rus tillariga tarjima qilinadi va 30 kun davomida manfaatdor tomonlar, shu jumladan zarar ko'rgan jamoalar uchun ochiq bo'lgan tegishli jamoat joylariga joylashtiriladi. ESIA va LRP natijalarini taqdim etish uchun jamoatchilik eshituvlari o'tkaziladi.

Onlayn ma'lumot Internetga ega bo'lgan barcha manfaatdor tomonlar uchun hujjatlarga tez va bepul kirish imkonini beradi. Onlayn tarzda oshkor qilingan hujjatlar shu maqsadda Masdar tomonidan yaratilgan veb-saytda oshkor qilinadi. Quyidagi hujjatlar ommaga oshkor qilinadi:

- ESIA
- Manfaaddor tomonlarni jalb qilish rejasi.
- Yakuniy ESIA/OVOS kreditorlar tomonidan tasdiqlangan
- ESIAning texnik bo'lmagan xulosasi.
- Ekologik va ijtimoiy harakatlar rejasi.
- Ijtimoiy muvofiqlik auditi
- LRP (Ushbu hujjat)

Muhim joylarda (masalan, mahalliy hokimiyat binolari) bosma hujjatlarni oshkor qilish. Qog'oz nusxalari bepul taqdim etiladi va savodxonlikning barcha darajalariga yordam beradigan hujjatlar bilan birga ingl.

LRPni oshkor qilish quyidagi maqsadlarga ega bo'ladi:

- Zarar ko'rgan er egalari bilan aktivlarni o'rganish va baholash natijalarini tekshirish,
- zarar ko'rgan er egalari va chorvadorlarni tegishli baholash usullari, kompensatsiya va ko'chirish yordami haqida xabardor qilishtamoyillari,
- Individual va jamoaviy huquqlarni tushunarli va shaffof tarzda taqdim etish.

Aktivlarni inventarizatsiya qilish va keyingi baholash natijalariga bo'lgan har qanday e'tirozlar aktivlar bo'yicha kuzatuvni, ishtirokchi tadqiqotni va/yoki bahsli baholash jihatlarini takrorlashni kafolatlaydi.

4.4.2 LRPni amalga oshirish

Hayotni tiklash bo'yicha tadbirlar bilan shug'ullanadigan asosiy muassasalar qatoriga Masdar va tuman hokimligining hukumatning tarmoq bo'limlari kiradi. Quyidagi ro'yxat LRPni amalga oshirish uchun mas'ul shaxslarni tushuntiradi:

- Masdar - LRPni amalga oshirish uchun umumiy mas'uliyat loyihaning ushbu tomonini moliyalashtiradigan Masdarga tegishli.
Masdar LRPni amalga oshirish davomida kundalik jalb qilish faoliyati uchun mas'ul bo'lgan Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha xodimni ishga oladi, shu jumladan shikoyatlarga javob berish, harakatlar va vaqt jadvallari va er olish qachon sodir bo'lishi haqida bildirishnomalar. Ularning majburiyatlarito'g'risidagi qo'shimcha ma'lumotlar 11.2-bo'limda keltirilgan.
- Mahalliy hokimlik ham tegishli davlat organlari bilan bir qatorda aholini ko'chirish bo'yicha tadbirlarga jalb etiladi.
- LRPni amalga oshirish bilan shug'ullanadigan doimiy davlat organi Yer va davlat kadastri boshqarmasi bo'ladi mavjud erdan foydalanish bo'yicha barcha rasmiy davlat hujjatlari va farmoyishlarini yangilash uchun javobgarlik
- Mahalliy mahallalar kerak bo'lganda jamoa a'zolarini yig'ish va jamoa a'zolariga vaqt jadvallari va yangiliklarni etkazish uchun. Mahalliy mahallalar, shuningdek, LRPni amalga oshirish jarayonida yuzaga keladigan har qanday mahalliy kelishmovchilik yoki nizolarni hal qilishda rol o'ynaydi.

Masdar uchun tayyorlangan

4.4.3 Zaif va marginal odamlar

Zaif odamlarga ko'chirish bo'yicha maxsus yordam kerak bo'ladi, chunki ular boshqalar bilan solishtirganda iqtisodiy ko'chish bilan kurashishga qodir emaslar. Erga kirish cheklavlari va erdan foydalanishni o'zgartirish orqali bevosita ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan zaif odamlar ro'yxati quyida keltirilgan:

- Yosh oilalar (ota-onasi 30 yoshdan kichik) yoki ikkala ota-onasidan ayrilgan yetim bolalar
- Nogiron ota-onasi yoki farzandi bor oilalar
- Beva ayol
- To'liq ota-ona oilasi
- Yagona nafaqaga chiqqan shaxs
- Keksa odam (65 yoshdan oshgan)
- Oiladagi ayollar

• Dehqonchilik bilan shug'ullanayotgan yoki yerga sarmoya kiritayotgan har qanday shaxs qonuniy huquqqa ega bo'lmasdan turib

- Sog'lig'i yomon odamlar
- Diskriminatsiyaga uchragan odamlar
- Qashshoqlik chegarasi ostidagi uy xo'jaliklari
- Moliyaviy qiyinchilikka uchragan uy xo'jaliklari
- Giyohvandlik yoki spirtli ichimliklarga qaram bo'lgan a'zosi bo'lgan uy xo'jaliklari

9-bobda ta'sir qilishi mumkin bo'lgan yoki potentsial ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan har qanday guruhlarini ajratib ko'rsatadigan to'liq zaiflik tahlili taqdim etiladi. Ijtimoiy-iqtisodiy so'rovning tahlili jamiyatning zarar ko'rgan a'zolarining uy xo'jaliklarida zaif odamlar bor-yo'qligini baholash uchun ishlatilgan.

4.5 Shikoyat mexanizmi

4.5.1 Umumiy ko'rinish

AECOM, Masdar nomidan IFCning Ishlash standartlari (2012) va Yo'l-yo'riq ko'rsatmalari, shuningdek, Ekvator tamoyillari (2020) va OTB xavfsizlik siyosati bayonotiga (2009) muvofiq Loyiha uchun shikoyatlar mexanizmini ishlab chiqdi. Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmlari bo'yicha turli tamoyillar va yaxshi amaliyotchoralarini taqdim etadi. Bularga quyidagilar kiradi:

- Shikoyatlarni qabul qilish, qayd etish yoki hujjatlashtirish va ularga murojaat qilish uchun oson kirish mumkin, madaniy jihatdan mos va zarar ko'rgan jamoalar uchun tushunarli tartibni o'rnatish.
- Kompaniya/jamiyatni jalb qilish jarayonida zarar ko'rgan jamoalarni mexanizm haqida xabardor qilish.
- Shikoyatlarga jabrlanuvchilarni jalb qilgan holda hamkorlikda yechimlarni qachon va qanday izlash kerakligini ko'rib chiqing.jamiyat.
- Zarar ko'rgan jamoalarning barcha qatlamlari uchun oson bo'lgan tushunarli va shaffof jarayondan foydalangan holda, hech qanday to'lovsiz va qasos olmasdan,tashvishlarni tezda hal qilish.
- Jinslar va zaif guruhlarining to'liq ishtirokini ta'minlash.
- Tizimni loyihalashda nizolarni hal qilishning odatiy va an'anaviy usullarini hisobga olish.
- Qabul qilish va javob berish uchun mas'uliyat bilan kompaniya ichida izchil, tajribali va malakali xodimlarni tayinlash. shikoyatlar.
- Shikoyatlarni yetarlicha ko'rib chiqilmagan deb hisoblaganlar sudga murojaat qilishlari uchun ularni bartaraf etish mexanizmini yaratish.ularning ishini qayta ko'rib chiqish uchun tashqi organ.
- Qabul qilingan shikoyatlar va berilgan javoblarni hujjatlashtirish va vaqti-vaqti bilan jamiyatga hisobot bering.
- Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi ushbu jamoalarni tashvishga solayotgan masalalar bo'yicha davriy hisobotlarni taqdim etish.

Masdar shikoyatlarini ko'rib chiqish tartibining maqsadi Loyihadan bevosita zarar ko'rgan odamlarning, shu jumladan mahalliy hamjamiyatlarning, fermerlarning va ularning oilalarining barcha sharhlari va shikoyatlari tegishli tarzda ko'rib chiqilishi va ko'rib chiqilishini ta'minlashdan iborat.

4.5.2 Prinsiplar

Birlashgan Millatlar Tashkilotining Biznes va Inson huquqlari bo'yicha yetakchi tamoyillari (UNGP) shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmini muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun bir qancha "samaradorlik mezonlari"ni sanab o'tadi. UNGP har doim shunday bo'lishi kerakligini ta'kidlaydi:

- Qonuniy: u aniq shaffof va yetarlicha mustaqil boshqaruv tuzilmasiga ega bo'lishi kerak, bunda hech bir tomon ishtirok etmasligini ta'minlaydi.
Shikoyatlarni ko'rib chiqish jarayoni ushbu jarayonning adolatli o'tkazilishiga xalaqit berishi mumkin.
- Foydalanish mumkin: u foydalanishni xohlovchi manfaatdor tomonlarga e'lon qilinishi va kirishda to'siqlarga duch kelishi mumkin bo'lgan jabrlangan tomonlarga tegishli yordam ko'rsatishi kerak, jumladan, til, savodxonlik, xabardorlik, moliya, masofa yoki repressiyadan qo'rqish.
- Bashorat qilinadigan: u har bir bosqich uchun vaqt chegaralari bilan aniq va ma'lum tartibni ta'minlashi kerak; jarayon turlari bo'yicha aniqlik va u taklif qilishi mumkin (va qila olmaydi) natija va har qanday natijaning bajarilishini nazorat qilish vositalari.
- Adolatli: u jabrlangan manfaatdor tomonlarning axborot, maslahat va ekspertiza manbalaridan oqilona foydalanishini ta'minlashi kerak. adolatli va adolatli shartlar asosida shikoyat qilish jarayonida ishtirok etish uchun zarur.
- Huquqlarga mos: u uning natijalari va himoya vositalari xalqaro miqyosda tan olingan inson huquqlariga mos kelishini ta'minlashi kerak standartlar.
- Shaffoflik: u jarayon va natijalarning yetarli darajada shaffofligini ta'minlashi kerak, bunda jamoatchilik manfaatlarini himoya qilish va iloji boricha shaffoflikni ta'minlashi kerak.

4.5.3 Mas'uliyat

Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmini amalga oshirish guruhi quyidagi 4-5-jadvalda batafsil tavsiflanganidek Kompaniyaning E&S menejeri va tayinlangan CLO(jamoat bilan aloqa bo'yicha xodim)dan iborat bo'lishi kerak. Amalga oshirish guruhida aniq mas'uliyat va javobgarlik chegaralari o'rnatiladi.

4-5-jadval - Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmining mas'uliyati

Tashkilot	Shikoyatlarni boshqarish bo'yicha mas'uliyat •
Kompaniyaning E&S menejeri	<div>Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi (GM) majburiyatlarini bajarish uchun CLO zarur resurslar va xodimlarga ega bo'lishini ta'minlash. Jiddiy shikoyatlarni tekshirish va ushbu shikoyatlarga tegishli echimlarni taklif qilish orqali shikoyatlarni hal qilishni qo'llab-quvvatlash.</div> <div><ul style="list-style-type: none">• Ko'tarilgan shikoyatlar loyihaning atrof-muhit va ijtimoiy sohadagi faoliyatini yaxshilash uchun ishlatilishini ta'minlash kelajakda shunga o'xshash shikoyatlar vaqt o'tishi bilan takrorlanmasligi uchun.• Shikoyatlarni ko'rib chiqish jarayonining samaradorligini kuzatib boring va kerak bo'lganda uning samaradorligini oshirish uchun o'zgartirishlar kiriting.</div>
Kompaniyaning jamoatchilik bilan aloqasi Ofitser (CLO)	<div>GM haqida xabardorlikni oshirish va GM varaqasi va blankalarining nusxalarini tarqatish.</div> <div><ul style="list-style-type: none">• Shikoyat bilan murojaat qilmoqchi bo'lgan odamlarga amaliy yordam ko'rsating, shunda ular Shikoyat shaklini to'ldirishlari mumkin.• Shikoyat ko'rib chiqilishi uchun kompaniyaning E&S menejeriga ma'lumotni, to'ldirilgan shikoyat shakllarining nusxalarini yuboring. Ro'yxatga olish yangilanishi mumkin.• Boshqa manfaatdor tomonlar, shu jumladan, tashvish bildirgan shaxs/guruh bilan yaqin hamkorlikda shikoyatlarni tekshirish va hal etishni qo'llab-quvvatlash.</div>
EPC pudratchisi Vakillar	<div><ul style="list-style-type: none">• EPC Pudratchining a'zosi bilan aloqada bo'lgan shaxs yoki guruh tomonidan berilgan har qanday shikoyatlarni boshqarish uchun rasmiy ro'yxatga olish, tergov va hal qilish uchun kompaniya CLOga.• Kompaniyaning har qanday shikoyatlarni tekshirish va hal qilish jarayonida ularni har tomonlama qo'llab-quvvatlash sodir bo'ladigan.</div>
LRP qo'mitasi	<div><ul style="list-style-type: none">* Zarur bo'lganda, tashqi ma'lumotni talab qiladigan shikoyatlarni hal qilish uchun LRP bilan maslahatlashish mumkin.• Shikoyatchi tomonidan berilgan barcha shikoyatlar LRP Qo'mitasiga xabar qilinadi va Qo'mita apellyatsiya jarayonining hal etilishini nazorat qiladi.</div>

Jamoaning barcha a'zolari manfaatdor tomonlarni jalb qilish bo'yicha etarli darajada o'qitilishi muhimdir.

CLO ingliz, rus va o'zbek tillarini yaxshi biladigan va mahalliy urf-odatlarini yaxshi biladigan mahalliy shaxs bo'lishi muhimdir.

Har qanday shaxs yoki tashkilot 4-6-jadvalda ko'rsatilgan aloqa ma'lumotlaridan foydalangan holda shaxsan yoki pochta, elektron pochta yoki faks orqali sharhlar va / yoki shikoyatlarni yuborishi mumkin.

4-6-jadval: Mas'ul shaxslar va aloqa ma'lumotlari

Qurilishdan oldingi bosqich	Qurilish bosqichi
Masdar Xurshid Karamatov, jamoatchilik bilan aloqalar bo'limi xodimi e-mail: kkaramatov@masdar.ae	Masdar Tasdiqlash uchun
Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha xodimi (CLO) Saida Yusupova, Jamoatchilik bilan aloqalar bo'limi menejeri e-mail: Saidayusupova@gmail.com Bog'lanish uchun telefon raqami: (+99893) 522-00-70 (+99890) 319-77-21	Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha xodimi (CLO) Tasdiqlash uchun

Yuqoridagi aloqa ma'lumotlariga qo'shimcha ravishda, mahalliy aholi norasmiy tarzda shikoyat qilishlariga imkon berish uchun saytga kirishda pochta qutisitaqdim etiladi.

Shikoyat qutilari har bir atrofda loyiha hamjamiyatiga joylashtiriladi.

Shikoyatlarni ko'rib chiqish tartibi, shikoyat shakllari va javoblar haqidagi barcha ma'lumotlar rus va o'zbek tillarida mavjud bo'ladi. Mexanizmga kirish bepul bo'ladi. Barcha yozma va/yoki og'zaki shikoyatlar Masdar CLO tomonidan qayd etiladi. Shikoyatlarni ko'rib chiqish bosqichma-bosqich jarayonni hamda ularnito'g'ri bajarish uchun belgilangan mas'uliyatni o'z ichiga oladi. Masdar quyidagi 4-10-bo'limda tasvirlangan jarayon bosqichlarini bajaradi:

Shikoyatlarni ko'rib chiqish bosqichma-bosqich jarayonni hamda ularni to'g'ri bajarish uchun belgilangan mas'uliyatni o'z ichiga oladi.

Masdar quyidagi bo'limlarda muhokama qilingan jarayon bosqichlarini kuzatib boradi.

Loyihaning kreditorlari ham o'zlarining mustaqil javobgarlik mexanizmlari tarmog'iga (IAMS) ega. Bu, agar Masdar tomonidan o'rnatilgan Shikoyatlarni ko'ribchiqish mexanizmi ishlamasa, shikoyatchilarga Loyiha bo'yicha har qanday tashvishlarini bildirish imkoniyatini beradi.

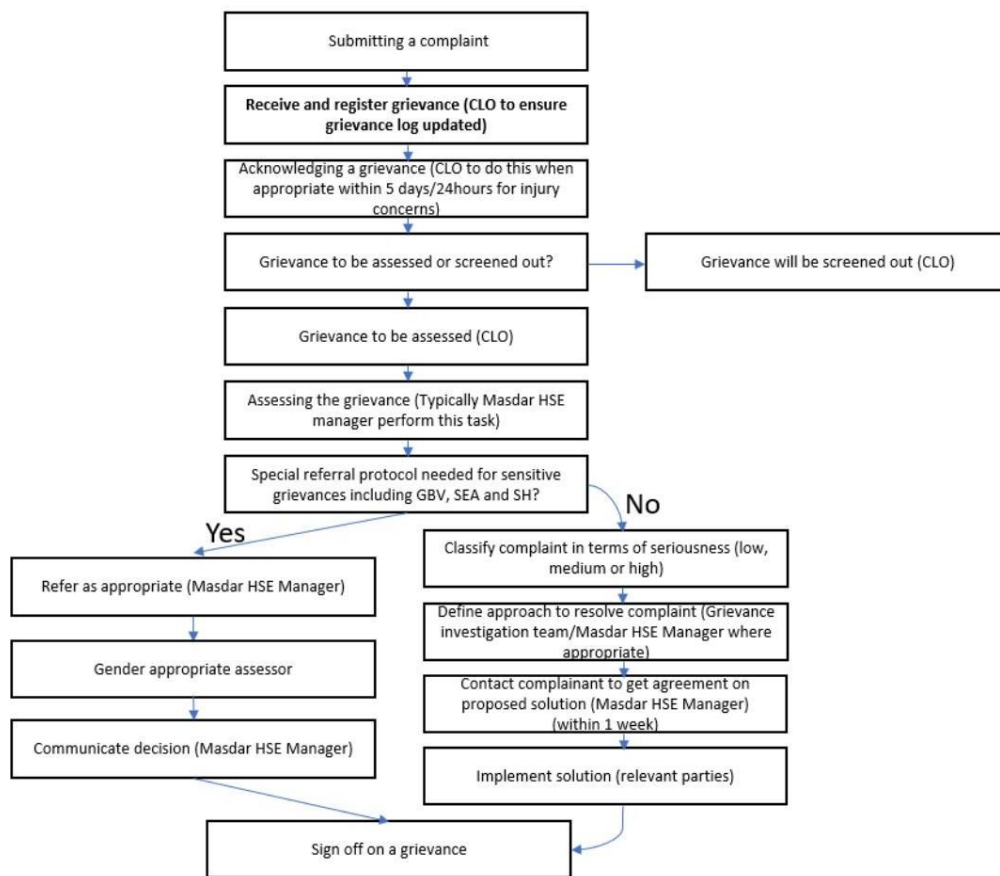
4.5.3.1 Shikoyatlarni boshqarish tartib-qoidalarini e'lon qilish

Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmlari quyidagi yo'llar bilan e'lon qilinadi:

- Plakatlar (loyiha maydoni, mahalliy Kengash va saytdan 5 km buferdagi turar-joy klasterlari)
- Kelajakdagi maslahat uchrashuvlari
- Mahalliy va viloyat hokimiyatlariga xatlar va onlayn (veb-sayt)

4.5.3.2 Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmini tatbiq etish

Quyidagi 4-4-rasmdagi oqim sxemasi shikoyatlarni topshirish, qabul qilish va ko'rib chiqish jarayonini ko'rsatadi.

Shakl 4-3 – Shikoyatlarni ko'rib chiqish

jarayonining sxemasi 4.5.3.3 Shikoyat yuborish

Shikoyat mexanizmi shikoyatlarni bir necha usul bilan topshirishga imkon beradi:

- Telefon orqali
- Elektron pochta orqali
- Bevosita xabar orqali (matn yoki telegramma)
- Onlayn: elektron pochta orqali va/yoki onlayn shakl orqali
- Loyiha eshigida
- CLO bilan uchrashuvlar davomida

4.5.3.3.1 Shikoyat va shikoyatlarni qabul qilish va e'tirof etish

Barcha kiruvchi shikoyatlar qabul qilingan kundan boshlab 5 ish kunidan kechiktirmay imkon qadar qisqa vaqt ichida e'tirof etiladi. Rasmiy tasdiq - shikoyat raqami yoki boshqa identifikator va javob berish muddati - shikoyatchini tashkilot to'g'ri javob berayotganiga ishoniradi va u loyiha da'voning qaydini beradi. Yaxshi amaliyot sifatida, shaxsan kelib tushgan shikoyatlar joyida ko'rib chiqiladi. CLO dastlab shikoyatni qabulqiladigan Masdar xodimi bo'ladi.

Agar murakkabroq tekshiruv talab etilsa, shikoyatchi shikoyat qabul qilingandan keyin ikki hafta ichida shikoyatni hal qilish uchun zarur bo'lgan harakatlar va mumkin bo'lgan muddatlarni tushuntirib, yangilanish oladi.

Masdar birinchi maktubda qaysi da'volar mexanizm doirasidan tashqarida ekanligini va jamoalar ushbu potentsial muammolarni hal qilish uchunqanday muqobil mexanizmlardan foydalanishi mumkinligini tushuntiradi.

Barcha shikoyatlar etarli darajada tekshirilishi va yopilishini ta'minlash uchun har bir shikoyatni ko'rib chiqish bo'yicha ko'rilgan barcha harakatlar hujjatlashtirilgan shikoyatlar jurnali yuritiladi. Agar shikoyatlar murakkab bo'lsa va tezda hal etilmasa, keng qamrovli tekshiruv talab qilinishi mumkin. Masdar o'zining shikoyat mexanizmi orqali kelib tushgan shikoyatlar tafsilotlarini tekshirish uchun to'liq javobgarlikni o'z zimmasiga oladi,

“xarajatsiz” tamoyiliga amal qilish. E&S menejeri jiddiy shikoyatlarni tekshirish uchun javobgar bo'ladi, lekin kerak bo'lganda loyiha CLOga vakil qiladi.

Shuningdek, genderga asoslangan zo'ravonlik (GBV), jinsiy ekspluatatsiya harakatlari (SEA) va jinsiy zo'ravonlik (SH) uchun maxsus protokol bo'ladi. Bu mahalliy hamjamiyat tomonidan qo'llanilishi mumkin bo'lgan xavfsiz, maxfiy va mavjud shikoyat mexanizmini o'z ichiga oladi. Genderga bog'liq bo'lgan hisobot uchun anonim qator ham o'rnatiladi. Shikoyatlarni qabul qilgandan so'ng, ayollar, zaif guruhlar va barcha jinslar tegishli tarzda vakillik qilingan ko'rib chiqish komissiyasi shikoyatlarni tekshiradi. Qo'mita, shuningdek, shikoyatlarni ko'rib chiqish bo'yicha chora-tadbirlarni muvofiqlashtirish uchun mahalliy jamoat tashkilot bilan hamkorlik qiladi.

Qabul qilingan barcha shikoyatlar shikoyat shakllariga kiritiladi va keyin Masdar HSE menejeriga yuboriladi. Shikoyat bo'yicha ko'rilgan choralarni kuzatish va nazorat qilish uchun shikoyat shikoyatlar kuzatuvchisida ro'yxatga olinadi. Har bir shikoyat tegishli tarzda kuzatilishi va yopilishini ta'minlash uchun ungaindividual raqam beriladi.

Jarayon osonlikcha kirishi va manfaaddor tomonlarni qo'rqitmasligi muhim.

4.5.3.3.2 Shikoyatni ko'rib chiqish va baholash Baholash

davomida jamoa ish, asosiy muammolar va tashvishlar haqida ma'lumot to'playdi va shikoyat qanday hal qilinishi mumkinligini aniqlashga yordam beradi. Masdar:

- Baholashni kim o'tkazishini aniqlang. Odatda, Masdar HSE menejeri ushbu vazifani bajaradi yoki uni tegishli xodimlar yoki bo'linga baholash uchun (ishlab chiqarish, xaridlar, atrof-muhit, jamoatchilik bilan aloqalar, inson resurslari) yo'naltiradi.

- Shikoyat mohiyatini birinchi qo'ldan tushunish uchun shikoyatchilar bilan bevosita muloqot qilish uchun kompaniya a'zosini (odatda CLO) tanlang.

- Taraflar, masalalar, qarashlar va variantlarni aniqlang:

- o Ishtirok etgan tomonlarni aniqlang.

- o Shikoyatda ko'tarilgan muammolar va tashvishlarni aniqlang.

- o Boshqa manfaaddor tomonlarning, shu jumladan kompaniyadagilarning fikrlarini to'plash.

- o Tomonlar ko'rib chiqqan dastlabki variantlarni aniqlang va hal qilish uchun turli yondashuvlarni o'rganing.

- Shikoyatni jiddiyligi bo'yicha tasniflang (kichik, muhim yoki katta). Jiddiylik ikkalasiga ham ta'sir qilish imkoniyatini o'z ichiga oladi kompaniya va jamiyat.

4.5.3.4 Shikoyatlarni hal qilish yondashuvi va javoblarini belgilash Shikoyatni

tekshirish guruhi shikoyatni hal qilish bo'yicha taklif taqdim etadi, bu taklif Oliy rahbariyat tomonidan qo'llab-quvvatlanadi. Keyin E&S menejeri CLOdantaklif qilingan yechim bo'yicha kelishuv olish uchun shikoyatchi bilan bog'lanishni so'raydi.

Yechimlar qo'shimcha shaxslarni qo'llab-quvvatlash yoki tirikchilik vositalarini tiklashni kengaytirish, yo'qolgan yoki shikastlangan mulkni almashtirish, pul kompensatsiyasini ta'minlash, zarar ko'rgan ijara mulki yoki mulkni qayta baholash, jamiyatni jalb qilish strategiyasini qayta ko'rib chiqish va mavjud majburiyatlaryoki siyosatlarini qayta ko'rib chiqishni o'z ichiga olishi mumkin.

Agar barcha tomonlar taklif qilingan yechimni qabul qilsalar, kelishilgan harakatlar belgilangan muddatda amalga oshiriladi. Shikoyatchi taklif qilingan qarorni qabul qilmasa, Masdar vaziyatni qayta ko'rib chiqishi va shikoyat mexanizmidagi barcha muqobil variantlar o'rganilganligiga ishonch hosil qilishi kerak.

Shikoyatni ko'rib chiqish mexanizmi doirasida barcha tomonlar uchun maqbul bo'lgan yechimni kelishib olishning iloji bo'lmasa, shikoyat tashqi mexanizmlargayuboriladi.

Javobni shakllantirishda Masdar quyidagilarni ta'minlaydi:

- Javobda shikoyatchilarning hal qilish jarayoni haqidagi fikrlari ko'rib chiqilishi hamda muayyan chora ko'rsatilishi kerak. Javob muammolarni qanday hal qilish bo'yicha yondashuvni taklif qilishi yoki dastlabki hal qilishni taklif qilishi mumkin.
- Zarur bo'lganda, CLO shikoyatchiga javobni taqdim etadi va muhokama qiladi yoki shikoyat bilan uchrashuv o'tkazadi koordinator, tegishli kompaniya menejeri va shikoyatchi. Agar to'g'ridan-to'g'ri uchrashuv imkoni bo'lmasa, keyingi qadamlarni kelishish uchun fasilitatorsifatida xizmat qiluvchi neytral uchinchi tomon bilan uchrashishni ko'rib chiqing.
- Agar ish murakkab bo'lsa va hal qilish muddatini bajarib bo'lmasa, oraliq javob bering - og'zaki yoki yozma.
aloqa - bu shaxsni kechikish haqida xabardor qiladi, sabablarini tushuntiradi va keyingi qadamlar uchun qayta ko'rib chiqilgan sanani taklif qiladi.

Barcha mulohazalar va shikoyatlarga shikoyatchi tomonidan Sharhlar va shikoyatlar formasida ko'rsatilgan aloqa usuliga muvofiq og'zaki yoki yozmaravishda javob beriladi. Sharhlar shikoyat sifatida ko'rib chiqilmaydi va shuning uchun sharhlovchi javob talab qilmasa, ularga javob berilmaydi.

Shikoyatning yaqin monitoringi, iloji bo'lsa, zaruriy harakatlar amalga oshirilganligi to'g'risida dalillar to'plash orqali amalga oshiriladi. Masalan:

- Agar muammo shikoyatchilarni qoniqtirgan holda hal qilingan bo'lsa, tasdiqnoma oling va uni ish bilan birga topshiring hujjatlar.
- Shikoyat va ular qanday bo'lganligi haqida to'liq ma'lumot yaratish uchun suratga oling yoki boshqa hujjatli dalillarni to'plang hal qilingan.

4.5.3.5 Fikr-mulohazalarni

so'rash Masdar shikoyatchi(lar)dan shikoyat hal qilinganligi to'g'risida imzo chekishni so'raydi va o'z fikr-mulohazalarini so'raydi. Bunga shikoyatlarinihal qilish hujjati orqali erishiladi.

Barcha shikoyatlar xodimlarning tegishli darajasida imzolanishi kerak. Shikoyatni imzolagan xodim ishonchni ta'minlash uchun mavzu bo'yicha etarlibilimga ega bo'lishi kerak.

Ro'yxatdan o'tish amalga oshirilgandan so'ng, bu shikoyat shakliga yoziladi.

Yechilgan holda imzolanmagan har qanday shikoyatlar qo'shimcha tekshiriladi.

4.5.3.6 Shikoyat va boshqa murojaatlar.

Agar shikoyatchi shikoyat ko'rib chiqish jarayonining natijalaridan mamnun bo'lmasa, u E&S menejeri tomonidan avtomatik ravishda boshqa tekshiruvga olib keladigan va LRP qo'mitasi, hokimlik va mahallalarni jalb qiladigan apellyatsiya shikoyati berishi mumkin. maxfiylik tufayli tashqi tomonlarAgar kompaniya GM shikoyatdankeyin ham shikoyatni hal qila olmasa, shikoyatchi boshqa tashqi kanallardan foydalanishi mumkin, masalan:

- Hokimlikka rasmiy shikoyat bilan murojaat qilish
- Mustaqil javobgarlik mexanizmlari orqali kreditorlar bilan bevosita bog'lanish
- Yuridik manba izlash

4.5.3.7 Shikoyat mexanizmini monitoring qilish va hisobot berish

Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi har yili monitoring qilinadi va baholanadi. Taklif etilayotgan monitoring va baholash tadbirlari quyida keltirilgan:

- Shikoyatlarni ko'rib chiqish uchun javob vaqtlari va shikoyatlarning takrorlanishi bo'yicha shikoyatlar jurnalini kuzatib boring vaqt o'tgan sari.
- Manfaaddor tomonlarning ishtiroki bo'yicha boshqa yig'ilishlarga nisbatan ikkinchi darajali jihat sifatida manfaaddor tomonlarning qoniqish darajasini baholash.
- Masdarning ommaviy axborot vositalarida yoritilishini kuzatib boring.
- Ishtirok etilgan yig'ilishlar, jamoat yig'ilishlari, fokus-guruh muhokamalari va hokazolarni o'z ichiga olgan barcha ishtirok tadbirlarini yozib oling.
- Barcha aloqa materiallarining kutubxonasini (elektron yoki qog'oz nusxada) saqlang.
- Qoniqish darajasini aniqlash uchun manfaaddor tomonlar bilan suhbatlar o'tkazish.
- Asosiy samaradorlik ko'rsatkichlari (KPI) bo'yicha ishlashni ishlab chiqish va baholash.
- Rejalar va tadbirlarni qayta ko'rib chiqish.

Masdar har oyda kamida bir marta kelib tushgan shikoyatlar (ochiq va yopiq) va ular qanday hal qilinganligi haqida ichki hisobot beradi.

5. Ijtimoiy-iqtisodiy asoslar

Ijtimoiy ta'sirlar "odamlarning yashash, ishlash, o'ynash, bir-birlari bilan munosabatda bo'lish, o'z ehtiyojlarini qondirish uchun tashkil qilish va umuman jamiyat a'zolari sifatida kurashish usullarini o'zgartiradigan har qanday davlat yoki xususiy xatti-harakatlarning inson populyatsiyalari uchun oqibatlari" deb ta'riflanadi. . Loyihadan bevosita yoki bilvosita yuzaga keladigan har qanday ijtimoiy ta'sirlarning to'liq ko'lamini tushunish uchun mavjud ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarni baholash va shuning uchun kutilayotgan ijobiy yoki salbiy ta'sirlarning ahamiyatini to'g'ri baholash uchun batafsil ijtimoiy-iqtisodiy bazaviy ma'lumotlar talab qilinadi. Baza shuningdek, Loyihaming ijtimoiy-iqtisodiy kontekstida qanday yumshatish choralarini (salbiy ta'sirlarning ahamiyatini kamaytirish va ijobiy ta'sirlarning ahamiyatini oshirishga qaratilgan) amalga oshirish mumkinligini aniqlashga yordam beradi.

Ushbu bo'limning maqsadi Loyiha hududidagi ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlar haqida qisqacha ma'lumot berish va Ta'sirlangan Shaxsning soni va holatini aniqlashdan iborat. Loyiha hududida yerdan foydalanish fermerdan fermerga sezilarli darajada farq qiladi. Ayrim fermerlar yerdan faqat yoz oylarida foydalanadilar, chunki qattiq sovuq hodisalari chorva mollarining ommaviy nobud bo'lishiga olib kelishi mumkin.

Dastlabki tadqiqotning diqqat markazida Loyiha hududi va uning atrofidagi jamoalar bo'lsa-da, kengroq ijtimoiy-iqtisodiy kontekstni ta'minlash uchun ba'zi milliy va mintaqaviy darajadagi boshlang'ich ma'lumotlar ham kiritilishi mumkin.

5-1-jadval: Loyihaga eng yaqin aholi punktlari

Hisob-kitob	dan masofa Loyiha hududi	soni Aholisi*	Izohlar
Qiziltut	500 m	666 (M= 332, F= 334)	Qishloq qishlog'i loyiha uchastkasining shimoli-g'arbiy chegarasida joylashgan.
Sayfin ota	450 m	2,016 (M= 1072, F= 944)	Loyiha uchastkasining g'arbiy chegarasi bo'ylab joylashgan qishloq.
Karobchi	200 m	371 (M= 185, F= 186)	Loyiha maydonining janubiy nuqtasida joylashgan kichik qishloq aholi punkti.
Chayonli	800 m	1807 (M= 998, F= 809)	Qishloq loyiha maydonining janubiy qismida joylashgan. Zarar ko'rgan lizing oluvchilardan ikkitasi ushbu aholi punktida joylashgan (5.2-jadval – loyiha hududida faol fermer xo'jaliklari ijarachilarining umumiy ijtimoiy-iqtisodiy holatiga qarang).

Manba: tuman hokimligi. Kalit: (M) Erkak populyatsiyasi, (F) Ayol populyatsiyasi.

5.1 Mahalliy ijtimoiy-iqtisodiy muhit

Loyiha maydoni O'zbekistonning 127 500 nafar aholisi bo'lgan Jizzax viloyati hududida joylashgan bo'lib, 12 ta ma'muriy tumanni o'z ichiga oladi. Loyiha maydoni G'allaorol tumani (ba'zan G'allaorol deb ham ataladi) hududida joylashgan bo'lib, bu Jizzax viloyatidagi eng yirik tuman bo'lib, maydoni 1959 km2 va taxminan 130 000 aholisi bor.

Quyosh PV maydonidan 2 km masofada joylashgan to'rtta jamoa mavjud. Ushbu jamoalar quyidagi 5-1-rasmda aniqlangan:

5-1-rasm. Mahallalar Loyiha hududi chegarasidan 2 km uzoqlikda

Quyosh FV hududi quyida sanab o'tilgan jamoalar yaqinida joylashgan:

5.1.1 Qiziltut

Qishloq aholisi shimolda tog'larga yaqinroq hududdan chorva boqishadi. Aholi erni boqish uchun norasmiy huquqlarga ega.

Qiziltut aholisi 664 kishini tashkil etadi va qo'shni jamoalarga ko'chib ketish va COVID epidemiyasi tufayli kamaymoqda. Qishloq elektr tarmog'iga ulangan, suv har birxonadondagi quduqlardan ta'minlanadi. Qishloq aholisi gaz quvuriga ulanmagan, suyultirilgan gazdan foydalanadi.

Qiziltutning etnik tarkibi 90% o'zbeklar, 10% boshqa millatlar (masalan, qozoq, tojik, rus). Asosiy iqtisodiy faoliyat chorvachilik va mavsumiy ishlardir. Qishloqda rasmiyro'yxatga olingan ishsizlar soni 25 nafar bo'lib, ulardan 9 nafari ayollardir. Qo'shimcha ma'lumotlar 5-2-jadvalda keltirilgan.

5-2-jadval. Qiziltut jamiyati profili

Ko'rsatkich	Ma'lumot
Aholi	664 (Ayol: 339, Erkak: 325)
Oilalar soni	96
Migratsiya yoki boshqa sabablarga ko'ra aholi soni yil davomida o'zgaradimi?	Qo'shnilarga emigratsiya tufayli kamayib bormoqda jamoalar
Saytgacha bo'lgan masofa	500 metr
Asosiy iqtisodiy faoliyat / tirikchilik:	Chorvachilik, mavsumiy ishlar, chorvachilik.
Iqtisodiy faoliyat uchun mavjud bo'lgan asosiy ob'ektlar (bozorlar va boshqalar)	2 do'kon
Asosiy qiyinchiliklar	Ishsizlik
Mahalliy boshqaruv tuzilmalari	Ko'kbuloq mahallasi
Maktablar soni va ularning turlari (boshlang'ich, o'rta)	5 (1-11 sinf)
Ayollarning mahorati	Ayollar asosan uy yumushlari, bola tarbiyasi, mavsumiy ishlar bilan shug'ullanadi
Sog'liqni saqlash muassasalari soni va ularning turlari	Yo'q
Mobil telefon qamrovi	GSM standarti (Ucell, UMS) – juda yomon qamrov,
Elektr ta'minoti	Markaziy tarmoq

Suv ta'minoti	Suv yaxshi
Mahalliy aholining Loyiha hududidan foydalanishi	Chorva mollarini boqish va vaqti-vaqti bilan boshqa maqsadlarda foydalanish.

5.1.2 Sayfin ota

Hududni kesib o'tgan yo'ldan qishloq aholisi shimoldagi yaylovlar va dehqonchilik yerlariga borish uchun foydalanadi. Sayfin ota qishlog'i hududni kesib o'tuvchi yo'lining asosiy foydalanuvchilari hisoblanadi. Ushbu qishloq aholisi loyiha hududidan qo'y boqish uchun foydalanadi;har kuni taxminan 8 suruv qo'y (har birida 150-300 qo'y) loyiha hududidan o'tadi.

Sayfin ota aholisi 1648 kishini tashkil etadi va qo'shni mahallalarga ko'chib ketish va COVID tarqalishi tufayli kamayib bormoqda.Qishloq elektr tarmog'iga ulangan, suv har bir tomorqadagi quduqlardan ta'minlangan. Qishloq aholisi gaz quvuriga ulanmagan, suyultirilgan gazdan foydalanadi.

Sayfin ota qishlog'ida joylashgan 9 ta qishloqni o'z ichiga olgan Ko'kbuloq mahalla vrachlik punkti (Feldsher akusherlik punkti, FAB). “Ko'kbuloq” mahalla fuqarolar yig'ini binosi, militsiya punkti ham qishloqda joylashgan. Sayfin otaning milliy tarkibi 90% o'zbek, 10% boshqa millatlar (masalan, qozoq, tojik, rus). Asosiy iqtisodiy faoliyat chorvachilik va mavsumiy ishlardir. Qishloqda rasman ro'yxatga olinganishsizlar soni 55 nafar bo'lib, ulardan 18 nafari ayollardir. Qo'shimcha ma'lumotlar 5-3-jadvalda keltirilgan.

5-3-jadval. Sayfin Ota Jamiyati Profili

Ko'rsatkich	Ma'lumot
Aholi	1648 (Ayol: 831, Erkak: 817)
Oilalar soni	294
Migratsiya yoki boshqa sabablarga ko'ra aholi soni yil davomida o'zgaradimi?	Bu qo'shni jamoalarning emigratsiyasi tufayli kamaymoqda. O'tgan yili COVID epidemiyasi keksa aholi orasida o'lim darajasiningoshishiga olib keldi.
Saytgacha bo'lgan masofa	450 metr
Asosiy iqtisodiy faoliyat / yashash	Chorvachilik, mavsumiy ishlar va jamoat ishlari (maktab, mahalla,vrachlik punkti)
Iqtisodiy faoliyat uchun mavjud bo'lgan asosiy ob'ektlar (bozorlar va boshqalar)	5-6 do'kon
Asosiy qiyinchiliklar	Ishsizlik,
Mahalliy boshqaruv tuzilmalari	Mahalla Ko'kbuloq
Maktablar soni va ularning turlari (boshlang'ich, o'rta)	48-maktab (1-11-sinf)
Ayollarning mahorati	Ayollar asosan uy yumushlari, bolalar tarbiyasi, mavsumiy ishlar bilan shug'ullanadilar
Sog'liqni saqlash muassasalari soni va ularning turlari	Kichik tibbiy klinika (Feldsher akusherlik markazi)
Mobil telefon qamrovi	GSM standarti (UMS qamrovi juda yomon)
Elektr ta'minoti	Markaziy tarmoq
Suv ta'minoti	Suv yaxshi
Mahalliy aholining Loyiha hududidan foydalanishi	Chorva mollarini boqish, shimolda yaylovlar va fermer xo'jaliklarigaboradigan yo'l.

5.1.3 Karobchi

Bu qishloqdagi ayollar asosan hunarmandchilik (masalan, kashtachilik va qo'y junidan gilamdo'zlik) bilan shug'ullanadilar. Bu qishloqaholisi bu yerdan chorva boqish uchun foydalanishini tasdiqladi. Bu jamoa aholisi tez-tez hududdan shimoliy yaylovlarga o'tadi.

Qarobchi aholisi 373 kishi bo'lib, tobora kamayib bormoqda. Qishloq markaziy elektr tarmog'iga, gaz quvuriga ulangan.

Qarobchining etnik tarkibi 90% qozoqlar, 10% boshqa millatlar (masalan, qozoq, tojik, rus). Asosiy iqtisodiy faoliyat chorvachilik va mavsumiy ishlardir. Qishloq aholisi Sayfin ota qishlog'ida joylashgan tibbiyot muassasidan foydalanadi. O'tgan yili qishloq bolalari uchun 1-4-sinflar uchun boshlang'ich maktab (54-maktab filiali) ta'mirdan chiqarildi. Muammolardan biri bu jamoalar va maktabni bog'laydigan eski ko'prik, bolalar ko'prikdano'tish uchun kurashmoqda, suv sathi ko'tariladi. Qishloqda rasman ro'yxatga olingan ishsizlar soni 24 nafar bo'lib, ulardan 8 nafari ayollardir.

Qo'shimcha ma'lumotlar 5-4-jadvalda keltirilgan.

5-4-jadval. Karobchi jamoasi profili

Ko'rsatkich	Ma'lumot
Aholi	373 (Ayol: 190, Erkak: 183)
Oilalar soni	59
Migratsiya yoki boshqa sabablarga ko'ra aholi soni yil davomida o'zgaradimi?	Bu qo'shni jamoalarning emigratsiyasi tufayli kamaymoqda. O'tgan yili COVID epidemiyasi keksa aholi orasida o'limdarajasining oshishiga olib keldi.
Saytgacha bo'lgan masofa	200 metr
Asosiy iqtisodiy faoliyat / yashash	Chorvachilik va mavsumiy ishlar. Chorvachilik, chorvachilik
Iqtisodiy faoliyat uchun mavjud bo'lgan asosiy ob'ektlar (bozorlar va boshqalar)	2 do'kon
Asosiy qiyinchiliklar	Ishsizlik
Mahalliy boshqaruv tuzilmalari	Mahalla Ko'kbuloq
Maktablar soni va ularning turlari (boshlang'ich, o'rta)	51-maktab (1-4-sinfidan)
Ayollarning mahorati	Ayollar asosan uy yumushlari, bolalar tarbiyasi, mavsumiy ishlar bilan shug'ullanadilar
Sog'liqni saqlash muassasalari soni va ularning turlari	Yo'q
Mobil telefon qamrovi	GSM standarti (Ucell, UMS ikkalasi ham tepalikli joylarda yaxshi ishlaydi)
Elektr ta'minoti	Markaziy tarmoq
Suv ta'minoti	Suv yaxshi
Mahalliy aholining Loyiha hududidan foydalanishi	Chorva mollarini boqish, shimoldagi yaylovlar va fermer xo'jaliklariga boradiganyo'l va vaqti-vaqti bilan boshqa maqsadlarda foydalanish.

Chayonli: Qishloq inshootlarining aksariyati loyiha hududini G'allaorol tumani markazi bilan bog'laydigan yo'lining g'arbiy tomonida joylashgan.OTL yo'lining sharqiy tomonida o'tiradi.

Bu qishloqdagi ayollar asosan hunarmandchilik (masalan, kashtachilik va qo'y junidan gilamdo'zlik) bilan shug'ullanadilar. Chayonli qishlog'idagi15 nafarga yaqin xotin-qiz kasanachilik bilan shug'ullanib, qizlarni o'qitish bilan shug'ullanmoqda.

Chayonli aholisi 1835 kishini tashkil etadi va qo'shni mahallalardan migratsiya hisobiga ko'payib bormoqda. "Ko'kbuloq" mahallasidagi 9 qishloqdan faqat Chayonli va Qarobchiga gaz quvuri ulangan. Sayfin ota qishlog'ida joylashgan Ko'kbuloq mahallasiga qarashli 9 ta qishloqdabittadan tibbiyot muassasasi (Feldsher akusherlik punkti, FAB) mavjud.

Chayonlilarning etnik tarkibi 90% o'zbeklar, 10% boshqa millatlar (masalan, qozoq, tojik, rus). Asosiy iqtisodiy faoliyat chorvachilik va mavsumiy ishlardir. Qishloqda rasman ro'yxatga olingan ishsizlar soni 62 nafar; Ulardan 21 nafari ayollardir. Qo'shimcha ma'lumotlar quyidagi5-5-jadvalda keltirilgan.

5-5-jadval. Chayonli hamjamiyat profili

Ko'rsatkich	Ma'lumot
Aholi	1835 (Ayol: 928, Erkak: 907)
Oilalar soni	299
Migratsiya yoki boshqa sabablarga ko'ra aholi soni yil davomida o'zgaradimi?	Bu qo'shni jamoalarning kichik qishloqlaridan migratsiya tufaylio'sib bormoqda
Saytgacha bo'lgan masofa	800 metr

Iqtisodiy faoliyat uchun mavjud bo'lgan asosiy ob'ektlar (bozorlar va boshqalar)	2 do'kon
Asosiy qiyinchiliklar	Ishsizlik va yo'llarning sifati
Mahalliy boshqaruv tuzilmalari	Mahalla Ko'kbuloq
Maktablar soni va ularning turlari (boshlang'ich, o'rta)	54-maktab (1-11-sinflar) va 1 ta maktabgacha ta'lim muassasasi (xususiy)
Ayollarning mahorati	Ayollar asosan uy yumushlari, bolalar tarbiyasi, mavsumiy ishlar bilanshug'ullanadilar
Sog'liqni saqlash muassasalari soni va ularning turlariMobil telefon qamrovi	Yo'q GSM standarti (Ucell, UMS yaxshi – boshqa provayderlar juda zaif signallarga ega)
Elektr ta'minoti	Markaziy tarmoq
Suv ta'minoti	Suv yaxshi
Mahalliy aholining Loyiha hududidan foydalanishi	Chorva mollarini boqish va vaqti-vaqti bilan boshqa maqsadlarda foydalanish.

5.1.4 Boshqaruv, aholi va etnik

Hududlarning atrof-muhit va aholini ijtimoiy muhofaza qilish bo'yicha majburiyatlari hokimiyat rahbari (hokimlar) boshchiligidagi xalq deputatlari Kengashlarizimmasiga yuklanadi. Mintaqaviy va mahalliy davlat hokimiyati organlari tabiat resurslari, ekologik zararli ob'ektlarning holatini hisobga olish va baholash uchun javobgardir va tabiatni muhofaza qilish, nazorat qilish va tabiatdan foydalanish uchun javobgardir.

5.1.4.1 Rasmiy boshqaruv O'zbekistonda

davlat boshqaruvi tizimi markaziy va mahalliy bo'lgan ikki pog'onadan iborat. Mahalliy hokimiyat organlari viloyat, tuman va shahar hokimliklariga bo'linadi. Bundan tashqari, mahallaning o'zini o'zi boshqarish organlari ham markaziy davlat boshqaruvi tizimiga kirmasa ham, mahalliy darajada faoliyat yuritadi (Bektemirov va Rahimov, 2001).

Mintaqaviy (yoki *viloyat*) ham, tuman (yoki *tuman*) darajasida ham mahalliy boshqaruv quyidagilarga bo'linadi:

- ma'muriy organ vazifasini bajaruvchi, rahbarlari markaziy hokimiyat tomonidan tayinlanadigan **mahalliy davlat boshqaruvi**. hukumat tomonidan belgilanadi va tegishli mahalliy kengashlar tomonidan rasmiy tasdiqlanishi kerak. Prezident viloyat hokimlarini tayinlaydi, ular o'z navbatida viloyatlar bo'ysunadigan tuman va shahar/shahar hokimlarini tayinlaydi. Tuman va shahar hokimlari viloyat hokimiga, u o'z navbatida prezidentga hisobdor.
- **saylangan mahalliy kengash**, u qonun chiqaruvchi organ vazifasini bajaradi, uning vakillari besh yil muddatga tayinlanadi/saylanadi. Ushbu boshqaruv darajalari viloyat va tuman darajasida davlatning ijro etuvchi va tartibga soluvchi organlarini ifodalaydi, viloyatlarda markaziy hukumat siyosatini amalgaoshiradi.

Tuman darajasida shahar va qishloqlarda boshqaruv instituti vazifasini bajaradigan Mahalla qo'mitalari mavjud. Mahalla qo'mitalari maoshli davlat amaldorlari bo'lib, mahalliy davlat boshqaruvchilari oldida javobgardirlar, chunki ular to'liq ularning moliyalashtirilishiga qaramdir². O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 105-moddasida mahallalar o'zini-o'zi boshqarish organi sifatida e'tirof etilgan bo'lib, ularning vazifasi mahalliy darajada boshqaruv va faoliyatni nazorat qilish, jumladan, lekin ular bilan cheklanmagan holda:

- infratuzilmani rivojlantirish.
- Ijtimoiy ta'minot dasturlarini boshqarish (masalan, kam ta'minlangan oilalarga ijtimoiy yordam ko'rsatish).
- Xavfsizlik va tartibni ta'minlash.

Rasmiy Mahalla qo'mitalari bilan bir qatorda norasmiy/ijtimoiy mahallalar ko'pincha parallel ravishda ishlaydi. Bu muassasalarning asosiy farqi shundaki, norasmiy mahallalar rahbarlari ko'ngillilar bo'lib, mahalliy aholi tomonidan saylanadilar, shuning uchun ular jamiyat tomonidan boshqariladigan, o'zini-o'zi boshqarish institutlari sifatida qaraladi. Biroq loyihada norasmiy/ijtimoiy mahallalar aniqlanmagan hudud.

² O'rinboyev, R. (2018). O'zbekistonda mahalliy hokimiyat. Davlat boshqaruvi, davlat siyosati va boshqaruvi global entsiklopediyasi.

Mahalliy nomoddiy meros amaliyotlari, jumladan, dehqonchilik va hunarmandchilik kuchli ma'muriy yordamga ega va rivojlanishga chidamli hisoblanadi.

5.1.4.2 Aholi soni

Aniqlangan mahallalar loyiha hududi chegarasidan 2 km radiusda joylashgan to'rtta aholi punktiga to'g'ri keladi. Ushbu alohida aholi punktlarining aholisi 5-6-jadvalda ko'rsatilgan. Hudud chegarasidan 2 km masofada joylashgan aholi punktlarining taxminiy umumiy soni 4860 kishini tashkil etadi, ulardan 53% erkaklar va 47% ayollar.

2020-yilda G'allaorol tumani aholisi 171 411 kishini tashkil etib, erkaklar (50,2%) va ayollar (49,8%) o'rtasida teng taqsimlangan. Tumanda 5-6-jadvalda ko'rsatilganidek, o'lim darajasiga nisbatan yuqori tug'ilish ko'rsatkichi keng tarqalgan. Ushbu tendentsiya mahalliy darajada loyiha hududi chegarasidan 2 km masofada joylashgan barcha aholi punktlarida namoyon bo'ladi.

G'allaorol tumanida ham salbiy muhojirlar saldosi kuzatilmoqda, bu tumanga ko'chib o'tishdan ko'ra ko'proq odamlar ko'chib o'tishadi. Bu loyiha ta'sir ko'rsatgan ikkita aholi punktiga, Sayfin Ota va Qoratchiga ham tegishli; ammo Chayli va Qiziltut uchun bu hududlarga ko'chib kelganlardan ko'ra ko'proq odamlar ko'chib kelgan.

Umuman olganda, ko'proq ayollar belgilangan hududlarga va tashqariga ko'chib ketishadi. Bu "migratsiyaning feminizatsiyasi" deb ataladigan ayollar migratsiyasining umumiy global tendentsiyasini aks ettiradi. Iqtisodiy hamkorlik va hamkorlik tashkiloti ayollarning tobora ko'proq harakatchan bo'lib qolishining bir qancha sabablari bo'lishi mumkinligini ko'rsatmoqda, ammo aksariyati iqtisodiy sabablarga ko'ra rasmiy va norasmiy, qonuniy va noqonuniy ishlarda qatnashish uchun migratsiya qilishadi (OECD, 2000).

5-6-jadval. G'allaorol tumani va jabrlangan aholi punktlari bo'yicha demografik ma'lumotlar (2020)

Hudud	Tug'ilgan				O'lgan		Immigratsiya			Emigratsiya		
	Jami	Erkaklar	Ayollar jami		Erkaklar	Ayollar	Jami	Erkaklar	Ayollar	Jami	Erkaklar	Ayollar
Chayli	42	20	22	6	1	5	7	0	7	5	2	3
Qiziltut	17	6	11	1	0	1	3	0	3	1	0	1
Karatchi	12	5	7	2	1	1	2	0	2	3	0	3
Sayfin ota	62	31	31	10	6	4	2	1	1	10	5	5
G'allaorol Tuman	4,761	2527	2234	743	412	331	650	125	525	930	266	664

Manba: Davlat statistika qo'mitasi

5.1.4.3 Etnik tarkibi O'zbekiston

Respublikasi Markaziy Osiyodagi dengizga chiqish imkoni yo'q davlat bo'lib, 1991-yil sentabrda mustaqilligini e'lon qilgunga qadar Sovet Sotsialistik Respublikasi ittifoqining bir qismi bo'lgan. Mamlakat jami 448,9 ming kvadrat kilometr maydonni egallaydi va besh davlat bilan chegaradosh. boshqa davlatlar: Afg'oniston, Qozog'iston, Qirg'iziston, Tojikiston va Turkmaniston. O'zbekiston Respublikasi Qoraqalpog'iston Respublikasi, 12 ta viloyat, 120 ta shahar, 113 ta shaharcha, 164 tuman, 11844 ta qishloq aholi punktlaridan iborat. Mamlakatning janubiy va sharqiy viloyatlarida, poytaxt Toshkent shahri yaqinida aholi eng zich joylashgan. Shimoliy va g'arbiy viloyatlar, Qoraqalpog'iston Respublikasi atrofida esa aholi siyrakroq (Bektemirov va Rahimov, 2001).

2020 yil holatiga ko'ra, umumiy aholi soni 34,232,050 kishini tashkil etadi, ularning 50% dan ozrog'i qishloq joylarda yashaydi (Jahon banki, 2021). Aholining 83,8 foizini o'zbeklar, qolgan 16,2 foizini tojiklar, qozoqlar, ruslar, qoraqalpoqlar, tatarlar kabi boshqa etnik guruhlar tashkil qiladi (CIA, 2021). O'zbek tili mamlakatdagi yagona rasmiy va eng keng tarqalgan til bo'lib, aholining taxminan 85% ona tilida so'zlashadi. Rus tili millatlararo muloqot tili va boshqaruv tili sifatida keng tarqalgan. Mamlakatda so'zlashadigan boshqa etnik tillar - tojik, qozoq, tatar, qirg'iz. va boshqalar. Diniy e'tiqod nuqtai nazaridan aholining 88 foizi musulmonlar (birinchi navbatdasunniylar), 9 foizi sharqiy pravoslav xristianlar va 3 foizi boshqa din vakillari (CIA, 2021).

Bu barcha ozchilik guruhlari (tojik, qozoq, qoraqalpoq va rus) madaniy jihatdan munosib tarzda shug'ullanishini ta'minlash uchun zarur bo'lganda (ya'ni, agar ular o'zbek tilini bilmasa/o'qimasa) qo'shimcha choralar ko'riladi. . Bularga, masalan, ozchilik guruhlari madaniy kontekstda foydalanish uchun tushunarli va mos bo'lgantildan foydalanishni ta'minlash va har qanday yozma ma'lumot tegishli tilda taqdim etilishini o'z ichiga olishi mumkin (6.4-bo'lim – Manfaaddor tomonlarni jalb qilish faoliyatiga qarang). LRPni oshkor qilish).

5.1.5 Iqtisodiyot

Iqtisodiy jihatdan O'zbekiston paxtaning asosiy ishlab chiqaruvchisi va eksportchisi bo'lib, Sovet davridan beri katta energiya ishlab chiqarish quvvatiga ega va tabiiy gazning mo'l zaxirasiga ega bo'lgan mamlakat Markaziy Osiyodagi eng yirik elektr energiyasi ishlab chiqaruvchisiga aylandi. O'z ixtiyorida katta miqdordagi likvid aktivlarga ega bo'lishuqori iqtisodiy o'sishga va davlat qarzining pastligiga olib keldi (Pajank, 2019). Biroq, mamlakatning aholi jon boshiga yalpi ichki mahsuloti nisbatan pastligicha qolmoqda va mintaqaning Qozog'iston (26 728 AQSh dollari), Turkmaniston (16 195 AQSh dollari) va Ozarbayjon (14 452 AQSh dollari) kabi boshqa iqtisodiyotlari bilan solishtirganda 7 378 AQSh dollarini tashkil etadi (Jahon banki, 2021).

Jahon banki O'zbekistonni o'rtacha daromadi pastroq mamlakatlar qatoriga kiritadi (Jahon banki, 2021 yil), chunki uning Yalpi MilliyAholi jon boshiga daromad (YaMM) 1026 AQSh dollaridan 3995 AQSh dollarigacha ³.

5.1.5.1 Mintaqaviy va mahalliy iqtisodiyotning umumiy sharhi Xalqaro

valyuta jamg'armasi ma'lumotlariga ko'ra, 2019 yilda O'zbekiston yalpi ichki mahsuloti (YaIM) 60,490 milliard AQSh dollarini tashkil etdi (XVJ, 2021). Milliy YaIM tarkibi kelibchiqish tarmoqlari bo'yicha qishloq xo'jaligi (28,1%), sanoat (36,4%) va xizmatlar (35,5%) o'rtasida taqsimlangan. 2017-2019 yillar davomida iqtisodiyot tuzilmasidagi o'zgarishlarni solishtirsa, sanoat tarmog'i ulushi 30 foizga oshgani, qishloq xo'jaligi ulushi esa 28,1 foizga kamaygan.

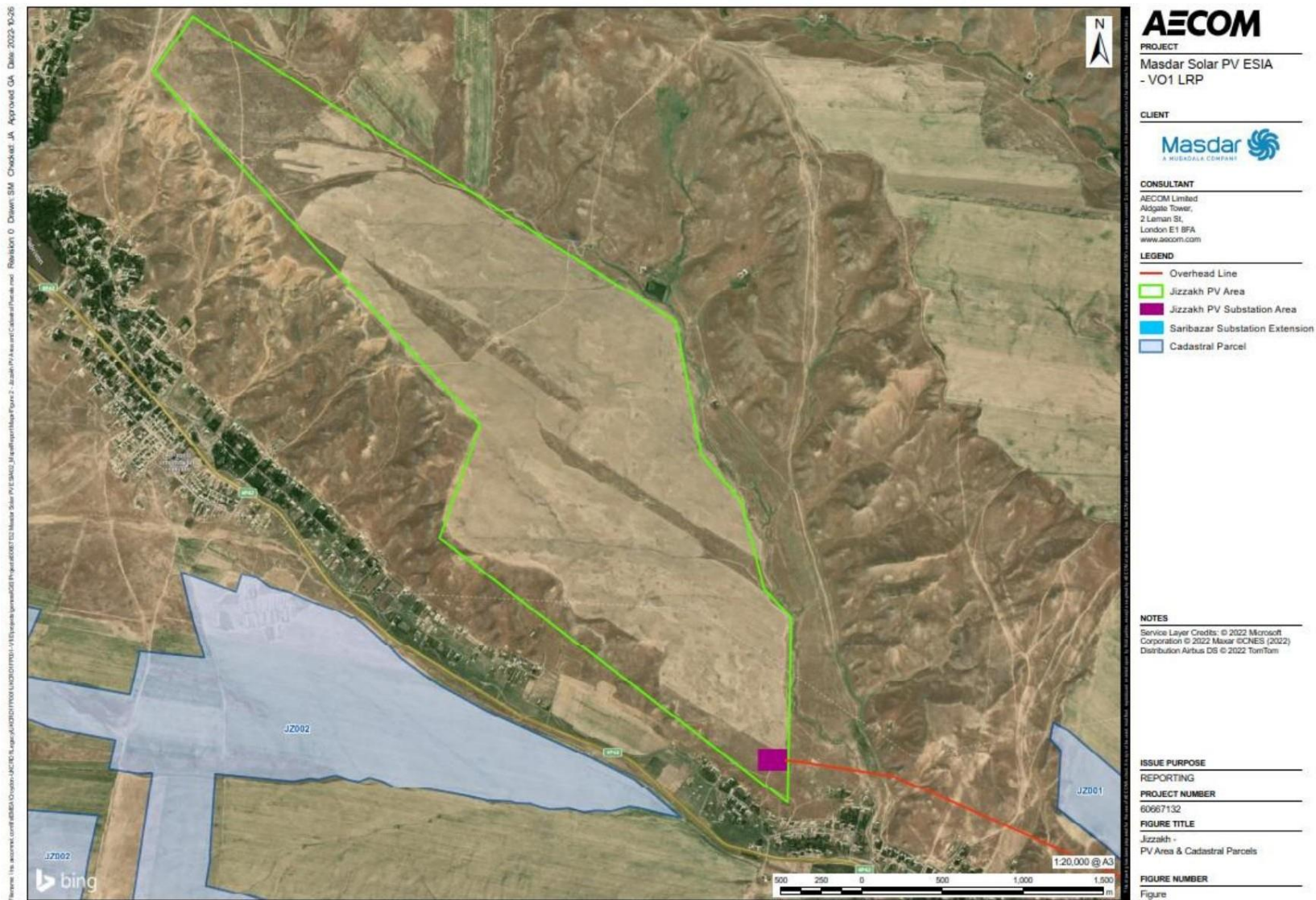
5.1.5.2 Loyihaning ta'sir zonasida qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti Jamiyatlar va

hokimiyat vakillari bilan suhbatlar shuni ko'rsatdiki, Quyosh FV zonasi avval yaylov uchun, avval esa parrandachilik fermasi uchun kuzgi bug'doy etishtirish uchun ishlatilgan.OTL bo'ylab yerlar asosan qishloq xo'jaligi erlari uchun ishlatiladi va AECOMning 2021-yil noyabr oyida bo'lib o'tgan dastlabki tashrifi chog'ida shudgor qilingan va undanhayvonlar ozuqasi uchun bug'doy yetishtirishda foydalaniladi. AECOMning 2022-yil sentabr oyidagi tashrifi chog'ida bu yerdan asosan qo'y, echki va qoramollar boqish uchun foydalanilgan, bog' sifatida foydalaniladigan maydonlar bundan mustasno. Masdar tomonidan o'zlashtirilayotgan va paxta yetishtirish ko'p bo'lgan Sherobod va Samarqand uchastkalaridan farqli o'laroq, bu hududda paxta yetishtirish juda kam, bu esa mavsumiy dehqonchilik bilan shug'ullanuvchi ayollarga kam imkoniyat yaratadi.

5.2 Loyiha hududi: Quyosh FV maydoni

Quyosh FV maydoni quyida 5-2-rasmda yaqin atrofdagi kadastr uchastkalari bilan ko'rsatilgan.

³ O'zbekiston so'mi (so'm) O'zbekiston valyutasi bo'lib, 2021-yil 5-oktabr holatiga ko'ra 1 AQSh dollari 10 638,30 so'mga teng bo'ldi.

5-2-rasm. Loyiha hududining chegarasi

5.2.1 Quyosh FV hududida ijarachilar

2019-yil dekabr oyida Energetika vazirligining buyrug'iga asosan, Quyosh FV hududi mahalliy hokimlikka qaytarib berilganligi sababli hozirda dehqonchilik bilan shug'ullanuvchi ijarachilar yoki zarar ko'rgan shaxslar (quyida ko'rsatilgan chorvadorlar bundan mustasno) yo'q. quyosh loyihasi. Biroq, SCA jarayonining bir qismisifatida aniqlangan tarixiy ijarachi bor edi, bu haqda 6.1.1-bo'limda batafsilroq muhokama qilinadi.

5.2.2 Quyosh FV hududida va uning atrofida chorva mollari boqish

FV maydoni, shuningdek, shimol va janubdagi katta maydonlar hozirgi vaqtda jamoa chorvadorlari tomonidan qo'y, echki va qoramollarni boqish uchun foydalaniladi. Kichik miqdordagi yakka chorva mollari odatda jamoadagi uy xo'jaliklariga tegishli bo'lib, ular navbatma-navbat jamoa podalarini yaylovlarga olib chiqishda hamkorlik qiladilar. O'tlash navbati odatda har kuni o'zgarib turadi, bir xonadonning bitta a'zosi o'sha kuni poda uchun javobgarlikni o'z zimmasiga oladi.

Jamoa chorvadorlariga, odatda, ular podada bo'lgan kunlar uchun haq to'lanmaydi, chunki bu o'zaro manfaatli hisoblanadi. Biroq, ba'zi professional chorvadorlاربorki, ular o'z chorvalariga ega bo'lib, boshqa jamoa xo'jaliklarining chorva mollarini kuniga 3 milliondan 6 million so'mgacha boqishadi.

Qishning sovuqroq oylarida (noyabrdan aprelgacha) o'tlash jamoaning (va loyihaning) janubidagi hududlarda amalga oshiriladi.

Buning sababi shundaki, janubdagi bu yerga kirish osonroq va undan pastroq. Issiqroq yoz oylarida (may-oktyabr) chorvadorlar havo harorati sovuqroq bo'lgan hududning shimolidagi balandroq yaylovlarni izlashga moyil bo'lishadi.

5-3-rasm. Saytning shimolidagi chorvadorlar

5-4-rasm. Sayt maydoni

Chorvachilar bilan suhbatlar shuni ko'rsatdiki, Seyfin qishlog'ida 6 ta jamoa podalari mavjud bo'lib, ular doimiy ravishda hudud shimolidagi chorvachilik joylariga boradilar. Ushbu podaning 5 tasi Seyfinning g'arbiy qismidagi uy xo'jaliklariga tegishli bo'lib, chorvadorlar odatda loyiha ta'sir qilmaydigan g'arbiy yo'lni tanlaydilar, bitta podada Seyfindagi sharqdagi uy xo'jaliklariga tegishli va cho'pon Quyosh FV orqali o'tgan yo'ldan foydalangan. Oldingi ijarachi 2019 yilda maydonni bo'shatgandan beri maydon.

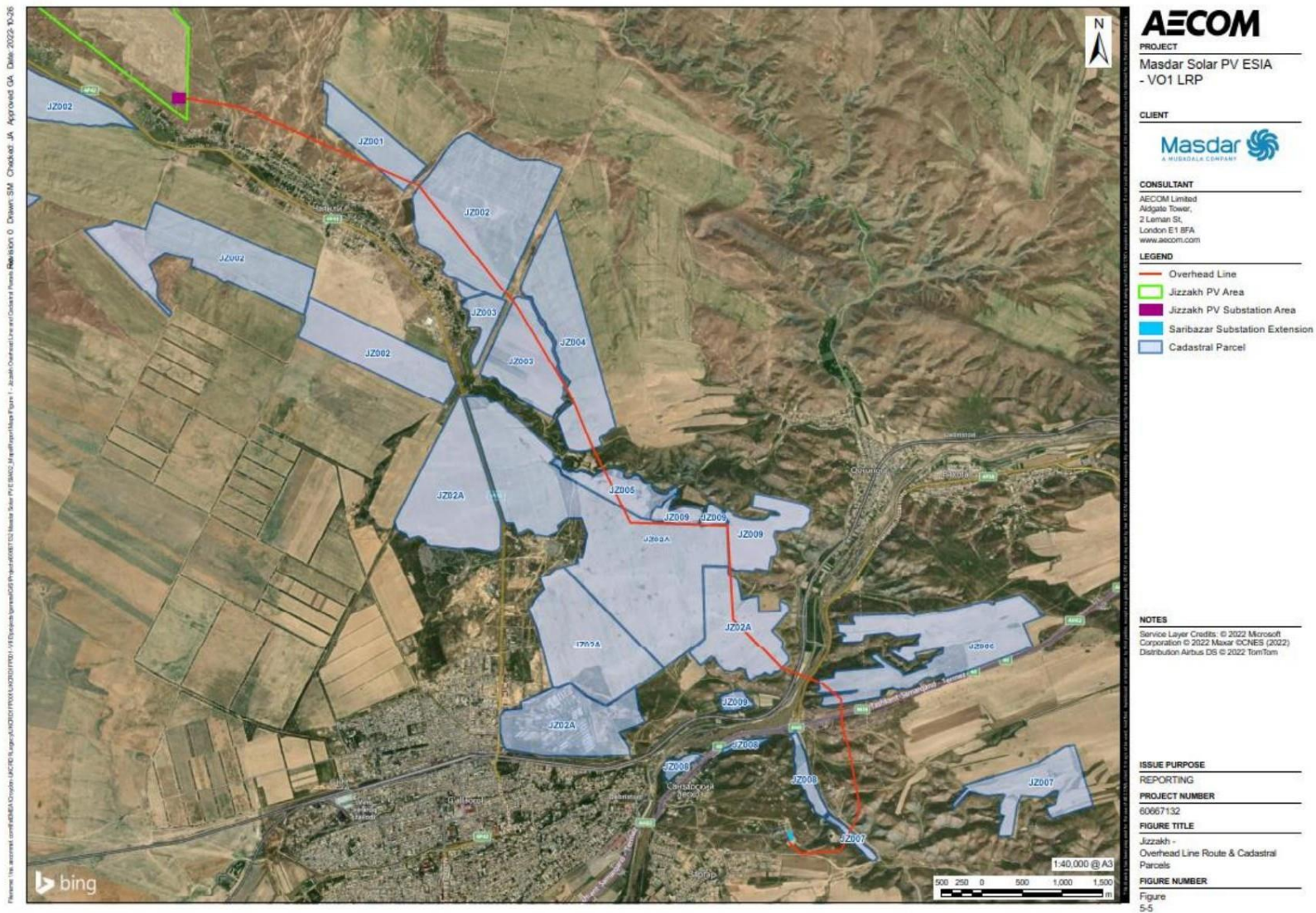
Professional chorvadorlar ish beruvchi orqali tibbiy xizmatlardan foydalanish imkoniga ega emaslar, chunki shartnomalar norasmiy va og'zaki bo'lib, fuqarolar davlat tomonidan ko'rsatiladigan tibbiy xizmatlardan foydalanishlari mumkin. Chorvadorlar boshqa joylarda muqobil (olov boqish yoki boshqa past malakali) ishtopishlari mumkin, chunki fermerlar odatda yil davomida chorvadorlarga muhtoj bo'ladilar, garchi kasb kam haq to'lanadi va umuman yoqimsiz. Fermerlar chorvadorlar bilan munosabatlarni saqlab qolishga harakat qilishadi, lekin bu pul miqdori kabi qiyin

Masdar uchun tayyorlangan

ular to'lashga qodir bo'lganlar nisbatan past, cho'ponlarning boshpanalari odatda qurilishda juda kambag'al va bu yashash uchun moliyaviy resurslar umuman cheklangan.

5.3 Loyiha hududi: havo uzatish liniyasi

8 ta ijara xo'jaligiga ega bo'lgan 7 ta zarar ko'rgan uy xo'jaliklari mavjud bo'lib, ular OTL marshruti bilan o'zaro aloqada bo'lib, quyidagi 5-5- rasmda aniqlangan. 5-9-jadvalda tasvirlangan ettita uy xo'jaligiga mansub jami 39 kishi jabrlangan. OTM bo'ylab qolgan barcha erlar davlatlari hisoblanadi va aholining o'tloqlari bundan mustasno bo'lib, ularga OTL ta'sir qilmaydi, davlat yerlari Energetika vazirligiga tegishli vazirlik va qo'mitalar tomonidan servitut asosida beriladi:

Shakl 5 - 5. Jizzax tadqiqot xaritasi (OTLga yaqin fermalar)

Zarar ko'rgan lizing oluvchilar bilan ishlash natijalariga ko'ra, JZ002 va JZ02a sub-lizing shartnomasiga kirish huquqiga ega bo'lgan bitta lizing oluvchi mavjud. Shu asosda OTL yaqinida sakkizta yer uchastkasini ijaraga beruvchi jami yettita lizing oluvchi mavjud. Sub-lizing shartnomalari: JZ001, JZ002, JZ002A, JZ003, JZ004, JZ005, JZ006 va JZ007 loyiha infratuzilmasi tomonidan ta'sirlanadi, garchi elektr uzatish liniyasi bo'ylab ta'sir darajasi ko'p hollarda kichik bo'lsa ham (jumladan, JZ006, JZ007 bilan) infratuzilma yanada ko'zga tashlanadi va JZ002 va JZ002a kabi boshqa uchastkalarining uzunligini uzaytiradi. E'tibor berib, xaritada ko'rsatilgan JZ008 va JZ009 baholash kompaniyasi va mahalliy kadastr idorasi tomonidan tasdiqlanganidek, loyihaga ta'sir qilmaydi.

Har bir uchastkaning maydoni (hektar) quyidagi 5-7-jadvalda ko'rsatilgan:

5-7-jadval. Ta'sir qilingan lizing oluvchilarning OTLdagi qiyosiy uchastkasi hajmi:

Ta'sir qilingan lizing oluvchi	Er uchastkalari hajmi (ga)
JZ002, JZ02a	3089
JZ001	190.6
JZ004	140.6
JZ006	181.4
JZ005	40
JZ007	82.1
JZ003	113.5

5.3.1.1 OTM bo'ylab lizing oluvchilar Zarar

ko'rgan ijarachilarning aksariyati asli Jizzaxning G'allaorol tumanidan. Jabrlangan lizing oluvchilarning barchasi Uy xo'jaligi boshlig'i (HHH) va odatda kamida 4-6 kishilik uy xo'jaligining bir qismi, jumladan, asosiy kasbi odatda uyni ta'mirlash (uy va oilaga qarash) bo'lgan va savodli xotini. Jabrlangan lizing oluvchilarning yetti nafari ham erkak bo'lib, ularning asosiy doimiy dehqonchilik yoki ish joyi bo'lgan yer uchun uzoq muddatli ijaraga ega. Jabrlangan lizing oluvchilarning yetti nafardan oltitasi zararlangan erga borish uchun 5 dan 15 daqiqagacha sayohat qiladi, bu esa odatda haydash yoki piyoda yurish orqali erishiladi. Jabrlangan ijarachilarning aksariyati umri davomida bir xil uyni saqlab qolishgan. Barcha jabrlangan lizing oluvchilar bu yersiz ham joriy daromadlarini davom ettirishlari mumkinligini ta'kidladilar.

Jabrlangan ijarachilarning ikkitasi Chayonli qishlog'i posyolkasida (5-1-jadvalga qarang. Chayonli mahalla fuqarolar yig'inining profili) joylashgan bo'lib, ulardan biri G'afur G'ulom mahallasida, biri Qashqabulok mahallasida va yana biri Ko'kgumbaz mahallasida istiqomat qiladi.

O'zlarining hozirgi moliyaviy ahvoli haqida fikr yuritganda, zarar ko'rgan ijarachilar o'z uy xo'jaliklarini quyidagicha ta'riflaydilar:

5-8-jadval. Ta'sir qilingan lizing oluvchilarning moliyaviy holatlari

Ta'sirlangan Ijarachi yer bilan:	Moliyaviy holatlarning tavsifi
JZ002, JZ02a Juda boy	
JZ001	Qulay
JZ004	Hech qachon yetma
JZ006	Boy
JZ005	Qulay
JZ007	O'tishga muvaffaq bo'ladi
JZ003	Yo'q

JZ003 eriga ega bo'lgan ijarachilar bu savolga javob bermagan bo'lsalar ham, u o'rtacha daromadli kompaniya direktori ekanligi ta'kidlangan.

Bundan tashqari, JZ007 ning (xususan) jabrlangan lizing oluvchisi ham so'nggi 2 yil ichida HH a'zosining (xotinining) surunkali og'ir kasalligidan jiddiy salbiy ta'sir ko'rsatdi va JZ003 lizing oluvchilari suv tanqisligidan jiddiy salbiy ta'sir ko'rsatdi. Bu omillarning barchasi zarar ko'rgan ijarachilargako'ra uy xo'jaliklari daromadlari va/yoki aktivlarining kamayishiga sabab bo'lgan.

Etti fermerdan ikkitasi boshqa shaxsga, muassasa yoki biznesga pul yoki tovar qarzi bor: Sub-lizing shartnomasi bo'lgan fermer: JZ006 va JZ005.

Yuqorida ta'kidlab o'tilganidek, zarar ko'rgan yetti lizing oluvchidan biri, shuningdek, so'nggi 12 oy ichida sog'lig'idan aziyat chekkan va zaif debhisoblanishi kerak bo'lgan uy xo'jaligining bir qismidir: JZ007 sub-lizing shartnomasiga kirish huquqiga ega bo'lgan jabrlangan lizing oluvchi. (Saraton);

Jabrlangan yettita lizing oluvchining uydagi asosiy yorug'lik manbai elektr tarmog'idan olinadi va ularning asosiy pishirish yoqilg'i manbai gaz hisoblanadi. Ichimlik / ovqat pishirish uchun asosiy suv manbai - jabrlangan yetti lizing oluvchidan beshtasi uchun yomg'irli mavsum er osti suvlaribo'lib, musluk suvi (ichki manba) zarar ko'rgan ikki ijarachi uchun asosiy manba, qolgan lizing oluvchi uchun esa jamoat suvi hisoblanadi.

Qurg'oqchilik mavsumida zarar ko'rgan yetti lizing oluvchidan beshtasi uchun ichimlik/ovqat tayyorlash uchun asosiy suv manbai umumiy vodoprovodsuvi bo'lgan burg'ulash quduqlari yoki qolgan uchta ta'sirlangan ijarachilar tomonidan "boshqa" suvdan foydalaniladi. Biroq, suv manbasining ishonchiligi butun yil davomida yaxshi va ular butun yil davomida toza suvni namoyish etadilar.

Barcha yetti nafar jabrlangan ijarachilar suv resurslari, qurg'oqchilik va suv toshqinlari bilan bog'liq xavotirlarini bildirdilar, har bir xonadon so'nggi 2yil ichida bundan jiddiy salbiy ta'sir ko'rsatgan. Jabrlangan yettita lizing oluvchidan oltitasi uchun asosiy hojatxona xojatxona bo'lib, ikkita zarar ko'rgan ijarachilar suvli hojatxonadan foydalanadilar.

Jabrlangan lizing oluvchilarning joriy ijtimoiy-iqtisodiy holatining qisqacha tavsifi 5-9-jadvalda keltirilgan. Bu ma'lumotlar 2022-08-26 da bo'lib o'tgan uy xo'jaliklari so'rovidan olingan bo'lib, jabrlangan ijarachilar bilan ular odatda istiqomat qiladigan joylarda, jumladan, G'allaorol hokimligiatrofidagi turli ob'yektlarda yuzma-yuz uchrashuvlar o'tkazilgan.

5-9-jadval. OXHda faol fermerlarning ijtimoiy-iqtisodiy holatining qisqacha mazmuni

Suhbat	Fermer va Sub-lizing o'tkaziladigan jihatnoma	Uy xo'jaligi hajmi	Xulosa ijtimoiy-iqtisodiy holati
Hokimiyat	Fermer bilan	6	Ma'lumotni taqdim etuvchi shaxs zarar ko'rgan lizing oluvchi hisoblanadi. Jabrlangan ijarachi Jizzaxning G'allaorol tumanidan bo'lib, hozir Ko'kbuloq mahalla fuqarolar yig'inida istiqomat qiladi. Jabrlangan lizing oluvchi HHH bo'lib, olti kishilik uy xo'jaligining bir qismi bo'lib, asosiy mashg'uloti uyni ta'mirlash (uy va oilaga qarash) bo'lgan xotini ham bor va savodli (o'rta maktab - tamomlagan); universitetdagi qizi; universitetda o'qiyotgan o'g'il; ishsiz o'g'li (hozirda ish izlamayapti); va o'rta ta'limda bo'lgan yana bir o'g'li. Oilada hech kimning nogironligi yo'q.
	Sub-lizing	(2 ayol va 4 erkak)	
	Shartnoma JZ001		
			Jabrlangan ijarachi erkak bo'lib, uning asosiy doimiy dehqonchilik yoki ish joyi bo'lgan er uchun uzoq muddatli ijaraga ega. Jabrlangan ijarachining asosiy yashash joyi G'allaorol, Chayonli qishlog'ida. Jabrlangan ijarachi zarar ko'rgan erga borish uchun taxminan 10 daqiqa yo'l oladi - bunga odatda piyoda erishiladi. Jabrlangan ijarachi o'z shaharchasi yoki qishlog'ida 48 yil yashagan (G'allaorolda tug'ilgan) va butun umri davomida xuddi shu uyni saqlab kelgan. Jabrlangan ijarachi G'allaorol, Ko'kbuloq mahallasida joylashgan 4 ta yer uchastkasiga egalik qiladi/foydalanadi va hozirda yerdan boshqa hech kim foydalanmaydi. Jabrlangan lizing oluvchi bu yersiz ham hozirgi daromadini davom ettirishi mumkinligini aytdi. Zarar ko'rgan ijarachi uy xo'jaligiga loyiha sezilarli ta'sir ko'rsatishiga ishonmaydi; va zarar ko'rgan ijarachiga ko'ra, u zaif uy xo'jaligi hisoblanmaydi.
			Jabrlangan ijarachi uy xo'jaligiga so'nggi 2 yil ichida qurg'oqchilik/suv toshqini jiddiy salbiy ta'sir ko'rsatganini tan oldi.
Hokimiyat	Fermer bilan	1	Suhbat bosh agronom tomonidan jabrlangan lizing oluvchi (va HHH) vakili sifatida jabrlangan lizing oluvchi nomidan so'rovnomani to'ldirishga ruxsati bilan o'tkazildi. Vakil erkak bo'lib, zarar ko'rgan ijarachiga aloqasi yo'q. Jabrlangan ijarachi Jizzaxning G'allaorol tumanidan bo'lib, hozir Ko'kbuloq mahalla fuqarolar yig'inida istiqomat qiladi. Jabrlangan ijarachining bittaa'zoli uy xo'jaligi bor va uning asosiy yashash joyi G'allaorolda. Oilada hech kimning nogironligi yo'q.
	Sub-lizing	(erkak)	
	Shartnoma JZ002 va JZ02a		
			Yer jabrlangan lizing oluvchining asosiy doimiy dehqonchilik yoki ish joyi hisoblanadi. Jabrlangan lizing oluvchi uzoq muddatli ijaraga ega va zararlangan erga borish uchun taxminan 10daqiqa yo'l oladi - bu odatda haydash orqali erishiladi. Jabrlangan ijarachi o'z shaharchasi yoki qishlog'ida 30 yil yashagan (G'allaorolda tug'ilgan) va butun umri davomida xuddi shu uynisaqlab kelgan. Jabrlangan ijarachi G'allaorol, Ko'kbuloq mahallasida joylashgan 2 ta yer uchastkasiga egalik qiladi/foydalanadi va hozirda yerdan boshqa hech kim foydalanmaydi. So'ralganda, zarar ko'rgan ijarachining vakili, bu yersiz, HHH hozirgi daromadini davom ettirishi mumkinligini aytdi. Zarar ko'rgan lizing oluvchining vakili uy xo'jaligiga loyihadan sezilarli ta'sirko'rsatishiga ishonmaydi; va u zaif uy xo'jaligi hisoblanmaydi. Jabrlangan ijarachi uy xo'jaligiga so'nggi 2 yil ichida qurg'oqchilik/suv toshqini jiddiy salbiy ta'sir ko'rsatganini tan oldi.
Telefon orqali	Fermer bilan	4	Ushbu intervyu fermer va zarar ko'rgan lizing oluvchining (va HHH) vakili tomonidan ta'sirlangan lizing oluvchi nomidan so'rovnomani to'ldirishga ruxsat olgan holda o'tkazildi. Vakil erkak va HHH bilan bog'liq. Jabrlangan ijarachi Jizzaxning G'allaorol tumanidan bo'lib, hozir Ko'kbuloq mahalla fuqarolar yig'inida istiqomat qiladi. Jabrlangan lizing oluvchi to'rt a'zoli oilaning bir qismi, shu jumladan universitet yoki kollejda tahsil olgan xotin; kunduzgi talaba bo'lgan o'g'il; va 18 yoshga to'lmagan qizi - hozirda boshlang'ich maktabda o'qiydi. Oilada hechkimning nogironligi yo'q.
	Sub-lizing	(2 ayol, 2 erkak)	
	Shartnoma JZ003		
			Jabrlangan ijarachi o'zining asosiy doimiy dehqonchilik yoki ish joyi bo'lgan er uchun uzoq muddatli ijaraga ega. Ko'kbuloq, G'allaorol jabrlangan lizing oluvchining yashash joyi bo'lsa va u zarar ko'rgan yerga borish uchun taxminan 1 soat yo'l bosib o'tadi - bunga odatda mashinada borish orqali erishiladi. Jabrlangan ijarachi o'z shaharchasi yoki qishlog'ida 45 yil yashagan va shu vaqt davomida bir xil uyni saqlab kelgan (lekin asli samarqandlik edi). Jabrlangan ijarachi G'allaorol, Ko'kbuloq mahallasida joylashgan 2 ta yer uchastkasiga egalik qiladi/foydalanadi va hozirda yerdan boshqa hech kim foydalanmaydi. Bu yer bo'lmasa, fermer hozirgi daromadini davom ettira oladi. Zarar ko'rgan ijarachi uy xo'jaligiga loyiha sezilarli ta'sir ko'rsatishiga ishonmaydi; va u zaif oila hisoblanmaydi. Jabrlangan lizing egasi so'nggi 2 yil ichida uy xo'jaligi qurg'oqchilik/suv toshqini kuchli suv tanqisligidan jiddiy salbiy ta'sir ko'rsatganinitan oldi.

Hokimiyat Fermer bilan	6 (3 ayol, 3 erkak)	Ma'lumotni taqdim etuvchi shaxs zarar ko'rgan lizing oluvchi hisoblanadi. Jabrlangan ijarachi Jizzaxning G'allaorol tumanidan bo'lib, hozir Ko'kbuloq mahalla fuqarolar yig'inida istiqomat qiladi. Jabrlangan lizing oluvchi HHH va olti a'zoli uy xo'jaligining bir qismi bo'lib, uning asosiy mashg'uloti uyni ta'mirlash (uy va oilaga qarash) bo'lgan va savodli (katta o'rta - tugallangan); 18 yoshga to'lmagan va boshlang'ich ta'limda bo'lgan ikki qiz va bir o'g'il; va 18 yoshga to'lmagan, hali ta'limga bormagan o'g'li. Oilada hech kimning nogironligi yo'q.
Sub-lizing Shartnoma JZ004		Jabrlangan lizing oluvchi erkak bo'lib, uning asosiy doimiy dehqonchilik yoki ish joyi bo'lgan yer uchun uzoq muddatli ijaraga ega. Ko'kbuloq, G'allaorol lizing oluvchining asosiy yashash joyi bo'lib, u zarar ko'rgan yerga yetib borish uchun taxminan 15 daqiqa yo'l oladi – uning asosiy transporti traktordir. Jabrlangan ijarachi o'z shaharchasi yoki qishlog'ida 39 yil yashagan va shu vaqt davomida bir xil uyni saqlab kelgan (lekin asli G'allaorolning Chayonli qishlog'idan edi). G'allaorol, Ko'kbuloq mahallasida joylashgan 3 ta yer uchastkasiga HHH egalik qiladi – boshqa shaxslar gektar yerdan ijaraga olishadi. Bu yer bo'lmasa, fermer hozirgi daromadini davom ettira oladi. Zarar ko'rgan ijarachi uy xo'jaligiga loyiha sezilarli ta'sir ko'rsatishiga ishonmaydi; va zarar ko'rgan lizing oluvchiga ko'ra u zaif uy xo'jaligi hisoblanmaydi (garchi u umuman noaniq bo'lsa ham). Jabrlangan ijarachi uy xo'jaligiga so'nggi 2 yil ichida qurg'oqchilik/suv toshqini jiddiy salbiy ta'sir ko'rsatganini tan oldi.

hokimlik (Ferma saytida)	Fermer bilan Sub-lizing Shartnoma JZ005	6 (3 ayol, 3 erkak)	Ma'lumotni taqdim etuvchi shaxs zarar ko'rgan lizing oluvchi hisoblanadi. Jabrlangan ijarachi Jizzaxning G'allaorol tumanidan bo'lib, hozir Madaniyat mahalla fuqarolar yig'inida istiqomat qiladi. Jabrlangan lizing oluvchi HHH va olti a'zoli uy xo'jaligining bir qismi bo'lib, uning asosiy mashg'uloti uyni ta'mirlash (uy va oilaga qarash) bo'lgan va savodli (katta o'rta - tugallangan); 18 yoshga to'lmagan va boshlang'ich ta'limda bo'lgan ikki qiz; va 18 yoshga to'lmagan, hali ta'limga bormagan ikki o'g'il. Oilada hech kimning nogironligi yo'q.
			Jabrlangan lizing oluvchi erkak bo'lib, uning asosiy doimiy dehqonchilik yoki ish joyi bo'lgan yer uchun uzoq muddatli ijaraga ega. Madaniyat QFY, G'allaorol lizing oluvchining asosiy yashash joyi bo'lib, u zarar ko'rgan yerga yetib borish uchun taxminan 5 daqiqa yo'l oladi – uning asosiy transporti avtomobil hisoblanadi. Jabrlangan ijarachi o'z shaharchasi yoki qishlog'ida 42 yil yashagan va hozirgi uyida 40 yil yashagan (shuningdek, Karizquduqda ham yashagan). Jabrlangan ijarachi G'allaorol, Madaniyat mahallasida joylashgan 4 ta yer uchastkasiga egalik qiladi. Dehqonlarning yer uchastkalaridan boshqa hech kim foydalanmaydi va ijaraga olmaydi. Bu yer bo'lmasa, fermer hozirgi daromadini davom ettira oladi. So'ralganda, zarar ko'rgan ijarachi uy xo'jaligiga loyiha sezilarli ta'sir ko'rsatishiga ishonmagan; va zarar ko'rgan ijarachiga ko'ra, u zaif uy xo'jaligi hisoblanmaydi. Jabrlangan ijarachi uy xo'jaligiga so'nggi 2 yil ichida qurg'oqchilik/suv toshqini jiddiy salbiy ta'sir ko'rsatganini tan oldi.

Hokimiyat Fermer bilan	6 (3 ayol, 3 erkak)	Ma'lumotni taqdim etuvchi shaxs zarar ko'rgan lizing oluvchi hisoblanadi. Jabrlangan ijarachi Jizzaxning G'allaorol tumanidan bo'lib, hozir Ko'kgumbaz mahalla fuqarolar yig'inida istiqomat qiladi. Jabrlangan lizing oluvchi HHH va olti a'zoli uy xo'jaligining bir qismi bo'lib, asosiy mashg'uloti uyni ta'mirlash (uy va oilaga qarash) bo'lgan va savodli (o'rta - tugallangan) xotinidir; asosiy kasbi uyni parvarish qilish (uy va oilaga qarash) bo'lgan va savodli (universitetni tugatgan) qizi; 18 yoshga to'lmagan va boshlang'ich ta'limdabo'lgan o'g'il; kunduzgi talaba bo'lgan o'g'il; va universitetda o'qiydigan qizi. Oilada hech kimning nogironligi yo'q.
Sub-lizing Shartnoma JZ006		Jabrlangan lizing oluvchi erkak bo'lib, uning asosiy doimiy dehqonchilik yoki ish joyi bo'lgan yer uchun uzoq muddatli ijaraga ega. Ko'kgumbaz mahallasi, G'allaorol jabrlangan ijarachining asosiy yashash joyi bo'lib, u jabrlangan yerga yetib borish uchun taxminan 10 daqiqa yo'l oladi – uning asosiy transport turi – avtomobil. Jabrlangan ijarachi o'z shaharchasi yoki qishlog'ida 46 yil yashagan va shu vaqt ichida hozirgi uyida yashagan. Jabrlangan ijarachi G'allaorol, Ko'kgumbaz mahallasida joylashgan 5 ta yeruchastkasiga egalik qiladi/foydalanadi. Jabrlangan ijarachining yer uchastkalaridan boshqa hech kim foydalanmaydi yoki ijaraga olmaydi. Ushbu er bo'lmasa, zarar ko'rgan ijarachi o'zining joriy daromadini davom ettira oladi. So'ralganda, zarar ko'rgan ijarachi uy xo'jaligiga loyiha sezilarli ta'sir ko'rsatishiga ishonmagan; va zarar ko'rgan ijarachiga ko'ra, u zaif uy xo'jaligi hisoblanmaydi. Jabrlangan ijarachi uy xo'jaligiga so'nggi 2 yil ichida qurg'oqchilik/suv toshqini jiddiy salbiy ta'sir ko'rsatganini tan oldi.

fermerlar	Fermer	10	Ma'lumotni taqdim etuvchi shaxs zarar ko'rgan lizing oluvchi hisoblanadi. Jabrlangan ijarachi Jizzaxning G'allaorol tumanidan bo'lib, hozir Qashqabuloq mahalla fuqarolar yig'inida istiqomat qiladi. Jabrlangan lizing oluvchi - HHH va o'n a'zoli uy xo'jaligining bir qismi, shu jumladan ishlashga qodir bo'lmagan xotini (kasal; juda qari, nogiron); xizmat ko'rsatish sohasida ishlaydigan o'g'il, (do'kon yoki do'kon); oltita qiz, ularning asosiy mashg'ulotlari uyni saqlash (uy va oilaga qarash) va savodli (universitetda o'qishnitugatgan); va kunduzgi talaba bo'lgan o'g'li.
mulk	bilan	(7 ayol va 3 erkak)	
	Sub-lizing		
	Shartnoma JZ007		
			Jabrlangan lizing oluvchi erkak bo'lib, uning asosiy doimiy dehqonchilik yoki ish joyi bo'lgan yer uchun uzoq muddatli ijaraga ega. Qashqabulok mahallasi, G'allaorol jabrlangan ijarachining asosiy yashash joyi bo'lib, u jabrlangan yerga yetib borish uchun taxminan 15 daqiqa yo'l oladi – uning asosiy transport turi avtomobil hisoblanadi. Jabrlangan ijarachi o'z shaharchasi yoki qishlog'ida 68 yil yashagan va shu vaqt ichida hozirgi uyida yashagan. Jabrlangan ijarachi G'allaorol, Ko'kgumbaz mahallasida joylashgan 2 ta yer uchastkasiga egalik qiladi/foydalanadi. Jabrlangan ijarachining yer uchastkalaridan boshqa hech kim foydalanmaydi yoki ijaraga olmaydi. Ushbu er bo'lmasa, zarar ko'rgan ijarachi o'zining joriy daromadini davom ettira oladi. So'ralganda, zarar ko'rgan ijarachi uy xo'jaligiga loyiha sezilarli ta'sir ko'rsatishiga ishonmagan;va o'z uy xo'jaligini zaif oila deb hisoblamagan, ammo bu oila oiladagi kasallik tufayli zaif deb hisoblanishi kerak. Jabrlangan ijarachi uy xo'jaligiga so'nggi 2 yil ichida qurg'oqchilik/suv toshqini jiddiy salbiy ta'sir ko'rsatganini tan oldi, bundan tashqari HH a'zosining (xotinining) surunkali og'ir kasalligi.

5.3.1.2 Elektr uzatish liniyasi atrofida chorva mollarini boqish

Quyida ta'kidlanganidek, Qoraqchining mahalliy aholisi chorva mollarini boqish va boshqa yaylov yerlariga kirish uchun vaqti-vaqti bilan Quyosh FV zonasidan foydalanadilar. Bunga qo'shimcha ravishda, elektr uzatish liniyasi bo'yidagi yerdan chorva mollari bo'lgan OTL bo'ylab ijarachilarning beshtasi ham yaylov uchun ishlatiladi.

5-10-jadvalda har bir fermerga tegishli hayvonlar soni ko'rsatilgan.

5-10-jadval. Elektr uzatish liniyasi bo'ylab chorva mollarini soni

Ijara raqami	Parrandachilik	Qo'y	Echkilar	Qoramol	Otlar
JZ001	500 000	1500		610	0
JZ002 va JZ002a	0	60	10	0	0
JZ003	0	0	0	0	0
JZ004	0	850	50	20	0
JZ005	300	75	0	10	0
JZ006	20	30	20	0	0
JZ007	0	0	6	0	0

Ijaraga oluvchilar chorvadorlarga o'z yerlarida chorva boqish uchun pul to'laydilar. Umuman olganda, chorvadorlar dehqondan hayvonlar bilan qancha kun o'tkazganidan qat'i nazar, oylik daromad oladilar. Chorvadorlar, shuningdek, chorva mollarida (masalan, 10-15 qo'y) yoki naqd pulda (bir qo'yning narxi 80-100 AQShdollar atrofida) yillik mukofot olishlari mumkin. Fermerlar odatda turli sabablarga ko'ra loyiha hududiga tez-tez chiqib ketishlari va kirishlari sababli chorvadorlarning yuqori aylanmasi bilan kurashadilar.

Tirikchilik so'rovi natijalariga ko'ra, jabrlangan yettita ijarachining (yoki ularning oila a'zolarining) hech biri hozirda baliq ovlash yoki ozuqa qidirish bilan shug'ullanmaydi. Bundan tashqari, so'ralganda, zarar ko'rgan yettita lizing oluvchining (yoki ularning uy xo'jaligi a'zolarining) hech biri hozirda kichik korxona ishlamaydi/savdo bilan shug'ullanmaydi (ishlab chiqarilgan/qayta ishlangan tovarlarni sotib oladi/sotadi) va shuning uchun daromadning bu muqobil usuliga ega emas. Biroq, JZ003 er uchastkalari bo'lgan ta'sirlangan ijarachilar suhbat vaqtida kompaniya/tashkilot/hukumatdagi rasmiy ishdan daromad olishadi. So'rov natijalariga ko'ra, jabrlangan yettita lizing oluvchining (yoki ularning oila a'zolarining) barchasi o'tgan yili yeb-ichish uchun yetarli oziq-ovqat borligini his qilishgan, zarar ko'rgan lizing oluvchilarning aksariyati "Biz oziq-ovqatimizning bir qismini ishlab chiqaramiz, lekin ko'p qismini sotib olishimiz kerak. so'ralganda bizga nimakerak?"

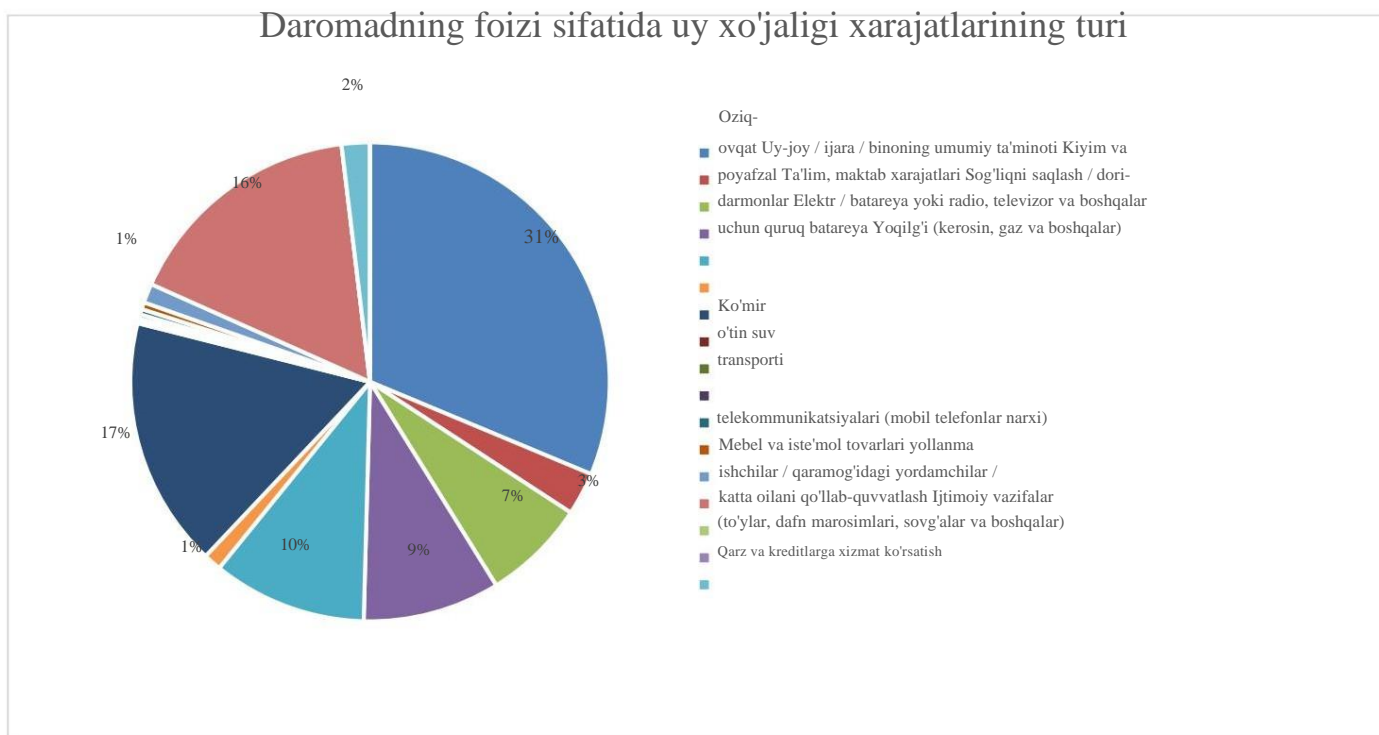
Jabrlangan lizing oluvchilar, shuningdek, quyidagi 5-11-jadvalda ko'rsatilganidek, har bir manba bo'yicha yillik daromadlari to'g'risida ma'lumot taqdim etdilar, JZ002 va JZ002a ijara mulklarining egasi daromad ma'lumotlarini taqdim etmadi, ammo ma'lumki, bu uy xo'jaligi egalik qilish orqali juda yuqori daromadga ega. va parrandachilik fermasini boshqarish.

5-11-jadval. Ta'sir qilingan lizing oluvchilarning yillik daromadi⁴

Ta'sir qilingan lizing oluvchi	Ekinlar, meva va sabzavotlardan yillik daromad (so'm)	Chorvachilik va parrandachilik mahsulotlari (tuxum, sut, go'sht va boshqalar) yillik daromadi (so'm)
JZ001	100000000	15000000
JZ002, JZ002a	Mavjud emas	Mavjud emas
JZ004	20000000	Yo'q
JZ006	150000000	150000000
JZ005	100000000	50000000
JZ007	160000000	25000000
JZ003	45000000	Yo'q

Shuni ta'kidlash kerakki, JZ004 va JZ005 zararlangan lizing oluvchilar o'zlarining oziq-ovqatlarining 100% ni chorvachilik va parrandalar va mahsulotlardan (tuxum, sut, go'sht va boshqalar) yig'ishgan, shuningdek mahsulotlarini sotishgan. JZ007 eriga ega zarar ko'rgan ijarachi ham har yili pensiya/davlat nafaqalaridan 18000000 so'm undiradi.

Uy xo'jaliklarining xarajatlari asosan oziq-ovqat, uy-joy, suv, yoqilg'i va xizmatlarga bo'linadi, bu quyidagi 5-6-rasmda keltirilgan bo'lib, xarajatlar daromadlarning o'rtacha foizi sifatida ko'rsatilgan. Xarajatlarning taqsimlanishi uy xo'jaliklari o'rtasida nisbatan mos edi, bundan mustasno sog'liqni saqlash 2% dan 47% gacha o'zgarib turadi, ikkinchisi esama'lum zaif oila bo'lgan.

5-6-rasm – Uy xo'jaliklarining o'rtacha xarajatlari daromadga nisbatan foizda

⁴ Daromad ko'rsatkichlari taxminiy bo'lib, ular ijtimoiy-iqtisodiy so'rov davomida bevosita fermerlardan keltirilgan va shuning uchun raqamlardan farq qilishi mumkin. Mintaqaviy qishloq xo'jaligi boshqarmasi tomonidan tasdiqlangan yillik soliq yozuvlari yordamida hisoblab chiqiladigan 8-bo'limda baholash kompaniyasi tomonidan qo'llaniladi.

5.4 Zaif odamlar

Barcha zarar ko'rgan uy xo'jaliklarida, shu jumladan OTL bo'ylab ijarachilarda zaiflik tahlili o'tkazildi. Quyidagi shaxslar va uy xo'jaliklari aniqlandi:

- Nogiron a'zosi bo'lgan oila (bir xonadon aniqlangan)
- Beva ayol (1 kishi aniqlangan)
- A'zosi sog'lig'i yomon bo'lgan uy xo'jaliklari (bir xonadon beva ayol bilan bir xil xonadon ekanligi aniqlangan)
- A'zosi alkogolga qaram bo'lgan uy xo'jaliklari (bir xonadon)

To'liq zaiflik tahlili va taqdim etilgan qo'shimcha yordam 9-bo'limda batafsil bayon etilgan.

6. Ko'chirish ta'sirini baholash

6.1 Lizing oluvchilar

6.1.1 Quyosh FV maydoni

2019-yil dekabr oyida Energetika vazirligi buyrug'i bilan quyosh energiyasi loyihasini amalga oshirish uchun hudud mahalliy hokimlikka qaytarilganligi sababli, hozirda Quyosh FV hududida ijarachilar yo'q. Yerga buyurtma berilgan vaqtda Quyosh FV maydonining katta qismi JZ002 lizing oluvchiga tegishli parrandachilik shirkatiga tegishli ijaraga berilgan, qolgan qismi esa davlat zaxirasida edi. Yer ijarachi JZ002 ga tegishli bo'lgan mahalliy parrandachilik kompaniyasi uchun ozuqa (bug'doy) etishtirish uchun ishlatilgan.

Bu yer kompaniya tomonidan moliyaviy jihatdan yaroqsiz deb topilgan va yerga buyurtma berish vaqtida foydalanilmayotgan edi. SCA jarayoni doirasida suhbatdan o'tgan lizing oluvchi JZ002 uning kompaniyasi erni o'z ixtiyori bilan qaytarib berganini va baribir ixtiyoriy ravishda qaytarib berishini tasdiqladi. Bu yer lizing oluvchigategishli bo'lgan ko'plab ijara mulklaridan faqat bittasi (ularning ba'zilariga elektr uzatish liniyasi ta'sir qiladi). Erni hokimlikka qaytarib berishda hosil va yerga investitsiyalar yo'qolmadi. JZ0012 lizing oluvchiga hech qanday ta'sir aniqlanmagan va shuning uchun tirikchilikni tiklash shart emas.

6.1.2 OTL

OTM bo'yicha 8 ta ijara xo'jaligiga ega 7 ta xo'jalik mavjud bo'lib, bu ijara xo'jaliklarining barchasi tovar xo'jaligi maqsadlarida foydalaniladi. Ushbu uy xo'jaliklari 5.3.1.1-jadvalda batafsil tavsiflangan.

Shakl 6-1– OTL ostidagi tipik qishloq xo'jaligi erlarining ko'rinishi

OTL bo'ylab ushbu ijara mulklariga ta'sirini quyidagi turlarga bo'lish mumkin:

Doimiy er olish: OTL minoralari uchun oyoq izi loyihaning amal qilish muddati uchun talab qilinadi va shuning uchun doimiy yer olish deb hisoblanishi kerak. Har bir minoralar bilan maslahatlashgan holda fermer xo'jaliklari infratuzilmasi va aktivlariga ta'sirini kamaytirish uchun joylashtirilgan. Har bir lizing oluvchi uchun doimiy er olish ijaradagi umumiy yerning 0,1% dan kamini tashkil qiladi va shuning uchun yashash vositalariga doimiy ta'sir ko'rsatmaydi. Shu bilan birga, ushbu hududda yo'qolgan ekinlar va aktivlar naqd to'lov bilan to'liq almashtirish qiymatida qoplanadi.

Vaqtinchalik yer olish: Loyiha OTL qurish uchun yerga vaqtincha kirishni talab qiladi. Bunga quyidagilar kiradi:

• Og'ir texnikaning har bir ob'ektga kirishi uchun har bir minoraga 6 m kenglikdagi vaqtinchalik kirish yo'llari.

• Har bir minora uchun qo'shimcha yig'ish maydoni talab qilinadi.

• Minoralar orasidagi OTLni to'xtatib turish uchun traktor uchun 18 m kenglikdagi o'tish joyi kerak bo'ladi.

Ekinlarning yo'qolishi yoki aktivlarning shikastlanishi kabi ijaraga olingan vaqtinchalik ta'sirlar to'liq almashtirish qiymatida naqd pul bilan qoplanadi. Vaqtinchalik ta'sirlar nisbatan kichik bo'lib, eng katta ta'sir olingan yerning 4,88% ni tashkil qiladi (JZ005).

Shartli sterilizatsiya zonasi: OTLning har bir tomonida 32 m masofada joylashgan yer maydoni "sterilizatsiya xavfsizligi zonasi" hisoblanadi.

Fermerlar bu yerdan foydalanishda davom etishlari mumkin va qurilishga ta'sir qilmaydi, ammo ular endi balandligi 6 m dan oshadigan daraxtlarni o'stira olmaydi yokibu hududda inshootlar qura olmaydi.

Sterilizatsiya zonasidan ta'sirlangan erlarning eng katta foizi 8,3% ni tashkil qiladi (JZ005). Barcha lizing oluvchilar, bittasi bundan mustasno, yerdan ekinlarni etishtirish uchun foydalanadilar va shuning uchun sterilizatsiya zonasi tomonidan erdan foydalanish taqiqlanmaydi. Bir lizing oluvchi (JZ00Z) yerdan olcha daraxtlarini etishtirish uchun foydalanadi, ammo topografiya tadqiqoti va baholash tadqiqoti tasdiqlaganidek, hozirda hech bir daraxt balandligi 6 m dan oshmaydi. Biroq, bu lizing oluvchidan daraxtlarning kelajakda 6 m dan oshmasligini ta'minlashi talab qilinadi.

6-1-jadvalda har bir ijarachi uchun yer olishning har bir turi bo'yicha foizlar quyida jamlangan.

6-1-jadval – OTL bo'ylab lizing oluvchilarning loyiha yerlarini olishi⁵

Kadastr Posilka identifikatori:	Ijara mulkidagi minoralar soni	Doimiy yer olishning % (minora maydoni)	Vaqtinchalik yer olish foizi - Qurilish marshruti 18 m & Minora Yig'ilish maydoni	Sterilizatsiyadan ta'sirlangan erlarning % Hudud 64 m
JZ001	0	-	0,87%	1,6%
JZ002	0	-	0,25%	0,5%
JZ02a	3	0,0028%	0,90%	1,3%
JZ003	1	0,0009%	3,33%	6,8%
JZ004	1	0,0007%	1,30%	3,4%
JZ005	0	-	4,88%	8,3%
JZ006	1	0,0055%	0,67%	1,4%
JZ007	0	-	0,31%	0,6%

Qurilishning vaqtinchalik xususiyatidan kelib chiqqan holda, "etim yer" (yaroqsiz yoki iqtisodiy jihatdan yaroqsiz bo'lib qolgan yerlar, chunki unga kirishga to'sqinlik qilgan yoki asosiy yer uchastkasidan uzilib qolgan) jiddiy ta'sir ko'rsatishi kutilmaydi. Buning sababi shundaki, ustunlar qurilishi va kabellarni to'xtatib turish qisqa vaqt ichida (bir necha kun) sodir bo'ladi va shuning uchun kirishga to'sqinlik qilmaydi. Yetim yerlarning ta'siriga oid fermerlarning har qanday da'volari shikoyat mexanizmi orqali ko'rib chiqiladi.

6.2 Chorvachilar va kirish

Hozirgi vaqtda chorvadorlar shimoldagi yuqori yaylov yerlariga kirish uchun Quyosh FV maydonining o'rtasidan o'tish imkoniyatiga ega va bahorda ularloiyiha hududida o'tlashlari mumkin, agar u erda etarli ozuqa yetishtirilsa, lekin u past baholi er hisoblanadi. .

Mahallalar va chorvadorlar bilan suhbatlar shuni ko'rsatdiki, Seyfinda joylashgan 6 podaning hozirda bitta podasi Quyosh FV zonasi orqali o'tadiganyo'ldan, qolgan 5 tasi esa saytning g'arbiy tomonidagi yo'llardan foydalanmoqda.

⁵ Doimiy va vaqtinchalik yer olish kadastr idorasi tomonidan taqdim etilgan maydonlardan foydalanilgan holda hisoblanadi. Sterilizatsiya zonasidan ta'sirlangan erlar tomonidan hisoblangan AECOM GIS bo'limi.

Shakl 6-2– Sayt orqali kirish marshruti

JZ002 ijarachisiga tegishli bo'lgan parranda em-xashak fermasi mavjudligi sababli 2019 yilgacha cho'ponlar uchun bu kirish yo'li har doim ham mavjud emas edi. Bu vaqt ichida Sayfin Ota jamoasining sharqiy qismida yashovchi chorvadorlar shimoldagi yaylovlarga kirish uchun yerning g'arbiy chegarasi bo'ylab qo'shimcha 2 km (bo'lgan yo'lga qarab) yo'l bosib o'tishlari kerak bo'ladi. JZ002 lizing oluvchi bilan suhbat chog'ida vaqti-vaqti bilan chorvadorlar bu fermani kesib o'tishga uringani va buning natijasida nizo kelib chiqqanligi tasdiqlandi, biroq bu masalani jamoa rahbarlariga yetkazgach, bu to'xtatildi. Loyiha e'lon qilingan va JZ002 bilan ijara shartnomasi 2019 yil oxirida to'xtatilganligi sababli, chorvadorlar loyiha hududining o'rtasidan hech qanday to'siqsiz o'tishga muvaffaq bo'lishdi.

Quyosh loyihasi qurilishi boshlanganidan so'ng, FV loyihasi hududiga hudud ichida o'tlamoqchi bo'lgan yoki u orqali o'tmoqchi bo'lgan chorvadorlar uchun kirish imkoni bo'lmaydi. Chorvachilar foydalanishda davom etishlari mumkin bo'lgan hududda hali ham yaylovlar ko'p bo'lsa-da, kirishning cheklanganligini ta'kidlash kerak. Cho'ponlar va mahallalar bilan suhbatlar shuni tasdiqladiki, Sharqiy Seyfinda 2019- yildan buyon shu yo'ldan foydalanadigan bir chorvachi va Seyfinda g'arbiy yo'ldan foydalanadigan yana besh nafar chorvachi istiqomat qiladi, ularga ta'sir qilmaydi. Sharqiy Seyfinda joylashgan chorvachi shimoldagi yaylovlarga kirish uchun uzoqroq masofani bosib o'tishi kerak bo'ladi. Bu Quyosh FV maydonining narigi tomonidagi yaylovlarga kirish uchun bosib o'tilishi kerak bo'lgan qo'shimcha 4-5 km masofani (bo'lgan marshrutga qarab) bildiradi. Bu qo'shimcha masofa 2019-yilgacha bo'lgan vaziyatdan uzoqroqdir va shuning uchun yangita'sir ko'rib chiqilishi kerak, ammo bu ta'sir muhim hisoblanmaydi va qurilish va ekspluatatsiya davrida jamoat foydasi orqali yumshatiladi. Cho'pon ham suhbatlarda yangi yer (ijara) olganini va shuning uchun kelajakda bu yo'ldan muntazam foydalanmasligini tasdiqladi.

6.3 FV hududida boshqa norasmiy erdan foydalanish

Yaylov uchun o'tish joyidan tashqari, Quyosh FV hududida boshqa norasmiy erdan foydalanish kuzatilmagan yoki jamoalar bilan maslahatlashuvlar davomida aniqlanmagan.

6.4 Ta'sir qilingan tuzilmalar

FV hududida yoki OTL bo'ylab loyihadan ta'sirlangan tuzilmalar mavjud emas. Lizing oluvchilar bilan maslahatlashgan holda OTL bo'ylab tuzilmalardan qochdi.

6.5 Iqtisodiy daraxtlar va ekinlar

Quyosh FV hududida hech qanday iqtisodiy daraxtlar yoki ekinlar ta'sir qilmaydi. Biroq, lizing oluvchilar dehqonchilik bilan shug'ullangan OTL bo'ylab daraxtlar va ekinlarga ta'sir ko'rsatadi. Yuqorida 6.1.2-bo'limda ta'riflanganidek, bu daraxtlar va ekinlarning yo'qolishi arziyas doimiy ta'sirga ega bo'ladi va ernaing kichik foizi tufayli ularga egalik qiluvchi ijarachilarga vaqtinchalik ta'sir qiladi. Daraxtlar va ekinlarga bo'lgan barcha ta'sirlar to'liq almashtirish qiymatida naqd pul bilan qoplanadi.

6.6 Fermer ishchilari

OTL bo'yicha ijarachilar odatda mavsumiy va doimiy qishloq xo'jaligi ishchilarini ularga hosil yig'ishda yoki erdagi chorva mollarini boqishda yordam berish uchun yollaydilar. Samarakand va Sherobod maydonlarida paxta fermalari mavjud emasligi sababli Jizzax atrofidagi hududlarda mavsumiy ayollar kamroq ishlaydi. Ushbu fermer xo'jaliklarining mavjudligi qayd etilgan bo'lsa-da, bu fermer xo'jaliklarida er kichikligi va mavsumiy xarakterga ega bo'lganligi sababli ularga ta'siri ahamiyatsiz hisoblanadi. FV maydonidan foydalanadigan ishchilar yo'q.

6.7 Loyihaning Quyosh FV maydoniga kirish yo'li

Yakuniy kirish marshruti potentsial ta'sirlarni imkon qadar kamaytiruvchi marshrutni tanlash maqsadida batafsil loyihalashda ko'rib chiqilishi kerak. Kirish yo'li bilan bog'liq ta'sir (shu jumladan, lekin ular bilan cheklanmagan holda, harakat xavfsizligi, yerga egalik, shovqin, chang emissiyasi) qurilishdan oldin baholanishi kerak va mavjud yo'llardan foydalaniladi, shuning uchun jismoniy yoki iqtisodiy siljish kutilmaydi. Agarkirish yo'li uchun iqtisodiy yoki jismoniy ko'chirish zarur bo'lsa, ushbu LRP har qanday zarar ko'rgan shaxslarni o'z ichiga olgan qo'shimchaga bo'ysunadi.

7. Muvofiqlik va huquqlar

Muvaffaqiyatli tomonlar (jismoniy shaxslar, shaxslar, shaxslar guruhlar, oilalar, muassasalar yoki boshqa yuridik shaxslarni qamrab oladigan) erining vaqtinchayoki doimiy yo'qolishi yoki er uchastkasida loyiha bilan bevosita bog'liq bo'lgan obodonlashtirish uchun kompensatsiya yoki tirikchilikni tiklash to'g'risida da'vo qilishlari mumkin. .

Muvaffaqiyatli tomonlarga ijtimoiy-iqtisodiy aholini ro'yxatga olish va mulkni o'rganish vaqtida mulkka egalik, birgalikda mulk, ijara, ijarachilar yoki boshqa cheklangan manfaatlarga ega bo'lgan har qanday shaxslar shaklida aniq bo'lgan erga rasmiy manfaatdor bo'lgan barcha shaxslar kiradi.

Jizzaxdagi Loyiha hududida yagona rasmiy er huquqlari ijarachilarga, ularning uy xo'jaliklariga va ish bilan band bo'lgan ishchilariga tegishli bo'lsa-da, 6.6-bo'limda ko'rsatilganidek, ikkinchisiga ta'siri ahamiyatsiz deb hisoblanadi.

Muvaffaqiyatli tomonlar yanada ta'sirlangan shaxslarga - qonuniy maqomidan qat'i nazar, imtiyozga ega bo'lgan yoki erdan foydalanadigan yoki ushbu erdagi obodonlashtirilgan shaxslarga kengaytirilishi mumkin. Ta'sir etuvchi tomonlar atamasi yanada kengroq bo'lib, quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1. Milliy qonunchilikka muvofiq er va mulklarga rasmiy yoki qonuniy huquqlar.
2. Milliy qonunchilikda tan olingan yerlar va mulklarga bo'lgan odatiy huquqlar.
3. Milliy qonunchilikka muvofiq er yoki mulkka nisbatan tan olinadigan qonuniy huquq yoki da'vo yo'q, lekin erni doimiy ravishda egallab yoki undan foydalaning.so'rov vaqti lizing oluvchi tomonidan e'tiborga olinmaydi / toqat qilinadi.

Ushbu LRP milliy qonunchilik va xalqaro ilg'or amaliyotga asoslangan holda ta'sirlangan shaxslar ta'rifini moslashtiruvchi muvofiqlik asosini belgilaydi. Ta'riflar turlicha bo'lsa, eng yuqori yoki eng qamrab oluvchi ta'rif qabul qilinadi. Ramka yerga bo'lgan manfaatlarni va erdagi har qanday yaxshilanishlarni o'zichiga oladi. Muvofiqlik quyidagi 10-jadvalda aniqlangan.

7-1-jadval. Muvofiqlik doirasi

Yo'qotish turi	Muvofiq shaxslar	Tavsif
Erga mutlaq huquqlar	Ijarachi	Erga mutlaq huquqlarga ega bo'lgan shaxs, oila yoki jamoaviy shaxs
	Ijarachi	Ijaraga oluvchi tomonidan erining bir qismini alohida yoki lizing oluvchi bilan birgalikda faol dehqonchilik qilgan yoki foydalanayotgan ijarachilar tan olingan, lekin yerga nisbatan hech qanday da'vosi yo'q.
	De-Facto yashovchi yoki foydalanuvchi	Erdan hech qanday xavfsiz egalik shaklisiz foydalanadigan, lekin Lizing oluvchi tomonidan e'tiborsiz/toqat qiladigan har qanday shaxs, oila yoki jamoaviy shaxs.
Strukturalar va boshqalar Asosiy vositalar	Aktiv-egasi	Har qanday inshootga yoki boshqa asosiy vositalarga, ularning egalik qilish maqomidan qat'i nazar, nizosiz egalik qiluvchi shaxs, oila yoki jamoa xo'jaligi.
Ekinlar va daraxtlar	Ekin egasi	Yerda bir yillik va ko'p yillik ekinlar va/yoki daraxtlarni parvarish qiladigan shaxs, oila yoki jamoa xo'jaligi, shu yerdagi egalik turidan qat'i nazar.
	Klaster fermerlari	Ijaraga oluvchilar nomidan bir yillik va ko'p yillik ekinlar va/yoki daraxtlarni parvarish qiladigan va ularning maoshi bog'yiliq bo'lgan kelishilgan ishlab chiqarish kvotasiga ega bo'lgan shaxs, oila yoki jamoa xo'jaligi.
Biznes	Biznes egalari (klaster fermalari egalari)	Loyiha bo'yicha sotib olinadigan er uchastkasida ishlayotgan tovarlar, xizmat ko'rsatish korxonalari.
	Xodimlar (ya'ni Dehqon ishchilari)	Ijaraga oluvchiga kunlik ish haqi evaziga (hosildorlik va hosildorlikdan qat'iy nazar) fermer xo'jaligini yurituvchi yoki boshqa mehnat manbasini ta'minlovchi shaxs, oila yoki jamoaviy shaxs.
Jamoa tuzilmalari	Ta'sirlangan hamjamiyat	Jamiyatning umumiy manfaati uchun foydalaniladigan har qanday tuzilma, infratuzilma yoki harakatsiz jihozlarning egasi yoki homiysi bo'lgan har qanday jamoa.

Kommunal yer	Ta'sirlangan hamjamiyat	Ularning umumiy manfaati uchun foydalaniladigan har qanday jamoa umumiy erlarining mulkdorlari yoki vasiylari bo'lgan har qanday jamoa.
--------------	-------------------------	---

7.1 Muvofiqlik istisnolari

Ishlab chiquvchi moratoriy (“kesish sanasi”) haqida 18 Noyabr 2022 yil xabar berdi, bu vaqt bo'yicha muvofiqlik chegaralarini belgiladi. Kesish sanasining ma'nosi aktivlarni o'rganish davomida har bir lizing oluvchiga yetkazildi. Kesish sanasidan keyin aktivlar yoki ekinlarni yaratgan tomonlar ushbu ekinlar yoki aktivlar uchun kompensatsiya olish huquqiga ega emaslar. Ishlab chiquvchining shikoyat qilish mexanizmi bahsli muvofiqlikni tekshirish va qaror qabul qilish uchun ishlaydi.

7.2 Huquqlar doirasi

Huquqning dastlabki asosi (7-2-jadval) yo'qotiladigan aktivlar turiga qarab tegishli shaxslarga ko'chirishda ko'rsatiladigan moddiy yordam yoki kompensatsiya turlarini belgilaydi. Ushbu tuzilma, shuningdek, tegishli shaxslarga nafaqalar berish yoki yashash vositalarini tiklash dasturlariga kirish shartlarini belgilaydi. Mumkin bo'lgan taqdirda, Ishlab chiquvchi va loyihadan ta'sirlangan shaxslarga eng mos kompensatsiya shaklini tanlash imkonini beradigan bir qator variantlar taqdim etiladi.

IFC PS5 va OTBning himoya choralari siyosatiga muvofiq, **Huquqlar doirasi LRPni tasdiqlash bo'yicha seminar davomida manfaatdor tomonlar bilan maslahatlashuvdan so'ng o'zgartirilishi mumkin** va shuning uchun qo'shimcha varaqlar dastlabki vao'zgartirilishi mumkin deb hisoblanishi kerak.

7-2-jadval: Huquqlar doirasi

Nr Aktivning yo'qolishi/ Ta'sir tavsifi		Muvofiq shaxs yoki guruh	Huquq	Qo'llanilishi mumkin bo'lgan uy xo'jaliklari soni	
Qishloq xo'jaligi					
1 Eksklyuziv huquqlarni yo'qotish haydaladigan yerlardan foydalanish imkoniyati ijaraning bir qismi sifatida	Egalari yoki ning ijarachilari haydaladigan yer	1-VAR'ANT: Uy xo'jaligiga bir xil yoki yaxshilangan yaqinlikda teng yoki yaxshilangan ishlab chiqarish salohiyatiga ega almashtirish uchastkasini taqdim eting. Agar berilgan er mulkdorni majburiy ko'chirish xavfini tug'dirmasa, ijaraga olingan mulk turlari doirasida xavfsiz egalik qilish mumkin. Agar almashtirish uchastkasi natura shaklida taqdim etilsa, xavfsiz foydalanishni ta'minlash bilan bog'liqdaastlabki ma'muriy xarajatlar (masalan, so'rov xarajatlari, ijaraga olinganda qonuniy ijara to'lovlari yoki ma'muriy xarajatlar kabi) tomonidan qoplanadi.		Faol	7 ta uy xo'jaliklari OHHL ostida ijaraga olingan, ammo doimiy ta'sir 5% dan past bo'ladi, shuning uchun daromadni yo'qotish uchun pul kompensatsiyasi taqdim etiladi.
		<i>Eslatma: Variant faqat erning 10% dan ortig'i loyiha tomonidan doimiy ravishda sotib olinishi kerak bo'lgan yoki loyiha natijasida 10% eriqtsodiy jihatdan yaroqsiz bo'lib qolsa, ijaraga olingan mulkdorlar uchun mavjud. Agar lizing oluvchi juda zaif bo'lsa, bu chegarani 5% gacha kamaytirish kerak.</i>			
		2-VAR'ANT: Oxirgi uch yil ichida yerdan olingan o'rtacha oylik daromadga asoslangan pul kompensatsiyasi uzilish sodir bo'lgan oylarsoniga ko'paytiriladi yoki doimiy bo'lsa, to'rtga ko'paytiriladi. yillar. <i>Eslatma: 1-variant foydasiga o'ta zaif lizing oluvchilar uchun imkoniyatdan qochish kerak (agar yo'qolgan er miqdori umumiy yer egaliklarining 5% dan ortiq bo'lsa)</i>			
2 Erni tayyorlash yoki yaxshilashni yo'qotish	Fermerlar (rasmiy yoki norasmiy kirish huquqiga ega)	1- VAR'ANT: O'rganish vaqtida mavjud bo'lgan yerni tayyorlash (shu jumladan sug'orish, elektr energiyasi bilan ta'minlash, tozalash yoki shudgorlash) uchun almashtirish qiymati yoki davlat stavkasi bo'yicha yoki qaysi biri yuqoriroq bo'lsa, erni almashtirish huquqi berilgandan keyin to'lanishi kerak bo'lgan pul kompensatsiyasi (agar mavjud bo'lsa), kompensatsiya erni tayyorlash uchun mo'ljallanganmaqsadda ishlatilishi mumkin. <i>Eslatma: O'ta zaif uy xo'jaliklari uchun 2-variant foydasiga (agar yo'qotilgan er miqdori umumiy yer egaliklarining 5% dan ko'p bo'lsa)yo'l qo'ymaslik kerak.</i> 2- VAR'ANT: Ishlab chiqaruvchi ekvivalent unumdorlikka ega bo'lgan o'rnini bosuvchi yer uchastkasini tayyorlashni tashkil qiladi.		Faol	OXH bo'yicha ijaraga olingan 7 ta xonadon mavjud OTL ta'sir qiladigan erni tayyorlash uchun kompensatsiya olish huquqigaega bo'ladi.
VA					
1. Erni tayyorlash uchun almashtirish qiymatining 20% ekvivalentidagi buzilish uchun nafaqa.					
3 Ekinlarni yo'qotish	Ekinlar egasi	1-VAR'ANT: (1) davlat tomonidan belgilangan ekin stavkasi yoki (2) o'rnini bosuvchi qiymat bo'yicha kompensatsiya, moratoriy vaqtida mavjud bo'lgan, yig'ib olish imkoni bo'lmagan ekinlar uchun qaysi biri yuqoriroq bo'lsa, har qanday vaqtda to'lanishi kerak. rejalashtirilganekinlarni olib tashlash. Yo'qotilgan fasllar soniga ko'paytiriladi		Faol	OXH bo'yicha ijaraga olingan 7 ta xonadon mavjud qaysi huquqqa ega bo'ladi

		<p>ishlab chiqarish. Ushbu parametr faqat loyiha jadvali va/yoki ko'rib chiqilayotgan o'simlikning hayot aylanishi tufayli hosilni yig'ishmumkin bo'lmagan holatlar uchun ruxsat etiladi.</p> <p><i>Eslatma: Qashshoqlik chegarasidan past bo'lgan yoki moliyaviy qiyinchilikka duchor bo'lgan muhim zaif oilalar uchun oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash uchun kompensatsiya bo'lib-bo'lib to'lanishi mumkin.</i></p> <p>2-VAR'ANT: moratoriy vaqtida mavjud bo'lgan ekinlar uchun joriy hosilni yig'ib olishga ruxsat bering, lekin (1) hukumattomonidan belgilangan hosil darajasida yoki (2) o'rnini bosuvchi qiymat bo'yicha yo'qotilgan kelgusi mavsumlar uchun kompensatsiyani ta'minlash, qaysi biri uchun yuqoriroq bo'lsa. tadqiqot vaqtida mavjud bo'lgan ekinlar.</p> <p>VA</p> <p>1. Ko'rsatilgan ekinlarning almashtirish qiymatining 10% ekvivalentidagi buzilish uchun nafaqa.</p>		OTL ta'sirida yo'qolgan ekinlar uchun kompensatsiya.
4 Vaqtinchalik yo'qotish vaqtinchalik ekinlarni etishtirish qobiliyati kirish joylari	<p>Fermerlar (rasmiy yoki norasmiy kirish huquqiga ega)</p> <p>Biznes egalari</p> <p>Xodimlar yoki norasmiy ishchilar</p>	<p>1- VAR'ANT: (1) davlat tomonidan belgilangan stavka yoki (2) almashtirish qiymati bo'yicha kompensatsiya, qaysi biri yuqoriroq bo'lsava yig'im-terimdan olinadigan umumiy yillik foyda yillik to'lanishi kerak bo'lgan hosildorlikni qayta tiklash uchun zarur bo'lgan fasllar soniga ko'paytiriladi. o'rim-yig'im vaqtida bo'lib-bo'lib. Ushbu parametr faqat loyiha jadvali va/yoki ekinlarning hayot aylanishi tufayli hosilni yig'ish mumkin bo'lmagan hollarda ruxsat etiladi.</p> <p>2- VAR'ANT: Ko'chirishga o'tish davrida dehqon xo'jaliklarining yo'qotilgan hosiliga teng bo'lgan o'tish davri oziq-ovqat paketlarini taqdim eting. Ushbu parametr faqat loyiha jadvali va/yoki ekinlarning hayot aylanishi tufayli hosilni yig'ish mumkin bo'lmagan holatlaruchun ruxsat etiladi.</p> <p><i>Eslatma: Variant faqat erming 20% dan ko'prog'iga kirish vaqtinchalik yo'qolgan ijara egalari uchun mavjud</i></p> <p>VA</p> <p>1. Ko'rsatilgan ekinlarning almashtirish qiymatining 10% ekvivalentidagi buzilish uchun nafaqa.</p>	Faol	OXH bo'yicha ijaraga olingan 7 ta xonadon mavjud dehqonchilik qobiliyatini vaqtincha yo'qotganlik uchun kompensatsiya olish huquqiga ega bo'ladi.
5 Doimiy yo'qotish asosiy qishloq xo'jaligi	<p>Fermerlar (rasmiy yoki norasmiy kirish huquqiga ega)</p> <p>Biznes egalari</p> <p>Xodimlar yoki norasmiy ishchilar</p>	<p>Zarar ko'rgan fermerlarning turmush darajasini yaxshilash va yaxshilashga qaratilgan tirikchilikni tiklash. Turli xil tirikchilik vositalarinitiklash variantlari kiritilishi mumkin va ular ta'sir darajasiga mutanosib bo'ladi.</p>	Faol	OXH bo'yicha ijaraga olingan 7 ta xonadon mavjud qaysi huquqqa ega bo'ladi tirikchilikni tiklash.
6 Samarali mevalarni yo'qotish daraxtlar	Daraxtlar egasi	<p>1- VAR'ANT: (1) davlat tomonidan o'rnatilgan kompensatsiya stavkalari yoki (2) qayta ekish xarajatlari va daraxt tiklangunga qadar hosildor daraxtlardan olingan jami yo'qotilgan daromad (ya'ni, almashtirish stavkasi) bilan belgilanadigan pul kompensatsiyasini taqdimetish qanchalik baland bo'lsa, o'sha paytda mavjud bo'lgan daraxtlar uchun moratoriy.</p> <p>Zaif oilalar uchun yo'qotilgan daromadlar uchun kompensatsiya daraxtlarning yo'qolishi va yangi daraxtlarning hosildor bo'lishi o'rtasidagidavdni qamrab oluvchi davriy qismlarda to'lanishi kerak.</p>	Faol	Hosildor daraxtlarini yo'qotadigan chiziq bo'ylab ijaraga olingan xo'jaliklar kompensatsiya olish huquqiga ega bo'ladi. Bir xonadon yo'qotadi vaqtinchalik ta'sirning bir qismi sifatida ba'zi quvnoq daraxtlar. (Yo'q

			<p>2- VAR'ANT: O'z o'rnini bosadigan daraxtlar bilan ta'minlang va o'z o'rnini bosadigan daraxtlar unumdor yoshga etgunga qadar yo'qolgan hosil uchun to'lang. O'ta zaif uy xo'jaliklari uchun moratoriy davrida mavjud bo'lgan daraxtlarni almashtirish uchun zarur bo'lgan vaqt davomida zarar ko'rgan uy xo'jaliklarining yo'qotilgan hosiliga teng bo'lgan o'tish davri oziq-ovqat paketlarini taqdim etishni ko'rib chiqing. Agar yo'qotilgan hosil uchun pul varianti tanlangan bo'lsa, yo'qolgan oraliq hosilni ta'minlash uchun maqsadli foydalanishgaimkon berish uchun uni bo'lib-bo'lib to'lash kerak.</p>		daraxtlarga sterilizatsiya zonasi ta'sir qiladi).
7	Fermer boshpanasini yo'qotish, tuzilma yoki qurilgan aktivlar	<p>Boshpana egasi</p> <p>Boshpanadan norasmiy foydalanuvchilar</p>	<p>1- VAR'ANT: (1) davlat tomonidan o'rnatilgan kompensatsiya stavkalari yoki (2) moratoriy vaqtida mavjud bo'lgan qishloq xo'jaligi boshpanalarining qaysi biri yuqoriroq bo'lsa, almashtirish qiymati bilan belgilanadigan pul kompensatsiyasini taqdim etish.</p> <p>2- VAR'ANT: Ishchi kuchi, transport va tranzaksiya xarajatlari uchun qisman pul o'rnini bosuvchi qiymat kompensatsiyasi hamda yaxshilangan o'rnini bosuvchi ferma boshpanasini qurish imkonini beruvchi o'zgartirish materiallari to'plamini taqdim etish.</p> <p>VA</p> <p>1. Ushbu ferma boshpanasini almashtirish qiymatining 10% ekvivalentidagi buzilish uchun nafaqa.</p> <p>2. Turg'un bo'lmagan materiallarni qutqarishga ruxsat berish</p>	Faol emas	<p>Tuzilmalarini yo'qotadigan chiziq bo'ylab ijaraga olingan uy xo'jaliklari kompensatsiya olish huquqiga ega bo'ladi, ammo tuzilmalar yo'q.</p> <p>ta'sir qilgan.</p>
8	Norasmiy kirishni yo'qotish qo'nmoq	<p>ning norasmiy foydalanuvchilari</p> <p>yer</p>	<p>Soliqlar, tranzaksiya, ro'yxatdan o'tish to'lovlari va h.k. kabi har qanday ma'muriy xarajatlarni to'lashni o'z ichiga olgan holda, qo'llab-quvvatlash va texnik maslahatlar, rasmiy (ishlab chiqarish xavfsizligi) ijara/sub lizing shartnomasini taqdim etish orqali yordam berish.</p> <p>VA</p> <p>Erga kirish cheklovlari tufayli yo'qolgan daromadni aks ettirish uchun pul kompensatsiyasi, bu loyihadan kelib chiqadigan erdan foydalanishdagi o'zgarishlarning bevosita natijasi sifatida ko'rsatilishi mumkin.</p> <p>VA</p> <p>Norasmiy erdan foydalanuvchilarning boshqa joylarda o'z turmushini tiklashi uchun zarur bo'lgan boshqa amaliy yordam, shu jumladan tirikchilikni tiklash choralarini ko'rish</p>	Faol emas	Norasmiy fermerlar yo'q aktivlar yoki ekinlar aniqlangan.
Kommunal tabiiy resurslarning doimiy yo'qolishi					
9	<p>Tabiiylikni yo'qotish</p> <p>Resurslar, yaylovlar / Kommunal yerlar</p>	<p>Butun o'tloqlar jamoasi</p>	<p>2- VAR'ANT: Yerdan foydalanuvchilarga tegishli yaqinlikdagi muqobil umumiy yaylov yerlarini aniqlash va kerak bo'lganda ko'rsatilganerlarning tashish qobiliyatini oshirish yoki muqobil yerlardan foydalanish imkoniyatini yaxshilash.</p> <p>3- VAR'ANT: O'zgartirish yoki qolgan erlar bo'yicha barqaror qishloq xo'jaligi loyihasi bilan jamiyat hayotini tiklash tashabbusi,</p>	Faol	<p>Erdan cho'ponlar vaqti-vaqti bilan foydalanadilar, ammo shimolda hali ham mo'l yaylovlar mavjud. Mahalliy chorvadorlar</p> <p>Seyfindan esa 10-bobda sanab o'tilgan o'quv dasturlarida qatnashishimkoniyati beriladi va beriladi.</p>

			uchun	bandlik		
			imkoniyatlar.			
Zaif oilalar						
10	Zaif yoki nomutasanosib ravishda ta'sirlangan uy xo'jaliklari	Zaif uy xo'jaliklari	Aniqlangan o'ziga xos zaiflikni aks ettirish uchun zaif va nomutasanosib ravishda ta'sirlangan odamlarni qo'llab-quvvatlash uchun boshqa maxsus yordam choralari ko'rsatiladi. Masalan, keksalar va sog'lig'i bilan bog'liq muammolarga duchor bo'lgan shaxslarga ko'proq tez-tez tashrif buyurish va muloqot qilish, ularning xotirjam bo'lishini va LRPni amalga oshirish jarayonida yaqindan xabardor bo'lishlarini ta'minlaydi.	Faol	3 Zaif shaxslar aniqlandi	
11	Tanqidiy zaif No bilan uy xo'jaliklari tirikchilikda ishtirok eta oladigan a'zo yoki iqtisodiy faoliyat.	Kritik jihatdan zaif uy xo'jaliklari	1-VARIYANT: Mahalliy hukumatni ularni ijtimoiy ta'minot sxemasiga joylashtirish uchun jalb qiling.			
			2-VARIANT: Uy xo'jaligiga olti oy davomida eng kam ish haqiga teng zaiflik uchun nafaqa beriladi.			
Jins						
12	Gender tengsizligi	Katta ta'sir ko'rsatadigan uy xo'jaliklaridagi ayollar	Katta ta'sirga uchragan uy xo'jaliklari uchun (loyihadan ko'chirilgan erlarning 20% dan ko'prog'i) Barcha turmush o'rtoqlar tovon to'lashdan oldin mulkning sherik egalari sifatida ro'yxatga olinishi kerak. Barcha kompensatsiyalar barcha turmush o'rtoqlarga to'lanadi va nizo bo'lsa, er-xotin o'rtasida teng taqsimlanadi. Barcha turmush o'rtoqlar barcha kompensatsiya shartnomalarini imzolashlari kerak.	Faol emas	Erlarning 20% dan bor ko'prog'i ko'chirilgan uy xo'jaliklariga sezilarli ta'sir ko'rsatmadi.	
Ko'rsatilmaganlar/ kelmaganlar						
13	No-Shows/Gibridlar Ekinlar egalari yoki vaqtida mavjud bo'lmagan aktivlar so'rov yoki kompensatsiya jarayoni		Egasini joylashtirish imkoni bo'lmagan mol-mulk yoki ekinlar o'rganiladi va jami kompensatsiya paketining qiymati (pul va naturada) hisoblab chiqiladi va ma'lum bir muddat ishonchli boshqaruvda saqlanadigan uchinchi shaxslarning eskrou hisobvarag'iga joylashtiriladi. 5 yildan. 5 yillik muddat o'tgandan so'ng, mulk egasi da'vo arizasisiz, mablag'lar to'lash vaqtida Jamiyatni ko'chirish bo'yicha qo'mita bilan kelishilgan holda aniqlangan ehtiyojlardan kelib chiqib, tegishli qishloqqa mo'ljallangan jamiyatni rivojlantirish tadbirlariga sarflanadi. Agar aktiv egasi 5 yillik muddatdan oldin da'vo arizasi bilan murojaat qilsa va aktivga egalik huquqini tasdiqlovchi hujjatlarni taqdim eta olsa, mablag'lar aktiv egasiga ta'sir qilingan aktivlarni almashtirish imkoniyatini berish uchun sarflanadi.	Faol emas	Ishga kelmaganlar aniqlanmagan	

8. Baholash va kompensatsiya

8.1 O'zbekistonda baholash qoidalari.

Quyidagi milliy qonunlar baholash jarayonini tartibga soladi:

- «Baholash faoliyati to'g'risida»gi Qonun (2009 y. o'zgartirilgan), unda baholash litsenziyalangan faoliyat turi hisoblanadi va baholovchilar litsenziyalangan va mustaqil bo'lishi kerak (4-modda). U baholash majburiy bo'lgan voqealarni, shu jumladan aktivlarni sotib olishni nazarda tutadi (11-modda).
- Vazirlar Mahkamasining 2011-yil 25-may, 146-son "Shaharsozlik faoliyatini amalga oshirish va qishloq xo'jaligidan tashqari boshqa maqsadlar uchun yer uchastkalari berish tartibini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori (2-ilova – Mulkdorlar, foydalanuvchilarni aniqlash to'g'risidagi nizom). Ijarachilar va yer egalari, qishloq va o'rmon xo'jaligi ishlab chiqarishining yo'qolishi); Ushbu qarorda kompensatsiya qiymatlarini hisoblash metodologiyasi va formulasi keltirilgan.
- O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki Boshqaruvining "Ijaraga olingan yer uchastkalarini baholash tartibini tasdiqlash to'g'risida"gi qarori. huquqlari (08.04.2014) Adliya vazirligi tomonidan.

8.2 Ushbu LRP uchun baholash tamoyillari

Xalqaro eng yaxshi amaliyot va loyiha homiysining barcha standartlariga muvofiq, ekinlar, daraxtlar, aktivlar va daromadlar uchun barcha kompensatsiyazararlarning bozor qiymati va boshqa har qanday tranzaksiya xarajatlari, hisoblangan foizlar, o'tish xarajatlari hisobga olinmagan holda to'liq almashtirish qiymatiga asoslanadi. soliqlar, amortizatsiya yoki qutqarilishi mumkin bo'lgan materiallar uchun har qanday chegirmalar.

Loyiha ta'sirida bo'lgan ekinlari, aktivlari yoki inshootlari bo'lgan barcha jabrlangan odamlar loyiha hududida qonuniy egalik qilishlaridan qat'i nazar, kompensatsiya olish huquqiga ega bo'ladilar.

Kompensatsiya qurilish uchun loyiha tomonidan ijara yoki er uchastkasiga har qanday tuzatish kiritilishidan oldin beriladi.

Ta'sir qilingan shaxslar baholash summolari ustidan shikoyat qilish imkoniyatiga ega bo'ladi va bu boshqa mustaqil baholash kompaniyasitomonidan qayta baholanishiga sabab bo'ladi.

Har bir turdagi aktivlar uchun amal qiladigan printsiplar quyida batafsilroq taqsimlanadi:

- To'g'ri keladigan ekinlar uchun kompensatsiya bir yillik ishlab chiqarish xarajatlari va oldingi uch yildagi o'rtacha daromadga asoslangan bir yilliko'rtacha sof daromadga ekvivalent nafaqa asosida o'rni bosuvchi qiymatda bo'ladi.
- Mevali daraxtlar uchun kompensatsiya so'nggi uch yildagi o'rtacha daromadga ko'paytiriladi. daraxtning hosildorlikka erishishi uchun zarur bo'lgan yillar va yangi ko'chatlar ekish xarajatlari. Yetilmagan daraxtlarga kompensatsiya o'shayoshdagi o'rinbosar daraxtlarni ekish va o'stirish xarajatlardan kelib chiqqan holda to'lanadi.
- Fermerlar bilan kelishilgan holda OTL minoralari joylashuvi optimallashtirilganligi sababli inshootlar uchun kompensatsiya talab etilmaydi, biroq qurilishvaqtida tuzilmalarga etkazilgan har qanday kutilmagan zarar huquqlar matritsasiga muvofiq to'liq almashtirish qiymatiga asoslanadi.
- Daromad/yashash vositalarini yo'qotish uchun kompensatsiya oxirgi uch yil uchun o'rtacha oylik daromaddan kelib chiqqan holda to'lanadi. yillar uzilish sodir bo'lgan oylar soniga ko'paytiriladi.
- Ijaraga olingan yerning doimiy yo'qotilishi uchun pul kompensatsiyasi yer uchastkasidan so'nggi yillardagi o'rtacha oylik daromad asosida. uch yil to'rt yilga ko'paytiriladi.

8.3 Baholash jarayoni

Baholash jarayoni O'zbekistondagi mahalliy hukumat tomonidan tasdiqlangan, shu turdagi baholashni o'tkazish tajribasiga ega bo'lgan, shu jumladan OTB homiyligidagi oldingi loyihalar uchun ham baholash kompaniyasi tomonidan amalga oshirildi. Baholash kompaniyasining nomi vama'lumotlari quyida keltirilgan:

- **Kompaniyaning nomi va manzili:** "BAHOLASH INTEGRAL" MChJ, Toshkent sh., Yunusobod tumani, Bodomzor ko'chasi, 3, 7,8,9 xona
- **Ishonchnomalar:** "Baholovchilar, ekspertlar va maslahatchilar jamiyati" jamoat birlashmasining a'zolik guvohnomasi. O'zbekiston" 15.06.2022 y. 087-son

- **Sug'urta:** "Kafolat" AK kasbiy faoliyat sug'urtasi Ro'yxatga olish raqami 15.01.2022/70-01 iyun.15, 2022. 16.06.2022-15.06.2023 dan amal qiladi.

Baholash faoliyatini amalga oshirish uchun kompaniya jamoat professional tashkilotiga a'zo bo'lishi kerak.

Baholash jarayoni 2022-yil 15- sentabrdan 18- noyabrgacha bo'lgan davrda bo'lib o'tdi va quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oldi:

- Loyiha infratuzilmasi ta'sir ko'rsatadigan sub-ijara shartnomasiga ega bo'lgan har bir uy xo'jaligi (shu jumladan, tarixan bo'shatilgan Quyosh FV maydoni emas) tumanda baholovchilar va tuman hokimligi bilan yakkama-yakka uchrashuv o'tkazish uchun bog'landi. hokimlik idorasi. Ijaraga oluvchilarga er uchastkasidan o'rtacha daromadni hisoblash uchun foydalaniladigan ijaraga olinmagan soliq hisobotlarini taqdim etish imkoniyati berildi.
 - Loyiha infratuzilmasi koordinatalari aniqlangach, doimiy va vaqtinchalik yer uchastkalariga rasmiy yer buyurtmasini rasmiylashtirish uchun koordinatalar Energetika vazirligiga yuborildi.
 - Shundan so'ng quyidagi agentliklardan iborat qo'mita tuzildi:
 - Viloyat hokimligi
 - Tuman hokimligi
 - Tuman kadastri
 - Tuman qishloq xo'jaligi boshqarmasi
 - Tuman tarmoq vakili
 - baholash kompaniyasining vakili
 - Ijaraning bir qismi sifatida har bir kadastr uchastkasi quyidagi yer olish va ta'sirlarni hisoblash uchun tekshirildi:
 - Doimiy yer olish (sub-ijara shartnomalariga o'zgartirishlar kiritish talab etiladi)
 - Vaqtinchalik yer olish (ekinlar, daraxtlar va infratuzilmaga yetkazilgan zarar)
 - Sterilizatsiya zonasi balandligi chegarasi 6 m bo'lgan daraxtlarga etkazilgan zarar
 - Doimiy va vaqtinchalik ta'sirlar uchun yo'qolgan daromadlar qiymati yuqorida hisoblangan er uchastkasidan foydalangan holda hisoblab chiqilgan va shuningdek, so'nggi uch yil ichida qayd etilgan erning o'rtacha daromadi.
- * Baholash deyarli yakuniy bo'lib taqdim etilgan, ammo ta'sirlangan shaxslarga yakuniy bahoni o'zgartirishi mumkin bo'lgan boshqa hujjatlashtirilgan dalillarni taqdim etishiga imkon berish uchun oshkor qilish jarayoni tugagandan so'ng kichik o'zgarishlarga duchor bo'lishi mumkin.

8.4 Kompensatsiya jarayoni

LRPni baholash va tekshirishdan so'ng, har bir zarar ko'rgan uy xo'jaligi boshlig'i va turmush o'rtog'i bilan yakuniy kompensatsiya va tirikchilikni tiklash paketlarini muhokama qilish kerak. Kompensatsiya to'lash metodologiyasi, to'lash muddatlari, miqdorlari va qo'shimcha yordam to'g'risida tuman hokimligi ishtirokida har bir xonadonga ma'lum qilinadi. Uy xo'jaligi to'g'ridan-to'g'ri tuman hokimligiga yoki loyiha shikoyatlariniko'rib chiqish mexanizmi orqali bahoga e'tiroz bildirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu qayta baholashga sabab bo'ladi va agar biror narsa ilgari o'tkazib yuborilganligi haqida etarli dalillar mavjud bo'lsa, baholash o'zgartiriladi.

Huquqiy shartnomalar tuman hokimligi va tuman qishloq xo'jaligi bo'limi tomonidan tuzilib, kompaniya va zarar ko'rgan xonadon tomonidan imzolanadi. Ushbu shartnomalarda kompensatsiya va qo'llab-quvvatlashning umumiy miqdori va to'lovlar muddati aniq ko'rsatilgan.

To'lov odatda bank o'tkazmasi yoki afzal bo'lsa chek orqali amalga oshiriladi. Loyiha to'lovni berishdan oldin to'lov turi kelishilganligini va zarar ko'rgan uy xo'jaligi uchun to'lov usulidan foydalanish imkoniyatini ta'minlaydi. To'lov kvitansiyasi jabrlangan xonadonga ham, kompaniyaga ham beriladi.

Barcha shartnomalar va to'lov kvitansiyalari kompaniya tomonidan xavfsiz va tartibli manorda saqlanadi.

To'lovning umumiy ma'lumotlar bazasi kompaniya tomonidan yuritiladi va LRPning oylik monitoringi haqida ma'lumot beradi.

8.5 Baholash natijalarining qisqacha mazmuni

Ism	jami ijaraga olingan	yerdan vaqtincha	vaqtinchalik % Er olish - Qurilish foydalanish, ga	% dan doimiy yerdan foydalanish Elektr (minora maydoni)	tomonidan doimiy yerdan foydalanish Elektr Grid, ha	qishloq xo'jaligi ekinlari	o'stiriladigan daraxtlar, turi va soni olingan	vaqtinchalik maydondan yo'qotilgan foyda qiymati, (so'm). 1 yillik qurilish uchun. daromadli yondashuv	dan yo'qotilgan foyda qiymati doimiy yerdan foydalanish, (so'm). daromadli yondashuv	Vaqtinchalik hududdan ko'p yillik o'simliklarning narxi (daraxtlar). Xarajat yondashuvi	Doimiy olib qo'yilgan yerlar (daraxtlar) uchun ko'p yillik o'simliklarning narxi. Xarajat yondashuvi	Jami (so'm)	Jami (AQSh dollari) ⁷	10% qo'shildi Bezovtalik Nafaqa - kamida \$ 100) (USD)
JZ001	190,6 1,665	0,87%	-	0,0000%	maylumot yo'q	Ma'lumotlar kutilmoqda	42 343,40	-	-	-	-	42 343,40	3,77 103,77	
JZ002	2000 5,058	0,25%	-	0,0000%	ma'lumot yo'q	Ma'lumotlar kutilmoqda	Buxgalteriya balansi taqdim etilmagan	Buxgalteriya balansi taqdim etilmagan	Buxgalteriya balansi taqdim etilmagan	Buxgalteriya balansi taqdim etilmagan	Buxgalteriya balansi taqdim etilmagan	Buxgalteriya balansi taqdim etilmagan	-	-
JZ002a	1089 9,801	0,90%	0,03	0,0028%	ma'lumotlar yo'q	Kutilayotgan	maylumotlar	14.793.097.00	181,121,48	-	-	14 974 218,48	1 332,71	1 465,98
JZ003	113,5 3,779	3,33%	0,001	0,0009%	maylumot yo'q	Ma'lumotlar kutilmoqda	600 704,64	635.00	-	-	-	601 339,64	53,52	153,52
JZ004	140,6 1,826	1,30%	0,001	0,0007%	ma'lumot yo'q	Ma'lumotlar kutilmoqda	83 779,42	183.12	-	-	-	83 962,54	7,47	107,47
JZ005	40 1,95	4,88%	-	0,0000%	maylumot yo'q	mevali daraxtlar, 83 dona	foydasisiz balanslar	-	18 079 945,33	-	-	18 079 945,33	1 609,12	1 770,03
JZ006	181.4	1.21	0,67%	0,01	0,0055%	maylumot yo'q	Ma'lumotlar kutilmoqda	195 839,57	64,740,35	-	-	260 579,92	23.19	123.19
JZ007	82.1 0.252 0.31% - 0.0000%	maylumot yo'q		gilos daraxtlari, 125 dona	112 176,61 - 18 976 669,24	-	19 088 845,85	1 698,91	1 868,60					

Jami kompensatsiya va bezovtalik uchun nafaqalar: 5 592,75 (AQSh dollari)

⁶ Yuqorida keltirilgan yuqorida keltirilgan natijalar taxminiy hisoblar bo'lib, hozirgacha zarar ko'rgan uy xo'jaliklari tomonidan baholash kompaniyasiga taqdim etilgan balanslar asosida hisoblab chiqilgan vaqtinchalik loyiha sifatida ko'rib chiqilishikera. Yerdan foydalanish turlarini (ekinlar va daraxtlar) aniqlashtirish uchun hali ham ko'rib chiqilayotgan qo'shimcha ma'lumotlar mavjud bo'lib, ular yakuniy baholash natijalarini yanada aniqlashtirish uchun foydalaniladi.

Uy xo'jaliklari qo'shimcha dalillarni taqdim etish imkoniyatiga ega bo'ladi.

⁷ 21.11.2022 yildagi 0,000089 almashuv kursidan foydalangan holda hisoblangan AQSh dollari miqdori

9. Zaif odamlarni himoya qilish

Loyiha zaif guruhlar va shaxslarga ta'sir ko'rsatish potentsialiga ega. Zaif odamlar - bu loyiha tomonidan nomutanosib ravishdasilbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan yoki loyiha imtiyozlaridan to'liq foydalana olmaydiganlar. Quyidagi 9-1-jadvalda LRPdako'rib chiqilgan zaif odamlar uchun tipik toifalar keltirilgan, ammo ta'kidlanganidek, zaif odamlarni identifikatsiya qilish formulali jarayon bo'lmashligi kerak va ba'zi zaif odamlar quyidagi ma'lum bir toifaga mos kelmasligi mumkin.

9-1-jadval – Zaiflik toifalari

Zaiflik	Tushuntirish
Ikkala ota-onasidan ayrilgan yosh oilalar yoki etim bolalar (ota-onasi 30 yoshdan kichik).	Yetim qolgan va oilada boshqa qarindoshlari bilan yashovchi jabrlangan odamlar, ayniqsa, iqtisodiy faol bo'lgan ota-onalari bo'lmasa, ularning ijtimoiy-iqtisodiy holatidagi har qanday o'zgarishlarga ayniqsa moyilbo'ladilar. Ularga qariyalar ham qarashlari mumkin qarindoshlar.
Nogiron ota-onalari yoki bolalari bo'lgan oilalar	Nogiron kattalar yoki bolasi bo'lgan oilalar har qanday o'zgarishlarga ayniqsa moyil bo'ladi. ularning ijtimoiy-iqtisodiy holati, jabrlangan shaxsga g'amxo'rlik qilish zarurati tufayli.
Beva ayol	Iqtisodiy faol sherigi bo'lmagan bolalarga g'amxo'rlik qilish zarurati tufayli beva ayol ijtimoiy-iqtisodiy holatidagi har qanday o'zgarishlarga ayniqsa moyil bo'ladi.
Bitta ota-ona oilasi	To'g'ridan-to'g'ri ota-ona oilalari, ehtimol, iqtisodiy jihatdan faol sheriksiz bolalarga g'amxo'rlik qilish zarurati tufayli, ularning ijtimoiy-iqtisodiy holatidagi har qanday o'zgarishlarga ayniqsa moyil bo'ladi.
Yagona nafaqaxo'r	Nafaqaxo'rlar, ayniqsa, uy xo'jaliklarining daromad manbalari cheklanganligi sababli o'zlarining ijtimoiy-iqtisodiy holatidagi har qanday o'zgarishlarga ayniqsa moyil bo'ladilar.
Keksa odam (65 yoshdan oshgan)	Keksa odamlar yoshlarga qaraganda iqtisodiy jihatdan faol bo'lmashligi mumkin va ularning turmush tarzi yoki yashash sharoitlaridagi har qanday o'zgarishlarga nisbatan zaifroq bo'lishi mumkin. Keksa odamlar, shuningdek, sezilarli o'zgarishlar bilan shug'ullanganda katta ruhiy stressni boshdan kechirishlari mumkin.
Oiladagi ayollar	Ayollar ko'pincha oilada chetda qolgan shaxslar bo'lib, pul yoki er bo'yicha qaror qabul qilishda ishtirok etmasligi mumkin. Ayollarning kompensatsiyani qanday sarflash yoki qanday moddiy yordamni tanlash borasidagi qarashlari tan olinmasligi mumkin.
Dehqonchilik bilan shug'ullanayotgan yoki yerga sarmoya kiritayotgan har qanday shaxs qonuniy huquqqa ega bo'lmasdan turib	Rasmiy huquqiy mulkka ega bo'lmagan yerga sarmoya kiritgan fermerlar zaifdir, chunki ular kompensatsiyayoki qo'llab-quvvatlanmasdan olib tashlansa (loyiha, hukumat yoki mulk egasi tomonidan) erga katta sarmoyani yo'qotish xavfi bor. Loyiha norasmiy er foydalanuvchilariga kompensatsiya to'lashni mo'ljallasa ham, rasmiy mulk egalari loyihani kutgan holda norasmiy fermerlarni quvib chiqarishni afzal ko'rishlari xavfi mavjud.

Sog'lig'i yomon odamlar

Jismoniy va/yoki aqliy nogironligi yoki sog'lig'ining yomon ahvoli bo'lgan odamlar zaif bo'lishi mumkin, chunkiular loyiha bilan bog'liq (va loyiha bilan bog'liq bo'lmagan) ishga joylashish imkoniyatlariga kirishda va/yoki tirikchilik faoliyatini amalga oshirishda qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin, bu esa ularning imkoniyatlarini cheklaydi. o'zini-o'zi ta'minlash, bu esa qarindoshlar, jamoat a'zolari, nodavlat notijorat tashkilotlari va hukumatning yordamiga tayanishga olib keladi. Jismoniy va/yoki aqliy nuqsonlari yoki sog'lig'i yomon bo'lganodamlar ish joyida va/yoki mahalliy hamjamiyatda kamsitish va marginalanishga duchor bo'lishi mumkin. Differentsial munosabat va/yoki ushbu sharoitlarda istisno qilish ijtimoiy izolyatsiyaga olib kelishi va ushbu guruhning zaifligini kuchaytirishi mumkin. Jismoniy va/yoki aqliy nogironligi yoki sog'lig'ining yomon ahvoli bo'lgan odamlar Loyiha, ko'chirish tanlovi haqida yetarlicha ma'lumotga ega bo'lishlari uchun muayyan turdagi yordamga muhtoj bo'lishi va ko'chirishni amalga oshirish jarayonida foydalaniladigan yozma hujjatlaritushunmasligi mumkin. Ular, shuningdek, qaysi biriga nisbatan diskriminatsiya qilinadi

sog'liqni saqlash xizmatidan foydalanish imkoniyatlarini qisqartirishga olib kelishi mumkin, bu esa ushbu toifadagi zaif guruhning sog'lig'i bilan bog'liq muammolarni yanada kuchaytiradi.

Diskriminatsiyaga uchragan odamlar

Diskriminatsiyaga uchragan odamlar odatda jamiyatda ta'sirchan bo'la olmaydi, qaror qabul qilish jarayonlarida yordam bera olmaydi va "eshitilishi" mumkin emas.

Diskriminatsiyaga uchragan odamlar ish bilan ta'minlash imkoniyatlariga kirishda qiyinchiliklarga duch kelishlari mumkin, buularning daromad olish imkoniyatlarini kamaytiradi.

Moliyaviy qiyinchilikda yoki qashshoqlik chegarasida bo'lgan uy xo'jaliklari

Katta qarzga ega bo'lgan uy xo'jaliklari pulni o'zlarining yashash va turmush darajasini tiklash uchun ishlatish o'rniga qarzlarini(ba'zi yoki barchasini) yopish uchun taqdim etilgan naqd puldan foydalanishlari mumkin. Bunday uy xo'jaliklariga qo'shimcha yordam kerak bo'lishi mumkin. Juda kam daromadli uy xo'jaliklari ham zaif deb hisoblanadi

ularning turmush tarzidagi har qanday kichik o'zgarish sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Giyohvandlik yoki spirtli ichimliklarga qaram bo'lgan a'zosi bo'lgan uy xo'jaliklari

Giyohvandlik yoki spirtli ichimliklarga qaram bo'lgan a'zolari bo'lgan uy xo'jaliklari zaif bo'lishi mumkin, chunki uy xo'jaligi a'zosi kompensatsiyani butun uy xo'jaligiga foyda keltiradigan tarzda sarflamaslikka moyil bo'lishi mumkin. Giyohvandlikdan aziyat chekadigan a'zolar ham tirikchilikni tiklash tashabbuslarida qatnasha olmaydi.

Yuqoridagi mezonlardan biriga mos keladigan uy xo'jaliklari yoki shaxslar bir nechta ma'lumot manbalari yordamida aniqlandi:

- Ijtimoiy-iqtisodiy aholini ro'yxatga olish: Ijaraga oluvchilar va norasmiy erdan foydalanuvchilarni ijtimoiy-iqtisodiy ro'yxatga olish ijtimoiy himoyaga muhtoj shaxslarni, jumladan, uy xo'jaliklarining demografiyasi, oila a'zolarining sog'lig'i, daromad manbalari va daromad darajasini aniqlash uchun bir qator savollarni o'z ichiga oldi.
- Xotin-qizlar va yoshlar bloknoti: Mahalliy hokimlik so'rov yuborgan ijtimoiy himoyaga muhtoj ayollar va yoshlarning hisobini yuritadi. qo'llab-quvvatlash. Bular Ayollar va yoshlarning "nota qog'ozi" sifatida tanilgan. Hokimlik zarar ko'rgan uy xo'jaliklarida ma'lum bo'lgan, himoyaga muhtoj ayollar va yoshlar ro'yxatini taqdim etdi.
- Asosiy ma'lumot beruvchi intervyulari: Hokimlik, mahalliy mahallalar va jabrlangan odamlar bilan suhbatlar ham har qanday vaziyatni aniqlash uchun foydalanilgan. zaif uy xo'jaliklari yoki jismoniy shaxslar.
- Asosiy tadqiqot: Ba'zi guruhlarini aniqlash uchun ta'sirlangan shaxs tufayli so'rovda alohida-alohida aniqlash oson emas shaxsiy ma'lumotlar, lekin fon tadqiqoti orqali ma'lum. Uy xo'jaligidagi chetda qolgan ayollar bunga misol bo'la oladi.

Yuqoridagi toifalarda aniqlangan zaif guruhlar va shaxslar quyida 9-2-jadvalda jamlangan.

9-2-jadval – Zaifliklar tahlili

Zaiflik toifasi	Loyiha hududida aniqlangan (asosiy)	Xavf ostida ekanligi aniqlangan
Ikkala ota-onasidan ayrilgan yosh oilalar (ota-onasi 30 yoshdan kichik).		
Nogiron ota-onalari yoki bolalari bo'lgan oilalar	1 ta xonadon aniqlandi	
Beva ayol	1 ta xonadon aniqlandi	
Bitta ota-ona oilasi		
Yagona nafaqaxo'r		
Keksa odam (65 yoshdan oshgan)		
Oiladagi marginal ayollar		Guruh aniqlandi
Dehqonchilik bilan shug'ullanayotgan yoki yerga sarmoya kiritayotgan har qanday shaxs qonuniy huquqqa ega bo'lmasdan turib		
Oila a'zosi sog'lig'i yomon	1 ta xonadon aniqlandi (beva qolgan oila bilan bir xil)	
Diskriminatsiyaga uchragan odamlar		
Qashshoqlik chegarasi ostidagi uy xo'jaliklari		
Moliyaviy qiyinchilikka duchor bo'lgan uy xo'jaliklari		
Loyiha imtiyozlaridan foydalana olmaydigan yoshlar		
Giyohvandlik yoki spirtli ichimliklarga qaram bo'lgan a'zosi bo'lgan uy xo'jaliklari	1 ta xonadon aniqlandi	

Har bir himoyaga muhtoj uy xo'jaliklari va guruhlari hamda xavf ostida bo'lganlar nomutanosib ravishda ta'sirlanmasligi va loyiha imtiyozlaridan to'liq foydalana olishlarini ta'minlash uchun taklif qilingan himoya choralari bilan quyida 9-3-jadvalda batafsil tavsiflangan.

9-3-jadval – Zaif oilalar tavsifi

Zaiflik tavsifi

Qo'shimcha yordam choralari

Bo'ylab bir xonadon nogironligi aniqlandi
OTL

Barcha tarixiy uy xo'jaliklari nogiron oila a'zosi yoki oila a'zosi bilan birga bo'lishi mumkin bo'lgan joyda bo'lishi kerak.

Uy xo'jaliklari LRPni amalga oshirishda qo'shimcha yo'naltirilgan monitoringdan o'tkaziladi.

Agar uy xo'jaligi tirikchilikni tiklash paketlarini erga investitsiya qilish uchun emas, balki nogiron oila a'zosini qo'llab-quvvatlash uchun sarflashni xohlasa, bunga ruxsat beriladi.

Uy xo'jaligi, agar hali berilmagan bo'lsa, qo'shimcha imtiyozlar va yordam olish uchun hokimlik bilan bog'lanishlari tavsiya etiladi. Ishlab chiquvchi mahalliy hokimlik bilan bog'lanish orqali uy xo'jaligiga mavjud nogironlik nafaqalaridan foydalanishda yordam beradi.

Oltitaga eng kam ish haqiga teng zaiflik uchun nafaqa beriladi
uy xo'jaligiga oylar

Uy xo'jaligidagi marginal ayollar. Ayollar odatda pul yoki er bo'yicha qaror qabul qilishda ishtirok etmaydi, deb taxmin qiladi. Bu OTBning O'zbekiston bo'yicha gender bahosida tasdiqlanadi, unda ko'chmas mulkka bo'lgan qonuniy huquqlar odatda erkaklar bo'lgan uy xo'jaligi boshlig'i nomiga ro'yxatga olinganligini e'tirof etadi.

LRPni tekshirish jarayoni ikkala turmush o'rtog'ini ham o'z ichiga oladi va agar imzo kerak bo'lsa, ikkala turmush o'rtog'idan ham imzo qo'yish so'raladi.

OTL uy xo'jaligi bo'ylab yaqinda vafot etgan beva ayol LRPni amalga oshirish davomida qo'shimcha diqqat markazida bo'ladi.

Agar uy xo'jaligi tirikchilikni tiklash paketlarini erga sarmoyaga emas, balki kekxa oila a'zosini qo'llab-quvvatlashga sarflashni istasa, bunga ruxsat beriladi.

Uy xo'jaligi, agar hali berilmagan bo'lsa, qo'shimcha imtiyozlar va yordam olish uchun hokimlik bilan bog'lanishlari tavsiya etiladi.

Uy xo'jaligiga olti oy davomida eng kam ish haqi miqdoridagi zaiflik uchun nafaqa beriladi.

A'zosi bo'lgan uy xo'jaligi spirtli ichimliklarga qaram edi
OTL bo'ylab aniqlanadi

Uy xo'jaliklari LRPni amalga oshirishda qo'shimcha yo'naltirilgan monitoringdan o'tkaziladi.

Loyiha uy xo'jaligining boshqa a'zolarini yashashga undashi mumkin
giyohvandlikdan azob chekayotganlarga qo'shimcha ravishda tiklash tashabbuslari.

Loyihada uy xo'jaligi uchun mos bo'lishi mumkin bo'lgan har qanday mavjud davlat yoki xayriyayordam dasturlarini ajratib ko'rsatish mumkin.

Oltitaga eng kam ish haqiga teng zaiflik uchun nafaqa beriladi
uy xo'jaligiga oylar

10. Hayotiy vositalarni tiklash va jamiyat uchun imtiyozlar

Odamlar va guruhlariga ta'sir ko'rsatgan huquqlar matritsasi tafsilotlari 6-bo'limda tavsiflanganidek, ularga ta'sir qilishiga muvofiq tirikchilik vositalarini tiklash huquqiga ega bo'ladi.

Chorvadorlar, mahallalar, hokimliklar va boshqa jamoa a'zolari bilan suhbat chog'ida jamiyatni qo'llab-quvvatlashning mumkin bo'lgan chora-tadbirlarini muhokama qilindi, jumladan:

- AECOM tomonidan loyiha hududining shimolida chorvadorlar va ularning podalariga bir kecha-kunduzda yoki faqat kunduzi dam olish uchun boshpana berish uchun ba'zi boshpanalarni ajratish mumkinligi taklif qilingan. Hokimlik va Mahalla bilan bo'lib o'tgan muzokaralar shuni ko'rsatdiki, boshpanalarda boshqa hududlardan kelgan boyroq cho'ponlar bo'lishi mumkin va jamoalarning o'zlari xavfsizlik nuqtai nazaridan suruvni bir kechada uyiga qaytarishniafzal ko'rishadi. Biroq, loyiha ishga tushgach va kirishga ta'sir qilgandan so'ng, bu variant kelajakdagi imtiyozlar uchun yana muhokama qilinishi mumkin.
- Mahallalar Masdarning uchta qishloq o'rtasidagi yo'lni yaxshilashga, xususan, avvalgi suv toshqini mavsumlarida (bahor va kuzda) o'z o'rnini bo'shatgan va o'tmishda o'limga olib kelgan suv yo'li ustidagi ko'priklarni yaxshilashga katta qiziqish bildirdi. Bu, shuningdek, katta xarajatlarga ega nisbatan katta qurilish loyihasi bo'ladi. Shu sababli, loyiha ishga tushgandan so'ng, ushbu so'rovlarni kengroq jamoatchilikni rivojlantirish dasturining bir qismi sifatida ko'rib chiqish tavsiya etiladi.
- Barcha chorvadorlar va qatnashmoqchi bo'lgan jamiyatning boshqa a'zolarini o'qitishni ta'minlash. Treningda hayvonlarning veterinariya salomatligiga e'tibor qaratiladi, shu jumladan keng tarqalgan kasalliklarni qanday aniqlash, keng tarqalgan kasalliklar va jarohatlarni davolash usullari. Bu tashabbus AECOM tomonidan ilgari surilgan va chorvadorlar, mahallalar va hokimliklar bilan muhokama qilingan.
- Maslahatlashgan chorvadorlar veterinariya salomatligi bo'yicha o'qitish va veterinar bilan bepul maslahatlashishga qiziqish bildirishdi, chunki hududda veterinar va dorixona yo'q. Ayni paytda ular veterinariya dori-darmonlarini olish uchun Samarqandga borishlari kerak.
- Mahalla va hokimlik tomonidan ko'tarilgan yana bir masala Jizzaxda mobil telefon signalining yo'qligi bo'ldi. Masdarga loyihani qurishda aloqani yoqish uchun mobil telefon signali kerak bo'lishini hisobga olsak, signalni kuchaytirish maqsadida hududda yangi uyali telefon ustunini o'rnatish ham loyiha, ham jamiyat uchun foydali bo'ladi. Bu avvalgi Masdar loyihalarida odatiy amaliyot bo'lib kelgan va bu ustunni qurilishdan keyin ham jamiyat tomonidanoimiy foydalanish uchun joyida qoldirish juda maqsadga muvofiq bo'lar edi.
- Iloji bo'lsa, qurilish va foydalanish jarayonida Masdar tomonidan mahalliy ham jamiyat a'zolarini imtiyozli ish bilan ta'minlash. Ish bilan ta'minlash - ESIA va LRP doirasida intervyu qilingan barcha odamlar tomonidan juda keng tarqalgan talab.

Tirikchilikni tiklash tashabbuslarining turlari quyida 10-1-jadvalda batafsil keltirilgan.

10-1-jadval – Tirikchilikni tiklash, asosiy xavflar va amaliy amalga oshirish uchun keyingi qadamlar

Quyidagi tirikchilik vositalarini tiklash tashabbuslari LRP tekshirish jarayonidan keyin qisqartirilishi mumkin bo'lgan variantlardir

Ism va maqsadli oluvchilar	Tavsif	Xatarlar	Xatarlarni yengish uchun qadamlar	Amalga oshirish uchun keyingi qadamlar
Hayotni tiklash				
Veterinariya bo'yicha trening Salomatlik va bepul maslahat	Seyfindagi barcha chorvadorlar va OTL bo'ylab fermerlar va ularning uy xo'jaliklari a'zolari uchun ochiq treninglar o'tkazildi. Treningda hayvonlarning veterinariya salomatligiga e'tibor qaratiladi, shu jumladan keng tarqalgan kasalliklarni qanday aniqlash, keng tarqalgan kasalliklar va jarohatlarni davolash usullari.Seyfin qishlog'idagi oltitagacha cho'ponga bepul veterinariya maslahati beriladi.	Trening bu qatnashmagan Fermerlar tomonidan yoki Chorvachilar chunki ular ni ko'rmang uning qiymati, yoki ular o'tlash bilan band.	Treningning afzalliklariga ishonch hosil qiling e'lon qilingan. Vaqtni tan olish uchun mashg'ulot paytida ba'zi oziq-ovqatlarni taklif qiling ishtirok etish uchun olingan. Veterinariya mashg'ulotlari uchun Seyfin qishlog'idagi oltitagacha chorvadorlarga treningda qatnashish evaziga bepul maslahat beriladi.	1. E&S jamoasi har bir trening uchun ish hajmini ishlab chiqadi kurs. 2. E&S guruhi maslahatchi har bir trening turi uchun kamida ikkita mutaxassisni aniqlaydi, yaxshisi bunday treningni o'tkazish tajribasiga ega. Ayollarga mo'ljallangan treninglar uchun ayol murabbiylarga afzallik beriladi. Agar bunday mutaxassis mavjud bo'lmasa, mashg'ulot bo'yicha mutaxassis tomonidan jalb qilingan o'quv paketini ishlab chiqish uchun amaliyotchi mutaxassisdan foydalanish mumkin. Veterinariya mashg'ulotlari uchun kimga borishi mumkin bo'lgan amaliyotchi veterinar aniqlanadi maslahatlar berish uchun sayt.
Maqsadli qabul qiluvchilar:				
<ul style="list-style-type: none">ChorvachilarBo'ylab fermerlar OTL	Har bir treningda maksimal 30 kishi	Cho'ponlar mashg'ulotlarni	Har bir trening ikkinchi marta o'tkaziladi, agar ular o'z jamoalarida o'tkaziladigan mashg'ulotlarga qatnasha olmasalar (masalan, ular yaylovda bo'lsa).	
Go'sht, sut va mahsulotlar bo'yicha trening Jun ishlab chiqarish	OTM bo'ylab barcha chorvadorlar va fermerlarning turmush o'rtoqlari va ularning oila a'zolari uchun ochiq treninglar o'tkazildi.	keyin unutilishi mumkin biroq vaqt.		
Maqsadli qabul qiluvchilar:				
<ul style="list-style-type: none">Zarar ko'rgan uy xo'jaliklaridagi ayollar (cho'ponlar va Fermerlar)	Treningda go'sht, sut va jun mahsulotlarining bozordagi qiymatini qanday oshirish mumkinligi haqida so'z boradi. Har bir treningda maksimal 30 kishi		O'quv mashg'uloti haqida e'lon qilinadi kamida ikki hafta oldin va bo'ladi etarli bo'lmasa, ikkinchi marta o'tkaziladi soni qatnashadi (ta'sirlangan uy xo'jaliklarining 60% dan kamrog'i).	3. Mutaxassislar mahalliy mahallalar bilan maslahatlashib, har bir treningda nimalarga e'tibor qaratilishi mumkin, masalan, chorvadorlar qanday keng tarqalgan kasalliklar, jarohatlar va boshqa qiyinchiliklarga duch kelishlari, dehqonchilik va go'sht/sut/jun ishlab chiqarishda qanday qiyinchiliklar borligini tushunishlari kerak.
Qishloq xo'jaligi ekinlari hosildorligini oshirish bo'yicha	OTL bo'ylab fermerlar uchun ochiq treninglar o'tkazildi.			4. Mutaxassislar yuqoridagi maslahatlar asosida barcha o'quv materiallarini ishlabchiqadi va ularning tarjima qilinishini ta'minlaydi.
texnik mashg'ulotlar. Maqsadli qabul qiluvchilar:	Treningda urug'lik navlari, sug'orish texnikasi, o'rim-yig'im texnikasi bo'yicha maslahatlar berish kabi ekinlar hosildorligini oshirish usullariga e'tibor qaratiladi.		Mashg'ulot o'tkaziladigan joy imkonini bo'lishi kerak 30 nafar ishtirokchini qabul qilish odamlar maksimal.	5. Tegishli sanalar va joylarni belgilash hamda o't o'tadigan jamoalar o'rtasida (masalan, Telegram va e'lonlar taxtasi orqali) tegishli e'lon qilinishini ta'minlash uchun mahalliy mahallalar bilan maslahatlashing.
<ul style="list-style-type: none">Bo'ylab fermerlar OTL				

Ism va maqsadli oluvchilar	Tavsif	Xatarlar	Xatarlarni yengish uchun qadamlar	Amalga oshirish uchun keyingi qadamlar
Biznes va moliyaviy trening Maqsadli qabul qiluvchilar: <ul style="list-style-type: none">Bo'ylab fermerlar OTL	OTL bo'ylab fermerlar uchun ochiq treninglar o'tkazildi Treningda fermerlik va biznes moliyasi, shu jumladan daromadlar, daromadlar va xarajatlar va soliqlarni byudjetlashtirish va prognozlash bo'yicha asosiy treninglar o'tkaziladi. Har bir treningda maksimal 30 kishi		Trening o'quv materiallari bilan ta'minlashni o'z ichiga olishi kerak ishtirokchilar tomonidan olib ketilgan. Mashg'ulotlar va materiallar o'zbek tilida bo'lishi kerak.	6. Mashg'ulotni barcha jabrlanganlar kirishi mumkin bo'lgan joyda o'tkazinguy xo'jaliklari o'quv materiallarini tarqatish va davomat ro'yxatini olish.
Imtiyozli ishga joylashish Maqsadli qabul qiluvchilar: <ul style="list-style-type: none">ChorvachilarBo'ylab fermerlar OTLZarar ko'rgan uy xo'jaliklaridagi ayollar	Loyihaning qurilish bosqichida hamjamiyat a'zolarini va ayniqsa, zaif uy xo'jaliklaridagi odamlarni imtiyozli ish bilan ta'minlash. Ish bilan ta'minlangan shaxs Masdar tomonidan zarur bo'lgan ko'nikmalarga ega bo'lishiga bog'liq bo'ladi, ammo iloji bo'lsa, ta'limberiladi. Ish bilan ta'minlash ham loyiha ehtiyojlari bilan cheklanadi va kafolatlanmaydi. Ish bilan ta'minlash hech kimni tovon to'lashdan chetlamaydi huquqiga ega.	Zaif odamlar kerakli narsalarga ega bo'lmasligi mumkin bo'lish qobiliyatlari ishlagan. Kutishlar ning Atrofdegagi jamoalarda bandlik yuqori, va shunday mumkin bular umidlar bo'lmaydi uchrashdi.	Masdar xodimlarga o'zlarining mehnat vazifalarini bajarishlariga imkon berish uchun ularni asosiy tayyorgarlikdano'tkazishni maqsad qilgan bo'lishi kerak. Zaif odamlar ishlay olmaydigan hollarda (masalan, yoshi, nogironligi yoki kasalligi sababli) a ularning oila a'zosi bo'lishi mumkin hisobga olinadi. Mahalliy ish bilan ta'minlash bo'yicha qatnashish barcha yaqin atrofdegagi jamoalar uchun tez-tez va ma'lumotli bo'lishi kerak. Mahalliy ish bilan bandlikning sezilarli darajada pasayishi ko'zda tutilgan hollarda, masalan, qurilishdan foydalanishga o'tishda, kutishni boshqarish uchun majburiyat rejasiniishlab chiqish kerak.	1. E&S jamoasi mahalliy ishga joylashish imkoniyatlarini aniqlash uchun Masdar HR jamoasi bilan maslahatlashadi. 2. E&S guruhi aniqlash uchun mahalliy mahallalar bilan maslahatlashadi mumkin bo'lgan chorvadorlar yoki ishga joylashish uchun mos bo'lishi mumkin bo'lgan zaif guruhlar. Nepotizmga yo'l qo'ymaslik uchun ehtiyot bo'lish kerak Mahallalar. 3. Ishga qabul qilish amaliyoti shaffofligi uchun E&S jamoasi tomonidan bandlik mezonlari to'plami ishlab chiqilishi va jamiyat bilan bo'lishishi kerak. 4. Buning uchun mahalliy bandlik rejasi ishlab chiqilishi kerak mahalliy ish bilan ta'minlash imkoniyatlarini umuman oshirish. 5. Zarar ko'rgan shaxslar o'z vazifalarini muvaffaqiyatli bajarishlari uchun ularni o'qitish kerak.
Kengroq hamjamiyat imtiyozlari				
Telefon ustuni Maqsadli qabul qiluvchilar:	Telefon signalini yaxshilash uchun loyiha saytida telefon ustunini o'rnatish.	yo'q aniqlangan	Yo'q	1. Mahalla a'zolari qaysi telefon tarmog'idan ko'p foydalanayotganini bilish uchun mahallalar bilan maslahatlashing. 2. Telefon signalini kuchaytirish uchun ustunni o'rnatish.

Ism va maqsadli oluvchilar	Tavsif	Xatarlar	Xatarlarni yengish uchun qadamlar	Amalga oshirish uchun keyingi qadamlar
• Butun jamiyat	Tarmoq provayderi O'zbekistonda hamma uchun ochiq bo'lgan umumiy provayder bo'lishi kerak.			3. Foydalanish uchun eng yaxshi tarmoq provayderi bo'lgan jamoabilan muloqot qiling.

11. Amalga oshirish va monitoring

11.1 Rol va mas'uliyat

Kompensatsiya jarayonini amalga oshirish quyidagi sub'ektlar tomonidan amalga oshiriladi. Rol va mas'uliyat quyidagi 11-1-jadvalda tasvirlangan.

11-1-jadval LRP rollari mas'uliyati

Tashkilot	LRPni amalga oshirishning bir qismi sifatida mas'uliyat
LRPni amalga oshirishni boshqarish	<p>Kompensatsiya jarayonini har kuni amalga oshirish uchun umumiy javobgarlik.</p> <ul style="list-style-type: none"> Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha xodimning sayti. Ishlab chiquvchilar E&S menejeri bilan bo'lishish uchun LRPni amalga oshirish bo'yicha monitoring va baholash ma'lumotlarini to'plash.
Jizzax LRP qo'mitasi	<ul style="list-style-type: none"> LRPning bajarilishini nazorat qilish va kompensatsiya va tirikchilikni ta'minlashda yordam berish qayta tiklash. LRP monitoringi hisobotlarini ko'rib chiqish va LRPning davom etayotgan taraqqiyotini baholash ichki va tashqi monitoring va baholash ko'rsatkichlari. Tekshiruvning maqsadlari ish faoliyatini doimiy ravishda takomillashtirish va muammolar va muammolarning takrorlanishining oldini olish bo'lishi kerak. LRP yakuni bo'yicha audit qachon o'tkazilishi kerakligini ko'rsating. Barcha xarajatlar to'liq hisobga olinganligini tasdiqlang, bu kelajakdagi moliyaviy auditga ma'lumot beradi. Shikoyatlarni hal qilishda yordam berish zarur hollarda Apellyatsiya qilingan barcha shikoyatlarni ko'rib chiqish va hal qilish.. Shikoyat mexanizmining samaradorligini monitoring qilish. LRP qo'mitasi, shuningdek, qurilish bosqichida ishlab chiqiladigan jamiyatni rivojlantirish rejasining bir qismi sifatida ishlab chiqiladigan jamiyatni rivojlantirish tadbirlari uchun javobgar bo'ladi.
Kompaniyaning jamoatchilik bilan aloqasi Ofitserlar	<ul style="list-style-type: none"> Loyihaning shikoyatlarini ko'rib chiqish mexanizmini boshqarish, birinchi navbatda shikoyatchiga javob berish, jarayondavomida shikoyatchi bilan aloqada bo'lish, JCDC kiritish doirasidagi shikoyatlarni tekshirish va tugatish. Kompensatsiya jarayonini boshqarish, shu jumladan kompensatsiya hujjatlarini berish, to'lovlar, saqlash hamda barchamaxfiy ma'lumotlar. Shikoyat shakllarini qabul qilish va topshirish va E&S guruhiga hisobot berish. Manfaatdor tomonlarni jalb qilish rejasini va ma'lumotlar bazasini, shu jumladan yig'ilish protokollarini yuritish. • Bo'lajak tadbirlar, uchrashuvlar va treninglar haqida jamoatchilik bilan muloqot qilish. • LRP uchun plakatlar, press-revizlar, ommaviy axborot vositalari relizlari va boshqa tashqi aloqalarni tayyorlang muvofiq.
Dasturchilarning E&S jamoasi	<ul style="list-style-type: none"> Kompaniyalarni Atrof-muhit va ijtimoiy boshqaruv tizimlarini, shu jumladan ushbu LRPni tayyorlash va joriy etish. Zarar ko'rgan shaxslarning barcha maxfiy yozuvlarini va tovon to'lovini tasdiqlovchi hujjatlarni tayyorlash va saqlashtirish to'lovlar. Manfaatdor tomonlarni jalb qilish bo'yicha dolzarb ma'lumotlar bazasini saqlang va jalb qilish bo'yicha faoliyatni hujjatlashtirishda CLOni boshqaring. Shikoyatlarning dolzarb ma'lumotlar bazasini saqlash va shikoyatlarni hujjatlashtirishda CLOni boshqarish. CLOs va LRPni amalga oshiruvchi guruhlariga salohiyatni oshirish bo'yicha tadbirlarni taqdim etish. Loyihaning Ekologik va ijtimoiy xavflar reestrini olib boring, shu jumladan er sotib olish va LRP bilan bog'liq xavflar. Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutasaddilarning faoliyatini muvofiqlashtirish. • Amalga oshirishning joriy holatini aks ettirish uchun monitoring hisobotlarini tayyorlang.
Energetika vazirligi	<ul style="list-style-type: none"> Rasmiy er tartibi va bahosini tasdiqlash uchun mas'ul. • Kompensatsiya jarayonining umumiy ko'rinishi.
Mahalliy hokimlik	<ul style="list-style-type: none"> Kam ta'minlangan odamlarni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan mavjud dasturlarga ro'yxatga olishda yordam ko'rsatish muvofiq. • <p>Jamiyatdagi zaif odamlarni aniqlashda yordam berish. • Har qanday keyingi kompensatsiya talablarini hal qilishda yordam berish.</p>
Mahalliy Mahallalar	<ul style="list-style-type: none"> Jamoa uchrashuvlarini tashkil etishda yordam berish • <p>Loyiha haqidagi asosiy ma'lumotlarni hamjamiyatga yetkazishda yordam. • Zarur hollarda muayyan shikoyatlarni hal qilishda yordam berish. • Zarur hollarda monitoring ma'lumotlarinitaqdim etishda yordam berish.</p>

Yer boshqaruvi organlari**(Viloyat hokimligi)**

• Ijaraga berish uchun mas'ul • Yer olish jarayonini
boshqarish • Yerga oid barcha rasmiy tadbirlarda
ishtirok etish

11.2 LRP qo'mitasining tarkibi

Loyiha LRPni amalga oshirish va monitoring qilishda yordam berish uchun LRP qo'mitasini yig'adi. LRP qo'mitasi tarkibiga quyidagilar kiritilishi kutilmoqda:

- Energetika vazirligi
- Viloyat qishloq xo'jaligi boshqarmasi
- Kadastr idorasi
- Masdar jamoatchilik bilan aloqalar bo'limi
- Mahalliy hokimlik vakillari, jumladan:
- Ayollar bo'yicha vakil
- Yoshlar bo'yicha vakil
- Mahalliy mahallalardan erkak va ayol vakillari
- OTL ostida ijaraga olingan uy xo'jaliklarining erkak va ayol vakili
- Chorvachilik xo'jaliklarining erkak va ayol vakili

LRP qo'mitasi har chorakda loyihani qurish va tirikchilikni tiklash tashabbuslarini amalga oshirish jarayonida yig'iladi. Barcha tashabbuslar amalga oshirilgandan va barcha kompensatsiyalar to'langandan so'ng, LRP qo'mitasi har olti oyda bir marta LRPni yakunlash auditi o'tkazilgunga qadar yig'iladi (tadbiq etish boshlanganidan 2 yil o'tgach). Bu vaqtdan so'ng LRP qo'mitasi tugatiladi yoki uni ng funktsiyasi jamiyatni rivojlantirishga yo'naltiriladi va uning mablag'lari loyihalarning operatsion byudjetidan olinadi.

LRP qo'mitasi tashkil etilishidan oldin, ijarachilar va chorvadorlar vakillari madaniy jihatdan mos, ammo adolatli va shaffof tanlov jarayonidan foydalangan holda tanlanishi kerak.

Komissiyaning barcha a'zolari o'quv mashg'ulotlarini o'tkazadilar, ular quyidagilarni o'z ichiga olishi kerak:

- LRP va LRP qo'mitasining maqsadlari, ko'lami, roli va mas'uliyati
- Muvofiqlik va huquqni tushunish
- tirikchilikni tiklash tashabbuslari
- Milliy qonunchilik va kreditor standartlari o'rtasidagi tafovutlar
- Shikoyat mexanizmi
- Monitoring va baholash jarayoni hamda LRPning monitoring bo'yicha mas'uliyati.
- manfaatdorlar to'qnashuvlarini aniqlash va hal qilish

Agar manfaatlar to'qnashuvi aniqlangan taqdirda, ushbu a'zoga nizo bilan bog'liq bo'lgan asosiy qarorlarni qabul qilishda ishtirok etishtaqiqlanadi yoki muqobil a'zo tanlanadi.

Masdar E&S bo'limi LRP qo'mitasi uchun texnik topshiriqni (ToR) ishlab chiqadi va qo'mita bilan kelishiladi.

11.3 Amalga oshirish jadvali

LRPni amalga oshirish faoliyati

Jadval

Yakuniy LRPni oshkor qilish	Qurilish uchun saytni safarbar qilishdan oldin
Har qanday zaruriy trening/brifingni o'z ichiga olgan LRP qo'mitasini tashkil etish.	Qurilish boshlanishidan oldin
Kompensatsiya berish va Sub-lizing shartnomalarini tuzatish	OTL qurilishi boshlanishidan oldin
Zarar ko'rgan dehqonlar va chorvadorlarga tirikchilikni tiklash bo'yicha treninglar o'tkazish	Qurilish boshlangan kundan boshlab 6 oy ichida
Tirikchilikni tiklash jarayonining monitoringi	Audit tugagunga qadar davom etadi

11.3.1 Amalga oshirish byudjeti

LRPni amalga oshirish uchun taxminiy xarajatlar 11-2, 11-3 va 11-4-jadvallarga kiritilgan. Ushbu xarajatlar vaqtinchalik hisob-kitoblardan bo'lib, tirikchilikni tiklash xarajatlari mutaxassislarining kunlik stavkalariga qarab va ta'sirlangan odamlar tomonidan yakuniy variantlar tanlanganidan keyin kamayishi mumkin. Shuni ta'kidlash kerakki, 11-4-jadvalda kompaniyaning ichki resurslarini tartibga solishga qarab kamaytirilishi mumkin bo'lgan LRP boshqaruvi uchun xarajatlar mavjud.

11-2-jadval – Kompensatsiya xarajatlari

Kompensatsiya	Taxminlar/eslatmalar	Miqdori (AQSh dollari)
Kompensatsiya & Buzilish uchun nafaqa miqdori (AQSh dollari)	8.5-jadvalda keltirilgan baholash ko'rsatkichlari asosida	5,592,75

11-3-jadval – Tirikchilikni tiklash xarajatlari

Tirikchilikni tiklash chora-tadbirlari taxminlar/eslatmalar	Miqdori (AQSh dollari)
Veterinariya treningi va maslahatlari 20 kunlik mutaxassis vaqti (kuniga 400 AQSh dollari)	8 000,00
Go'sht va sutni qayta ishlash yoki jun Qayta ishlash bo'yicha trening	20 kunlik mutaxassislik vaqti (kuniga 400 AQSh dollari) 8 000,00
Qishloq xo'jaligi ekinlari hosildorligini oshirish bo'yicha texnik tayyorgarlik yoki	20 kunlik mutaxassislik vaqti (kuniga 400 AQSh dollari) 8 000,00
Biznes va moliyaviy ta'lim	20 kunlik mutaxassislik vaqti (kuniga 400 AQSh dollari) 8 000,00
LR chora-tadbirlari uchun materiallar va uskunalar (uchrashuvlar uchun chop etish va oziq-ovqat va boshqalar)	yo'q 2000,00
Jami (AQSh dollari)	34 000,00

11-4-jadval – LRP boshqaruvi xarajatlari

LRPni amalga oshirishni boshqarish vazifalari	Taxminlar/eslatmalar	Miqdori (AQSh dollari)
Kompensatsiya jarayonini boshqarish	Mahalliy maslahatchining har bir oilasiga 2 kun (kuniga 400 AQSh dollari)	6 400,00
Bitta komissiya tuzish	3 kunlik mahalliy maslahatchi vaqti (kuniga 400 AQSh dollari)	1200,00
Komissiya majlislarini tashkil etish(har chorakda bitta)	Mahalliy maslahatchi 6 ta qo'mita yig'ilishida qatnashadi (kuniga 400 AQSh dollari)	2,400,00
Manfaatdor tomonlarni jalb qilish faoliyati & Treninglarni muvofiqlashtirish	40 kunlik mahalliy maslahatchi vaqti (kuniga 400 AQSh dollari)	16 000,00
Shikoyat boshqaruvi	6 oy davomida oyiga 2 kun, keyin 18 oy davomida oyiga 1 kun (kuniga 400 AQSh dollari) Ushbu nuqtadan tashqari shikoyatlarni boshqarish operatsion byudjetga kiritiladi	12 000,00
Monitoring va baholash	2 yillik mahalliy maslahatchi uchun oyiga 2 kun (kuniga 400 AQSh dollari) va xalqaro mutaxassisning har choragida 1 kun (kuniga 1000 AQSh dollari)	27,200,00
Materiallar va jihozlar (uchrashuvlar uchun chop etish va oziq-ovqat va h.k.)	Yo`q	2000,00
CLO	Ikki yillik CLO yillik ish haqi Bu vaqtdan so'ng CLOning ish haqi loyihalarning operatsion byudjetidan chiqadi.	4,800,00
Texnik qo'shimcha sayt	Oyiga 1 kun xalqaro mutaxassis vaqti (kuniga 1000 USD) 6 oy	6 000,00
Tugatish auditi	Mustaqil xalqaro mutaxassisning 3 kuni (kuniga 1500 AQSh dollari)	4,500,00
Jami (AQSh dollari)		82 500,00

Amalga oshirish byudjetining umumiy qiymati: **122 092.75 (AQSh dollari)**

11.4 Amalga oshirish monitoringi

Monitoring ko'chirish va tirikchilikni tiklashning muhim qismidir. Hayotni tiklash va kompensatsiya rejasining maqsadlariga erishilganligini baholash uchun monitoring zarur. Monitoring, birinchi navbatda, rejalar qay darajada samarali amalga oshirilayotganligini aniqlash uchun axborotdan tizimli foydalanishni nazarda tutadi. LRP monitoringining maqsadi quyidagilarni tekshirishdan iborat bo'ladi:

- LRPda tasvirlangan harakatlar va majburiyatlar amalga oshiriladi.
- Muvofiq odamlar va jamoalar qurilish boshlanishidan oldin to'liq tovon pullarini oladilar.
- Ijtimoiy himoyaga muhtoj uy xo'jaliklari tegishli yordam oldi va loyiha natijasida bundan ham yomon ahvolda emas.
- Jabrlanganlar tomonidan berilgan shikoyatlar va shikoyatlar ko'rib chiqiladi va zarur hollarda tegishli tuzatish choralari ko'riladi. olingan.
- Zarur bo'lganda, etkazib berishni yaxshilash uchun LRP kompensatsiya jarayoni va tegishli tartiblarga o'zgartirishlar kiritiladi jabrlangan odamlarga bo'lgan huquqlar.

Monitoring rejasini ishlab chiqish ikki darajadagi monitoringni o'z ichiga olishi kerak: ichki monitoring va tashqi monitoring.

11.4.1 Ichki monitoring

Ichki monitoring - bu LRP rahbariyatiga (yoki LRPni amalga oshirish uchun tanlangan agentlikka) LRPda belgilangan bosqichlarga nisbatan jismoniy taraqqiyotni o'lchash imkonini beradigan ichki boshqaruv funktsiyasi.

Ichki monitoring:

- Manfaatdor tomonlarni xabardor qilishda tegishli tartib-qoidalariga rioya qilinganligini, tegishli ommaviy yig'ilishlarni o'tkazishni ta'minlash.
- Kompensatsiya va huquqlarning yetkazib berilishi va ishlatilishini tekshirish.
- Kompensatsiya jarayoni LRP qoidalariga muvofiq amalga oshirilganligini tekshirish.
- Yechim talab qiladigan har qanday shikoyatlar qaydini yuritish.
- Barcha kompensatsiya choralari loyiha rahbariyati va tegishli mahalliy hokimiyat tomonidan tasdiqlanganidek amalga oshirilishini nazorat qilish hokimiyat organlari.
- Kompensatsiya berish uchun mablag'lar o'z vaqtida taqdim etilganligini, ularning maqsadlari uchun yetarli ekanligini tekshirish.
- LRP majburiyatlarining o'z vaqtida bajarilishini hujjatlashtirish (ya'ni kelishilgan summalarni to'lash).
- Monitoring va baholash hisobotlari taqdim etilishini ta'minlash.

11.4.2 Tashqi mustaqil monitoring

Tashqi mustaqil monitoring ta'sir va ta'sir monitoringi shaklida bo'ladi. Bu tez-tez monitoring va baholash imkoniyatini beradi va buning natijalarini doimiy takomillashtirish geribildirim davriga kiritish mumkin. Loyiha rahbariyati har bir monitoring mashg'ulotidan so'ng yig'ilib, monitoringni baholash natijalari bo'yicha maslahatlashishlari va monitoring hisobotlarida ta'kidlangan muammolarni hal qilish uchun choralar ko'rish kerakmi yoki yo'qligini hal qilishlari kerak.

11.4.3 Ko'rsatkichlar

Kompensatsiya jarayonini nazorat qilish uchun bir qator ob'ektiv tekshiriladigan ko'rsatkichlardan foydalanish kerak. Ushbu ko'rsatkichlar quyida keltirilgan.

11-5-jadval. Kompensatsiya va tirikchilikni tiklash bo'yicha faoliyatning kirish ko'rsatkichlari

Ko'rsatkich	Axborot manbai	Chastotasi	Ma'lumotlarni yig'ish uchun javobgarlik
Kirish ko'rsatkichlari			
Kompensatsiya jarayonining umumiy xarajatlari	Moliyaviy yozuvlar	Oylik	LRPni amalga oshirish bo'yicha menejer
Xarajatlarni taqsimlash:	Moliyaviy yozuvlar	Oylik	LRPni amalga oshirish bo'yicha menejer

- Kompensatsiya to'lovlari

- Jamiyatni rivojlantirish rejasi
- zaif qatlamlarga qo'shimcha yordam ko'rsatish odamlar
- Shikoyatlarni hal qilish

To'langan pul kompensatsiyasi to'lovlari soni	Moliyaviy yozuvlar va Kompensatsiya ma'lumotlar bazasi	Oylik	LRPni amalga oshirish bo'yicha menejer
LRP uchun tayinlangan resurslar soni	Kadrlar bo'limi	Oylik	LRPni amalga oshirish bo'yicha menejer
Jizzax LRP yig'ilishlarining chastotasi Qo'mita			LRPni amalga oshirish bo'yicha menejer

Ishtirokchilar soni: • Chorvadorlar • OTM bo'ylab uy xo'jaliklarini ijaraga olish • OTM bo'ylab uy xo'jaliklaridagi ayollar • ijtimoiy himoyaga muhtoj uy xo'jaliklari	Engagement ma'lumotlar bazasi oylik		LRPni amalga oshirish bo'yicha menejer & Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis
Chiqish ko'rsatkichlari			

To'langan zaiflik uchun nafaqalar soni	Moliyaviy yozuvlar	Har oyda	LRPni amalga oshirish bo'yicha menejer va jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis
Davlat qo'llab-quvvatlash dasturlariga murojaat qilingan zaif odamlar soni	ishtirokning ma'lumotlar bazasi	Har oyda	LRPni amalga oshirish bo'yicha menejer va jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis
Fermerlarning loyiha haqida tushunchasi	Idrok so'rovi	Har 6 oyda	Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis
Turmush o'rtoqlarning loyihani idrok etishi	Idrok so'rovi	Har 6 oyda	Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis
Chorvadorlarning o'quv mashg'ulotlari haqida tushunchasi	Treningdan keyin fikr-mulohazalarni o'rganish	Chorvadorlarning o'quv mashg'ulotlari haqida tushunchasi	Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis
Herderning loyiha haqidagi tasavvuri	Idrok so'rovi	treningdan keyin va har 6 oyda bir marta 2 yil davomida	Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis

Qabul qilingan naqd to'lovlar soni	Kviansiyalarni tasdiqlovchi hujjat	Oylik	LRPni amalga oshirish bo'yicha menejer
Qabul qilingan shikoyatlar soni	Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi oylik		LRPni amalga oshirish bo'yicha menejer
Ochiq va yopiq shikoyatlar soni	Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi oylik		LRPni amalga oshirish bo'yicha menejer
Shikoyatlarni hal qilish uchun o'rtacha vaqt	Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi oylik		LRPni amalga oshirish bo'yicha menejer

Ta'sir ko'rsatkichlari

Chorvadorlar endi chorvachilikni tanlash joyidagi o'zgarishlar	Har 6 oyda ijtimoiy-iqtisodiy so'rov	Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis
Professional chorvadorlar oladigan daromadlarning o'zgarishiva fermerlar	Har 6 oyda ijtimoiy-iqtisodiy so'rov	Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis
Turmush o'rtoqlar tomonidan bildirilgan hayot sifatidagi o'zgarishlar chorvadorlar va dehqonlar	Har 6 oyda ijtimoiy-iqtisodiy so'rov	Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis

Yaylov yerlariga yetib borish uchun vaqt kerak bo'lib, u taxmin qilingan ta'sirga mos kelishiga ishonch hosil qiling

Har 6 oyda ijtimoiy-iqtisodiy so'rov

Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis

Uchta jamoadagi podalar soni

Har 6 oyda ijtimoiy-iqtisodiy so'rov

Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis

Uch jamoaga to'g'ri keladigan chorva mollari soni

Har 6 oyda ijtimoiy-iqtisodiy so'rov

Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis

Chorvachilikda qayd etilgan kasalliklar soni

Har 6 oyda ijtimoiy-iqtisodiy so'rov

Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis

Zaif deb hisoblangan uy xo'jaliklari soni

Har 6 oyda ijtimoiy-iqtisodiy so'rov

Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis

Zaif odamlarning daromadlari boshlang'ich darajaga nisbatan

Har 6 oyda ijtimoiy-iqtisodiy so'rov

Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis

Zaif odamlarning sarf-xarajatlari bazaviy darajalarni solishtirdi

Har 6 oyda ijtimoiy-iqtisodiy so'rov

Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis

Number of individuals with health issues compared to the baseline

Har 6 oyda ijtimoiy-iqtisodiy so'rov

Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis

Moliyaviy qiyinchilik haqida xabar bergan zaif oilalar soni

Har 6 oyda ijtimoiy-iqtisodiy so'rov

Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis

Oilani oziq-ovqat bilan ta'minlashda qiyinchiliklarga duch kelayotgan zaif oilalar soni.

Har 6 oyda ijtimoiy-iqtisodiy so'rov

Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis

Boshlang'ich darajaga nisbatan o'zlarining yashash sharoitlari/turish vositalarining o'zgarishi haqida xabar bergan zaif oilalar soni.

Har 6 oyda ijtimoiy-iqtisodiy so'rov

Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis

Number of vulnerable households enrolled in government support services

Har 6 oyda ijtimoiy-iqtisodiy so'rov

Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis

11.4.4 LRPni yakunlash auditi

Ishlab chiquvchi LRP to'liq amalga oshirilganligini va zarar ko'rgan shaxslarning turmush sharoitini tiklash va iloji boricha yaxshilashda samarali ekanliginitekshirish uchun mustaqil maslahatchi bilan LRPni yakunlash auditini topshiradi. Agar yakuniy audit tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha tadbirlar LRP maqsadlarini amalga oshirishda muvaffaqiyat qozonmaganligini tan olsa, u kerak bo'lganda tuzatish choralari tavsiya qiladi.

LRP yakuni auditining maqsadlariga quyidagilar kiradi:

- Iqtisodiy ko'chish bilan bog'liq ta'sirlarni minimallashtirishda LRPni amalga oshirish samaradorligini baholash
- LRPdagi barcha huquqlar va majburiyatlar topshirilganligiga ishonch hosil qiling
- Tirikchilik muvaffaqiyatli tiklanganligini baholash
- Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi samarali qo'llanilishi va jamiyat uchun ochiq bo'lishini ta'minlash.
- Yashash vositalarini tiklashning umumiy samaradorligini oshirishi mumkin bo'lgan har qanday tuzatish harakatlariga ehtiyojni aniqlash tashabbuslar va kompensatsiya jarayoni.

